

UCHWAŁA NR XVI/190/2025
RADY MIEJSKIEJ W CHRZANOWIE

z dnia 25 listopada 2025 r.

o przyjęciu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025 – 2030”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zmianami) i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 poz. 647 ze zmianami), po uzyskaniu opinii Zarządu Powiatu Chrzanowskiego, na wniosek Burmistrza Miasta Chrzanowa

Rada Miejska w Chrzanowie
uchwała:

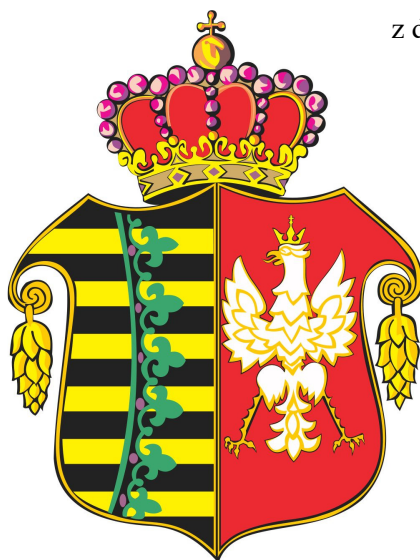
§ 1. Przyjąć „Programu ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025 – 2030”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Chrzanowa.

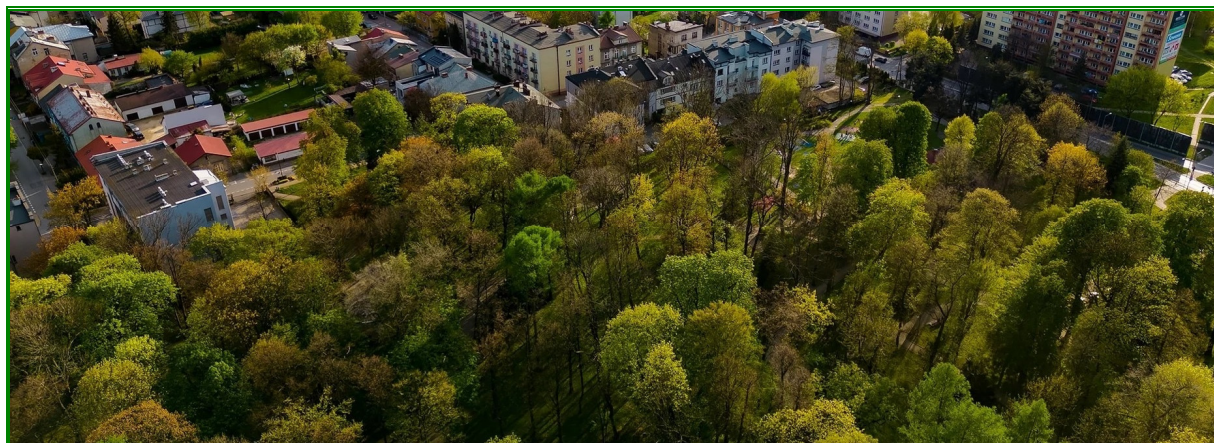
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Adam Potocki

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY CHRZANÓW
NA LATA 2025-2030**

CHRZANÓW 2025

**Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią
Polskiej Akademii Nauk
Pracownia Badań Środowiskowych i Gospodarki Odpadami**
31-261 Kraków, ul. Józefa Wybickiego 7A
Telefon: (12) 633 58 69, Fax: (12) 632 35 24

Zamawiający:
Gmina Chrzanów

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CHRZANÓW NA LATA 2025 - 2030

Zespół autorski:

dr inż. Beata Kłojzy-Karczmarczyk

mgr inż. Janusz Mazurek

dr inż. Said Makoudi

tech. Jan Żółtek

CHRZANÓW 2025

SPIS TREŚCI

1. Informacje wstępne.....	6
1.1. Cele oraz podstawy prawne programu ochrony środowiska.....	6
1.2. Streszczenie programu w języku niespecjalistycznym.....	8
1.3. Metodyka prac nad programem.....	11
1.4. Ochrona środowiska w dokumentach strategicznych państwa oraz województwa.....	12
1.5. Priorytety polityki ekologicznej powiatu chrzanowskiego i Gminy Chrzanów.....	24
2. Charakterystyka ogólna Gminy Chrzanów.....	30
2.1. Położenie administracyjne i geograficzne	30
2.2. Sytuacja demograficzna.....	31
2.3. Gospodarka i infrastruktura.....	32
2.4. Warunki klimatyczne i wody powierzchniowe.....	34
2.5. Budowa geologiczna i hydrogeologiczna.....	37
2.6. Surowce naturalne.....	38
2.7. Użytkowanie terenu, charakterystyka gleb, lasy.....	40
2.8. Środowisko przyrodnicze gminy, obszary prawnie chronione	41
2.9. Walory krajobrazowe, kulturowe i zabytki.....	42
3. Ocena stanu środowiska na terenie Gminy Chrzanów.....	45
3.1. Powietrze atmosferyczne	45
3.1.1. Jakość powietrza atmosferycznego	45
3.1.2. Źródła zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego.....	50
3.2. Wody podziemne i powierzchniowe.....	53
3.2.1. Zasoby i jakość wód powierzchniowych.....	54
3.2.2. Zagrożenia powodziowe i lokalne podtopienia terenu.....	56
3.2.3. Zasoby i stan jakości wód podziemnych.....	57
3.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa.....	61
3.3. Powierzchnia ziemi i zanieczyszczenie gleb.....	62
3.3.1. Gleby.....	62
3.3.2. Zagrożenia powierzchni terenu.....	64
3.4. Klimat akustyczny	65
3.5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych.....	69
3.6. Gospodarowanie odpadami	71
3.7. Odnawialne źródła energii.....	74
3.8. Zagrożenie poważnymi awariami.....	74
3.9. Główne zagrożenia i szanse dla środowiska na obszarze gminy - analiza SWOT.....	75
4. Cele strategiczne programu ochrony środowiska, kierunki interwencji, zadania.....	82
4.1. Priorytety polityki ochrony środowiska Gminy Chrzanów.....	82
4.1.1. Ocena realizacji zadań ochrony środowiska w latach 2021-2024.....	87
4.2. Cele strategiczne, kierunki interwencji oraz zadania programu ochrony środowiska.....	91
4.2.1. Działania systemowe - ochrona środowiska w planowaniu przestrzennym.....	92
4.2.1.1. Identyfikacja problemów.....	92
4.2.1.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	93
4.2.2. Działania systemowe - Edukacja ekologiczna.....	96
4.2.2.1. Identyfikacja problemów.....	96
4.2.2.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	97
4.2.3. Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazu.....	99
4.2.3.1. Identyfikacja problemów.....	99
4.2.3.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	101
4.2.4. Gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa.....	104

4.2.4.1. Identyfikacja problemów.....	104
4.2.4.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	105
4.2.5. Ochrona gleb i powierzchni ziemi.....	109
4.2.5.1. Identyfikacja problemów.....	109
4.2.5.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	110
4.2.6. Ochrona klimatu i poprawa jakości powietrza.....	113
4.2.6.1. Identyfikacja problemów.....	113
4.2.6.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	115
4.2.7. Ochrona przed hałasem.....	121
4.2.7.1. Identyfikacja problemów.....	121
4.2.7.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	121
4.2.8. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.....	124
4.2.8.1. Identyfikacja problemów.....	124
4.2.8.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	124
4.2.9. Przeciwdziałanie poważnym awariom i ograniczanie skutków nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.....	126
4.2.9.1. Identyfikacja problemów.....	126
4.2.9.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	127
4.2.10. Gospodarowanie odpadami, zapobieganie powstawaniu odpadów	130
4.2.10.1. Identyfikacja problemów.....	130
4.2.10.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	130
4.2.11. Zasoby geologiczne.....	132
4.2.11.1. Identyfikacja problemów.....	132
4.2.11.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania.....	132
5. Zagadnienia horyzontalne w ochronie środowiska.....	133
5.1. Adaptacja do zmian klimatu.....	133
5.2. Działania informacyjne i edukacyjne w zakresie ochrony środowiska.....	134
5.3. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska.....	135
5.4. Zagadnienia monitoringu środowiska.....	135
6. Harmonogram realizacji zadań Gminy Chrzanów w latach 2025-2030.....	136
6.1. Harmonogram realizacji zadań własnych.....	136
6.2. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych.....	150
7. System realizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów.....	157
7.1. Narzędzia i instrumenty polityki ekologicznej gminy.....	157
7.1.1. Instrumenty prawne	157
7.1.2. Kompetencje gminy w zakresie ochrony środowiska.....	158
7.1.3. Instrumenty finansowe - źródła finansowania programu.....	159
7.1.4. Instrumenty społeczne - działania informacyjno-edukacyjne.....	162
7.2. Zarządzanie programem ochrony środowiska	164
7.3. Monitoring jakości środowiska	165
7.4. Monitoring polityki środowiskowej	166
7.5. Monitoring realizacji zadań programu.....	166
7.6. Okresowa sprawozdawczość z wykonania programu.....	168
8. Spis wykorzystanych materiałów	169
9. Wykaz tabel i rysunków zamieszczonych w programie.....	171

Wykaz ważniejszych skrótów zastosowanych w programie:

AKPOŚK – Aktualizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych
BEiŚ – Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”
BOŚ – Bank Ochrony Środowiska
DK – droga krajowa
DSRK – Długookresowa Strategia rozwoju kraju
DW – droga wojewódzka
Dz.U. – Dziennik Ustaw
EOG – Europejski Obszar Gospodarczy
GUS – Główny Urząd Statystyczny
GZWP – Główny Zbiornik Wody Podziemnej
IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
JCWP – jednolite części wód powierzchniowych
JCWPd – jednolite części wód podziemnych
JST – jednostka samorządu terytorialnego
MKiŚ – Ministerstwo Klimatu i Środowiska
MODR – Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
MRPO – Małopolski Regionalny Program Operacyjny
ZMGK – Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”
MZMiUW – Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (obecnie w strukturach PGW WP)
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OZE – Odnawialne Źródła Energii
PIG-PIB – Państwowy Instytut Geologiczny- Państwowy Instytut Badawczy
PIOŚ – Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PGW WP – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PM10 – pył zawieszony o średnicy cząstek poniżej 10 mikrometrów
PM2,5 – pył zawieszony o średnicy cząstek poniżej 2,5 mikrometra
POLiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POŚ – Program Ochrony Środowiska
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSP – Państwowa Straż Pożarna
PZD – Powiatowy Zarząd Dróg
RLM – równoważna liczba mieszkańców
RPO – Regionalny Program Operacyjny
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (obecnie w strukturach PGW WP)
SIEG – Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
SPA – Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu
ŚSRK – Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju
UE – Unia Europejska
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
WSSE – Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
WUS – Wojewódzki Urząd Statystyczny
ZGOK – Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi
ZPK WM – Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego

1. INFORMACJE WSTĘPNE

1.1. CELE ORAZ PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Ustawa z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2025 r., poz. 647, z późn. zm.) stanowi, że organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza gminny program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w dokumentach strategicznych o których mowa w art. 14 oraz art. 17 w/wym. ustawy. W szczególności, program ochrony środowiska uwzględnia cele ochrony środowiska zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz.U. z 2024 r. poz. 324, z późn. zm.). Gminny program ochrony środowiska uchwała rada gminy po zaopiniowaniu przez zarząd powiatu. Polityka ochrony środowiska zgodnie z art. 13 ustawy Prawo ochrony środowiska, to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska na obszarze gminy, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

W roku 2025 Gmina Chrzanów podjęła działania mające na celu opracowanie Programu ochrony środowiska na lata 2025-2030. Nadrzędnym celem sporządzenia programu ochrony środowiska jest wynikająca z polityki ochrony środowiska, troska o zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego na terenie gminy (dla mieszkańców, zasobów przyrodniczych oraz infrastruktury).

Polityka ochrony środowiska zgodnie z art. 13 ustawy Prawo ochrony środowiska, to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Zadaniem gminnego programu ochrony środowiska jest wskazanie sposobu realizacji polityki ochrony środowiska na terenie gminy, poprzez wyznaczenie głównych celów strategicznych dla poszczególnych komponentów środowiska (tzw. obszarów interwencji) oraz wynikających z nich priorytetów - tzw. kierunków interwencji oraz szczegółowych zadań krótkoterminowych, wraz z uzasadnieniem ich wyboru, harmonogramem działań naprawczych, wskazaniem sposobu ich monitorowania oraz podaniem źródeł pozyskiwania środków finansowych niezbędnych do osiągnięcia założonych celów.

Program ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów jest dokumentem planowania strategicznego o charakterze doradczym, wspomagającym procesy decyzyjne i aktywne zarządzanie środowiskiem. Umożliwia podjęcie zintegrowanych działań na terenie gminy w celu zapewnienia mieszkańcom bezpieczeństwa ekologicznego i stałej poprawy warunków życia, chroniąc przy tym stan zasobów przyrodniczych i kulturowych.

Realizacja programu ochrony środowiska, to cały szereg przedsięwzięć wymagających wspólnego działania wszystkich jednostek samorządowych, instytucji, podmiotów gospodarczych oraz mieszkańców. Realizacja przez samorząd gminny założonych celów środowiskowych, jest jednoznacznie związana z zakresem jego kompetencji stanowiących i wykonawczych. Rada Miejska w Chrzanowie uchwalając program ochrony środowiska przyjmuje do realizacji wytyczne w nim cele i priorytety oraz kierunki działań interwencyjnych, skoncentrowane na wskazanych w programie obszarach interwencji, w dziedzinach zapewniających maksymalne korzyści dla środowiska.

Zaproponowane i przyjęte w opracowanym programie cele nadrzędne polityki ochrony środowiska Gminy Chrzanów są zgodne z aktualnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi państwa. Program jest również zgodny z bezpośrednim dokumentem nadrzędnym jakim jest „Program ochrony środowiska dla powiatu chrzanowskiego na lata 2023-2028 z perspektywą do roku 2032” oraz nadrzędnym dla niego dokumentem wojewódzkim „Program Strategiczny Ochrona Środowiska”, przyjętym w 2021 r. przez Sejmik Województwa Małopolskiego. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów został sporządzony przy współpracy oraz wykorzystaniu informacji udostępnionych przez Urząd Miejski w Chrzanowie.

Nadzór nad opracowaniem programu sprawował Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w Chrzanowie - Referat Kształtowania Środowiska oraz Referat Gospodarki Komunalnej. W celu usprawnienia prac nad programem powołana została grupa robocza w skład której oprócz Wykonawcy weszli przedstawiciele wydziałów Urzędu Miejskiego w Chrzanowie. Przy opracowaniu dokumentu wykorzystano materiały udostępnione przez Starostwo Powiatowe w Chrzanowie,

sprawozdania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ), Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie (WIOŚ), opracowania Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego oraz informacje z pozostałych instytucji, firm i podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska i realizujących na terenie Gminy Chrzanów zadania związane z ochroną środowiska.

W „Programie ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030” (w skrócie POŚ dla Gminy Chrzanów) dokonano aktualizacji polityki ochrony środowiska Gminy Chrzanów poprzez wskazanie aktualnych celów strategicznych oraz kierunków działań w najważniejszych obszarach interwencji, zmierzających do zapewnienia maksymalnej ochrony środowiska jako istotnego elementu rozwoju gospodarczego i społecznego miasta i gminy.

W celu opracowania programu, dokonano szczegółowej analizy stanu aktualnego oraz prognozowanych zmian jakości głównych komponentów środowiska na terenie gminy, oraz na tej podstawie, zdefiniowano nadrzędne cele strategiczne średnioterminowe do osiągnięcia do roku 2030 oraz wynikające z nich kierunki działań interwencyjnych i zadania krótkoterminowe (w tym inwestycyjne), proponowane do realizacji w latach 2025-2030.

Zadania w zakresie ochrony środowiska muszą być spójne z całością działań realizowanych przez gminę, instytucje publiczne, podmioty gospodarcze jak i samych mieszkańców. Naczelną zasadą, która powinna być przyjęta w działaniach zmierzających do zdrowego i przyjaznego środowiska, jest zasada zrównoważonego rozwoju. Oznacza to taki rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia, nie ograniczając możliwości realizacji potrzeb przyszłych pokoleń. Zrównoważony rozwój oznacza prowadzenie szerokiej działalności gospodarczej i społecznej przy jednoczesnym ograniczaniu lub eliminowaniu degradacji środowiska naturalnego oraz polega na podejmowaniu działań zmierzających do rewitalizacji zniszczonych elementów środowiska. Jest to również takie prowadzenie strategii, polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, które pozwala zachować zasoby i walory środowiska przyrodniczego w stanie zapewniającym możliwości ciągłego korzystania z nich, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Polityka środowiskowa umożliwia harmonizację rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną walorów środowiska i powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w głównych dziedzinach gospodarki. Długoterminowym celem działań wynikających z programu ochrony środowiska jest dążenie do zrównoważonego rozwoju gospodarczego, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych i jest rozpatrywana razem z nimi. Zrównoważony rozwój jako podstawa polityki środowiskowej samorządu gminnego wymaga określenia celów nadrzędnych tej polityki dla wszystkich komponentów środowiska, z uwzględnieniem strategicznych zadań krajowych, wojewódzkich i powiatowych, w sposób nie powodujący konieczności nadmiernego ograniczania możliwości realizacji lokalnych celów społeczno-ekonomicznych. Na stan środowiska przyrodniczego gminy ma wpływ wiele czynników. Są to m.in.:

- tempo wzrostu poziomu życia mieszkańców,
- skala aktywności przemysłowo-usługowej,
- kierunki rozwoju gospodarki,
- dostępność środków finansowych na inwestycje z zakresu ochrony środowiska.

Ochrona środowiska jest obowiązkiem wszystkich mieszkańców gminy. Szczególny obowiązek w tym zakresie spoczywa na władzach samorządowych, które poprzez swoją politykę oraz wykonywane zadania powinny dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego. Obowiązujące w tym zakresie prawo krajowe oraz przepisy wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej narzucają odpowiednie wymogi i konieczność osiągnięcia określonych standardów w zakresie jakości środowiska. Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w znacznej mierze, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym a także od możliwości pozyskania środków finansowych oraz zainteresowania i zrozumienia ze strony mieszkańców gminy. Podejmowane działania powinny być prowadzone zgodnie z opracowanym w programie zakresem działań naprawczych krótko- i średnioterminowych, sporządzonym na podstawie przeprowadzonej

analizy sytuacji aktualnej i przewidywanych zagrożeń środowiska.

Program ochrony środowiska jako dokument planowania strategicznego wyznaczający cele i kierunki polityki ochrony środowiska samorządu gminnego, powinien być wykorzystywany jako instrument strategicznego zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska. Program ochrony środowiska powinien stanowić przesłankę konstruowania budżetu gminy i jest podstawą do ubiegania się o fundusze pomocowe ze źródeł krajowych oraz z funduszy Unii Europejskiej.

Wytyczne zawarte w programie ochrony środowiska, powinny być respektowane i uwzględniane w programach i planach sektorowych oraz w działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska. Program ochrony środowiska służyć będzie koordynacji działań związanych z ochroną środowiska w gminie.

1.2. STRESZCZENIE PROGRAMU W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, zobowiązana jest do sporządzenia i następnie realizacji gminnego programu ochrony środowiska, uwzględniającego wymagania określone w ustawie Prawo ochrony środowiska oraz w dokumentach nadrzędnych dla programu jakimi są dokumenty strategiczne państwa, województwa, powiatu oraz lokalna strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Program ochrony środowiska uchwała rada gminy.

Zapewnienie ochrony środowiska należy do obowiązkowych działań władz publicznych, w tym gminnych, które poprzez własną politykę ochrony środowiska powinny dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego i poprawy komfortu życia mieszkańców. Członkostwo w Unii Europejskiej narzuca wymogi osiągnięcia standardów unijnych w zakresie jakości środowiska.

Nadrzędnym celem opracowania programu ochrony środowiska, jest zapewnienie bezpieczeństwa środowiska i zdrowia mieszkańców na terenie gminy z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego przy dążeniu do racjonalnego wykorzystania walorów przyrodniczych, zasobów geologicznych i atrakcji turystycznych gminy.

Realizacja programu ochrony środowiska to cały szereg przedsięwzięć profilaktycznych i interwencyjnych zmierzających do poprawy stanu środowiska, wymagających wspólnego działania władz gminnych oraz wszystkich instytucji samorządowych, podmiotów gospodarczych oraz w szczególności samych mieszkańców.

Program ochrony środowiska wskazuje sposoby realizacji strategii ochrony środowiska gminy, poprzez wyznaczenie głównych celów ekologicznych w najważniejszych obszarach interwencji i wynikających z nich zadań szczegółowych, wraz z uzasadnieniem ich wyboru, harmonogramem działań ekologicznych oraz wskazaniem możliwych źródeł pozyskania środków niezbędnych do osiągnięcia założonych celów.

W roku 2025 podjęto prace mające na celu aktualizację programu ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030. Przy opracowaniu dokumentu wykorzystano informacje będące w posiadaniu Urzędu Miejskiego w Chrzanowie, informacje udostępnione przez Starostwo Powiatowe, sprawozdania z monitoringu środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie, opracowania Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego oraz informacje z pozostałych instytucji i podmiotów korzystających ze środowiska i realizujących na terenie gminy zadania związane bezpośrednio lub pośrednio z ochroną środowiska.

W celu opracowania programu, przeprowadzono wielokryterialną analizę aktualnego stanu wszystkich głównych komponentów środowiska oraz ocenę tendencji zmian jakości głównych komponentów środowiska na terenie gminy. Na podstawie przeprowadzonej oceny stanu środowiska zaproponowano, tam gdzie to jest konieczne, szereg działań interwencyjnych niezbędnych dla poprawy stanu poszczególnych elementów środowiska oraz ochrony jego zasobów. Realizacja zaproponowanych zadań i wynikających z nich inwestycji proekologicznych oraz bieżące działania chroniące środowisko, przyczynią się do poprawy warunków życia mieszkańców Gminy Chrzanów poprzez zachowanie lub polepszenie walorów środowiska przyrodniczego.

Praktyczne działania konieczne dla realizacji polityki ochrony środowiska w Gminie Chrzanów powinny być realizowane w oparciu o zaproponowane w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy

Chrzanów (w skrócie POŚ dla Gminy Chrzanów) cele priorytetowe oraz wynikające z nich kierunki działań i zadania szczegółowe prowadzące do osiągnięcia poprawy jakości środowiska w następujących obszarach interwencji:

- ochrona klimatu i jakości powietrza, przygotowanie do zmian klimatu,
- przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem,
- ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- poprawa gospodarowania wodami,
- rozwój gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrona zasobów geologicznych,
- ochrona gleb,
- poprawa gospodarki odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- ochrona zasobów przyrodniczych,
- przeciwdziałanie zagrożeniu poważnymi awariami i nadzwyczajnym naturalnym zagrożeniom środowiska.

W ramach analizy potrzeb działań w powyższych obszarach interwencji uwzględniono następujące istotne zagadnienia:

- konieczność adaptacji do zmian klimatu w tym ograniczenie lokalnych źródeł zanieczyszczenia powietrza (w szczególności tzw. niskiej emisji),
- konieczność dalszego rozwijania sieci kanalizacyjnej w gminie,
- konieczność dalszej rewitalizacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
- nadzwyczajne potencjalne zagrożenia dla środowiska,
- konieczność wzmocnienia działań edukacyjnych dla podnoszenia świadomości ekologicznej wszystkich grup wiekowych mieszkańców,
- zagadnienia prowadzenia monitoringu środowiska i skutków wdrażania programu.

Dla wszystkich powyższych obszarów interwencji (działań prośrodowiskowych) określono w programie wytyczne które powinny być respektowane i uwzględniane w gminnych programach i planach szczegółowych (sektorowych), w tym szczególnie w dokumentach planistycznych oraz działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska.

Powodzenie inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska zależy, w znacznej mierze, od możliwości pozyskania środków finansowych na te działania oraz zainteresowania i zrozumienia ze strony mieszkańców, dla realizacji ustalonej polityki ochrony środowiska Gminy Chrzanów. POŚ dla Gminy Chrzanów składa się z następujących głównych bloków tematycznych:

1. Podstawy prawne programu oraz charakterystyka ogólna obszaru gminy w aspekcie ochrony środowiska.

Podano podstawy prawne i formalne sporządzenia POŚ dla Gminy Chrzanów, główne cele opracowania oraz cele polityki i strategii ochrony środowiska państwa, województwa małopolskiego, powiatu chrzanowskiego i Gminy Chrzanów, istotne dla formy i treści opracowywanego dokumentu. Omówiono główne uwarunkowania lokalizacyjne (administracyjne, geograficzne, demograficzne), oraz aktualną sytuację gospodarczą gminy w powiązaniu z warunkami naturalnymi środowiska (budowa geologiczna, hydrogeologiczna, środowisko przyrodnicze, wody powierzchniowe, użytkowanie terenu i charakterystyka gleb).

2. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego środowiska przyrodniczego na obszarze gminy w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska, wraz z oceną przewidywanych zagrożeń środowiska naturalnego.

Analiza stanu aktualnego środowiska jest szczególnie istotnym elementem programu ochrony środowiska, zawiera aktualne informacje o stanie wszystkich komponentów środowiska naturalnego na terenie gminy oraz przedstawia najważniejsze zdiagnozowane zagrożenia dla środowiska, stwierdzone na podstawie przeprowadzonej analizy stanu aktualnego. Dokonana ocena i diagnoza zagrożeń środowiska, stanowiła podstawę do aktualizacji celów i kierunków działań interwencyjnych na lata 2025-2030. Analiza stanu środowiska na terenie gminy przeprowadzona w oparciu o wyniki badań monitoringowych wykonywanych głównie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Krakowie w latach 2021-2024, oraz analiza informacji o stanie działań w zakresie ochrony środowiska przekazanych przez gminę i instytucje gminne, wskazuje, że do najważniejszych problemów gminy w zakresie ochrony środowiska należy zaliczyć:

- wzrastające realne zagrożenie zanieczyszczeniem wód podziemnych oraz powierzchniowych,
- braki w pokryciu terenu siecią kanalizacyjną przy bardzo dobrym pokryciu siecią wodociągową,
- emisje zanieczyszczeń do powietrza z lokalnych źródeł gospodarczych oraz komunalnych - szczególnie tzw. niską emisję w okresie grzewczym,
- zdewastowane i zdegradowane tereny przemysłowe,
- napływ zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z aglomeracji sąsiednich (Śląsk, Jaworzno, Trzebinia, Oświęcim),
- wzrastające zagrożenie hałasem komunikacyjnym w otoczeniu szlaków drogowych,
- presja na zajmowanie nowych terenów zielonych pod zabudowę i działalność gospodarczą.

Powyższe zjawiska i związane z nimi zagrożenia dla jakości środowiska przyrodniczego, wynikają zarówno z przyczyn niezależnych, zewnętrznych jak i z istnienia lokalnych źródeł zanieczyszczenia oraz z lokalnych uwarunkowań gospodarczych i demograficznych. Wobec powyższego, konsekwentna realizacja zaproponowanych w programie celów i zadań naprawczych, szczególnie w zakresie poprawy stanu najbardziej podatnych na zanieczyszczenie komponentów środowiska (powietrze atmosferyczne i wody), powinna stanowić podstawę planowania szczegółowych inwestycji ekologicznych dla ochrony środowiska w Gminie Chrzanów. Wykaz najważniejszych kierunków interwencji i planowanych działań naprawczych, w tym szczegółowych zadań inwestycyjnych w gminie do realizacji w latach 2025-2030, zestawiono w rozdz. 4, 5 i 6 programu. Ostateczna realizacja i zakres zadań ekologicznych zależeć będzie od aktualnych potrzeb oraz od możliwości pozyskania środków finansowych na ich realizację.

3. Cele ekologiczne postawione do osiągnięcia dla poszczególnych komponentów środowiska. Główne kierunki działań zmierzających do poprawy w zakresie ochrony środowiska w okresach krótko- i średnioterminowych.

W rozdziale 4 POS dla Gminy Chrzanów, na podstawie dokonanej oceny stanu aktualnego środowiska na terenie gminy, wskazano i omówiono najważniejsze priorytety polityki ochrony środowiska Gminy Chrzanów. Określone zostały główne cele ekologiczne do osiągnięcia do roku 2030, oraz wynikające z nich kierunki działań (tzw. kierunki interwencji) i zadania krótkoterminowe na lata 2025-2030. W sposób syntetyczny (w ujęciu tabelarycznym), przedstawiono harmonogram realizacji priorytetów ekologicznych gminy. Większość z proponowanych kierunków działań to zadania o charakterze ciągłym, których realizacja będzie prowadzona w całym okresie obowiązywania programu, a stopień ich zrealizowania będzie zależny od posiadanych środków finansowych.

4. Zadania własne i monitorowane dla Gminy Chrzanów

W rozdziale 6 Programu przedstawiono w ujęciu tabelarycznym, proponowane w najbliższych latach własne zadania ekologiczne gminy w najważniejszych obszarach interwencji, wraz

z przewidywanymi kosztami (tam gdzie to możliwe) ich realizacji w latach 2025-2030. Stopień ich zrealizowania będzie zależny od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych. Przy określaniu i wyborze zadań własnych założono, że przyjęte do realizacji cele i działania będą wypadkową obiektywnych potrzeb i realnych możliwości ich spełnienia. Ich wybór będzie wynikać głównie z:

- zadań obligatoryjnych, nałożonych na samorząd gminny przez ustawodawcę, zawartych w obowiązujących aktach prawa i dokumentach strategicznych państwa,
- obligatoryjnych zadań nałożonych na samorząd gminny w dokumentach planowania strategicznego: wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- z dostępnych środków finansowych w budżecie gminy i z możliwości pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych.

5. System realizacji programu: koordynacja działań, źródła finansowania zadań, zarządzanie środowiskiem

Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w znacznej mierze, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym, od wielkości pozyskanych środków finansowych oraz od stopnia zainteresowania i zrozumienia ze strony społeczeństwa. Program ochrony środowiska stanowi przesłankę konstruowania budżetu gminy i jest podstawą do ubiegania się o środki pomocowe ze źródeł krajowych i funduszy Unii Europejskiej. W rozdziale 7 Programu wskazano najważniejsze instrumenty prawne, finansowe oraz społeczne za pomocą których można będzie dążyć do osiągnięcia celów i zadań ekologicznych nakreślonych w programie ochrony środowiska. Określono obowiązki i uprawnienia Urzędu Miejskiego w Chrzanowie w zakresie ochrony środowiska. Istotnym elementem skutecznego zarządzania środowiskiem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa oraz przyjazne dla środowiska nawyki i codzienna postawa mieszkańców. W związku z powyższym jednym z najistotniejszych działań proponowanych w programie, jest prowadzenie skutecznej edukacji ekologicznej, warunkującej powodzenie realizacji zadań ekologicznych.

6. Zasady monitorowania efektów wdrażania programu.

W rozdziale 7 określono, kto i w jaki sposób powinien sprawować nadzór nad realizacją postanowień zawartych w Programie. Określono sposób, w jaki powinien być prowadzony monitoring wdrażania programu (monitoring jakości środowiska oraz monitoring skuteczności realizacji polityki środowiskowej w gminie). Określono najważniejsze mierniki monitorowania stopnia realizacji POŚ dla Gminy Chrzanów z podziałem na poszczególne monitorowane komponenty środowiska lub główne źródła jego zagrożeń.

Realizacja nadrzędnych celów strategicznych wyznaczonych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030” dla wszystkich obszarów interwencji (komponentów środowiska) oraz realizacja wynikających z nich kierunków działań ekologicznych i zadań szczegółowych, w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska, jest elementem realizacji polityki ochrony środowiska gminy. Realizacja zadań zawartych w programie powinna prowadzić do zrównoważonego rozwoju gminy, w którym ochrona środowiska i działalność gospodarcza pozostają w równowadze gwarantującej bezpieczeństwo zarówno dla środowiska jak i dla zdrowia i życia mieszkańców.

1.3. METODYKA PRAC NAD PROGRAMEM

Program ochrony środowiska został opracowany zgodnie z zasadą otwartego planowania, polegającą na określeniu długofalowych celów strategicznych oraz wynikających z nich bieżących zadań operacyjnych, przy udziale organów administracji rządowej, samorządowej, instytucji naukowo-badawczych, organizacji pozarządowych, podmiotów gospodarczych i przy udziale lokalnej społeczności. W przygotowaniu gminnego programu ochrony środowiska szczególną rolę odgrywa

jako bezpośrednio nadrzędny dokument, program ochrony środowiska dla powiatu. Zawarte są w nim bezpośrednie wytyczne do sporządzenia gminnych programów ochrony środowiska. W pracach nad edycją POŚ dla Gminy Chrzanów, wykorzystano dokumenty udostępnione przez Starostwo Powiatowe w Chrzanowie oraz przez Urząd Miejski w Chrzanowie takie jak: aktualny program ochrony środowiska, strategie rozwoju powiatu i gminy, wyniki monitoringu środowiska, informacje przekazane przez instytucje i podmioty gospodarcze, sprawozdania środowiskowe i inne.

Dokumentem wyjściowym przy opracowywaniu aktualizacji programu był „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2021 - 2024 z perspektywą do 2028 roku” uchwalony w 2021 r.

Na podstawie zebranych informacji oraz w oparciu o opublikowane wyniki badań środowiska na terenie gminy wykonanych do roku 2025, określono aktualny stan środowiska, w podziale na poszczególne jego komponenty (obszary interwencji) oraz poddano analizie zakres i kierunki obserwowanych zmian. Przeprowadzona na potrzeby programu analiza i ocena aktualnego stanu środowiska w gminie, stanowiła materiał wyjściowy dla określenia:

- celów strategicznych niezbędnych do osiągnięcia do roku 2030 dla wszystkich komponentów środowiska (obszarów interwencji),
- kierunków działań naprawczych i wynikających z nich zadań na lata 2025-2030,
- harmonogramu realizacji zadań programu w latach 2025-2030,
- zasad zarządzania programem i jego monitorowania,
- aspektów finansowych wdrażania programu.

Na etapie opracowywania programu wykorzystano również dokument „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” - opracowanie Ministerstwa Środowiska, Warszawa 2020 r. Wskazania zawarte w wytycznych określają, że struktura programu ochrony środowiska powinna być spójna z krajowymi oraz wojewódzkimi dokumentami strategicznymi i programowymi oraz powinna zawierać zagadnienia:

- ocenę stanu środowiska z uwzględnieniem następujących obszarów interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno – ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenia poważnymi awariami,
- cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie,
- system realizacji programu ochrony środowiska.

Zgodnie z zaleceniami wytycznych, w celu usprawnienia prac nad programem, do jego opracowania wykorzystano bieżące uwagi przekazywane przez przedstawicieli wydziałów i referatów Urzędu Miejskiego w Chrzanowie oraz informacje udostępnione przez lokalne instytucje z terenu Gminy Chrzanów. Przy opracowywaniu programu w celu zapewnienia zgodności z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi odniesiono się również do:

- zadań określonych w nadrzędnych dokumentach strategicznych państwa,
- zadań wynikających z dokumentów sektorowych na szczeblu państwa,
- zadań określonych w dokumentach programowych województwa, powiatu i gminy.

1.4. OCHRONA ŚRODOWISKA W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH PAŃSTWA ORAZ WOJEWÓDZTWA

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że państwo zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych (m.in. powiatów), które powinny prowadzić politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom. Program ochrony środowiska zawierający podstawowe cele polityki środowiskowej powiatu powinien być zgodny z aktualnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi państwa. Najważniejszymi dokumentami nadrzędnymi dla POŚ dla Gminy Chrzanów są: „Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej”, „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą

do 2030 r.)”, Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” „Program Strategiczny Ochrona Środowiska dla Województwa Małopolskiego”.

Oprócz powyższych, istnieje również cały szereg dokumentów strategicznych oraz dokumentów sektorowych istotnych dla programu ochrony środowiska. Wszystkie one wynikają z Wspólnotowej Polityki Ochrony Środowiska zawartej w VII Programie Działań na Rzecz Ochrony Środowiska (7th European Action Plan, w skrócie EAP). Wskazują na konieczność zastosowania strategicznego podejścia do problemów środowiskowych. Dokumenty te wyznaczają w różnym stopniu podstawy do prowadzenia w powiecie polityki ochrony środowiska zgodnej z zasadą zrównoważonego rozwoju. Podstawy systemu zarządzania rozwojem kraju zostały określone w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 1259, z późn. zm.) oraz przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski.

W nowym systemie do głównych dokumentów strategicznych, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju, należą:

- *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,*
- *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),*
- *Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,*
- *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2040 r.),*
- *Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki :Dynamiczna Polska 2020”,*
- *Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku,*
- *Strategia „Sprawne i nowoczesne Państwo 2030”,*
- *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030,*
- *Polityka energetyczna Polski do 2040 roku,*
- *Krajowy program ochrony powietrza do roku 2020, (z aktualizacją do 2030 roku),*
- *Krajowy program ograniczania zanieczyszczenia powietrza,*
- *Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych,*
- *Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032,*
- *Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów,*
- *Program Fundusze Europejskie Na Infrastrukturę i Środowisko 2021-2027,*
- *Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej,*
- *Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030,*
- *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,*
- *Program wodno-środowiskowy kraju,*
- *Plany gospodarowania wodami,*
- *Plany zarządzania ryzykiem powodziowym,*
- *Strategia edukacji dla zrównoważonego rozwoju,*
- *Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego,*
- *Program Strategiczny Ochrona Środowiska dla województwa małopolskiego,*
- *Plan gospodarki odpadami dla województwa małopolskiego,*
- *Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego,*
- *Strategia rozwoju województwa małopolskiego,*
- *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego,*

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

W związku z przyjęciem przez Radę Ministrów RP dokumentu strategicznego "Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" (w skrócie PEP2030 stała się ona najważniejszym dokumentem strategicznym w tym obszarze. PEP2030 jest strategią zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Rolą PEP2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje "Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)". PEP2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030. PEP2030 uchyla Strategię „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” w części dotyczącej Celu 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska i Celu 3. Poprawa stanu środowiska. Najważniejsze cele strategii PEP 2030 są następujące:

- Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I)
 - Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1),
 - Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2),
 - Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3),
 - Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4),
- Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II)
 - Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1),
 - Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2),
 - Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3),
 - Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4),
 - Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5),
- Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III)
 - Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1),
 - Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2),
- Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV),
 - Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1),

- Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V)
- Kierunek interwencji: Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – DSRK (Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności)

Zgodnie z przepisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju DSRK jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Stanowi najszerzy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju. Proponowane w Strategii obszary strategiczne są związane z obszarami przedstawionymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020 przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r. Łącznie stanowią podstawowe narzędzie wdrażania DSRK do roku 2020. Przyjęte cele i kierunki interwencji istotne dla gminnych programów ochrony środowiska to:

Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska

Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii,
Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,
Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska.

Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta,
Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,
Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast.

Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski

Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – SOR – została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. SOR jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. W strategii postawiono sześć głównych celów szczegółowych obejmujących wszystkie dziedziny strategiczne gospodarki kraju. Dla ochrony środowiska najważniejsze znaczenie mają kierunki interwencji określone w ramach celu szczegółowego VI - Środowisko.

1. Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.
2. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.
3. Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu.
4. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport.
5. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia.
6. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko:
 - Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód.
 - Kierunek interwencji - Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania.
 - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego.
 - Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją.
 - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi.
 - Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami.
 - Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku (PEP2040)

Cele postawione w PEP2040 mają zostać zrealizowane m.in. przez racjonalne efektywne gospodarowanie krajowymi złożami węgla oraz dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego. Dokument postuluje również przygotowanie infrastruktury dla energetyki jądrowej i zapewnienie warunków inwestorom dla wybudowania i uruchomienia elektrowni jądrowych opartych na bezpiecznych technologiach. Zgodnie z Polityką energetyczną Polski do 2040 roku udział odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii w Polsce ma wzrosnąć do 27% w roku 2030. Zadania wynikające z Polityki Energetycznej Polski to m.in.:

- modernizacja sieci przesyłowych i sieci rozdzielczych pozwalająca obniżyć poziom awaryjności 50%;
- rozwój lokalnej mini i mikrokogeneracji pozwalający na dostarczenie z tych źródeł co najmniej 10% energii elektrycznej zużywanej w kraju;
- ochrona lasów przed nadmiernym eksploatowaniem w celu pozyskiwania biomasy;
- zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem;
- wdrożenie Programu budowy biogazowni rolniczych przy założeniu powstania do roku 2020 co najmniej jednej biogazowni w każdej gminie;
- ograniczenie emisji CO₂ do wielkości możliwej technicznie do osiągnięcia bez naruszania bezpieczeństwa energetycznego;
- ograniczenie emisji SO₂ do poziomu ustalonego w Traktacie Akcesyjnym;
- ograniczenie emisji NO_x poczynając od 2016 roku zgodnie ze zobowiązaniami przyjętymi przy akcesji do Unii Europejskiej;
- rozszerzenie zakresu założeń i planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe o planowanie i organizację działań mających na celu racjonalizację zużycia energii i promowanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii na obszarze gminy;
- wsparcie inwestycji w zakresie stosowania najlepszych dostępnych technologii w przemyśle, wysokosprawnej kogeneracji, ograniczenia strat w sieciach elektroenergetycznych i ciepłowniczych oraz termomodernizacji budynków;
- obowiązek przygotowania planów zaopatrzenia gmin w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w celu zastąpienia wyeksploatowanych rozdzielonych źródeł wytwarzania ciepła jednostkami kogeneracyjnymi.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Głównym celem SPA 2020 jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. W dokumencie wskazano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć do 2020 roku w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach, takich jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża. W dokumencie wskazane są następujące cele i priorytety ekologiczne spójne z niniejszym Programem:

- Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.
- Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.
- Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.
- Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu.
- Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.
- Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Jako główne paliwo energetyczne do ogrzania obiektów używany jest węgiel i jego produkty. Główne obszary problemowe to niski stopień wykorzystania OZE w mieszkalnictwie, budynkach użyteczności publicznej i przez przedsiębiorstwa.

Kierunki działań:

- Kierunek działań 1.1 – dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu.
- Kierunek działań 1.2 – adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu.
- Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu.
- Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu.
- Kierunek działań 2.1 – stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami.
- Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu.
- Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.
- Kierunek działań 5.1 – promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.
- Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyka związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu.
- Kierunek działań 6.2 – ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

Minister Aktywów Państwowych w dniu 30 grudnia 2019 r. przekazał do Komisji Europejskiej Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, wypełniając tym samym obowiązek nałożony na Polskę przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE,

2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (UE) 2015/652 oraz uchylene rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEiK) został przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 wyznacza następujące cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r.:

- 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005,
- 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: o 14% udziału OZE w transporcie, o roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie,
- wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozą PRIMES2007,
- redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

„Program Strategiczny Ochrona Środowiska” dla województwa małopolskiego

Cele oraz zadania z zakresu ochrony środowiska dla województwa małopolskiego zostały ujęte w aktualnym dokumencie: „Program Strategiczny Ochrona Środowiska” uchwalonym w roku 2021. W dokumencie tym określono długoterminową politykę ochrony środowiska dla województwa, przedstawiono cele do osiągnięcia, określono sposoby zarządzania środowiskiem i aspekty finansowe realizacji programu. Realizacja programu ma umożliwić osiągnięcie w perspektywie długoterminowej, zrównoważonego rozwoju całego województwa, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych i jest rozpatrywana z nimi łącznie. W programie ochrony środowiska dla województwa małopolskiego określono zakres działań, które muszą być wdrażane na poziomie lokalnym. Cele zawarte w programie wojewódzkim określają także kierunki działań dla programu ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów. Są to następujące działania priorytetowe (priorytety ekologiczne) polityki ochrony środowiska województwa:

- Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią i suszą,
- Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym i ochrona powietrza,
- Zrównoważone korzystanie ze środowiska,
- Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Edukacja, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji, monitoring i zarządzanie.

Oprócz w/w priorytetów uznano za ważne dla poprawy stanu środowiska naturalnego uwzględnienie w programie przedsięwzięć dotyczących:

- Ochrony przed hałasem (w szczególności komunikacyjnym),
- Ochrony żywych zasobów przyrody,
- Ochrony powierzchni ziemi (gleb i złóż surowców mineralnych),
- Racjonalizacji wykorzystania zasobów surowców i energii (w tym także energii odnawialnej),
- Ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- Ochrony przed skutkami poważnych awarii przemysłowych,
- Zapewnienia bezpieczeństwa biologicznego Małopolski,
- Podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców - działania promocyjne, edukacyjne.

W wojewódzkim programie ochrony środowiska określono również cele o charakterze systemowym, mające służyć realizacji celu nadrzędnego. Są to następujące cele systemowe:

- Poprawa skuteczności i dokładności działań organów administracji ds. ochrony środowiska,
- Zwiększenie aktywności rynku do działań na rzecz ochrony środowiska,

- Poprawa działania mechanizmów ekonomicznych w ochronie środowiska,
- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku,
- Wzrost aktywności społecznych organizacji ekologicznych,
- Zagospodarowanie przestrzeni województwa zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- Rozwój badań i postępu technicznego mających na celu poprawę stanu środowiska,
- Rozwój współpracy międzynarodowej w dziedzinie ochrony środowiska.

Główne cele środowiskowe są osiąmane poprzez realizację przyporządkowanych im zadań i działań mających na celu ochronę i poprawę jakości środowiska. Poniżej zestawiono cele długoterminowe dla województwa małopolskiego:

- Dążenie do neutralności klimatycznej, planowanie strategiczne uwzględniające zmiany klimatu,
- Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- Podniesienie komfortu akustycznego mieszkańców województwa,
- Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego,
- Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapewnienie poprawy jakości wód oraz ochronę zasobów wodnych,
- Ochrona gleb przed degradacją, rekultywacja terenów zdegradowanych i przemysłowych,
- Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem bio- i georóżnorodności oraz krajobrazu,
- Zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego Małopolski,
- Ochrona ekosystemów leśnych,
- Ochrona zasobów złóż przez oszczędne i zrównoważone gospodarowanie,
- Minimalizacja skutków występowania niekorzystnych zjawisk atmosferycznych i geodynamicznych,
- Zmniejszenie ryzyka wystąpienia i ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska.

W programie ochrony środowiska dla województwa małopolskiego określono zakres działań, które muszą być wdrażane na poziomie lokalnym. Do podstawowych zadań, których wdrożenie wymaga uczestnictwa powiatów i gmin należą:

- oszczędna gospodarka zasobami naturalnymi takimi jak woda, nośniki energii, wzrost lesistości w skali województwa, rozwój gospodarki zeroemisyjnej, gospodarka o obiegu zamkniętym,
- rozwój obszarów szczególnie chronionych,
- ekologiczna lokalizacja obiektów związanych z działalnością przemysłową,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- gospodarka odpadami,
- rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego,
- usprawnienie ruchu podmiejskiego,
- optymalizacja transportu publicznego,
- edukacja ekologiczna.

Ważnym elementem polityki ochrony środowiska realizowanej przez gminy jest edukacja ekologiczna wymagająca współpracy zarówno z władzami województwa, powiatu jak i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego

Główny cel strategii województwa małopolskiego realizowany jest w poszczególnych obszarach działań poprzez określenie i realizację szczegółowych kierunków rozwoju województwa. Z punktu widzenia programu ochrony środowiska ważne są obszary działań dotyczące sfery

przestrzennej, infrastruktury komunikacyjnej i środowiska. Są to następujące obszary działań:

- Obszar 2 - Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego,
- Obszar 3 - Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej,
- Obszar 5 - Rozwój miast i terenów wiejskich,
- Obszar 6 - Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne.

Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego

Podstawą aktualnej polityki ochrony powietrza dla województwa małopolskiego jest Uchwała Nr LXXV/1102/23 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 20 listopada 2023 r. w sprawie „Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego”, zmieniająca Uchwałę Nr XXV/372/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie „Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego”. Wdrożenie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego zostało wzmocnione dzięki projektowi zintegrowanemu LIFE pn. „Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze”. Główne działania projektu (<https://www.małopolska.pl/>):

- sieć Eko-doradców w gminach w Małopolsce, którzy będą wspierać wdrażanie Programu ochrony powietrza, będą pozyskiwać środki zewnętrzne na działania ograniczające emisję zanieczyszczeń oraz mobilizować mieszkańców do włączenia się w te działania,
- doradztwo dla mieszkańców Małopolski w zakresie najbardziej efektywnych sposobów ograniczenia emisji i źródeł finansowania, w tym zapobieganie ubóstwu energetycznemu poprzez działania służące oszczędności kosztów energii,
- Centrum Kompetencji na poziomie regionalnym, obejmujące szkolenia i bazę wiedzy dla wszystkich samorządów lokalnych, aby wspomóc gminy w realizacji prowadzonych działań,
- wzmocnienie doradztwa i obsługi administracyjnej dla mieszkańców Krakowa w zakresie likwidacji starych pieców i kotłów na paliwa stałe, w tym uruchomienie punktów informacyjnych, w których udzielana będzie pomoc osobom zainteresowanym ubieganiem się o dofinansowanie przedsięwzięć oszczędzających energię,
- narzędzie do wysokorozdzielczego modelowania rozkładu zanieczyszczeń w Krakowie oraz analiza modelowych wariantów wdrożenia działań ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza na przykładzie Krakowa – do wykorzystania przez inne gminy,
- międzyregionalna baza źródeł emisji dla Małopolski, Czech i Słowacji wraz z modelowaniem jakości powietrza.

Przyjęty zaktualizowany Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego składa się z dokumentu głównego wyznaczającego długoterminowe działania naprawcze oraz planu działań krótkoterminowych oraz uzasadnienia zawierającego uszczegółowienie zagadnień związanych z inwentaryzacją źródeł emisji, analizą jakości powietrza i opisem uwarunkowań ekonomicznych, ekologicznych i lokalnych wybranych kierunków działań naprawczych. Wdrażanie większości działań zaplanowane zostało do 2026 roku. Ocena poziomów substancji w powietrzu w danej strefie oraz klasyfikacja stref przeprowadzana jest przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska na podstawie art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska. Wyniki dokonanej przez Małopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska oceny oraz klasyfikacji stref, wykazały przekroczenia poziomów dopuszczalnych oraz poziomów docelowych zanieczyszczeń we wszystkich strefach w województwie małopolskim:

- 1) Aglomeracja Krakowska – pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, benzo(a)piren, dwutlenek azotu,
- 2) miasto Tarnów – pył PM₁₀, benzo(a)piren,
- 3) strefa małopolska – pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, benzo(a)piren, ozon.

Celem dokumentu jest osiągnięcie w całej Małopolsce do 2026 r. dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w powietrzu: pyłu PM₁₀, PM_{2,5}, benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu i dwutlenku siarki.

Jak wynika ze zaktualizowanego w 2023 r. dokumentu, najważniejszymi kierunkami działań w zakresie ochrony powietrza na terenie powiatu i gminy są:

- realizacja programów ograniczania niskiej emisji w gminach – eliminacja niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe,
- termomodernizacja budynków oraz wspieranie budownictwa energooszczędnego w budownictwie mieszkaniowym oraz w obiektach użyteczności publicznej,
- ograniczenie emisji z transportu,
- ograniczenie emisji przemysłowej,
- edukacja ekologiczna mieszkańców.

Szczegółowe kierunki działań w zakresie ochrony powietrza wyznaczone w Programie są następujące:

1) ograniczenie emisji z sektora komunalno-bytowego:

- wprowadzenie ograniczeń w stosowaniu urządzeń na paliwa stałe,
- eliminowanie niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe,
- rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników,
 - rozbudowa sieci gazowych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w celu obniżenia kosztów eksploatacyjnych ogrzewania niskoemisyjnego,
- termomodernizacja budynków oraz wspieranie budownictwa energooszczędnego w budownictwie mieszkaniowym,
- wyeliminowanie spalania odpadów oraz ograniczenie spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi.

2) Ograniczenie emisji z transportu:

- rozszerzenie strefy ograniczonego ruchu oraz ograniczonego płatnego parkowania wraz z systemem parkingów typu „Parkuj i Jedź” (Park & Ride),
- poprawa organizacji ruchu samochodowego w miastach,
- utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez regularne mycie, remonty i poprawę stanu nawierzchni dróg,
- rozwój komunikacji publicznej oraz wdrożenie energooszczędnych i niskoemisyjnych rozwiązań w transporcie publicznym,
- rozwój komunikacji rowerowej w miastach,
- wzmocnienie kontroli na stacjach diagnostycznych pojazdów.

3) Ograniczenie emisji przemysłowej:

- szczególny nadzór nad działalnością przemysłu w obszarach złej jakości powietrza.

4) Inne działania:

- Samorząd Województwa, jako koordynator działań w kierunku poprawy jakości powietrza,
- wdrożenie systemu zarządzania jakością powietrza w województwie,
- edukacja ekologiczna mieszkańców,
- spójna polityka na szczeblu lokalnym uwzględniająca priorytety poprawy jakości powietrza,
- poprawa warunków przewietrzania miast i ochrona terenów zielonych.

Efektem realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego będzie zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza. Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego wyznacza działania, których celem jest osiągnięcie w całej Małopolsce do 2026 r. dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w powietrzu: pyłu PM₁₀, PM_{2,5}, benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu i ozonu. Przewiduje się m.in. osiągnięcie redukcji emisji pyłu PM₁₀ o 28,2% i pyłu PM_{2,5} o 28,1%. Głównymi kierunkami działań w zakresie ochrony powietrza wyznaczonymi w Programie jest m.in.:

- wprowadzenie ograniczeń eksploatacji urządzeń grzewczych na paliwa stałe (m.in. uchwalenie tzw. uchwały antysmogowej, przyjętej w 2017 r. z aktualizacją w r. 2023),
- realizacja gminnych programów ograniczania niskiej emisji – eliminacja niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe,
- rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych i sieci gazowych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników,
- termomodernizacja budynków oraz wspieranie budownictwa energooszczędnego w budownictwie mieszkaniowym oraz w obiektach użyteczności publicznej,
- ograniczenie emisji z transportu,
- ograniczenie emisji przemysłowej,
- edukacja ekologiczna mieszkańców,
- poprawa warunków przewietrzania miast i ochrona terenów zielonych.

Elementem Programu ochrony powietrza jest Plan działań krótkoterminowych, który wprowadza 3 stopnie zagrożenia zanieczyszczeniem powietrza:

- I stopień zagrożenia (kod żółty),
- II stopień zagrożenia (kod pomarańczowy),
- III stopień zagrożenia (kod czerwony).

Wprowadzanie stopni zagrożenia zanieczyszczeniem odbywa się we współpracy służb Wojewody, Małopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska i Marszałka Województwa Małopolskiego, a informacje o zagrożeniu zamieszczane są na stronie internetowej: powietrze.malopolska.pl/komunikaty.

Nowy Program ochrony powietrza w stosunku do dotychczas obowiązującego, wprowadza działania naprawcze, służące szybszej poprawie jakości powietrza w Małopolsce. W szczególności planuje się zmiany w regulacjach dotyczące paliw stałych. Finansowanie kotłów na paliwa stałe ze środków publicznych, w tym programu Czyste Powietrze, w Małopolsce będzie mogło obejmować:

- od 1 stycznia 2022 r. wyłącznie kotły na biomasę (z wyłączeniem projektów w trakcie realizacji),
- od 1 stycznia 2023 r. wyłącznie kotły na biomasę o emisji pyłu do 20 mg/m³ (przy 10% O₂).

Poza Krakowem pozostanie możliwość instalacji ze środków własnych i eksploatacji kotłów na węgiel, drewno i biomasę oraz kominków i ogrzewaczy zgodnych z obowiązującą uchwałą antysmogową dla Małopolski (standard ekoprojektu). Dla zainteresowanych gmin będą mogły być wprowadzane dodatkowe ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji na paliwa stałe w formie uchwał antysmogowych. Wypracowane zostaną jednak jednolite zasady wprowadzania takich regulacji. Nowy Program ochrony powietrza dla Małopolski zakłada szereg zadań dla samorządów gminnych, m.in.:

- utworzenie i utrzymanie punktów obsługi programu Czyste Powietrze,
- zatrudnienie ekodoradcy w każdej gminie, którego zadaniem będzie doradztwo dla mieszkańców, prowadzenie edukacji ekologicznej oraz obsługa programu Czyste Powietrze,
- prowadzenie akcji informacyjnych o wymaganiach uchwały antysmogowej z dotarciem do każdego punktu adresowego w gminie opalanego węglem lub drewnem oraz obowiązek zamieszczenia na stronie internetowej gminy informacji o jakości powietrza i możliwości zgłoszenia ekointervencji,
- inwentaryzacja co najmniej 70% budynków w gminie do końca 2021 roku, w tym co najmniej 90% do 30 czerwca 2022 roku. Współpraca gmin z kominarzami i nadzorem budowlanym przy inwentaryzacji do krajowej bazy CEEB. Przekazywanie co pół roku informacji o postępie wymiany kotłów i inwentaryzacji w gminie,
- kontrole interwencyjne palenisk w ciągu 1 dnia roboczego od zgłoszenia. Możliwe będzie prowadzenie kontroli przez straże gminne bądź międzygminne, pracowników urzędu lub przy współpracy z Policją. W przypadku co najmniej 10% prowadzonych kontroli interwencyjnych w skali roku konieczne będzie pobranie próbki popiołu z paleniska,

- analiza skali ubóstwa energetycznego, potrzeb w zakresie termomodernizacji i wymiany ogrzewania u tych osób oraz wsparcie dla osób dotkniętych ubóstwem energetycznym i rekomendowane wprowadzenie programów osłonowych dla najuboższych,
- identyfikacja, w ramach aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, potencjalnych obszarów, które ze względów technicznych i prawnych mogą być przeznaczone pod instalacje OZE o mocy powyżej 100 kW wytwarzające energię elektryczną,
- zapewnienie przez jednostki samorządu wykorzystania w budynkach użyteczności publicznej energii elektrycznej pochodzącej z OZE. Od 2022 roku co najmniej 50%, a od 2025 roku 100% zużywanej przez nie energii elektrycznej w ciągu roku będzie pochodziło z OZE,
- rekomendacja przeznaczenia co najmniej 1% dochodów własnych gminy (bez uwzględniania subwencji i dotacji) na finansowanie: realizacji programów dotacyjnych i osłonowych, prowadzenia kontroli, zatrudnienia ekodoradców, realizacji programów rządowych, termomodernizację budynków użyteczności publicznej, inwentaryzację źródeł ogrzewania budynków oraz akcji edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza,
- zapewnienie poprzez prowadzone działania, że liczba urządzeń grzewczych niespełniających wymagań uchwały antysmogowej (dla Małopolski) nie przekroczy od 1 stycznia 2023 roku 30%, a od 1 stycznia 2027 roku 10% wszystkich eksploatowanych urządzeń grzewczych w gminie.

W przypadku zatrudnienia ekodoradców oraz doposażenia straży międzygminnych planowane jest wsparcie ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2021-2027.

Przewidywanym efektem realizacji działań Programu ochrony powietrza jest osiągnięcie w Małopolsce dopuszczalnych poziomów stężeń pyłu PM₁₀ i pyłu PM_{2,5} do roku 2023 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu i dopuszczalnego dwutlenku azotu do roku 2026

Uchwała antysmogowa dla województwa małopolskiego

Uchwałą nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 stycznia 2017 roku wprowadzono na obszarze województwa małopolskiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Zgodnie z zapisami uchwały, na terenie województwa małopolskiego (poza Krakowem) obowiązują nowe przepisy zgodnie z którymi:

- budowa domu lub wymiana urządzenia grzewczego wymaga w pierwszej kolejności wyboru czystego lub niskoemisyjnego źródła ogrzewania - podłączenie do sieci ciepłowniczej, ogrzewanie elektryczne, pompa ciepła, panele słoneczne, ogrzewanie gazowe.
- w przypadku zastosowania kotła lub komina na paliwa stałe, po 1 lipca 2017 należy zainstalować nowoczesne urządzenie spełniające wymagania ekoprojektu. Kotły powinny posiadać automatyczny podajnik paliwa bez możliwości zamontowania rusztu awaryjnego (za wyjątkiem kotłów zgazowujących).
- od 1 lipca 2017 roku nie wolno spalać mułów, flotów i miałów węglowych (węgla o zawartości ziaren 0-3 mm powyżej 15%) oraz drewna i biomasy o wilgotności powyżej 20%. Drewno przed spaleniem powinno być sezonowane co najmniej 2 lata. Kocioł na węgiel lub drewno, który nie spełnia wymogów co najmniej klasy 3, do końca 2022 roku musi zostać wymieniony. Stary kocioł można zastąpić: ogrzewaniem z miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewaniem elektrycznym, pompą ciepła, kotłem gazowym, kotłem na lekki olej opałowy lub kotłem na węgiel czy drewno spełniającym wymogi ekoprojektu. Kocioł na węgiel lub drewno klasy 3 lub 4 musi być wymieniony do końca 2026 roku. Kocioł klasy 5 zainstalowany przed 1 lipca 2017 roku, można używać bezterminowo (szczegółowe informacje - <https://powietrze.malopolska.pl/antysmogowa>).

Uchwałą Nr LIX/842/22 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2022 r. zmieniono zapisy Uchwały Nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 stycznia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa małopolskiego ograniczeń i zakazów

w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Zmiany polegają na przedłużeniu terminu użytkowania kotłów pozaklasowych (w tym klasy 1 i 2). Urządzenia te będą mogły być eksploatowane do końca kwietnia 2024 r., a nie tak jak określały pierwotne zapisy uchwały - do końca 2022 r. Ponadto zmianie ulega termin, którym objęte są piece ogrzewania miejscowego, takie jak: kominki, kozy, kuchnie węglowe i piece kaflowe. Od 1 maja 2024 r. użytkowane będą mogły być wyłącznie urządzenia spełniające wymagania ekoprojektu lub posiadające sprawność na poziomie minimum 80% lub wyposażone w urządzenie redukujące emisję pyłu do wartości ekoprojektu.

W związku z wejściem w życie w/wym. uchwały antysmogowej, organy starostwa wydające pozwolenia na budowę, są zobowiązane do informowania inwestorów o obowiązujących ustaleniach w/wym. uchwały, która jest tak samo wiążąca jak obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego

Pierwszy *Program ochrony środowiska przed hałasem* dla województwa małopolskiego został przyjęty w 2009r. na podstawie map akustycznych dla dróg krajowych o natężeniu ruchu przekraczającym 6 mln pojazdów rocznie. Sejmik Województwa Małopolskiego w dniu 30 września 2013 r. przyjął *Program ochrony środowiska przed hałasem*, którego celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego poprzez wyznaczenie niezbędnych do realizacji działań naprawczych. Program obejmuje łącznie 805,35 km dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 mln. pojazdów rocznie oraz 106,5 km linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 tys. pociągów rocznie. Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego wykazał wystąpienie przekroczeń poziomów dopuszczalnych hałasu wzdłuż dróg o łącznej długości 501,5 km. Jako podstawowe działania o charakterze technicznym wskazano celowość budowy w perspektywie do roku 2033 ok. 39,1 km ekranów akustycznych oraz celowość zastosowania ok. 382 km nawierzchni o obniżonej hałaśliwości. Odpowiedzialnymi za realizację Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego wyznaczono zarządców infrastruktury drogowej i kolejowej (tj. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Stalexport Autostrada Małopolska S.A., PKP Polskie Linie Kolejowe Sp. z o.o.). Program wymienia szereg działań w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, które powinny być realizowane przez organy administracji publicznej, stosownie do posiadanych przez te organy kompetencje. W dn.01.07.2015 r. uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego nr XI/166/15, Program został uzupełniony o dodatkowe odcinki dróg wojewódzkich (74,9 km dróg - załącznik nr 2). Kolejna aktualizacja Programu w zakresie dróg zarządzanych przez Zarząd Dróg Wojewódzkich i Stalexport Autostrada Małopolska S.A. została przyjęta w 2017 roku.

W roku 2019 uchwałą Nr VII/63/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XXXIV/494/09 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 3 lipca 2009r. w sprawie „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego” dokonano zmian w *Programie ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego*. W roku 2020 przyjęta została kolejna aktualizacja Programu (uchwała Nr XVIII/247/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 24 lutego 2020r.). Wykonawca Programu przeanalizował łącznie około 754,78 km odcinków dróg, dla których istnieje obowiązek sporządzenia map akustycznych:

- odcinki dróg w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Krakowie: 657,131 km,
- odcinki linii kolejowych w zarządzie PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. : 97,649 km.

Tereny, na których zostały przekroczone dopuszczalne normy hałasu objęły ok. 521,9 km odcinków dróg i linii kolejowych, w tym 482 km dróg w zarządzie GDDKiA oraz 39,9 km odcinków linii kolejowych w zarządzie PKP PLK S.A.

W roku 2024 Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr IV/24/24 z dnia 1 lipca 2024 r. przyjął Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego, na podstawie map akustycznych przekazanych przez zarządców (t.j.: Urząd Miasta Krakowa, Urząd Miasta Tarnowa, Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, Stalexport Autostrada Małopolska S.A., Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie, Zarząd Dróg Powiatowych w Brzesku, PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o.). Głównym celem Programu jest organizacja działań naprawczych zmierzających do ograniczenia ponadnormatywnego oddziaływania hałasu na obszarach oraz zachowanie korzystnych warunków akustycznych środowiska na obszarach, gdzie poziomy dźwięku nie wykracza poza poziomy dopuszczalny (<https://www.malopolska.pl/>). Spośród planowanych do wdrożenia działań o charakterze inwestycyjnym realizowane będą przede wszystkim: budowy ekranów akustycznych jako działania w strefie emisji oraz działania w obszarze źródeł emisji, w postaci poprawy stanu nawierzchni dróg i stosowania nawierzchni o obniżonej hałaśliwości, jak również cichszych torowisk, w przypadku remontu/przebudowy linii tramwajowych oraz poprawa stanu technicznego użytkowanego taboru kolejowego i wprowadzenie do użytku nowego taboru. Spośród działań miękkich planuje się kontynuację działań w zakresie edukacji społecznej oraz kształtowanie polityki przestrzennej uwzględniającej problematykę oddziaływania hałasu. Za realizację zadań wskazanych w Programie ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego odpowiedzialni są zarządzający głównymi drogami, głównymi liniami kolejowymi, głównymi lotniskami oraz prezydenci miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego

Podstawowym zadaniem planu zagospodarowania przestrzennego jest określenie celów, zasad oraz kierunków gospodarowania przestrzenią województwa, które stanowią rozwinięcie długofalowej polityki regionalnej, określonej w strategii rozwoju województwa. Ważnym zadaniem jest także stworzenie optymalnych warunków przestrzennych do realizacji przyjętych w strategii priorytetów inwestycyjnych, jak również programów krajowych i wojewódzkich. Istotną funkcją tego dokumentu jest koordynacja zadań rządowych i samorządowych w celu osiągnięcia merytorycznej spójności

i zgodności z wojewódzką polityką przestrzenną. Stanowiąc największą i usystematyzowaną bazę danych o gospodarowaniu przestrzenią regionu, plan może także służyć jako płaszczyzna wymiany informacji i podejmowania negocjacji pomiędzy samorządem województwa i samorządami lokalnymi. Za cel generalny zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego przyjęto: „Harmonijne gospodarowanie przestrzenią jako podstawa dynamicznego i zrównoważonego rozwoju województwa”.

Cele strategiczne stawiane w planie poszczególnym komponentom polityki przestrzennej dotyczące ochrony środowiska to:

- oszczędne i zrównoważone gospodarowanie kopalinami,
- zintegrowana ochrona zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz nadmiernym lub nieuzasadnionym zużyciem,
- zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego,
- wykorzystanie zasobów glebowych przy uwzględnieniu warunków ekonomicznych i racjonalności ekologicznej,
- zapewnienie trwałości ekosystemów leśnych,
- ochrona przyrody i różnorodności biologicznej poprzez zachowanie, wzbogacanie i odtwarzanie zasobów przyrody,
- uporządkowanie gospodarki odpadami,
- likwidacja zagrożeń dla środowiska z tytułu zanieczyszczenia powietrza, hałasu, wibracji i promieniowania elektromagnetycznego,
- zapewnienie zaopatrzenia w wodę wysokiej jakości i odprowadzania ścieków.

Poszczególnym celom strategicznym przypisane zostały cele operacyjne. Kolejnym poziomem

są kierunki działań, jakie należy podjąć dla osiągnięcia założonych celów operacyjnych. Inne zagadnienia pośrednio wpływające na poprawę stanu środowiska, które znalazły się w planie to:

- rozwój zagospodarowania turystycznego w harmonii z ochroną przyrody,
- ekologizacja produkcji rolnej,
- dobrze rozwinięty system transportowy pod względem technicznym, przestrzennym, gospodarczym, społecznym i środowiskowym,
- rozwój sieci gazowych w obszarach niedoboru zaopatrzenia w gaz zwłaszcza w miejscowościach uzdrowiskowych w celu wyeliminowania palenisk węglowych,
- ograniczenie do minimum negatywnych skutków oddziaływania elektroenergetyki na środowisko przyrodnicze.

1.5. PRIORYTETY POLITYKI EKOLOGICZNEJ POWIATU CHRZANOWSKIEGO I GMINY CHRZANÓW

Przy tworzeniu gminnej polityki ochrony środowiska układem odniesienia oprócz strategii państwa i województwa są lokalne dokumenty o charakterze strategicznym wspierające kształtowanie polityki ochrony środowiska w powiecie i gminie. Podstawowymi dokumentami są strategie rozwoju powiatu i gminy oraz powiatowy program ochrony środowiska.

Strategia Rozwoju Powiatu Chrzanowskiego

Strategia rozwoju powiatu chrzanowskiego na lata 2015-2023 została przyjęta uchwałą Nr XV/77/2015 Rady Powiatu Chrzanowskiego. Dokument pomimo nieaktualnego okresu obowiązywania, nie stracił na aktualności podstawowych zadań jakie wskazywał w obszarze ochrony środowiska. Dokument ten jest zbiorem zadań przeznaczonych do realizacji nie tylko przez Starostwo Powiatowe, ale przez całą społeczność lokalną i wszystkie instytucje działające na terenie powiatu. Obszary strategiczne wyróżnione w Strategii wynikają z przyjętej wizji rozwoju powiatu chrzanowskiego do 2023 roku i zdefiniowanych wyzwań rozwojowych. Ze względu na stwarzanie w perspektywie długookresowej największych możliwości wzrostu, uznane one zostały za najważniejsze. Wyodrębniono cztery priorytety, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- **Obszar strategiczny I - Gospodarka, edukacja i rynek pracy,**
- **Obszar strategiczny II - Bezpieczeństwo publiczne, społeczne i zdrowotne mieszkańców,**
- **Obszar strategiczny III - Ochrona środowiska i oferta czasu wolnego,**
- **Obszar strategiczny IV - Nowoczesne zarządzanie publiczne.**

Dla obszaru strategicznego III, z punktu widzenia potrzeb ochrony środowiska za cel strategiczny uznano: „Skuteczna ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój atrakcyjnej i różnorodnej oferty spędzania czasu wolnego dla wzrostu jakości życia mieszkańców i podnoszenia atrakcyjności turystycznej powiatu chrzanowskiego” Dla tego celu określono następujące cele operacyjne:

- III.1. Racjonalne użytkowanie zasobów i ochrona środowiska,
- III.2. Budowa i promocja zintegrowanej oferty czasu wolnego,
- III. 3. Rozwój infrastruktury czasu wolnego.

W ramach proponowanych celów operacyjnych a w szczególności celu III.1. wskazano najważniejsze kierunki interwencji (kluczowe działania):

- III.1.1. Edukacja obywatelska w zakresie ochrony środowiska oraz kształtowanie postaw proekologicznych poprzez m.in.: - akcje edukacyjne, - zajęcia w szkołach, - kampanie informacyjne, - wydarzenia sportowe i kulturalne.
- III.1.2. Rozbudowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich.
- III.1.3. Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej i gazociągowej.

- III.1.4. Zagospodarowanie terenów przemysłowych poprzez nadanie im nowych funkcji gospodarczych, rekreacyjnych lub przyrodniczych, w tym likwidacja pozostałości poprodukcyjnych i dzikich składowisk.
- III.1.5. Działania związane z promocją i wsparciem wykorzystywania na terenie powiatu chrzanowskiego odnawialnych źródeł energii.
- III.1.6. Zwalczanie niskiej emisji w tym: termomodernizacja budynków, wymiana pieców oraz realizacja dedykowanych kampanii informacyjnych.
- III.1.7. Działania związane z utylizacją odpadów niebezpiecznych na terenie powiatu chrzanowskiego, w tym usuwanie azbestu.

Strategia Rozwoju Gminy Chrzanów

Strategia Rozwoju Gminy Chrzanów jest dokumentem planistycznym i strategicznym, w oparciu o który samorząd gminny realizuje obowiązek prowadzenia polityki rozwoju lokalnego. Głównym celem Strategii jest stworzenie realnych podstaw planowania rozwoju gminy Chrzanów. Strategia Rozwoju Gminy Chrzanów podnosi rangę zrównoważonego zarządzania rozwojem gminy w oparciu o politykę gospodarczą, przestrzenną, edukacyjną, społeczną, a także zasady ochrony środowiska. Obecnie konieczna jest aktualizacja dokumentu opracowanego na lata 2016-2023.

Efektom wdrażania zadań zaplanowanych do realizacji w ramach strategii powinien być m.in. wzrost poziomu życia mieszkańców. Cele strategiczne wyznaczone na lata 2016-2023 pozostają w większości aktualne. Dla programu ochrony środowiska największe znaczenie ma Cel strategiczny 2 wskazany w Strategii:

Cel strategiczny 2 - Doskonalenie warunków życia mieszkańców wraz z podniesieniem jakości i dostępności usług publicznych. Wyznaczono następujące cele operacyjne:

- 2.1. Dbłość o zasoby środowiska naturalnego i wykorzystanie ekologii dla zwiększenia atrakcyjności osadniczej gminy,
- 2.2. Rozwój i integracja oferty kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego na terenie gminy,
- 2.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i skuteczna ochrona zdrowia mieszkańców,
- 2.4. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.

W ramach analizy strategicznej zdiagnozowano, że jedne z najpoważniejszych problemów Gminy Chrzanów stanowią te określone w ramach celu operacyjnego 2.1.:

- Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców,
- Niewystarczający odsetek osób korzystających z infrastruktury ochrony środowiska,
- Niski poziom wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- Zanieczyszczenie powietrza, szczególnie w okresie grzewczym,
- Zły stan techniczny niektórych rodzajów i odcinków infrastruktury ochrony środowiska.

W związku z powyższym zaproponowano w strategii następujące rodzaje zadań własnych oraz koordynowanych dla gminy:

- 2.1.1. Kształtowanie świadomości i zachowań proekologicznych mieszkańców, w tym wspieranie inicjatyw różnych podmiotów działających w tym zakresie (poszanowanie przyrody, segregacja śmieci, racjonalizacja zużycia wody i innych zasobów, itd.).
- 2.1.2. Sukcesywna wymiana i modernizacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej oraz rozwój sieci na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkalną.
- 2.1.3. Skanalizowanie całej gminy oraz wspieranie inicjatyw dotyczących indywidualnych systemów oczyszczania ścieków na wybranych obszarach.
- 2.1.4. Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza - rozwój sieci ciepłowniczej, likwidacja i wymiana nieekologicznych źródeł ciepła, zwiększanie efektywności energetycznej budynków oraz wprowadzanie rozwiązań bazujących na odnawialnych źródłach energii.
- 2.1.5. Działania służące zachowaniu walorów i zasobów przyrodniczych gminy, w tym pielęgnacja

oraz zakładanie nowych powszechnie dostępnych terenów zieleni.

- 2.1.6. Nowoczesny i przyjazny środowisku system gospodarowania odpadami, w tym eliminowanie możliwości negatywnych dla mieszkańców i środowiska skutków utylizacji odpadów.
- 2.2.2. Zwiększenie dostępności, jakości i różnorodności oferty aktywnego spędzania czasu wolnego, w tym m.in. rozwój oferty dla profesjonalistów i amatorów (np. poprzez partycypację finansową w ramach zgłaszanych i uzasadnionych potrzeb społecznych) oraz modernizacja i rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej.
- 2.2.3. Rozwój oferty tras aktywności fizycznej, tras turystyczno-krajoznawczych oraz ścieżek dydaktycznych (szczególnie przy wykorzystaniu potencjałów obszarów wiejskich)
 - inwentaryzacja, dokumentacja, modernizacja, odpowiednie oznakowanie, nowe wytyczenie, bieżące utrzymywanie, remonty dróg i obiektów mostowych, wpisanie istnienia i przebiegu szlaków w oficjalne zasoby geodezyjne, sieciowanie wewnątrzgminne i skojarzenie ze szlakami na obszarach sąsiadujących, upowszechnianie/promocja.
- 2.2.4. Działania w zakresie ochrony, opieki i włączenia zasobów dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego w obieg społeczno-gospodarczy, w tym na potrzeby rozwijania oferty czasu wolnego (wykorzystania zasobów kulturalno-przyrodniczych sołectw dla uatrakcyjniania gminnej oferty czasu wolnego, dziedzictwo społeczności żydowskiej, stowarzyszenia o profilu zawodowym, itd.).
- 2.4.1. Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych - zabezpieczenie powodziowe i osuwiskowe (rozwój kanalizacji deszczowej, retencja wodna oraz renowacja zdegradowanych cieków, właściwe zagospodarowanie terenów, współpraca z innymi podmiotami, doposażenie służb, itd.).
- 2.4.4. Współpraca różnych służb, jednostek, instytucji i podmiotów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na terenie gminy, w tym również implementacja i integracja nowych rozwiązań i technologii oraz lepsze wykorzystanie systemów elektronicznych w ramach systemu bezpieczeństwa publicznego.
- 2.4.5. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków szkód górniczych.

Analiza SWOT przeprowadzona na potrzeby opracowania Strategii wykazała w obszarach związanych z ochroną środowiska następujące mocne oraz słabe strony Gminy Chrzanów stwarzające odpowiednio szanse oraz zagrożenia dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy:

A. Mocne strony:

1. Funkcjonujące na obszarze gminy tereny zieleni,
2. Kampanie społeczne poświęcone ekologii (np. problemu spalania śmieci czy tematyce segregacji odpadów),
3. Działający Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”,
4. Realizowany proces usuwania odpadów niebezpiecznych.

B. Słabe strony:

1. Problem niskiej emisji,
2. Niewystarczająca świadomość społeczna w zakresie ekologii,
3. Brak skanalizowania niektórych obszarów gminy,
4. Braki w zakresie regulacji cieków wodnych,
5. Pozostałości odpadów niebezpiecznych na terenie gminy (np. azbest) oraz problem dzikich wysypisk śmieci.

Strategia rozwoju ponadlokalnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa 2021-2027 z perspektywą do 2030 r.

Przyjęty dokument stanowi kompleksowy dokument wskazujący kierunki rozwoju gmin wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa (MOF Chrzanowa) oraz Powiatu Chrzanowskiego. Rolą strategii rozwoju ponadlokalnego jest wsparcie sprawnego i spójnego zarządzania rozwojem w gminach sąsiadujących, powiązanych ze sobą funkcjonalnie, które posiadają wspólne, uzupełniające się lub współzależne cele rozwojowe i chcą razem realizować politykę rozwoju w granicach swoich terytoriów. Strategia MOF Chrzanowa będzie najważniejszym

dokumentem, określającym wizję i cele rozwoju obszaru na najbliższe lata. Biorąc pod uwagę tempo oraz zakres zmian zachodzących na poziomie globalnym oraz europejskim, w tym wyzwania związane z kryzysem klimatycznym, pandemią, czy kryzysem migracyjnym, mających kluczowy wpływ na rozwój samorządów lokalnych zrzeszonych w MOF, niezbędne jest również otwarcie procesu zarządzania rozwojem obszaru funkcjonalnego na nowe trendy, innowacje, cyfryzację i zmiany technologiczne, adaptację do zmian klimatu oraz dbanie o to, aby rozwój poszczególnych gmin i całego obszaru był zrównoważony, realizowany z poszanowaniem praw i potrzeb wszystkich mieszkańców. Zaplanowana w ramach przedmiotowej strategii interwencja ma charakter zintegrowany i ponadlokalny, a jej wdrażanie przyczyni się do wzmocnienia relacji w obszarze funkcjonalnym oraz rozwiązania problemów występujących w MOF Chrzanowa i Powiecie Chrzanowskim.

Program ochrony środowiska dla powiatu chrzanowskiego na lata 2023-2028
z perspektywą do roku 2032

Program stanowi bezpośredni dokument nadrzędny w stosunku do Programu dla Gminy Libiąż. Dokument powiatowy wyznacza program działań niezbędnych dla realizacji polityki środowiskowej powiatu poprzez wyznaczenie celów priorytetowych i zadań prowadzących do osiągnięcia poprawy stanu poszczególnych elementów środowiska (obszarów interwencji):

- ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu,
- przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- poprawa gospodarowania wodami,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- ochrona gleb,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- ochrona zasobów przyrodniczych,
- zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców,
- monitorowanie środowiska i skutków realizacji programu.

Jak wykazano w programie powiatowym, poprawa stanu środowiska na terenie powiatu chrzanowskiego (w tym Gminy Libiąż) uzależniona jest od poprawy stanu jego najważniejszych komponentów narażonych aktualnie na znaczną presję ze strony różnych czynników negatywnych:

- powietrze atmosferyczne,
- wody powierzchniowe i podziemne,
- klimat akustyczny,
- zasoby przyrodnicze.

W programie powiatowym wskazano że na podniesienie stopnia bezpieczeństwa ekologicznego, a tym samym komfortu życia mieszkańców wpływa szereg czynników, które wzajemnie się uzupełniają, m.in.:

- poprawa warunków bytowych,
- poprawa jakości obsługi turystyki, rekreacji i wypoczynku,
- atrakcyjność środowiska przyrodniczego i krajobrazowego,
- poprawa jakości wód, powietrza oraz zasobów leśnych.

2. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA GMINY CHRZANÓW

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

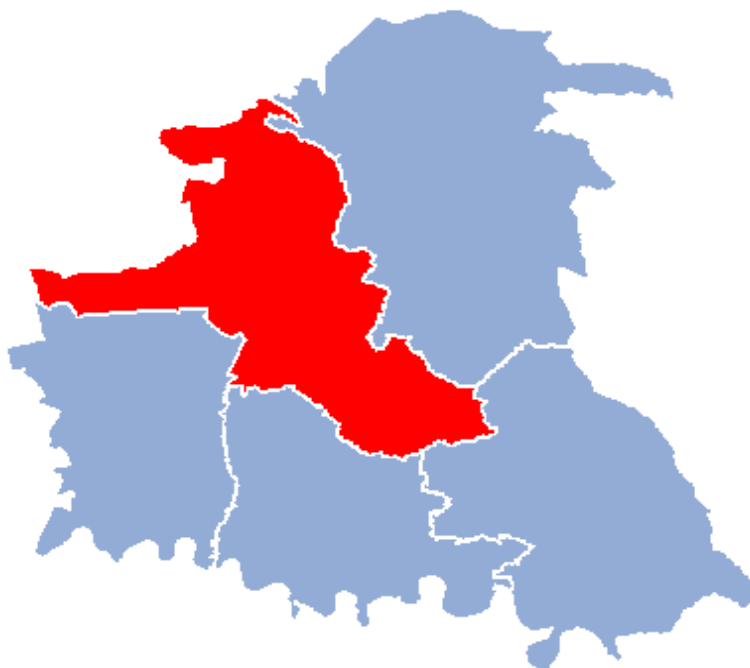
Gmina miejsko-wiejska Chrzanów położona jest w zachodniej części województwa małopolskiego i wchodzi w skład powiatu chrzanowskiego (rys. 1). Chrzanów jest siedzibą władz gminnych i powiatowych. Gmina sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego: od południowego zachodu z gminą Libiąż, od południa z gminą Babice, od południowego wschodu z gminą Alwernia, od północnego wschodu z gminą Trzebinia, od zachodu z gminą Jaworzno w woj. śląskim.

Gmina Chrzanów zajmuje powierzchnię ok. 79,4 km² co stanowi ok. 21,4% powierzchni powiatu chrzanowskiego. Tworzy ją miasto Chrzanów (38,3 km²) które dzieli się na 10 osiedli: Borowiec, Kąty, Kościelec, Młodości, Niepodległości, Północ-Tysiąclecie, Rospontowa, Stara Huta, Stella, Śródmieście, oraz 6 sołectw (Balin, Luszowice, Pogorzyce, Płaza, Żrebce i Okradziejówka) o łącznej powierzchni ok. 41,1 km² (rys. 2).

Geograficznie Gmina Chrzanów leży w południowej części Polski, w województwie małopolskim, na pograniczu Wyżyny Śląskiej i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, na małym grzbiecie jurajskim u wylotu Rowu Krzeszowickiego, nad lewobrzeżnym dopływem Wisły - rzeką Chechło.

Gmina znajduje się w gospodarczym subregionie Małopolska Zachodnia, tworzoną przez powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski i wadowicki. W subregionie tym silne dotychczas tradycje przemysłowe, są obecnie coraz mocniej zastępowane i skutecznie równoważone przez inne obszary działalności gospodarczej.

Pomimo zmian zachodzących w niektórych gałęziach przemysłu, stosunkowo silna pozycja gospodarcza, względnie wysoki poziom życia i wykształcenia mieszkańców oraz centralne położenie pomiędzy dwoma obszarami metropolitalnymi, czynią z Gminy Chrzanów jak i z całej Małopolski Zachodniej, ważny obszar współpracy granicznej województw małopolskiego i śląskiego. Wysoki rozwój gospodarczy oraz urbanistyczny i związane z tym niekorzystne zmiany w krajobrazie gminy, kompensowane są przez naturalny znaczny udział powierzchni terenów zielonych w tym terenów leśnych.

Rys. 1. Położenie Gminy Chrzanów na tle gmin powiatu chrzanowskiego
(źródło: <https://pl.wikipedia.org/>)

Według podziału na jednostki fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego (1998), obszar Gminy Chrzanów znajduje się w obrębie kilku jednostek fizyczno-geograficznych: podprovincia Wyżyna Śląsko-Krakowska (341), makroregion Wyżyna Śląska (341.1), mezoregion Pagóry Jaworznickie (341.14), makroregion Wyżyna Krakowsko-Częstochowska (341.3), mezoregion Rów Krzeszowski (341.33), mezoregion Garb Tenczyński (341.34), podprovincia Podkarpacie Północne (512), makroregion Kotlina Oświęcimska (512.2), mezoregion Dolina Górnej Wisły (512.22).

Obszar gminy obejmuje tereny o znacznie zróżnicowanych wysokościach. Najwyżej położony punkt stanowi wzniesienie o wysokości 404,1 m n.p.m. o nazwie Płaska Góra, położone we wsi Płaza na Garbie Tenczyńskim. Z kolei najniższe położone naturalne miejsce znajduje się w dolinie Kanału Matylda na zachodnim krańcu gminy. Jego wysokość wynosi 238,5 m n.p.m., drugi taki punkt znajduje się w dnie doliny Chechła na południe od osady Żurawiec – ok. 240 m n.p.m. Maksymalna różnica wysokości między punktami naturalnymi w obrębie obszaru gminy wynosi ok. 164 m.

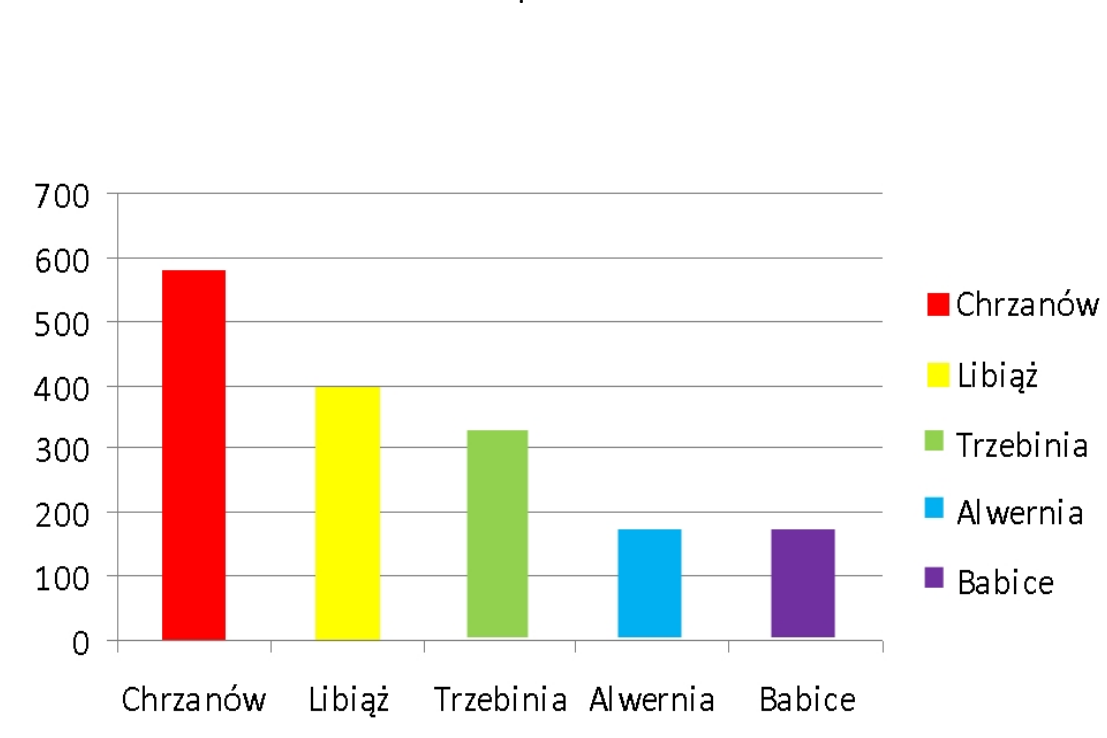

Rys. 2. Mapa Gminy Chrzanów z podziałem na osiedla i sołectwa (źródło: <https://pl.wikipedia.org/>)

2.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na terenie Gminy Chrzanów według stanu na 31 grudnia 2024 r. zameldowanych było 40 964 osób. Z analizy danych archiwalnych odnośnie liczby mieszkańców, na przestrzeni ostatnich 20 lat stwierdza się, że liczba mieszkańców systematycznie spada. Przykładowo w roku 2020 na terenie gminy mieszkało 46 650 osób. Gęstość zaludnienia Gminy Chrzanów kształtuje się obecnie na poziomie ok. 580 osób na km², co jest wartością znacznie wyższą w porównaniu ze wskaźnikiem wojewódzkim i powiatowym (odpowiednio 217 i 340 osób/km²). Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat wskaźnik gęstości zaludnienia w Gminie Chrzanów wyraźnie spada. W latach 2002-2024 liczba

mieszkańców zmalała o ok. 8%. Średni wiek mieszkańców wynosi ok. 43 lata i jest większy od średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Liczba ludność we wszystkich gminach powiatu chrzanowskiego w ostatnich latach maleje, co świadczyć może o niżu demograficznym na terenie powiatu lub migracji ludności do innych regionów. Spadek liczby ludności powiatu następuje stale od 1999 r. i jak wynika z prognozy GUS do 2030 r. w dalszym ciągu będzie następował spadek liczby mieszkańców powiatu w wyniku zjawiska suburbanizacji.

Rys. 3. Gęstość zaludnienia w Gminie Chrzanów na tle pozostałych gmin powiatu chrzanowskiego
(źródło: WUS Kraków, 2024, stan na 2024 r.)

2.3. GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA

Gmina Chrzanów jest gminą o charakterze miejsko-wiejskim, na której terenie funkcjonuje znaczna ilość podmiotów gospodarczych, w tym kilkanaście większych zakładów przemysłowych. W 2024 r. (GUS, 2025) działalność gospodarczą prowadziło 5527 podmiotów gospodarczych (osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej). Działalność gospodarcza prowadzona jest w różnych gałęziach i branżach gospodarki. Największa liczba podmiotów zajmuje się handlem hurtowym i detalicznym (33%). Kolejną grupą wśród podmiotów jest budownictwo (11%). Dużym zainteresowaniem cieszy się też przetwórstwo przemysłowe (9%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (8%). Gospodarka rolna na terenie gminy ma niewielkie znaczenie. Rolnictwo jest jedynie elementem uzupełniającym gospodarkę gminy. W ostatnich latach (2020-2025) obserwowany jest powolny wzrost ilości podmiotów gospodarczych, podobnie jak w pozostałych gminach powiatu chrzanowskiego. Wśród podmiotów dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników.

Tabela 1. Struktura zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Chrzanów
(stan na 31.12.2024, GUS, 2025)

Ogółem	Rolnictwo, łowiectwo leśnictwo i rybactwo	Przemysł, Budownictwo	Pozostałe
5527	29	1351	4147

Na terenie gminy nie ma zakładów przemysłowych mogących negatywnie oddziaływać na środowisko w sensie zagrożenia wystąpieniem poważnej awarii. Do największych podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Chrzanów należy zaliczyć:

- Dan Cake Polonia Sp. z o.o. Chrzanów (firma funkcjonuje w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej),
- Contec Kromiss Sp. z o.o. - Chrzanów,
- Kopalnia i Prażalnia Dolomitu „Żelatowa” S.A. - Chrzanów,
- VEOLIA Południe Sp z o.o. - Chrzanów,
- Ocynkownia Śląsk Sp. z o.o. (Grupa Seppeler) - Chrzanów,
- Hydro Extrusion Poland Sp. z o.o. - Chrzanów,
- SWISSPOR Polska Sp. z o.o. - Chrzanów,
- Valeo Autosystemy Sp. z o.o., Oddział Systemów Oświetleniowych - Chrzanów (firma funkcjonuje w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej),
- DACH-BUD - Chrzanów,
- Alu System - Chrzanów,
- ART-MLECZ S.J. - Chrzanów,
- A.C. Poland Producent autokosmetyków AC Cosmetics - Chrzanów,
- Zakłady Magnezytowe Ropczyce Wydział P4 - Chrzanów,
- ASTIR Sp. z o. o. - Chrzanów,
- Kans-Pol Sp. z o.o. - Chrzanów,
- PIAN-POL S.J. - Chrzanów,
- Dr Green Sp. z o.o. - Chrzanów,
- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „BETONIARNIA” S.J. - Chrzanów,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „STALMAL” - Chrzanów,
- Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. GRUPA ENERIS - Balin,
- Remondis Medison Sp. z o.o. - Chrzanów.

Gmina Chrzanów położona jest na trasie głównych szlaków komunikacyjnych województwa małopolskiego. Przez północną część Chrzanowa przebiega autostrada A-4. Z autostrady do miasta prowadzi węzeł „Chrzanów I” tzw. trzebiński oraz „Chrzanów II” tzw. baliński. Poprzez węzły autostrada łączy się z drogą krajową nr 79 Kraków-Katowice oraz z drogą wojewódzką nr 933 Chrzanów-Oświęcim (rys. 4). Przez miasto Chrzanów przebiega linia kolejowa łącząca Chrzanów z ważnymi węzłami kolejowymi. Odległy o 5 km węzeł w Trzebini leży na szlaku kolejowym Wschód-Zachód biegnącym z Ukrainy przez Kraków do Berlina. Na południe przez Oświęcim, Czechowice-Dziedzice, Zebrzydowice wiedzie szlak kolei wiedeńskiej w kierunku Budapesztu i Wiednia. W odległości 31 km od Chrzanowa znajduje się Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II w Krakowie-Balicach, natomiast Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach, odległy jest od Chrzanowa o 65 km.

Rys. 4. Schemat układu drogowego powiatu chrzanowskiego, obejmujący główne trasy przebiegające przez tereny Gminy Chrzanów (źródło: <https://pl.wikipedia.org/>)

Sieć gazowa na terenie gminy obejmuje swoim zasięgiem większość terenu miasta Chrzanów oraz w różnym stopniu występuje na terenie poszczególnych sołectw. Generalnie wg. stanu na koniec roku 2024 gmina jest zgazyfikowana w ok. 79 % (odsetek liczby mieszkańców korzystających z gazu) z czego na terenie miasta jest to ok. 85% a na terenach wiejskich ok. 49 % mieszkańców.

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w energię elektryczną odbywa się ze źródeł zasilania spoza terenu gminy, z napowietrznej sieci średniego i niskiego napięcia. Dostęp do sieci elektrycznej posiada 100% gospodarstw położonych na terenie gminy. Dystrybucją energii elektrycznej na terenie Gminy Chrzanów zajmuje się TAURON Dystrybucja S.A. z grupy TAURON. Gmina znajduje się w Rejonie Dystrybucji Trzebinia-Siersza, należącym do obszaru dystrybucji oddziału w Będzinie.

Na terenie znacznej części gminy (miasto Chrzanów) z uwagi na miejski charakter zabudowy istnieją bardzo dobre warunki do realizacji inwestycji zapewniających zbiorowe zaopatrzenie w ciepło. Na terenach wiejskich poszczególne obiekty ogrzewane są głównie z indywidualnych kotłowni oraz palenisk piecowych zasilanych różnymi rodzajami paliw (gaz ziemny, drewno, paliwo stałe - węgiel). W związku z powyższym, na terenie Gminy Chrzanów występują zróżnicowane systemy zaopatrzenia w ciepło wykorzystujące nośniki energii w postaci paliw stałych (przede wszystkim węgiel kamienny, drewno i odpady z drewna) oraz gazowych (gaz ziemny). Lokalny system ciepłowniczy oparty na spalaniu węgla kamiennego eksploatowany jest przez spółkę Veolia Chrzanów S.A. Ciepło sieciowe jest znaczącym źródłem na terenie miasta Chrzanowa. Moc zainstalowana ciepłowni wynosi ok. 82 MW. Stosunkowo duży udział ma również ogrzewanie w oparciu o indywidualne spalanie gazu ziemnego dostarczanego siecią gazową obejmującą ok. 76% mieszkańców gminy.

Gmina Chrzanów zaopatrywana jest w wodę poprzez sieć wodociągową obsługiwaną przez Wodociągi Chrzanowskie Sp. z o.o. z siedzibą w Chrzanowie. Gmina Chrzanów jest w dużej części skanalizowana. Istnieje jednak wyraźna dysproporcja pomiędzy stopniem skanalizowania na terenach miejskich i wiejskich. Ścieki odbierane od mieszkańców są przepompowywane i oczyszczane w całości na terenie gminy. Na terenie gminy funkcjonuje duża nowoczesna oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna zlokalizowana w Chrzanowie. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do potoku Chechło. Na terenach nieskanalizowanych, nieruchomości wyposażone są w oczyszczalnie przydomowe lub szczelne zbiorniki bezodpływowe.

Na terenie gminy znajduje się jedna instalacja służąca zagospodarowaniu odpadów komunalnych. Odpady komunalne są zagospodarowywane w tej instalacji na składowisku w Balinie. Powstałe w 2004 r. składowisko wyposażone jest w naturalne i syntetyczne uszczelnienie, drenaż odcieków, system odgazowania i pochodnię zbiorczą oraz bioelektrownię, w której od 2011 roku jest produkowana z gazu składowiskowego energia elektryczna. W miarę wypełniania składowiska prowadzone są prace w zakresie budowy i włączania do aktywnego systemu odgazowania nowych studni odgazowujących. Składowisko jest eksploatowane przez Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. W sąsiedztwie składowiska uruchomiono instalację do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych i kompostowych. Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych obejmuje sortownię zmieszanych odpadów komunalnych i kompostownię frakcji odpadów ulegających biodegradacji oraz kompostownię selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów. Na terenie gminy Chrzanów znajduje się instalacja do termicznego przetwarzania odpadów, która wykorzystywana jest do produkcji pary technologicznej.

2.4. WARUNKI KLIMATYCZNE I WODY POWIERZCHNIOWE

Obszar Gminy Chrzanów wykazuje cechy podregionu Wyżyny Śląskiej. Klimat na obszarze gminy jest umiarkowany ciepły i umiarkowany wilgotny z charakterystycznym wpływem procesów zachodzących w obszarach miejsko – przemysłowych. Podstawowe parametry klimatyczne:

- średnia temperatura powietrza – roczna 7,5-8,0 °C, lipca 17,5-18,5 °C,
- średnia wielkość opadu atmosferycznego – roczna 750-770 mm; lipca 1000-1080 mm,
- średnia długość sezonu wegetacji – 200-220 dni,
- czas zalegania trwałej pokrywy śnieżnej – 70 dni.

Średnie roczne sumy opadów atmosferycznych na obszarze Gminy Chrzanów wynoszą ok. 760 mm. W latach ekstremalnych zanotowano następujące sumy roczne: w latach wilgotnych - 1087 mm i suchych – 510 mm. Stosunek maksymalnych do minimalnych rocznych sum opadów jest bardzo wyrównany, co wskazuje na dużą stabilność warunków występowania opadów w skali regionu. W ciągu roku dominują opady w półroczu letnim.

Na podstawie rocznej sumy opadów i średniej rocznej temperatury powietrza klimat na terenie gminy można zaliczyć do grupy klimatów wilgotnych o wyraźnej przewadze opadów nad parowaniem. Teren gminy cechuje się wyraźną przewagą wiatrów wiejących z sektorów zachodniego, północno – zachodniego i wschodniego.

Gmina Chrzanów w całości położona jest w dorzeczu Wisły. Obszar gminy w całości należy do lewostronnego dorzecza Wisły i jest odwadniany przez jej dopływy (potoki II rzędu) lub dopływy tych potoków (potoki III i dalszych rzędów):

1) potoki II rzędu:

- potok Chechło – główny potok Gminy Chrzanów, przepływa przez centralną część Gminy;
- potok Płazanka – południowa część wsi Płaza;

2) potoki III rzędu:

- Kanał Matylda – dopływ Przemszy – obszary leśne zachodniej części Gminy;

3) pozostałe:

- potok Ropa (III rząd) – dopływ Chechła – wschodnia część Chrzanowa, granica z Trzebiną;
- potok Łużnik z dopływami – dopływ potoku Kozi Bród (Biała Przemsza) – północna część gminy;
- Balinianka (Luszówka) z Wodną – dopływ Chechła – Balin i wschodnia część Chrzanowa.

Powierzchniowa sieć hydrograficzna w gminie jest nierównomierna. Najlepiej rozwinięta jest w zachodniej części gminy (Kanał Matylda z dopływami) oraz na płaskich terenach północnej części gminy w zlewni Koziego Brodu. Najmniej bogatą siecią rzeczną charakteryzują się tereny położone w obrębie Garbu Tenczyńskiego. Z terenu gminy bezpośrednio do Wisły uchodzą Chechło oraz Płazanka. Największym ciekim Gminy Chrzanów jest potok Chechło. Potok ten wypływa drobnymi strumieniami z torfowisk w Puszczy Dulowskiej. Na potoku w rejonie Piły Kościeleckiej graniczącym z Gminą Chrzanów znajduje się sztuczny zbiornik zaporowy o powierzchni ponad 40 hektarów. Ujściowy odcinek potoku znajduje się w miejscowości Mętków. Całkowita zlewnia Chechła ma około 116 km² powierzchni. Kształt zlewni Chechła jest nieregularny, zaznacza się asymetria powierzchni z wyraźną przewagą zlewni prawostronnej. Od wypływu ze Zbiornika Chechło koryto Chechła jest wyprostowane, poprzecznie wyprofilowane, brzegi są umocnione, a miejscami usypane są niewysokie obwałowania. Na wielu odcinkach doliny Chechła w Gminie Chrzanów widoczne są ślady po dawnym korycie rzeki. Są to pozostałości po krętym przebiegu sprzed regulacji koryta.

W większości są to obniżenia podmokłe ale położone na poziomie wyższym od dzisiejszego lustra wody w rzece nawet o 3-4 m. Regulacja pogłębiła koryto Chechła, jego wyprostowanie przyczyniło się do zwiększenia spadku i wzrostu erozji dennej, której sprzyja także obniżenie bazy erozyjnej Wisły. Od ujścia Luszówki do granicy Gminy Chrzanów, Chechło nie otrzymuje żadnego stałego, naturalnego, powierzchniowego dopływu prawostronnego. Również na całym odcinku Gminy Chrzanów, Chechło nie jest zasilane naturalnymi dopływami z lewej strony. Stałym, sztucznym dopływem Chechła jest zrzut wody z oczyszczalni ścieków naprzeciw osiedla Borowiec.

Wystąpieniu zagrożenia powodziowego na potoku Chechło przeciwdziała zbiornik Chechło zatrzymujący wodę z górnego odcinka potoku. Opracowane przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej mapy ryzyka powodziowego nie obejmują Gminy Chrzanów lub nie wykazują istotnych zagrożeń powodziowych dla terenu gminy.

Udział zbiorników wód stojących w ogólnej powierzchni Gminy Chrzanów jest niewielki. Decydują o tym uwarunkowania morfologiczne budowy terenu. Na obszarze gminy brakuje większych zbiorników wodnych o szczególnych walorach przyrodniczo - krajobrazowych. Nie ma także większych sztucznych zbiorników wodnych retencyjnych o znaczeniu ponadlokalnym.

W większości przypadków zarówno naturalne stawy i oczka wodne, rozlewiska, jak i utworzone spiętrzeniem wód płynących niewielkie akweny spełniają funkcje rekreacyjne (wędkarstwo), niektóre z nich pełnią funkcje zbiorników hodowlanych. Największym lokalnym zbiornikiem wodnym jest kompleks stawów „Grole” w północno zachodniej części gminy. W ostatnich latach, na skutek odbudowy zwierciadła wód podziemnych po zakończeniu eksploatacji lokalnych kopalń węgla i rudy cynkowo-ołowiowej, obserwuje się zjawisko powolnego wypełniania wodą wyrobisk odkrywkowych eksploatowanych oraz zamkniętych kopalń surowców skalnych. Sytuacja taka wystąpiła na terenie Chrzanowa m.in. w rejonie ul. Fabrycznej gdzie znajduje się dawne wyrobisko kopalni wapieni „Skała”.

2.5. BUDOWA GEOLOGICZNA I HYDROGEOLOGICZNA

Budowa geologiczna obszaru gminy jest dość skomplikowana. Również współczesna rzeźba terenu jest wynikiem wieloetapowych procesów geologicznych sięgających górnej kredy. W rzeźbie obszaru wyraźnie zaznaczają się struktury młodej tektoniki uskokowej. Rozległe morfologicznie obniżenia rozwinięte są z reguły w miejscu zapadlisk, natomiast wzgórza w miejscu zrębów. Gmina położona jest na obszarze monokliny śląsko – krakowskiej. Najstarsze utwory podłoża, występujące na terenie gminy zbudowane są z prekambryjskich skał metamorficznych i osadowych skał dolnopaleozoicznych masywu górnośląskiego. Utwory te znane są tylko z głębokich wierceń, gdyż nie odsłaniają się na powierzchni. Najstarszymi skałami odsłaniającymi się na powierzchni jest kompleks skał dewonu i dolnego karbonu leżący przeważnie bezpośrednio na skałach krystalicznych. Miąższość tego kompleksu osiąga około 1600 m. Osady dewonu są wykształcone w postaci piaskowców oraz

zlepieńców, które w wyższej części profilu przechodzą w skały węglanowe, a wśród nich wapienie dębnickie. Wyższą część w profilu stratygraficznym platformy węglanowej stanowią dolnokarbońskie wapienie o miąższości przekraczającej 1000 m. Na omawianym terenie najstarszą serią utworów węglonośnych są warstwy załęskie (westwal A) i orzeskie (westwal B). Jest to seria mułowcowa, w profilu której, przeważają mułowce i iłowce z syderytami, a piaskowce pojawiają się w formie soczew. Powyżej występuje krakowska seria piaskowcowa, w obrębie której wydzielono warstwy łaziskie (westwal C) oraz libiąskie (westwal D). Krakowska seria piaskowcowa jest wykształcona w postaci piaskowców gruboziarnistych i zlepieńcowatych oraz zlepieńców z otoczkami skał wulkanicznych, łupków metamorficznych, lidytów, gnejsów, granitów. Najmłodszymi skałami karbonu jest arkoza kwaczalska zbudowana z gruboziarnistych rozsypliwych piaskowców pozbawionych pokładów węgla.

Omawiany obszar w permie był lądem, na którym tworzyły się gruboziarniste zlepieńce oraz wapienie słodkowodne. Waryscyjskie ruchy tektoniczne w późnym karbonie i wczesnym permie nasiliły ponadto zjawiska wulkaniczne, w wyniku których powstały skały wylewne i tufy.

Osady triasu rozpoczyna niewielkiej miąższości seria osadów klastycznych pochodzenia lądowego i płytkomorskiego. Ponad nimi występują utwory wapienia muszlowego wykształcone w postaci wapieni, margli i dolomitów. Krążenie roztworów bogatych w magnez spowodowało wtórną dolomityzację tych osadów i doprowadziło do nagromadzenia rud metali, przede wszystkim rud cynku i ołowiu. Miąższość dolomitów kruszczonośnych wynosi łącznie około 50 m. W obrębie dolomitów kruszczonośnych wyróżniane są warstwy gogolińskie, gorażdzańskie, terebratulowe i karchowickie. Nad utworami węglanowymi występuje seria osadów mułowcowo-ilastych z wkładkami dolomitów, miąższości 100 m.

Osady jurajskie są oddzielone od utworów triasu powierzchnią erozyjną. W późnym triasie i dolnej jurze omawiany obszar był lądem, na którym dominowały procesy denudacyjne. Profil osadów jury rozpoczynają piaskowce żelaziste, wapienie oolitowe zlepieńce jury środkowej. Niższa część profilu jury górnej wykształcona jest jako margle ilaste z glaukonitem i z wkładkami wapieni. Wyższa część jako wapienie płytowe, skaliste i uławiczone, wietrzejące na biało. Wapienie te tworzą gruby kompleks, którego miąższość waha się od 100 do 300 m.

Na omawianym obszarze nie zachowały się żadne osady wieku kredowego. Bezpośrednio na skałach jurajskich spoczywają utwory trzeciorzędu. Są one wykształcone w postaci osadów lądowych - piasków, piaskowców ilastych oraz wapieni typu kalicze. W wyższej części profilu występują osady płytkiego morza – wapienie ostrygowe oraz iłowce z wkładkami gipsów i anhydrytów. Sedymentacja ewaporatów była związana z odizolowaniem części morza miocenckiego oraz znaczną przewagą parowania nad dopływem wód słodkich. Miąższość osadów trzeciorzędu wynosi około 180 metrów.

Osady czwartorzędu są związane z akumulacją rzeczną oraz ze zlodowaceniem południowopolskim. Są to piaszczyste gliny z otoczkami oraz blokami o charakterze eratyków. Utwory pochodzenia lodowcowego były rozmywane przez rzeki i obecnie pokrywają stosunkowo duży obszar. Wypełniają dno rowu krzeszowickiego, ciągną się pasem na południe od Chrzanowa wzdłuż doliny Wisły. Ponadto na omawianym obszarze występują plejstoceny lessy o miąższości do 8 metrów. Najmłodsze osady holocenu występują jedynie w korytach i dolinach rzek oraz w zagłębieniach morfologicznych. Są to przede wszystkim muły, piaski i żwiry.

Rejon gminy jak i całego powiatu chrzanowskiego jest obszarem zasobnym w wody podziemne. Występują tu cztery piętra wodonośne: karbońskie, triasowe, jurajskie i czwartorzędowe. Piętra te są od siebie przeważnie odizolowane utworami praktycznie nieprzepuszczalnymi. Wymiana wód pomiędzy piętrami następuje jedynie w strefach silnie zaangażowanych tektonicznie poprzez strefy uskoku oraz w miejscach gdzie brak jest warstwy izolującej.

Piętro karbońskie związane jest z występowaniem piaskowców w obrębie nieprzepuszczalnych osadów ilasto-mułowcowych serii krakowskiej. Łączna miąższość serii piaskowców gruboławicowych waha się od kilkudziesięciu do 1000 m. Współczynnik filtracji piaskowców serii krakowskiej wynosi średnio 5×10^{-5} m/s. Maksymalna wydajność studni eksploatowanych z poziomu karbońskiego wynosi do 30 m³/h. Wody tego piętra zasilane są poprzez infiltrację na wychodniach piaskowców oraz poprzez kontakt hydrauliczny w strefach uskoku

poprzez wody młodszych pięter wodonośnych. Odwadnianie odbywa się poprzez kopalnie węgla kamiennego oraz studnie eksploatujące ten poziom wodonośny. Cały obszar Gminy Chrzanów znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP 457 - C/2 Tychy-Siersza. Z tego zbiornika ujmowane są wody użytkowe przez ZG „Janina”.

Piętro triasowe w rejonie gminy obejmuje dwa poziomy wodonośne: górnego retu oraz wapienia muszlowego. Liczne spękania, szczeliny i kanały krasowe występujące w obrębie wapieni gogolińskich, rozdzielających obydwie poziomy, powodują, że poziomy te pozostają ze sobą w więzi hydraulicznej. Poziom wodonośny górnego retu jest związany z występowaniem wapieni i dolomitów. Średnia miąższość tego poziomu wynosi 30 m, a współczynnik filtracji zawiera się w granicach od 10^{-7} do 10^{-4} m/s. Poziom ten zasilany jest na wychodniach oraz poprzez okna hydrauliczne wodami poziomu wapienia muszlowego. Poziom wodonośny wapienia muszlowego jest związany z występowaniem dolomitów diploporowych oraz kruszonośnych. Są to utwory porowate, silnie spękane i skrasowiałe. Na znacznej części obszaru poziom wapienia muszlowego jest przykryty praktycznie nieprzepuszczalną serią osadów kajpru i retyku, a lokalnie trzeciorzędu. Stanowią one warstwę izolującą, a także napinającą. Wydajności studni ujmujących ten poziom są znaczne i sięgają $220 \text{ m}^3/\text{h}$. Zasilanie tego poziomu następuje poprzez infiltracje w rejonach wychodni wód opadowych oraz wód powierzchniowych. Pierwotna miąższość tego poziomu wynosiła od 70 do 100 m. Obecnie jest znacznie mniejsza ze względu na powolne odbudowywanie się leja depresyjnego byłych kopalni rud cynku i ołowiu: Trzebionka, Matylda, oraz stale działające w ramach Tauron Wydobycie S.A. kopalnie węgla kamiennego ZG Janina, ZG Sobieski i lej depresyjny byłej kopalni Siersza. W obrębie pietra triasowego na obszarze północnej części gminy zlokalizowany jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych GZWP nr 452 - zbiornik szczelinowo-krasowy Chrzanów.

Piętro jurajskie jest związane z występowaniem górnourajskich wapieni skalistych. Jest to piętro o charakterze szczelinowo-krasowym, miąższości sięgającej 100 m. Współczynnik filtracji osadów górnej jury wynosi średnio $9,6 \times 10^{-6}$ m/s. Wodonośne wapienie skaliste lokalnie są izolowane od góry utworami nieprzepuszczalnymi. Zasilanie wód tego piętra następuje poprzez infiltrację na wychodniach skał jurajskich. Drenowanie odbywa się poprzez studnie gospodarskie, ciekły powierzchniowe i źródła.

Piętro czwartorzędowe jest związane z występowaniem piaszczysto-żwirowych osadów holocenu występujących w dolinach rzecznych i obniżeniach morfologicznych. Czwartorzędowe piętro wodonośne ma charakter swobodny. Zwierciadło wód znajduje się na różnych głębokościach od 0 do 20 m p.p.t. Poziom ten jest zasilany bezpośrednio przez opady atmosferyczne, a drenowany przez rzeki.

2.6. SUROWCE NATURALNE

W aktualnym Bilansie Zasobów Złóż Kopalni w Polsce (tab. 2) wykazano na terenie gminy kilkanaście złóż różnych surowców skalnych i węgla kamiennego z udokumentowanymi zasobami geologicznymi i przemysłowymi. Przedmiotem eksploatacji są: złoża węgla kamiennego Jaworzno (niewielki fragment w granicach gminy), trzy złoża surowców skalnych, Płaza i Żelatowa, oraz złoża piasków Jeziorki. Oprócz tego znajduje się tu kilka innych złóż surowców skalnych i ceramicznych, wyeksploatowane złoża rud cynkowo-ołowiowych w rejonie Matyldy i Luszowic oraz fragmenty kilku złóż węgla. Na terenie gminy nigdy nie powstały jednak zakłady wydobywcze najważniejszych lokalnych surowców czyli węgla kamiennego i rud cynkowo-ołowiowych. Natomiast w granicach gminy istnieją wyrobiska podziemne kopalń węglowych oraz byłej kopalni cynku i ołowiu „Trzebionka”, której pozostałością na powierzchni terenu, znajdującą się w przeważającej części na obszarze gminy, jest zamknięte i obecnie zrekultywowane, nadpoziomowe składowisko odpadów poflotacyjnych z przeróbki rudy Zn-Pb (tzw. staw osadowy). W minionych okresach historycznych przekrój eksploatowanych na terenie gminy złóż surowców był dość podobny do dzisiejszego, jedynie w ubiegłych latach zarzucono całkowicie eksploatację lokalnych niewielkich złóż surowców

ceramicznych. W związku z działalnością górniczą, na obszarze gminy występują poeksploatacyjne osiadania terenu i związane z nimi deformacje nieciągłe powierzchni terenu (zapadliska, leje). Osiadania górnicze powodują zmiany na powierzchni terenu, polegające na zmianie konfiguracji dolin rzecznych i powstawaniu zagłębień bezodpływowych. Wprowadza to zaburzenia w odpływie powierzchniowym wody i powoduje powstawanie zalewisk i podtopień terenu. Tego typu formy występują głównie w zasięgu terenów górniczych kopalń węgla kamiennego, w rejonach położonych w północno-zachodniej części gminy, gdzie prowadzona jest eksploatacja złóż „Jaworzno” i „Byczyna” oraz na południowych krańcach gminy obejmujących dolinę Chechła i część osiedla Borowiec, gdzie prowadzona jest eksploatacja złóż „Wisła I” i „Wisła II-1”.

Tabela 2. Wykaz złóż kopalin na terenie Gminy Chrzanów (opracowano na podstawie Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce PIG-PIB, Warszawa 2024 – stan na 31.12.2023 r.)

Złoże	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe w tys. Mg	Wydobycie w tys. Mg	Zasoby przemysłowe w tys. Mg
Węgiel kamienny				
Jaworzno ¹⁾	E	886 477	361	19 673
Byczyna ¹⁾	E	405 774	571	35 517
Wisła I - Wisła II-1	E	541 369	2	65 526
Wisła I - Wisła II	P	822 766	-	-
Dąb	R	1 063 785	-	167 416
Siersza ²⁾	Z	118 401	-	-
Dolomity				
Kąty	Z	657	-	-
Wapienie				
Pogorzyce	R	6 107	-	-
Płaza	E	10 846	57	10 463
Płaza Południe	R	38 845	-	-
Wapienie i Dolomity				
Żelatowa	E	28 298	952	26 526
Piaski i żwiry				
Jeziorki	Z	1 201	-	-

Objaśnienia do tabeli:

- 1) – złoża częściowo w granicach Gminy Chrzanów
- 2) – złoża zaniechane, częściowo w granicach Gminy Chrzanów
- E – złoża zagospodarowane – eksploatowane
- R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo
- Z – złoża zaniechane
- P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (perspektywiczne)

Obecnie na terenie Gminy Chrzanów możliwości wydobywania i wykorzystania lokalnych zasobów kopalin naturalnych są znacznie ograniczone. Wynika to m.in. z dużego zagospodarowania powierzchni terenu, wymagań przepisów ochrony środowiska, trudnych warunków występowania

oraz niskiej jakości kopalin. Na terenie gminy prowadzona jest podziemna eksploatacja węgla kamiennego przez zakłady górnicze znajdujące się poza granicami gminy. Dwa czynne zakłady górnicze na terenie gminy to kopalnie odkrywkowe wapieni (Zakład Wapienniczy w Płazie) oraz dolomitu (Kopalnia i Prażalnia Dolomitu Żelatowa S.A. w Chrzanowie).

2.7. UŻYTKOWANIE TERENU, CHARAKTERYSTYKA GLEB, LASY

Na obszarze Gminy Chrzanów dominują użytki rolne zajmujące ok. 45% powierzchni gminy. Lasy i użytki leśne zajmują powierzchnię ok. 34%. Pozostałe to tereny w różnym stopniu zainwestowane gospodarczo i zurbanizowane, zajmujące w gminie ok. 21 % powierzchni całkowitej.

Rolnictwo na terenie gminy nie ma istotnego znaczenia w całkowitej działalności gospodarczej. Tereny wykorzystywane rolniczo stanowią niewielki ułamek całości użytków rolnych. W gminie przeważają małe gospodarstwa rolne o powierzchni maksymalnie 1-2 ha. Sektorem dominującym w rolnictwie jest sektor prywatny.

Gleby na obszarze gminy charakteryzują się dość dużym zróżnicowaniem, tak pod względem typologicznym jak i gatunkowym oraz wilgotnościowym. Wynika to z dość bogatej i złożonej budowy geologicznej, z różnorodności skał powierzchniowych, z których wytworzyły się gleby. Takie czynniki jak różna odporność na procesy wietrzenia, różny układ stosunków powietrzno-wodnych, inny skład chemiczny dla każdego materiału powierzchniowego, stwarzają inne warunki dla procesów glebotwórczych. Występujące na terenie gminy znaczne powierzchnie gleb względnie dobrej jakości (klas bonitacyjnych III, IIIa, IIIb, IV, IVa, IVb) oraz gleb wytworzonych z gruntów organicznych (mułowo-torfowe, torfy i gleby murszowe) podlegają ochronie na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz.U. z 2024 r. poz.82 z późn. zm.). Ochrona ta polega na ograniczeniu przeznaczania gruntów rolnych na cele nierolnicze. Podobne ograniczenia występują w przypadku zamiany terenów leśnych na cele nieleśne. Zdecydowana większość gleb jakościowo dobrych występuje w południowo-wschodniej części gminy na Garbie Tenczyńskim (Pogorzyce i Płaza).

Na terenie gminy znajdują się także obszary skażone metalami ciężkimi co stwarza lokalnie niekorzystne warunki do działalności rolniczej. W gminie występują obszary na których gleby skażone są metalami ciężkimi w stopniu wymagającym rekultywacji. Największy stopień zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi, występuje w otoczeniu byłych zakładów przemysłowych i wydobywczych, w sąsiedztwie składowisk odpadów przemysłowych oraz wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

Tabela 3. Struktura własnościowa gruntów leśnych na obszarze Gminy Chrzanów

	Ogółem [ha]	W tym lasy [ha]	wł. Skarbu Państwa [ha]	wł. gminna [ha]	wł. prywatna [ha]	lesistość [%]
Gmina Chrzanów	2788,4	2666,2	2363,9	143,5	281,0	33,6
w tym miasto	1620,8	1528,8	1503,9	18,0	99,0	39,9

Źródło: WUS Kraków, 2025 r.

Całkowita powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Chrzanów wynosi 2788,4 ha (WUS 2025), z tego powierzchnia lasów na terenie gminy wynosi 2666,2 ha, co daje wskaźnik lesistości na poziomie ok. 33,6% (tab. 3).

Gmina Chrzanów pomimo wysokiego stopnia urbanizacji i uprzemysłowienia posiada dobre warunki do prowadzenia gospodarki leśnej. Zarówno gmina jak i cały powiat charakteryzują się znacznym udziałem lasów i gruntów leśnych. W ogólnej powierzchni gruntów leśnych absolutną większość stanowią lasy państwowe (ok. 90%). Nadzór nad lasami Skarbu Państwa w Gminie Chrzanów sprawuje Nadleśnictwo Chrzanów.

2.8. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE GMINY, OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

Największym bogactwem przyrodniczym Gminy Chrzanów, pomimo znacznej urbanizacji oraz uprzemysłowienia, są duże powierzchnie leśne, w tym kilka zwartych kompleksów leśnych. Na terenie Gminy Chrzanów obszarem o najwyższych walorach przyrodniczych jest jeden duży pod względem obszaru zwarty kompleks leśny znajdujący się na zachód od Chrzanowa. Jest to kompleks lasów zbliżony pod względem cech faunistycznych do stanu naturalnego, a jego zróżnicowanie siedliskowe powodują, że panują korzystne warunki zapewniające zachowanie naturalnych biotopów dla zwierząt dziko żyjących. Zarówno w obrębie lasów, jak i na powierzchniach niezalesionych istnieją korzystne warunki do znacznego zróżnicowania ekosystemów.

Aktualnie ochroną prawną, na podstawie ustawy o ochronie przyrody, na terenie gminy objęte są jedynie pojedyncze okazy drzew o walorach pomnikowych (w sumie 25), których szczególnie duża ilość znajduje się w Płazie. Ponadto pomniki przyrody znajdują się w Pogorzycach, Balinie oraz w Chrzanowie.

W oparciu o ustawę o ochronie przyrody utworzony został Tenczyński Park Krajobrazowy którego fragment wraz z otuliną obejmuje południowo-wschodnią część gminy. Park ten wchodzi w skład Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego. Na obszarze gminy nie ma obiektów proponowanych do włączenia w europejską sieć ekologiczną NATURA 2000.

Opracowania przyrodnicze wykonywane na potrzeby planowania przestrzennego, postulują utworzenie w gminie dwóch rezerwatów: „Wzgórze Grodzisko” i „Wzgórze Żelatowa”. Na terenie Gminy Chrzanów znajdują się następujące obszary charakteryzujące się największym bogactwem florystycznym, dużym zróżnicowaniem zbiorowisk roślinnych i znacznym bogactwem faunistycznym:

- Wzgórze Grodzisko położone w sołectwie Pogorzyce, gdzie dominującym zbiorowiskiem roślinnym jest ciepłolubna buczyna storczykowa. Naturalnym drzewostanem tego terenu jest buk. Występują tu liczne gatunki chronionych roślin i zwierząt,
- część Wzgórza Żelatowa o wysokości 397 m n.p.m. stanowiąca kulminację zachodniej części Garbu Tenczyńskiego, na którym dominuje las typu grądu z dominacją buka,
- liczne głębokie wąwozy wyerodowane w lessie znajdujące się na południe od centrum sołectwa Pogorzyce,
- północne zbocze wzgórza Lipowieckiego,
- las w Płazie - Simota stanowiący fragment buczyny karpackiej,
- Góra Bukowica znajdująca się na północ od sołectwa Pogorzyce, której zachodni stok zajmuje wyrobisko nieczynnego już kamieniołomu, a zbocze północne porasta las bukowy z domieszką posadzonej wcześniej sosny,
- teren pomiędzy centrum Chrzanowa a Kątami i lasem Piaski w Rowie Chrzanowskim na nieprzepuszczalnym podłożu, na którym znajdują się niewielkie płaty wilgotnych łąk trzęślicowych,

- Góra Wójtowa- dolomitowe wzgórze o wysokości 315,8 m n.p.m. częściowo zalesione sosną, modrzewiem i brzozą, na której w miejscach nie obsadzonych drzewami zachowała się murawa kserotermiczna,
- torfowiska niskie i zbiorowiska bagienne znajdujące się w zachodniej części sołectwa Luszowice, w dolinie potoku Luszówka,
- łąki wilgotne i torfowiska niskie z licznymi stanowiskami rzadkich roślin znajdujące się w źródłiskach potoku Wodna,
- niewielki skrawek łąki wilgotnej, stanowiący pozostałość po dużym kompleksie tego typu zbiorowisk w Niece Wilkoszyńskiej znajdujący się między torami kolejowymi, a drogą dojazdową do Okradziejówki,
- wapienno-dolomitowe wzgórza z zachowanymi śladami wydobywania rud ołowiu i cynku , na których zachowały się fragmenty roślinności kserotermicznej.

2.9. WALORY KRAJOBRAZOWE, KULTUROWE I ZABYTKI

Gmina Chrzanów położona na pograniczu Wyżyny Śląskiej i Krakowsko-Częstochowskiej, nad lewym dopływem Wisły - rzeką Chechło charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem krajobrazu. Na terenie gminy znajdują się zarówno wyniesione formy krajobrazu jak okalające miasto wzgórza z charakterystycznymi wyrobiskami kamieniołomów jak i podmokłe obniżenia z rozlewiskami w Kotlinie Chrzanowskiej. Teren gminy w jednej trzeciej pokryty jest lasami. Wyjątkowo malownicze są tereny wsi Pogorzyce i Płaza z charakterystycznymi wzgórzami rozciętymi licznymi lessowymi wąwozami i dolinami cieków. Prawie 40% obszaru gminy zajmują tereny cenne przyrodniczo zasługujące na ochronę. Jednym z wyróżników tutejszej flory jest obecność wielu gatunków storczyków. Różnorodność siedlisk pociąga za sobą bogactwo fauny. Występują tu m.in. gatunki ptaków zapisane w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt.

Na obszarze gminy wytyczono cztery ścieżki przyrodnicze (www.chrzanow.pl), prowadzące przez najciekawsze przyrodniczo tereny. Dwie ścieżki biorą początek przy ul. Mickiewicza, obok Muzeum w Chrzanowie. Tu także ma swój koniec ścieżka wiodąca przez Balin. Natomiast ścieżka prowadząca do Płazy rozpoczyna się przy zabudowaniach podworskich w Pogorzycach. Główne punkty wytyczonych ścieżek dydaktycznych są następujące:

- Ścieżka Przyrodniczo-Dydaktyczna "Góra Wójtowa - Lasy Sośnica - Góra Wianek - Balin - Warpie -Kąty",
- Ścieżka Przyrodniczo-Dydaktyczna "Podmokłe łąki na Kątach - Lasy w Kotlinie Chrzanowskiej - Stawy na Groblach",
- Ścieżka Przyrodniczo-Dydaktyczna "Dolina rzeki Chechło - Góra Żelatowa - Pogorzyce",
- Ścieżka Przyrodniczo-Dydaktyczna " Pogorzyce - Wzgórze Grodzisko Wielkie -Płaza Dolna".

W celu wspierania rozwoju turystyki rowerowej przygotowano na terenie gminy kilka tras rowerowych. Każda z wytyczonych tras tworzy pętlę, z jednym wspólnym węzłem w centrum Chrzanowa - na Placu Tysiąclecia. Początek każdej trasy jest równocześnie jej punktem końcowym. Trasy rowerowe są zróżnicowane pod względem długości, jak i stopnia trudności. W zależności od długości, różnicy wysokości oraz trudności technicznej, trasy podzielono na trzy grupy: rekreacyjne, popularne i zaawansowane:

- Trasa rekreacyjna - Leśna wyprawa,
- Trasy popularne - Wokół Balina, Stary i Nowy Chrzanów,
- Trasy zaawansowane - Okolice Chrzanowa, Ekstremalna jazda,
- Szlak Ziemi Chrzanowskiej i Dolinek Jurajskich,

Chrzanów jest miastem o średniowiecznym rodowodzie. Z ówczesnych czasów zachował się szachownicowy układ rynku z wybiegającymi z niego ulicami. Drewniana XV i XVI - wieczna zabudowa spłonęła w okresie najazdu szwedzkiego. Nie zachował się także drewniany, piętrowy ratusz z zegarem istniejący jeszcze w XVIII w. Większość zachowanych zabytkowych budynków w śródmieściu pochodzi z końca XIX i początku XX w. W tym okresie powstał pierwszy plan regulacyjny Chrzanowa, który przewidywał przebudowę miasta oraz zadrzewianie śródmiejskich ulic w celu podniesienia estetyki. Ożywienie ruchu budowlanego przypadające na przełom XIX i XX wieku i okres międzywojenny, wynikało z rozwoju gospodarczego miasta, ponownego uruchomienia kopalni „Matylda”, powstania fabryki lokomotyw czy zakładów ceramicznych.

Na terenie gminy znajduje się obecnie kilkadziesiąt interesujących obiektów zabytkowych, w dużej części o charakterze sakralnym, wpisanych do rejestru zabytków. Ważnymi elementami krajobrazu gminy są również liczne kapliczki i krzyże przydrożne podkreślające trwałość układu drogowego gminy. Do najbardziej charakterystycznych zabytków, które posiadają znaczenie dla dziedzictwa kulturowego gminy należą:

- zespół kamieniczek Rynku - z połowy XIX w. i początku XX w., najstarsza kamienica z XVIII wieku;
- Rynek wraz z wychodzącymi z niego ulicami Świętokrzyską, Kadłubek, 29 Listopada - jest on częścią zachowanego średniowiecznego układu urbanistycznego;
- zabytkowy Lamus dworski - przy ul. Mickiewicza 13, budynek z końca XVI w., w części zbudowany z miejscowego kamienia. Przebudowany przez ostatnich właścicieli pod koniec XIX w. Obecnie siedziba Muzeum w Chrzanowie;
- piętrowa plebania przy ul. Mickiewicza 5, wybudowana w 1852 roku obok kościoła św. Mikołaja;
- Aleja Henryka (Loewenfelda - jednego z właścicieli Chrzanowa), wytyczona i rozbudowana na przełomie XIX i XX w. jako droga łącząca dwór z dworcem kolei krakowsko-wiedeńskiej. Była ona miejską promenadą o szerokiej jezdni z kostki porfirowej i melafirowej, z chodnikami po obu stronach oraz szpalerami kasztanowców, lip i klonów. Do dziś zachowała charakter głównej ulicy, przy której swoje siedziby mają instytucje samorządowe, wymiar sprawiedliwości, banki, firmy, organizacje oraz liczne placówki handlowo-usługowe;
- „Dom Urbańczyka” - Al. Henryka 16, budynek z końca XIX w. w typie dworku, usytuowany w niewielkim ogrodzie. Zaprojektowany i zbudowany przez powiatowego budowniczego Franciszka Urbańczyka. Budynek jest ciekawym przykładem małomiasteczkowego budownictwa willowego o wyraźnych cechach regionalnych. Obecnie oddział Muzeum w Chrzanowie;
- parterowy budynek Banku Spółdzielczego przy Al. Henryka 22, zbudowany w 1895 r., dawniej Towarzystwo Zaliczkowe;
- piętrowy budynek z narożnym wykuszem na rogu Al. Henryka i ul. Sądowej, wybudowany w latach 70-tych XIX w.;
- piętrowa kamienica z przełomu XIX/XX wieku na rogu Alei Henryka i ul. Grunwaldzkiej, obecnie siedziba Cechu Rzemiosł;
- piętrowy dom z balkonem i narożnym wykuszem, na rogu Grunwaldzkiej i al. Henryka - obecnie siedziba instytucji pozarządowych, partii politycznych;
- klasycystyczny pałac z XVIII/XIX wieku w Płazie. Gruntownie przebudowany w 1900 r., przez arch. Zygmunta Hendla. Obecnie mieści się w nim Dom Pomocy Społecznej.
- kościół parafialny p.w. św. Mikołaja z gotyckim prezbiterium z przełomu XIV i XV wieku, ze szkarpami i ostrołukowymi oknami oraz z barokową kaplicą św. Stanisława z 1641 r., nawa pochodzi z 1914 r., dzwonnica z XIII, XIV wieku; w kościele do najwartościowszych zabytków należą: wczesnorenansowy świecznik spiżowy (1598 r.), gotycka monstrancja z XV w. oraz wczesnobarokowa tódka na kadzidło;
- kościół w dzielnicy Kościelec, z 1843 r. z cennym sprzętem z poprzedniego kościoła z 1 poł. XVIII w., przeważnie klasycystycznym a nawet gotyckim; z 1484 r. pochodzi dzwon ze znakiem górniczym w postaci złożonych na krzyż kilofów;
- kościół parafialny p.w. św. Krzyża w Płazie - z prezbiterium z 1526 r. oraz nawą z 1576 r., ołtarz główny - wczesnobarokowy, boczny - późnobarokowy, reszta wyposażenia przeważnie

- barokowa i klasycystyczna;
- cmentarz parafialny, na którym znajduje się pomnik uczestnika powstania styczniowego, porucznika Elli Marchettiego, adiutanta Francesco Nullo, który zginął w 1863 r. w bitwie pod Krzykawką oraz kaplica Loewenfeldów, z początku XX w. zaprojektowana przez architekta Teodora Talowskiego;
- cmentarz wyznania mojżeszowego przy ul. Podwale, którego najstarsze nagrobki pochodzą z XVIII wieku.

3. OCENA STANU ŚRODOWISKA - ZASOBY ORAZ OCENA ZAGROZEŃ ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY CHRZANÓW

3.1. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Czynnikiem mającym istotne znaczenie dla środowiska i dla zabezpieczenia odpowiedniego poziomu życia mieszkańców, jest dobra jakość powietrza atmosferycznego. Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich wartości granicznych lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Za zanieczyszczenia powietrza uważa się obecność w dolnej warstwie atmosfery substancji stałych, ciekłych i gazowych, obcych naturalnemu jej składowi oraz występujących w ilościach zagrażających zdrowiu człowieka oraz szkodliwych dla roślin i zwierząt.

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich wartości granicznych lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Za zanieczyszczenia powietrza uważa się obecność w dolnej warstwie atmosfery substancji stałych, ciekłych i gazowych, obcych naturalnemu jej składowi oraz występujących w ilościach zagrażających zdrowiu człowieka oraz szkodliwych dla roślin i zwierząt. Ocenę stanu jakości powietrza dla Gminy Chrzanów sporządzono na podstawie wyników badań i ocen opublikowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. GIOŚ dokonuje oceny stanu jakości powietrza od 2018 r.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska (w tym Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska GIOŚ na poziomie województw) dokonują oceny poziomów substancji w powietrzu w całej strefie za rok poprzedni, a następnie dokonują klasyfikacji stref, dla każdej substancji odrębnie, według określonych kryteriów. Wyniki ocen dla danego województwa są niezwłocznie przekazywane zarządowi województwa. Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje zbiorczej oceny jakości powietrza w skali kraju.

Ze względu na częściowo przemysłowy charakter gminy oraz całego powiatu chrzanowskiego i funkcjonujące zakłady przemysłowe w których odbywa się spalanie paliw kopalnych, troska o czyste powietrze jest jednym z głównych priorytetów polityki ochrony środowiska Gminy Chrzanów. Wpływ na jakość powietrza na terenie gminy posiadają głównie przemysłowe i powierzchniowe źródła emisji, mniejsze znaczenie posiadają źródła liniowe. Na terenie gminy i powiatu działają instalacje spalania paliw oraz źródła technologiczne mające znaczny udział w emisji zanieczyszczeń (elektrownia, ciepłownie, procesy przemysłowe emitujące spaliny).

3.1.1. jakość powietrza atmosferycznego

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi w Polsce w zakresie prowadzenia i rozpowszechniania ocen jakości powietrza są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r., poz. 647, z późn. zm.).
- rozporządzenie Ministra Środowiska z 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2021 r., poz. 845),
- [rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu](#) (Dz.U. z 2020 r., poz. 2279),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz.U. z 2012 r., poz. 914),
- rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 roku w sprawie sposobu obliczania wskaźników średniego narażenia oraz sposobu oceny dotrzymania pułapu stężenia ekspozycji (dla pyłu PM_{2,5}) (Dz. U. z 2012 r. poz. 1029),

- rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz.U. z 2020 r. poz. 2221).

Celem oceny jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref, w zakresie umożliwiającym:

- Dokonanie klasyfikacji stref, według określonych kryteriów (poziom dopuszczalny substancji, poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, poziom docelowy, poziom celu długoterminowego), których wartości zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu. Wynik klasyfikacji jest podstawą do określenia potrzeby podjęcia i prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie (w tym opracowywania programów ochrony powietrza - POP).
- Uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze strefy, w zakresie umożliwiającym wskazanie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych oraz określenie poziomów stężeń występujących na tych obszarach. Informacje te są niezbędne do określenia obszarów wymagających podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza (redukcji stężeń zanieczyszczeń) lub, w przypadku uznania posiadanych informacji za niewystarczające – do przeprowadzenia dodatkowych badań we wskazanych rejonach.
- Wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach (w zakresie możliwym do uzyskania na podstawie posiadanych informacji).

Roczna ocena jakości powietrza w strefach jest wykonywana w oparciu o wyniki pomiarów przeprowadzonych w danym roku na stałych stacjach monitoringu. Ocenę wykonuje się pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia dla następujących substancji: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył zawieszony (PM₁₀), ołów (Pb) w pyłe zawieszonym PM₁₀, arsen (As) w pyłe zawieszonym PM₁₀, kadm (Cd) w pyłe zawieszonym PM₁₀, nikiel (Ni) w pyłe zawieszonym PM₁₀, benzo(a)piren (B(a)P) w pyłe zawieszonym PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}. Ocena wykonana pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin obejmuje: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), ozon (O₃).

Listę substancji, dla których istnieje obowiązek prowadzenia rocznej oceny jakości powietrza zawiera rozporządzenie w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu. Ocenę dla wszystkich zanieczyszczeń wykonuje się w układzie stref określonym w Rozporządzeniu MŚ w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza. W nowym układzie, dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys.,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza, zgodnie z art.89 ustawy Prawo ochrony środowiska, stanowią:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu (z uwzględnieniem dozwolonej liczby przekroczeń poziomu dopuszczalnego określonego dla niektórych zanieczyszczeń),
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji (dozwolone przypadki przekroczeń poziomu dopuszczalnego odnoszą się także do jego wartości powiększonej o margines tolerancji),
- poziomy docelowe dla niektórych substancji,
- poziomy celów długoterminowych dla ozonu.

Gmina Chrzanów podobnie jak cały powiat chrzanowski znajduje się w strefie małopolskiej (kod PL 1203). Na terenie strefy obowiązują dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń powietrza substancjami chemicznymi określone ze względu na:

- ochronę zdrowia ludności,
- ochronę roślin.

Tabela 4. Charakterystyka strefy małopolskiej (GIOŚ, 2025)

Nazwa strefy	Kod strefy	Typ strefy: A-aglomeracja M-miasto >100 tys. P- pozostałe	Obszar strefy [km ²]	Liczba mieszkańców w strefie [tys.]	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony roślin [tak/nie]
strefa małopolska (w tym Gmina Chrzanów)	PL1203	P	14 784	2 523 316	Tak

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z określonymi wymaganiami w zakresie działań na rzecz poprawy jakości powietrza (w przypadku, gdy nie są spełnione odpowiednie kryteria) lub na rzecz utrzymania tej jakości (jeżeli spełnia ona przyjęte standardy). Podstawę zaliczenia strefy do określonej klasy, stanowią wyniki oceny uzyskane na obszarach o najwyższych poziomach stężeń danego zanieczyszczenia w strefie. Gmina Chrzanów znajduje się w strefie małopolskiej (kod PL 1203). Na terenie gminy obowiązują dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń powietrza substancjami chemicznymi określone ze względu na:

- ochronę zdrowia ludności,
- ochronę roślin.

W tabelach 5 i 6 przedstawiono w skrócie zasady zaliczenia strefy do określonej klasy (A, C), które zależą od stężeń zanieczyszczeń występujących na ich obszarze i wiążą się z określonymi wymaganiami, co do działań na rzecz poprawy jakości powietrza.

Tabela 5. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny i nie jest określony margines tolerancji lub osiągnął on wartość zerową

Klasa strefy	Poziom stężeń zanieczyszczenia	Wymagane działania naprawcze
A	nie przekraczający poziomu dopuszczalnego *	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz próba utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
C	powyżej poziomu dopuszczalnego*	określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych opracowanie programu ochrony powietrza POP w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu (jeśli POP nie był uprzednio opracowany) kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń

** z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w RMŚ w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu*

Tabela 6. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom docelowy

Klasa strefy	Poziom stężenie zanieczyszczenia	Wymagane działania naprawcze
A	nie przekraczający poziomu docelowego*	brak
C	powyżej poziomu docelowego*	dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu

* dotyczy: ozonu O₃ (ochrona zdrowia ludzi, ochrona roślin) oraz arsenu As, kadmu Cd, niklu Ni, benzo(a)pirenu B(a)P w pyle PM₁₀ – ochrona zdrowia ludzi.

Tabela 7. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń ozonu z uwzględnieniem poziomu celu długoterminowego

Klasa Strefy	Poziom stężenie ozonu	Wymagane działania naprawcze
D1	nie przekraczający poziomu celu długoterminowego	brak
D2	powyżej poziomu celu długoterminowego	dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do roku 2020

Dodatkowa klasyfikacja stref dla pyłu PM_{2,5} wprowadzona na potrzeby raportowania dodatkowych informacji – wyników rocznej oceny jakości powietrza do Komisji Europejskiej: Klasy stref określane w oparciu o poziom dopuszczalny PM_{2,5} dla fazy II: 12 A1, C1, C2 Klasa A1 – brak przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla fazy II, Klasy C1 i C2 – przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla fazy II, Klasa A1 i C1 mieszczą się w klasie A wg klasyfikacji podstawowej, klasa C2 obejmuje klasy B i C określone w klasyfikacji podstawowej. Klasy stref określane w oparciu o poziom docelowy PM_{2,5}: A, C2 Klasa A – brak przekroczenia poziomu docelowego (równego obowiązującemu obecnie poziomowi dopuszczalnemu) – jest to klasa A wg klasyfikacji podstawowej, Klasa C2 – przekroczenie poziomu docelowego. Klasa C2 obejmuje klasy B i C określone w klasyfikacji podstawowej. Na terenie powiatu chrzanowskiego funkcjonuje obecnie jedna automatyczna stacja pomiarowa jakości powietrza WIOŚ zlokalizowana w Trzebini. Na stacji mierzone były następujące parametry:

- SO₂ dwutlenek siarki - metodą automatyczną,
- NO₂ - metodą automatyczną,
- CO - metodą automatyczną,
- O₃ - metodą automatyczną,
- BAP - benzo(a)piren - metodą manualną,
- PM₁₀ - pył zawieszony PM₁₀ - metodą manualną,
- PM_{2,5} - pył zawieszony PM_{2,5} - metodą manualną,
- metale Ni, Cd, Pb - metodą manualną.

Jest to najbliższa stacja pomiarowa przy uwzględnieniu najczęściej wiejących wiatrów. Wyniki monitoringu z tej stacji nie są jednak całkowicie miarodajne dla terenów Gminy Chrzanów. Na terenie Gminy Chrzanów brak jest obecnie stacji pomiarowych państwowego monitoringu jakości

powietrza. Wyniki pomiarów jakości powietrza ze stacji w Trzebini brane są pod uwagę w ocenie klas wynikowych jakości powietrza w strefie małopolskiej (Tabele 8, 9).

Z powyższego wynika że zaliczenie obszaru Gminy Chrzanów do danej klasy nie wynika z pomiarów prowadzonych bezpośrednio na jej terenie. Jednak ze względu na fakt szerokiego rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu można przypuszczać że jakość powietrza w Gminie Chrzanów nie odbiega znacząco od stwierdzanej badaniami na innych terenach powiatu chrzanowskiego. Niemniej jednak zdecydowanie wskazane jest zwiększenie ilości punktów stałego monitoringu powietrza w powiecie m.in. o stację która była w 2016 r. zlokalizowana w centrum Chrzanowa.

Na terenie Gminy Chrzanów funkcjonuje dodatkowo system monitorowania jakości powietrza tzw. „System Airly” (mapa online dostępna na airly.org/map/pl) który jest w pełni zintegrowany – od urządzeń do oprogramowania. Poprzez sensory Airly możliwe jest zbieranie, przetwarzanie oraz interpretowanie danych w czasie rzeczywistym z jednoczesnym wyświetlaniem bieżącego stanu w aplikacji internetowej. W oparciu o te dane, na mapie online oznaczane są m.in. informacje o jakości powietrza w Gminie Chrzanów. Sensory Airly zamontowane w wybranych punktach gminy mierzą: poziom stężeń pyłów zawieszonych PM_{2.5} oraz PM₁₀, temperaturę powietrza, ciśnienie atmosferyczne oraz wilgotność powietrza.

Wyniki tych badań nie są jednak wykorzystywane w oficjalnych ocenach jakości powietrza WIOŚ m.in. z powodu niekompatybilności metod i związanej z tym niepewności wyników pomiarów. Badania te mają jednak niezaprzeczalne wartości informacyjne i edukacyjne dla mieszkańców gminy. Wyniki uzyskiwane za pomocą czujników Airly wykazują częste przekroczenia norm dla PM₁₀ oraz PM_{2.5} na terenie Chrzanowa w sezonie grzewczym. Średnie wartości przekroczeń w sezonie grzewczym wynoszą ok. 120-150 % wartości dopuszczalnych.

Tabela 8. Wyniki klasyfikacji strefy małopolskiej dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie rocznej monitoringu państwowego dokonywanej pod kątem ochrony zdrowia w latach 2023-2024 zdrowia

Nazwa strefy	Kod strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń												Klasa ogólna strefy
		SO ₂	NO ₂	CO	Ben-zen	PM 10	PM 2,5	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃	
Strefa małopolska 2023	PL1203	A	A	A	A	C	C1	A	A	A	A	C	A ¹⁾	C
Strefa małopolska 2024	PL1203	A	A	A	A	C	C1	A	A	A	A	C	A ¹⁾	

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2
(źródło: ocena jakości powietrza 2023,2024, GIOŚ)

Tabela 9. Wyniki klasyfikacji strefy małopolskiej pod kątem ochrony roślin na podstawie monitoringu państwowego w latach 2023-2024

Nazwa strefy	Kod strefy PL1203	Klasa klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń			Klasa ogólna strefy
		SO ₂	NO _x	ozon O ₃	
Strefa małopolska	2023	A	A	A	A - poziom docelowy D2 - poziom celu długoterminowego
	2024	A	A	A	A - poziom docelowy D2 - poziom celu długoterminowego

(źródło: ocena jakości powietrza 2023,2024, GIOŚ)

Największe punktowe (przemysłowe i komunalne) źródła emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza, zlokalizowane są w powiecie chrzanowskim na terenie aglomeracji chrzanowskiej i trzebińskiej oraz poza granicami gminy: w Jaworznie i Oświęcimiu. Według danych Rocznika Statystycznego GUS, w powiecie chrzanowskim w ostatnich latach następuje jednak spadek ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych wprowadzanych do powietrza.

Z badań monitoringowych jakości powietrza WIOŚ-GIOŚ wykonanych na terenie całego województwa w latach 2023-2024, wynika, że ze względu na rodzaje zanieczyszczeń wykrywanych na stacjach pomiarowych, głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza na terenie miast i sołectw powiatu chrzanowskiego i Gminy Chrzanów są następujące rodzaje emisji:

- emisja tzw. „niska” z kotłowni, indywidualnych palenisk domowych oraz prywatnych zakładów usługowo-produkcyjnych (głównie B(a)P, PM₁₀, PM_{2,5}),
- emisja ze źródeł przemysłowych,
- napływ zanieczyszczeń z aglomeracji sąsiadujących,
- emisja komunikacyjna.

Na ogólny poziom lokalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza wpływa szczególnie emisja ze źródeł rozproszonych, powierzchniowych, która obejmuje głównie źródła tzw. „niskiej emisji” pyłów i gazów wyprowadzanych do powietrza i oddziałujących negatywnie w miejscach ich powstawania, najczęściej na obszarach skupionej jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej. Należą do nich małe kotłownie przydomowe i niewielkie kotłownie w obiektach usługowych, w sektorze bytowym i komunalnym. Należy również wspomnieć o emisji liniowej zanieczyszczeń do powietrza, głównie ze środków transportu kołowego, szczególnie uciążliwej w pobliżu szlaków drogowych wojewódzkich i krajowych.

3.1.2. Źródła zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego

Na jakość powietrza w gminie mają wpływ emisje zanieczyszczeń z lokalnych zakładów przemysłowych, emisje napływowe z aglomeracji śląskiej, dużych pobliskich ośrodków przemysłowych jak Trzebinia, Jaworzno i Oświęcim oraz lokalnie emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych. W sezonie zimowym, na jakość powietrza istotnie wpływa tzw. „niska emisja” pochodząca z lokalnych kotłowni i palenisk indywidualnych. Z dokonanej na podstawie analiz dostępnych wyników badań monitoringowych WIOŚ, oceny stanu oraz zagrożeń powietrza na obszarze powiatu chrzanowskiego i samej Gminy Chrzanów wynika, że głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza na obszarze gminy są następujące rodzaje emisji (w kolejności malejącej):

- emisja „niska” z lokalnych kotłowni, indywidualnych palenisk domowych oraz prywatnych zakładów usługowo-produkcyjnych,
- emisja przemysłowa,
- napływ zanieczyszczeń z aglomeracji sąsiednich,
- emisja komunikacyjna.

Powyższe prowadzi do wniosku, że na obszarze gminy, w tym na terenach zabudowy mieszkaniowej, mogą wystąpić zagrożenia zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM₁₀ oraz PM_{2.5} oraz benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM₁₀, spowodowane głównie emisją z lokalnych, indywidualnych kotłowni opalanych nieekologicznymi paliwami z zastosowaniem urządzeń o niskiej sprawności. Dla terenów położonych przy trasach komunikacyjnych dodatkową przyczyną tych zanieczyszczeń może być ruch pojazdów o znacznym natężeniu. Niekorzystne warunki przewietrzania terenów dolinnych (inwersja temperaturowa) również przyczyniają się do zwiększenia stężeń tych substancji w powietrzu. Zanieczyszczenia powietrza oddziałują bezpośrednio na organizmy żywe (ludzi, rośliny, zwierzęta), jak również pośrednio poprzez opady powodują zanieczyszczenia gleb, wód powierzchniowych i podziemnych.

Największym lokalnym problemem, z którym gmina może i powinna walczyć jest tzw. niska emisja. Niska emisja gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza na niewielkiej wysokości, poniżej kilkunastu metrów, gromadzi się wokół miejsca powstawania, zwykle na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej o niekorzystnych warunkach przewietrzania. Pochodzi ona głównie ze spalania węgla słabej jakości w kotłowniach przydomowych, palenisk domowych i niewielkich kotłowni dostarczających ciepło do lokali usługowych lub warsztatów (nie posiadają one w praktyce żadnych urządzeń ochrony powietrza). Na wielkość emisji ze źródeł ogrzewania ma wpływ przede wszystkim rodzaj stosowanego paliwa. W zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu głównymi źródłami emisji są kotłownie i paleniska opalane paliwami stałymi (głównie węglem z lokalnych kopalń).

W szczególnych sytuacjach meteorologicznych, a więc przy nisko położonej warstwie inwersyjnej - stan powietrza pogarsza się na tych obszarach lawinowo. Dotyczy to szczególnie części sołectw gminy na terenach położonych w dolinach.

Wskaźniki emisji dla pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu dla palenisk opalanych paliwami stałymi są ponad 3 rzędy wyższe niż dla kotłów gazowych, a emisja tych zanieczyszczeń stanowi ponad 99% emisji powierzchniowej ogółem. Tak wysokie wskaźniki emisji spowodowane są złym stanem technicznym oraz wiekiem kotłowni węglowych i pieców, a także spalaniem najtańszego, złej jakości węgla. Urządzenia te charakteryzują się dość niską sprawnością, co wpływa negatywnie na procesy spalania, a zarazem emisji zanieczyszczeń. Dodatkowo zły stan techniczny kominów pogarsza parametry emisji zanieczyszczeń, ale również może powodować zagrożenie dla życia i zdrowia. Celem zapewnienia bezpieczeństwa oraz podniesienia efektywności energetycznej istotna jest okresowa kontrola stanu technicznego kotłów oraz przeprowadzanie przeglądów kominarskich. Niestety, głównym kryterium wyboru paliwa do celów grzewczych jest cena oraz bliskość lokalnych składów opału, która sprawia, że jednym z najkorzystniejszych ekonomicznie i najpowszechniej wykorzystywanym paliwem w Gminie Chrzanów pozostaje węgiel kamienny. Dla przeciwwagi, istniejący system sieci gazowniczej w gminie posiada znaczne rezerwy i może stanowić źródło dostaw gazu dla nowych odbiorców. Jednakże bariery ekonomiczne sprawiają, że mieszkańcy nie korzystają w większym stopniu z tego nośnika energii.

Gmina Chrzanów uczestniczy w programie likwidacji niskosprawnych urządzeń grzewczych. Najbardziej opłacalne są działania zmniejszające emisję zanieczyszczeń polegające na wymianie nieefektywnych kotłów i pieców węglowych, jako najbardziej opłacalnych i najsilniej redukujących emisję zanieczyszczeń atmosferycznych oraz współfinansowania montażu urządzeń wykorzystujących ekologiczne źródła ciepła.

Gmina Chrzanów podjęła działania w ramach RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 oraz obecnie na lata 2021-2027 w zakresie pozyskania środków na dofinansowanie działań zmierzających do ograniczenia niskiej emisji poprzez wymianę nieefektywnych, przestarzałych kotłów w indywidualnych instalacjach grzewczych. Dotacje przeznaczone są dla osób fizycznych będących właścicielami lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości położonych na terenie gminy, dla potrzeb ogrzewania mieszkań i budynków mieszkalnych.

W związku z wejściem w życie uchwały sejmiku województwa małopolskiego Nr XXV/373/20 z dnia 28 września 2020 r. w sprawie Programu Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego, zaktualizowanego w roku 2023, Gmina Chrzanów udziela obecnie dotacji w ramach ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy do wymiany starych źródeł ciepła w budynkach

mieszkalnych na nowe źródła ciepła, takie jak: kotły na biomasę, kotły gazowe, olejowe, ogrzewanie elektryczne oraz przyłącz do sieci ciepłowniczej. Od roku 2021 gmina nie ma możliwości dofinansowania montażu nowych kotłów na węgiel. W/wym. dokument zakłada dla nowych inwestycji całkowity brak finansowania w ramach środków publicznych m.in. kotłów węglowych oraz niektórych kotłów zasilanych biomasą (str. 90 POP).

W 2021 r. Gmina uruchomiła gminny punkt konsultacyjno-informacyjny Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”, w którym pomocy w zakresie złożenia i rozliczenia wniosku o dofinansowanie wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy oraz kompleksowych termomodernizacji budynków udzielają ekodoradcy zatrudnieni przez gminę Chrzanów. W 2022 r. za pomocą punktu konsultacyjno - informacyjnego złożonych zostało 165 wniosków w ramach programu „Czyste Powietrze”. W roku 2023 gminni ekodoradcy przygotowali w gminnym punkcie Czystego Powietrza 296 wniosków (151 wniosków o dofinansowanie oraz 145 wniosków o płatność). W roku 2024 w gminnym punkcie Programu „Czyste Powietrze” przygotowanych zostało 398 wniosków, w tym: - 218 wniosków o dofinansowanie, 180 wniosków o płatność. Od początku funkcjonowania programu priorytetowego „Czyste Powietrze” do dnia 31 grudnia 2024 r. mieszkańcy gminy Chrzanów złożyli 1180 wniosków o dofinansowanie na sumaryczną kwotę wypłaconych dotacji 10 337 757,47 zł. Ponadto w roku 2024 w ramach gminnego punktu konsultacyjno – informacyjnego Programu „Czyste Powietrze” udzielono około 1 900 konsultacji telefonicznych oraz osobistych dotyczących propagowania przedmiotowego Programu. Dodatkowo gmina Chrzanów prowadziła akcje informacyjno-promocyjne programu podczas szeroko rozumianych imprez masowych, zebrań sołeckich oraz innych wydarzeń organizowanych przez gminę promujących zrównoważony rozwój i ekologię (źródło: Raport o stanie gminy Chrzanów za 2024 r. UM w Chrzanowie, 2025 r.).

Zgodnie z uchwałą Nr LIX/842/22 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2022 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 stycznia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa małopolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw tj.:

- nie jest możliwa eksploatacja nowego kotła na węgiel lub drewno lub kominka na drewno o parametrach emisji gorszych niż wyznaczone w unijnych rozporządzeniach w sprawie ekoprojektu,
- od 1 lipca 2017 r. w przypadku kotła na paliwo stałe można zamontować tylko kocioł V klasy spełniający wymagania ekoprojektu,
- do 30 kwietnia 2024 r. należało wymienić kotły na węgiel lub drewno, które nie spełniały żadnych norm emisyjnych,
- do końca 2026 r. trzeba będzie wymienić kotły, które obecnie spełniają chociaż podstawowe wymagania emisyjne, czyli posiadają klasę 3 lub klasę 4 według normy PN-EN 303-5:2012,
- kotły spełniające wymagania klasy 5 według normy PN-EN 303-5:2012 będą mogły być użytkowane do końca swojej żywotności.

Od 1 lipca 2017 r. na podstawie ww. uchwały w całej Małopolsce obowiązuje zakaz stosowania mułów i flotów węglowych oraz drewna i biomasy o wilgotności powyżej 20%. Wprowadzono także obowiązek doposażenia kominków w urządzenia redukujące emisję. Od 2020 roku poprzez uruchomioną przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego aplikację Ekointerwencja mieszkańcy mogą zgłaszać naruszenie przepisów w zakresie ochrony środowiska.

W 2022 r. poprzez powyższą aplikację odnotowano 117 zgłoszeń, w 2023 r. – 56, a w 2024 r. 56 zgłoszeń. W związku z zapisami ww. uchwał upoważnieni przez Burmistrza Miasta Chrzanowa pracownicy Urzędu Miejskiego w Chrzanowie przeprowadzają kontrole realizacji przez mieszkańców obowiązków z nich wynikających oraz kontrole palenisk domowych w zakresie przeciwdziałania nielegalnemu spalaniu odpadów. W 2022 r. gminni ekodoradcy – pracownicy Referatu Kształtowania Środowiska wykonali 203 kontrole palenisk, w tym pobrano 20 próbek popiołu odpadu paleniskowego. W 2023 r. przeprowadzono 404 kontrole w związku z Programem Ochrony Powietrza, w tym 67 kontroli interwencyjnych z których 56 pochodziło z aplikacji Ekointerwencja. Ponadto gmina wraz w porozumieniu ze Związkiem Międzygminnym „Gospodarka Komunalna”

wykonała kontrolę palenisk domowych za pomocą bezzałogowego systemu latającego – drona, która objęła 44 nieruchomości na terenie sołectwa Luszowice. W 2024 r. przeprowadzono 200 kontroli w związku z Programem Ochrony Powietrza, w tym 56 kontroli interwencyjnych z aplikacji Ekointerwencja.

W związku z funkcjonowaniem Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków, w latach 2022-2025 na bieżąco wprowadzano do Systemu Wsparcia Polityk i Programów Ograniczenia Niskiej Emisji - ZONE deklaracje o zainstalowanych źródłach ogrzewania, znaczna część deklaracji została wprowadzona przy udziale pracowników Urzędu Miejskiego w Chrzanowie.

Gmina Chrzanów udzielała dotacji celowych na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w tym na zmianę sposobu ogrzewania budynków czy instalacji źródeł odnawialnych energii. Wysokość dotacji udzielanych przez Gminę Chrzanów wynosiła 30 % kosztów inwestycji, przy czym w przypadku likwidacji kotła węglowego nie więcej niż 7000 zł, których zakres obejmował zakup i montaż kotła wraz z wewnętrzną instalacją c.o. i c.w.u., natomiast w przypadku zakupu i montażu każdego rodzaju urządzenia OZE, maksymalna wysokość dofinansowania wynosiła 5 000,00 zł.

W latach 2022-2024 gmina Chrzanów sukcesywnie likwidowała nieefektywne źródła ogrzewania w budynkach mieszkalnych stanowiących mieszkaniowy zasób gminy administrowanych przez Miejski Zarząd Zasobów Komunalnych (źródło: Raport o stanie gminy Chrzanów za 2024 r. UM w Chrzanowie, 2025 r.).

3.2. WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE

Możliwość racjonalnego wykorzystania dostępnych zasobów wody stanowi jeden z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego. Wielkość i jakość zasobów wodnych należą do najważniejszych czynników wpływających na ogólny stan środowiska przyrodniczego. Wielkość dostępnych aktualnie zasobów wody wynika z naturalnych procesów związanych z jej obiegiem w przyrodzie (poziom opadów atmosferycznych, zdolności retencyjne zlewni, warunki infiltracji wód – budowa geologiczna podłoża). Znaczący wpływ na zasoby wodne mają czynniki antropogeniczne:

- działalność przemysłowa,
- skażenie wód ściekami,
- melioracja terenów,
- regulacja cieków wodnych,
- zmiany struktury wykorzystywania gruntów,
- urbanizacja,
- zwiększenie ilości pobieranej wody.

W związku z tym, zachodzi konieczność przeciwdziałania niekorzystnym tendencjom prowadzącym do pogarszania jakości wody, a co za tym idzie zmniejszania jej zasobów dyspozycyjnych. Gmina Chrzanów posiada znaczne zasoby dyspozycyjne wód podziemnych zgromadzonych głównie w triasowym zbiorniku wód podziemnych GZWP 452, jednak obecnie na skutek procesów chemicznych prowadzących do wzrostu stężenia siarczanów w wyniku zatapiania wyrobisk byłej kopalni „Trzebieńka” wody te nie mogą być w większości ujęć wykorzystywane do celów zaopatrzenia ludności w wodę do picia.

Powierzchniowa sieć hydrograficzna w gminie jest średnio rozwinięta. Gmina Chrzanów w całości położona jest w zlewni Wisły oraz jej dopływu potoku Chechła. Potoki Ropa i Luszówka z Wodną i Potokiem Balińskim są prawobrzeżnymi dopływami Chechła. Od ujścia Luszówki do granicy gminy, Chechło nie otrzymuje żadnego stałego, naturalnego dopływu. Stałym, sztucznym dopływem Chechła jest zrzut wody z oczyszczalni ścieków naprzeciw osiedla Borowiec.

Gmina Chrzanów nie posiada większych zbiorników wodnych. Charakterystyczne dla gminy są drobne zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego. W zachodniej części Chrzanowa znajduje się największy lokalny kompleks wodny - stawy „Grobla”. Większość stawów i zbiorników wykorzystywanych jest do celów rekreacyjnych (wędkarstwo). Udział zbiorników wód stojących w ogólnej powierzchni gminy jest niewielki.

3.2.1. Zasoby i jakość wód powierzchniowych

Jakość wód powierzchniowych

Obowiązek badania i oceny stanu wód powierzchniowych i podziemnych, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wynika z zapisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz.U. z 2024r. poz. 1087, z późn. zm.). Do kompetencji Państwowego oraz Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska należy wykonywanie badań wód powierzchniowych i podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych oraz biologicznych. Już w 2011 roku wprowadzono zmiany w przepisach wykonawczych do znowelizowanej ustawy Prawo wodne, dostosowujące krajowy system monitoringu i oceny stanu wód powierzchniowych i podziemnych do wymagań dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego, ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz dyrektyw EQS 2008/105/WE (w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej) i QA/QC 2009/90/WE (ustanawiającej specyfikacje techniczne w zakresie analizy i monitorowania stanu chemicznego wód). Zgodnie z ustawą Prawo wodne, realizacja monitoringu wód powierzchniowych ma na celu m.in. pozyskanie informacji o stanie wód powierzchniowych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami i oceny osiągnięcia celów środowiskowych przypisanych jednolitym częściom wód powierzchniowych, czyli oddzielnym i znaczącym elementom wód powierzchniowych, takich jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny; sztuczny zbiornik wodny; struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części; morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne. Jednolite części wód powierzchniowych dzieli się na naturalne, dla których określa się stan ekologiczny i stan chemiczny oraz na sztuczne (powstałe w wyniku działalności człowieka) i silnie zmienione (ich charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka), dla których określa się potencjał ekologiczny i stan chemiczny.

Klasyfikacja i badania jakości wód powierzchniowych przeprowadzana jest dla wydzielonych jednolitych części wód powierzchniowych. Jednolita część wód powierzchniowych (jcwp) jest podstawową jednostką gospodarki wodnej (łącznie z ochroną środowiska) w myśl Ustawy Prawo wodne, zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną. Jednolita część wód jest pojęciem obejmującym zarówno zbiorniki wód stojących, jak i cieki, a także przybrzeżne fragmenty wód morskich i wody podziemne. Jednolita część wód powierzchniowych (jcwp) - oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak:

- jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny,
- sztuczny zbiornik wodny,
- struga, strumień, potok, rzeka, kanał, lub ich części,
- morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub przybrzeżne.

Ocenę stanu jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) Gminy Chrzanów wykonano dla 3 jcwp objętych monitoringiem w zakresie wynikającym z realizowanego programu pomiarowego. Dla monitorowanych naturalnych jcwp określono stan ekologiczny, a dla wód silnie zmienionych i sztucznych potencjał ekologiczny. Dla jcwp badanych pod kątem potencjału ekologicznego określono również stan chemiczny. Ocenę jakości jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) na terenie gminy można podać w sposób przybliżony na podstawie pomiarów prowadzonych dla najbliższych reprezentatywnych (zbierających wody powierzchniowe z terenu gminy) punktów pomiarowo-kontrolnych położonych w pobliżu granic gminy (tab. 10). Punkt monitoringu Chechło do Ropy (PLRW200062133469) – zlewnia tego JCWP obejmuje tereny położone we wschodniej części gminy nad Zbiornikiem Chechło, na wschód od Osiedla Wrzosowe i w zlewni Ropy – RZGW Kraków. Punkt Chechło od Ropy bez Ropy do ujścia (PLRW20006213349) – zlewnia tego JCWP obejmuje największy obszar Gminy położone w jej centralnej części – RZGW Kraków. Punkt monitoringu Płazanka - (PLRW20006213389) – zlewnia tego JCWP obejmuje tereny położone w południowo-wschodniej części gminy w rejonie wsi Płaza i Pogorzyce – RZGW Kraków.

Tabela 10. Lokalizacja wybranych punktów pomiarowo-kontrolnych jednolitych części wód powierzchniowych w powiecie chrzanowskim zasilanych wodami powierzchniowymi z terenu Gminy Chrzanów w latach 2021-2024 (źródło: GIOŚ, 2025)

Lp.	Nazwa rzeki (jcwp)	Kod Punktu	Kod punktu pomiarowego	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Silnie zmieniona lub sztuczna jcwp (T/N)
1	Chechło do Ropy	PLRW200062133469	PL01S1501_1746	Chechło-Chrzanów	T
2	Chechło od Ropy bez Ropy do ujścia	PLRW20006213349	PL01S1501_1747	Chechło-Mętków	N
3	Płazanka	PLRW20006213389	PL01S1501_1748	Płazanka - Metków	N

Tabela 11. Ocena stanu/potencjału ekologicznego i chemicznego rzek w punktach monitoringu na terenie powiatu chrzanowskiego - ocena za lata 2021-2024 (źródło GIOŚ 2025)

Nazwa punktu monitoringu/ kod jcwp	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	Stan / potencjał ekologiczny	Klasa elementów fizykochemicznych
Chechło do Ropy	1 dobry stan biologiczny	>1	2	3 umiarkowany	>2
Chechło od Ropy bez Ropy do ujścia	5 zły stan biologiczny	>1	2	5 zły	>2
Płazanka	3 umiarkowany stan biologiczny	2	>2	3 umiarkowany	>2

Badane jcwp w ocenie ogólnej, zaliczają się w większości do wód o umiarkowanym i złym potencjale ekologicznym jcwp szczególnie w dolnym odcinku zlewni Chechła. Wpływ na taki stan jakości badanych wód mogą mieć również wody powierzchniowe z terenu Gminy Chrzanów. Na obszarze gminy prawdopodobne jest występowanie następujących rodzajów ognisk zanieczyszczenia wód powierzchniowych:

- Zanieczyszczenia obszarowe, są to trafiające ze spływami wód opadowych i roztopowych do cieków powierzchniowych zanieczyszczenia mineralne i organiczne m.in. środki ochrony roślin i ścieki bytowe z terenów nieskanalizowanych. Obiekty, które mogą stanowić potencjalne źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych to głównie skupiska zabudowy na terenach nieskanalizowanych. Zanieczyszczenia te są trudne do oszacowania i kontrolowania, a mają znaczny wpływ na stan czystości wód powierzchniowych. Na obszarze całego powiatu chrzanowskiego problem zanieczyszczeń obszarowych jest widoczny wszędzie tam, gdzie rzeki przepływają przez tereny wiejskie o niskim stopniu skanalizowania i nie posiadające własnych

oczyszczalni ścieków. Do zanieczyszczeń obszarowych zaliczamy także zanieczyszczenia małopowierzchniowe takie jak składowanie nawozów, nielegalne wysypiska odpadów oraz ponadlokalne zanieczyszczenia wielkoobszarowe (emisja napływowa gazów i pyłów do atmosfery).

- Zanieczyszczenia liniowe, mogą stanowić potencjalne źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych, należą do nich trasy komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu drogowego oraz cieki wodne, kanały ściekowe, prowadzące wody zanieczyszczone w obszarach zasilania wód podziemnych.
- Zanieczyszczenia punktowe, są to głównie ścieki komunalne i przemysłowe. Obiekty, które mogą stanowić potencjalne źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych to przede wszystkim lokalne magazyny materiałów ropopochodnych, odpadów przemysłowych, nieszczelne szamba, wylewiska i zrzuty ścieków, dystrybucja paliw i inne.

3.2.2. Zagrożenia powodziowe i lokalne podtopienia terenu

Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, zwana „Dyrektywą Powodziową”, wprowadziła obowiązek opracowania przez kraje członkowskie Unii Europejskiej dokumentów planistycznych, stanowiących podstawę dla podejmowania działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków powodzi dla zdrowia i życia ludzi, działalności gospodarczej, środowiska i dziedzictwa kulturowego. W Polsce mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego zostały sporządzone na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 4 października 2018 r. w sprawie opracowania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2031). Zgodnie z ustawą mapy zagrożenia powodziowego MZP i mapy ryzyka powodziowego MRP podlegają przeglądowi co 6 lat oraz w razie potrzeby aktualizacji. Projekty map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego sporządzone przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w uzgodnieniu z właściwymi wojewodami, są zatwierdzane przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne, za utrzymanie obiektów melioracji wodnej szczegółowej odpowiedzialni są właściciele gruntów, przez które przechodzą rowy. Bardzo wiele szkód powstałych w wyniku powodzi i podtopień na terenie województwa małopolskiego, w tym również w powiecie chrzanowskim spowodowanych jest źle działającą siecią odwadniającą. Wiele rowów i urządzeń melioracyjnych jest zaniedbanych, pozbawionych okresowej konserwacji i w efekcie zarośniętych lub zanieczyszczonych odpadami. Nagminnie jest zasypywanie fragmentów rowów przy budowie przejazdów do pojedynczych posesji lub budowanie przepustów rurowych o zbyt małej średnicy. Wielu mieszkańców nie rozumie zagrożenia, jakie stwarzają sobie, blokując przepływ w rowach i kanałach odwadniających. Na obszarze Gminy Chrzanów występuje niewielkie zagrożenie związane z powodzią.

Jednym z priorytetów polityki ekologicznej kraju jest zwiększanie retencji, odbudowa lasów, zadrzewień i uprawy spowalniające odpływ powierzchniowy. Na terenie gminy przy wyznaczaniu terenów budowlanych należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z możliwego zagrożenia powodziowego w dolinach potoków lub wystąpienia lokalnych podtopień w obszarach bezodpływowych. Jednym z ważniejszych kierunków ochrony środowiska jest właściwa regulacja stosunków wodnych oraz odtworzenie ekologicznej ciągłości cieków. Należą one do działań podejmowanych w celu ochrony gleb i gruntów. Bardzo istotną rzeczą jest sprawność urządzeń melioracyjnych, gdyż są one jednym z elementów infrastruktury przeciwpowodziowej.

W dolinie Chechła na terenie Gminy Chrzanów ryzyko zalewów powodziowych jest minimalne z uwagi na głęboko wciętą zarówno dolinę rzeki, jak i wcięte koryto rzeki w dno terasy zalewowej. Wystąpieniu zagrożenia powodziowego na potoku Chechło przeciwdziała zbiornik Chechło zatrzymujący wodę z górnego odcinka potoku. Opracowane przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (obecnie PGW WP) mapy ryzyka powodziowego nie obejmują Gminy Chrzanów lub nie wykazują istotnych zagrożeń powodziowych dla terenu gminy. Szczegółowa mapa dostępna

jest na stronach PGW WP pod adresem: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZIP. Na stronach hydroportalu istnieje możliwość pobrania wycinków map w dowolnej skali obrazujących szczegółowo zasięg przewidywanych stref zagrożenia i ryzyka powodziowego.

Przy maksymalnych notowanych dotychczas stanach wody może dojść jedynie do nieznacznego podtopienia terenów położonych w obrębie terasy zalewowej (holoceńskiej). Terasa ta powinna być wolna od zabudowy kubaturowej. Nie należy lokować na terenach zagrożonych zalaniem, obiektów i instalacji związanych z wykorzystaniem lub magazynowaniem substancji niebezpiecznych.

Na terenie gminy istnieją ponadto niezbyt rozległe obszary obniżenia terenowych oraz zagłębienia po odkrywkowych wyrobiskach eksploatacji surowców skalnych, w obrębie których może dochodzić do czasowego wypełniania wodą w okresach intensywnych opadów. Powodem podtopień i pojawiania się wody w obniżeniach terenowych może być również zjawisko postępującej odbudowy lokalnego zwierciadła wód podziemnych, na skutek powolnego wypełniania się lejów depresji byłych kopalń „Siersza”, „Trzebionka” i „Matylda”. Przykładem takich zjawisk może być ponowne pojawienie się w ostatnich latach wody w dawnym wyrobisku „Skała” w Chrzanowie. W większości przypadków zjawiska te można próbować wykorzystać w celach rekreacyjnych o ile nie stanowią zagrożenia dla istniejącego w otoczeniu zagospodarowania terenu. W przypadku niektórych zalewanych obniżenia terenu lub dawnych wyrobisk, istnieje konieczność opanowania wzrostu poziomu lustra wody poprzez jej odprowadzenie do lokalnych odbiorników jakimi są cieki powierzchniowe.

3.2.3. Zasoby i stan jakości wód podziemnych

Zasoby wód podziemnych są jednym z największych bogactw naturalnych regionu. Oceny jakości wód podziemnych dokonuje się w ramach krajowego systemu monitoringu środowiska. Ich racjonalne wykorzystanie i skuteczna ochrona powinny stanowić jeden z podstawowych celów polityki ekologicznej zarówno gminy jak i powiatu. Teren Gminy Chrzanów jest obszarem zasobnym w wody podziemne. W większości obszar gminy znajduje się w granicach geologicznej struktury niecki górnośląskiej gdzie występuje kilka pięter wodonośnych w których zlokalizowanych jest szereg Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) oraz wydzielonych jest kilka Użytkowych Poziomów Wód Podziemnych (UPWP) występujących głównie w obrębie utworów karbońskich oraz triasowych. Poniżej omówiono najważniejsze pietra wodonośne na terenie Gminy Chrzanów.

Karbońskie piętro wodonośne jest największym kompleksem wodonośnym w piętrze karbonu. W obrębie głównego wydzielenia na obszarze gminy zlokalizowany jest fragment zbiornika GZWP-457 Tychy-Siersza. Jest to zbiornik o dużych zasobach i znacznej rozciągłości. W obrębie karbońskiego piętra wodonośnego, na obszarze powiatu wydzielono dwa zbiorniki: główny zbiornik wód podziemnych GZWP 457 Tychy-Siersza i użytkowy poziom wód podziemnych UPWP Mikołów-Sosonowiec. GZWP 457 jest zbiornikiem o typie szczelinowo-porowym, charakteryzującym się dość znacznym zróżnicowaniem stopnia odporności na zanieczyszczenia. Tam, gdzie brak jest nadkładu wodonośnych utworów triasowych lub czwartorzędowych, zbiornik ten stanowi główny poziom wodonośny. Poziom ten posiada kontakty hydrauliczne z poziomem triasowym. W rejonach bezpośredniego zasilania wychodni karbońskich lub ich przykrycia mało miąższą warstwą zwietrzliny, zagrożenie określa się jako średnie, o czasie pionowej migracji od 5 do 25 lat. Zagrożenie to w różnym stopniu dotyczy wszystkich gmin powiatu, przy czym najmniej Gminy Chrzanów, gdzie zagrożenie takie występuje tylko w rejonie Płazy Dolnej i Pogorzyc. Zbiornik charakteryzuje się zasadniczo wodami dobrej jakości klas Ic i Id nie wymagającymi uzdatniania.

Triasowe piętro wodonośne związane jest z utworami triasu środkowego i dolnego. W profilu hydrogeologicznym tego piętra wodonośnego wydziela się trzy poziomy wodonośne: pstrego piaskowca, retu i wapienia muszlowego. W obrębie głównego wydzielenia na obszarze powiatu znajduje się zbiornik wód podziemnych w utworach triasu środkowego i dolnego GZWP-452 Chrzanów, o zasobach dyspozycyjnych 82,5 tys. m³/dobę i średniej głębokości ujęć 150 m. W granicach gminy zbiornik należy w całości do I rejonu zasobowego o zasobach odnawialnych 381,0 m³/dobę/km² i dyspozycyjnych 341,8 m³/dobę/km². W obrębie triasowego piętra wodonośnego na obszarze gminy wydzielono poziom wodonośny GZWP 452 Chrzanów. GZWP 452 występuje

w granicach wszystkich gmin. Największy udział powierzchniowy ma w gminie Chrzanów (praktycznie pokrywa cały obszar). Zbiornik o typie szczelinowo-krasowym charakteryzuje się dużą wodonośnością oraz bardzo zróżnicowanym stopniem odporności na zanieczyszczenia. Bardzo wysoki, wysoki i średni stopień zagrożenia o czasie pionowej migracji odpowiednio: poniżej 2 lat, 2-5 lat i 5-25 lat, związany jest z wychodniami skał triasowych, zasilaniem poprzez przepuszczalne utwory zwietrzelinowe i czwartorzędowe oraz z tektonicznymi szczelinami uskokowymi. Dotyczy to głównie południowej części gminy Chrzanów w rejonie Chechła oraz północno-zachodniej części gminy w rejonie Chrzanowa i Balina Dużego. Na pozostałym obszarze tego zbiornika występuje bardzo niski stopień zagrożenia wód (czas pionowej migracji powyżej 100 lat), związany z izolującą warstwą iłów trzeciorzędowych, wypełniających Niekę Chrzanowską i Rów Krzeszowski. Lokalny kierunek przepływu wód podziemnych w przeszłości został zaburzony przez eksploatację rud cynku i ołowiu w rejonie Trzebini. Odwodnienie kopalń spowodowało powstanie rozległego leja depresyjnego, głębokiego na ponad 200 m. Aktualnie, po zaprzestaniu wydobywania i zamknięciu kopalń, następuje powolna odbudowa zwierciadła wód podziemnych w tym zbiorniku. Wody tego zbiornika są zagrożone zanieczyszczeniem siarczanami, w wyniku uwalniania się siarczanów z utlenionych form minerałów siarczkowych, pochodzących z ociosów zatapiających wyrobisk podziemnych.

Monitoring jakości wód podziemnych

Oceny jakości wód podziemnych dokonuje się w ramach krajowego systemu monitoringu środowiska. Zasoby wód podziemnych wprawdzie dość obfite, podlegają również na skutek działalności antropogenicznej znacznym ograniczeniom możliwości ich wykorzystania. Klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć klas jakości wód podziemnych:

- klasa I - wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II - wody dobrej jakości,
- klasa III - wody zadowalającej jakości,
- klasa IV - wody niezadowalającej jakości,
- klasa V - wody złej jakości.

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych (Program PMŚ). Monitoring wód podziemnych jest w Polsce prowadzony w sieci krajowej oraz sieciach regionalnych i lokalnych. Przedmiotem monitoringu są tzw. jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Zgodnie z aktualnie obowiązującym podziałem na jednolite części wód podziemnych (PIG-PIB w Warszawie, 2021) teren gminy obejmuje dwa obszary jcwpd:

- JCWPd 146, identyfikator UE PLGW2000146,
- JCWPd 147, identyfikator UE PLGW2000147.

Na obszarze gminy, znajdują się punkty obserwacyjno-badawcze, funkcjonujące w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska realizowanego przez PIG-PIB w Warszawie. Przedmiotem badań i oceny są jednolite części wód podziemnych (JCWPd), dla których określany jest stan ilościowy i chemiczny. Na terenie gminy badane były wody JCWPd nr 147 wydzielonego w ramach zbiornika triasowego GZWP-452 Chrzanów.

Tabela 12. Ocena jakości wody w punktach sieci monitoringu krajowego JCWPd w latach 2021-2024 w Gminie Chrzanów (źródło GIOŚ 2025)

Lp.	Nr JCWPd	Miejscowość	Gmina	Nr JCWPd	Rok badań	Klasa wody
1	PLGW2000147	Simota	Chrzanów	147	2021-2024	II
2	PLGW2000147	Simota	Chrzanów	147	2021-2024	II
3	PLGW2000147	Płaza	Chrzanów	147	2021-2024	III

4	PLGW2000147	Płaza	Chrzanów	147	2021-2024	III
5	PLGW2000147	Chrzanów	Chrzanów	147	2021-2024	II
6	PLGW2000147	Chrzanów	Chrzanów	147	2021-2024	II

Według pomiarów przeprowadzonych w ramach monitoringu wód podziemnych wykonywanych przez Państwowy Instytut Geologiczny w latach 2021-2024, zbiornik GZWP nr 452 w miejscowościach Płaza i Chrzanów posiada wody II i III klasy jakości. Nie stwierdzono przekroczonych wskaźników klasyfikacyjnych i norm jakościowych dla powyższych klas. Oznacza to że badane wody mogą być wykorzystywane do spożycia po odpowiednim uzdatnieniu.

Ogniska zanieczyszczeń wód podziemnych

Największy udział w całkowitym ładunku zanieczyszczeń trafiających zarówno do wód powierzchniowych jak i do wód podziemnych oraz w zmianie stosunków wodnych mają duże zakłady przemysłowe regionu (w większości już nie istniejące) oraz składowiska ich odpadów poprodukcyjnych jakie pozostały na powierzchni terenu. Są one źródłem potencjalnego zanieczyszczenia wód podziemnych metalami ciężkimi, siarczanami, chlorkami. Ponadto, nieszczelne szamba, nielegalne wylewanie ścieków oraz niecałkowicie oczyszczone ścieki bytowe, stanowią znaczne zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych, wprowadzając głównie zanieczyszczenia organiczne (tj. BZT₅, ChZT, azot amonowy, fosforany (V) i zanieczyszczenia bakteriologiczne). Ścieki deszczowe z centrum miast, dróg przelotowych oraz parkingów i stacji paliw mogą zanieczyszczać wody powierzchniowe i podziemne substancjami ropopochodnymi. Rolnictwo na terenie gminy jest słabo rozwinięte jednak nawozy sztuczne wypłukiwane z pól wprowadzają do wód znaczne ilości związków azotu i fosforu.

Zmiany w reżimie wód podziemnych na terenie całego powiatu chrzanowskiego można podzielić zasadniczo na dwa typy: zmiany jakościowe i ilościowe. Zmiany te związane są głównie z obecną i zakończoną działalnością kopalń węgla kamiennego, rud cynkowo-ołowiowych, wapieni i dolomitów. Procesy przekształceń wód podziemnych mają charakter ponadlokalny i w części nieodwracalny. Eksploatacja górnictwa surowców naturalnych powoduje stałe zmiany w środowisku wód podziemnych, związane z drenażem górotworów, odprowadzaniem silnie zmineralizowanych wód kopalnianych do rzek, składowaniem na powierzchni terenu odpadów poeksploatacyjnych oraz osiadaniem górnictwami.

Drenowanie górotworu powoduje zakłócenia naturalnego reżimu hydrogeologicznego, co objawia się zmniejszeniem lub zanikiem odpływu powierzchniowego, osuszeniem górotworu oraz degradacją jakości wód. Obecnie drenaż stanowi jeden z głównych problemów ochrony wód podziemnych w powiecie. W warunkach naturalnych wody krążące w górotworze drenowane są przez występujące na powierzchni doliny rzeczne. Drenaż wód związany z odwodnieniem kopalń powoduje całkowite odwrócenie kierunku przepływu. Bazę drenażu stanowi wówczas odwadniany poziom kopalni. Na powierzchni terenu przejawia się to zanikiem lub obniżeniem poziomu wód w rzekach oraz przesuszeniem podłoża. Na terenie powiatu chrzanowskiego przykładem takiej sytuacji jest rzeka Chechło, która w przeszłości stanowiła lokalną podstawę drenażu dla wodonośnego poziomu wapienia muszlowego, obecnie w wyniku leja depresyjnego kopalń rud cynku i ołowiu, pełni rolę zasilającą dla tego poziomu.

Zagrożenia dla wód podziemnych w gminie związane są głównie z przemysłową działalnością człowieka, rozwijaną intensywnie na tym terenie od kilkudziesięciu lat. Występowanie znacznych złóż węgla kamiennego, rud cynkowo-ołowiowych, surowców skalnych i innych, spowodowało rozwój przemysłu wydobywczego i przetwórczego kopalni. W chwili obecnej większość zakładów górniczych znajduje się w stanie likwidacji lub została zlikwidowana. Pozostałością po ich działalności są nagromadzenia odpadów poeksploatacyjnych i poprodukcyjnych zagrażające w różnym stopniu (ze względu na swój skład chemiczny i brak izolacji od podłoża) wodom powierzchniowym i podziemnym. Podziemna eksploatacja górnictwa spowodowała powstanie w większości przypadków lejów

depresyjnych zaburzających w istotny sposób naturalne warunki w ukształtowaniu lokalnego zwierciadła wód podziemnych i spowodowała osuszenie koryt w wielu ciekach powierzchniowych. Aktualnie, po zamknięciu kopalń, następuje powolna odbudowa pierwotnego zwierciadła wody do poziomu jaki był przed rozpoczęciem odwadniania złoża.

Procesy związane z przebudową części koryt rzecznych i wywołane eksploatacją osiadanie terenu spowodowały nieodwracalne zmiany w układzie hydrograficznym i doprowadziły do trwałego zaburzenia stosunków wodnych. Na terenie Gminy Chrzanów szczególnie zaznaczył się wpływ na wody podziemne związany z działalnością byłych Zakładów Górniczych „Trzebionka” S.A. ponieważ jednym z głównych potencjalnych źródeł zaopatrzenia rejonu w wodę są wody podziemne piętra triasowego które zostało naruszone wyrobiskami kopalni. Wody dopływające do kopalni „Trzebionka” stanowiły do tej pory istotny element zaopatrzenia Chrzanowa i Trzebini w wodę pitną. Likwidacja ZG „Trzebionka” spowodowała bardzo niekorzystne skutki w postaci wzrostu zawartości siarczanów w wodach poziomu triasowego gdzie znajduje się najważniejszy zbiornik wód podziemnych, który stanowił źródło zaopatrzenia rejonu Trzebini i Chrzanowa. W związku z likwidacją ZG „Trzebionka” może nastąpić dalsza degradacja jakości wód pitnych których ujęcia znajdują się w rejonie tej kopalni (wzrost stężenia SO_4^{2-} oraz w mniejszym stopniu Zn i Pb). Może nastąpić długotrwała zmiana chemizmu wód oraz zmiany hydrodynamiczne związane z zaleganiem wód w poszczególnych piętrach wodonośnych. Możliwa jest zmiana wielkości dopływów wód do ujęć wód pitnych. Na terenie byłych Zakładów Górniczych „Trzebionka” zlokalizowany jest (zrekultywowany w 2010 r.) jeden z największych w województwie zbiorników odpadów poflotacyjnych. Gleby wokół zbiornika zanieczyszczone są w różnym stopniu metalami ciężkimi (głównie cynk i ołów) co wyklucza działalność rolniczą. Położenie obiektu na podłożu słabo przepuszczalnym dla odcieków (izolujące warstwy ilastych osadów trzeciorzędowych o znacznej miąższości), zapewnia naturalną izolację dla wód podziemnych, w związku z czym wpływ zreultywowanego składowiska odpadów poflotacyjnych byłych Zakładów Górniczych „Trzebionka” na triasowe piętro wodonośne w zasadzie nie występuje. Potencjalnym zagrożeniem dla czwartorzędowego lokalnego poziomu wodonośnego są wody odciekowe z drenażu opaskowego składowiska, zawierające okresowo ponadnormatywne lub podwyższone poziomy siarczanów, cynku i ołowiu. Składowiska odpadów komunalnych (zarówno czynne jak i nieczynne) stanowią potencjalne źródło zagrożenia dla środowiska gruntowo-wodnego w przypadku lokowania ich na terenach zawodnionych lub w obrębie utworów geologicznych charakteryzujących się dużym współczynnikiem filtracji pionowej. Brak zabezpieczenia składowiska w postaci barier (naturalnych lub sztucznych) izolujących go od podłoża prowadzi do przenikania zanieczyszczonych odcieków do wód gruntowych, do cieków powierzchniowych, oraz w najgorszym przypadku do horyzontów wodonośnych. Składowiska odpadów komunalnych: czynne oraz nieczynne, zlokalizowane na obszarze gminy mogą stanowić zagrożenie dla zbiornika wód podziemnych głównie w utworach triasowych. Zbiornik ten z uwagi na kontakty hydrauliczne z warstwami nadległymi charakteryzuje się wysoką podatnością na zanieczyszczenia antropogeniczne. Nieczynne składowisko w Balinie-Okradziejówce zostało zreultywowane w całości zgodnie z przepisami obowiązującymi w latach, kiedy prowadzona była rekultywacja. Prawidłowo wykonana rekultywacja oraz odpowiednie zabezpieczenia składowisk czynnych minimalizują bądź likwidują negatywne skutki. Istnieje konieczność prawidłowej eksploatacji czynnego składowiska w Balinie, zgodnie z obowiązującymi wymogami prawa ochrony środowiska i stałe dostosowywanie do obowiązujących przepisów. Ponadto do potencjalnych źródeł zagrożeń dla wód podziemnych najbardziej niekorzystnie oddziałujących na ich jakość na terenie gminy jak i całego obszaru powiatu chrzanowskiego należą:

- zanieczyszczony potok Chechło,
- odcinek autostrady A-4 stanowiący szlak komunikacyjny o bardzo dużym natężeniu ruchu,
- dzikie wysypiska odpadów,
- oczyszczalnie ścieków,
- zbiorniki bezodpływowe na nieczystości,
- stacje benzynowe i magazyny paliw.

3.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie Gminy Chrzanów funkcjonuje zbiorczy system wodociągowo-kanalizacyjny którym zarządza Międzygminny Związek „Gospodarka Komunalna” poprzez Wodociągi Chrzanowskie Sp. z o.o. w Chrzanowie. Podstawowym układem zaopatrzenia w wodę jest Wodociąg Grupowy Chrzanów-Trzebinia-Libiąż, zasilający aglomerację obejmującą miasta Chrzanów, Trzebinia, Libiąż oraz niektóre sołectwa. Jest to układ wzajemnie powiązanych rurociągów magistralnych i połączeń sieciowych zasilanych z kilku ujęć oraz wykorzystujących wodę dostarczaną spoza terenu gminy (Zbiornik Dzieckowice).

Zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków

Zdecydowana większość mieszkańców Gminy Chrzanów zaopatrywana jest w wodę dostarczaną poprzez wodociągi zarządzane przez Wodociągi Chrzanowskie (tab.13).

Tabela 13. Ujęcia wód podziemnych dla Gminy Chrzanów (stan na 2024 r.)

Lp.	Ujęcia wody pitnej			Średni pobór	Stacje uzdatniania wody		Strefa ochronna
	Nazwa ujęcia	Rodzaj ujęcia	Wydajność max. m ³ /dobę	m ³ /dobę	Nazwa / lokalizacja	Wydajność m ³ /dobę	Rodzaj ochrony
1.	Żelatowa	St. głębinowa	6480	4517	SUW Żelatowa	6480	bezpośrednia strefa ochrony ujęcia
2	Dzieckowice	Ujęcie powierzchniowe	-	-	ZUW Dzieckowice	-	bezpośrednia strefa ochrony zbiornika

SUW Żelatowa. Wody podziemne czerpane z trzech studni (o średniej głębokości 70 m). Woda ujmowana z utworów triasowych, zawiera ponadnormatywną zawartość żelaza i manganu i dlatego wymaga uzdatniania. Ujęcie wraz z budynkiem stacji uzdatniania położone jest przy ul. Borowcowej. Po uzdatnieniu, zasila sieć miejską Chrzanowa i Libiąża.

ZUW Dzieckowice (dostawy uzupełniające). Po zamknięciu Zakładów Górniczych "Trzebinia", nastąpiło częściowe wyłączenie ujęć ze względu na nadmierne zanieczyszczenie wód. Dla zrównoważenia bilansu zapotrzebowania na wodę wybudowano rurociąg magistralny Ø 600 z ZUW Dzieckowice. ZUW Dzieckowice należy do Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów SA w Katowicach. Magistrala prowadzi do dwóch zbiorników wyrównawczych (o pojemności 2.500 m³ każdy) na os. Kąty. Rozprowadzana stąd woda płynie do sieci miejskiej Chrzanowa i Libiąża.

Tabela 14. Infrastruktura wodno-ściekowa w Gminie Chrzanów

(źródło: Wodociągi Chrzanowskie, GUS, stan na 2024 r.)

Obszar	dł. czynnej sieci wodoc. rozdzielczej (km)	Ilość przyłączy wodoc. (szt.)	% mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	czynna sieć kanalizacyjna (km)	Ilość przyłączy kanal. (szt.)	% mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej
Miasto i Gmina Chrzanów	241,9	7067	98,4	173,4	4830	83,1

Za odbiór ścieków od mieszkańców gminy korzystających z kanalizacji zbiorczej odpowiedzialne są Wodociągi Chrzanowskie w Chrzanowie. Całkowita długość sieci wodociągowej na terenie Gminy Chrzanów wynosiła na koniec 2024 r. 241,9 km (Wodociągi Chrzanowskie, 2024). Kanalizacją było objęte ok. 98% gospodarstw na terenie miasta oraz ok. 70% na terenach wiejskich. Tym samym w ostatnich latach zmniejszeniu uległa dysproporcja pomiędzy stopniem skanalizowania na terenach wiejskich w porównaniu do miasta. Dalej pozostaje jednak zbyt duża, co wynika w znacznej mierze z uwarunkowań lokalizacyjnych i braku opłacalności inwestycji. Wodociągi Chrzanowskie w Chrzanowie eksploatują jedną grupową oczyszczalnię ścieków do której trafiają ścieki komunalne z terenu całej gminy oraz Trzebini i Libiąża (tab. 15).

Tabela 15. Oczyszczalnia ścieków komunalnych dla Gminy Chrzanów (stan na 2024 r.)

Lp.	Nazwa/ /lokalizacja/obsługiwany rejon	RLM maksymalna (liczba)	Przepustowość projektowa m ³ /d	Dociążenie %	Zamierzenia (likwidacja, modernizacja)
1.	Grupowa Oczyszczalnia Ścieków/ Chrzanów/Gminy Chrzanów, Libiąż, Trzebinia Oczyszczalnia mechaniczno- biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów	134167	35 000	50	modernizacja

Na terenach, na których brak jest kanalizacji sanitarnej budowane są małe, przydomowe oczyszczalnie ścieków o przepustowości do 5 m³/dobę, obsługujące pojedyncze domy jednorodzinne. Dzięki organizowaniu przez gminę wsparcia finansowego dla gospodarstw realizujących oczyszczalnie przydomowe zainteresowanie realizacją oczyszczalni przydomowych stale wzrasta. Oczyszczalnie przydomowe mogą funkcjonować jedynie na terenach gdzie nie można korzystać z kanalizacji zbiorowej, poza obszarami aglomeracji wyznaczonych przez Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Oczyszczalnie przemysłowe

Na terenie gminy funkcjonuje kilka małych przemysłowych oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków m.in. w kopalni odkrywkowej „Żelatowa” w Chrzanowie o przepustowości 45 m³/dobę, pozostałe przedsiębiorstwa z terenu gminy odprowadzają ścieki do ogólnodostępnych sieci kanalizacji miejskiej zarządzanej przez Wodociągi Chrzanowskie Sp. z o.o.

3.3. POWIERZCHNIA ZIEMI I ZANIECZYSZCZENIE GLEB

3.3.1 Gleby

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona gleb prowadzona jest w ramach ochrony powierzchni ziemi i polega na zachowaniu możliwości ich produkcyjnego wykorzystania oraz utrzymaniu jakości na poziomie wymaganych standardów (określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi Dz.U. 2016 poz. 1395). Oceny jakości gleb i ziemi oraz obserwacji długofalowych zmian w tym zakresie dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który realizowany jest przez IUNG Puławy i przewiduje pobieranie prób badawczych z profili glebowych położonych w ściśle określonych miejscach kraju.

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleby i ziemi. Celem badań jest obserwacja zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Monitoring

chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych są pobierane próbki glebowe z sieci stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju.

Na zanieczyszczenie gleb istotny wpływ mają czynniki antropogeniczne takie jak: emisje pyłów i gazów ze źródeł przemysłowych i motoryzacyjnych, składowanie odpadów i niewłaściwe rolnicze użytkowanie gruntów. Powszechne stosowanie środków ochrony roślin i nawozów mineralnych powoduje wprowadzanie do środowiska glebowego pierwiastków metalicznych, związków azotowych, fosforoorganicznych, karbaminowych, alkilowych, chlorowanych węglowodorów i innych.

Na terenie Gminy Chrzanów nie wyznaczono punktów krajowego monitoringu gleb. Najbliżej obszaru gminy położony jest punkt monitoringu w miejscowości Grojec na terenie Gminy Alwernia, włączony do krajowej sieci monitoringu gleb, badający zanieczyszczenia - emisje przemysłowe (źródło: IUNG 2025). Ostatnie udostępnione badania pochodzą z roku 2020, z których wynika że zanieczyszczenie metalami ciężkimi (m.in. Cd, Cu, Ni, Pb, Zn, Cr) w badanych glebach jest zróżnicowane. Największe zanieczyszczenie obserwujemy dla ołowiu i chromu. Podobnie w zróżnicowanym stopniu zanieczyszczone są one wielopierścieniowymi węglowodarami aromatycznymi. Zanieczyszczenie metalami wynika ze znacznej koncentracji na terenie całego powiatu i w jego bezpośrednim sąsiedztwie (Śląsk, Jaworzno, Olkusz, Oświęcim) działalności przemysłowej takiej jak: górnictwo, hutnictwo, energetyka, przemysł chemiczny. Podwyższona zawartość metali ciężkich w glebie w zdecydowany sposób ogranicza rozwój produkcji rolnej.

Na zanieczyszczenie gleb w gminie istotny wpływ mają czynniki antropogeniczne takie jak: emisje pyłów i gazów ze źródeł przemysłowych i motoryzacyjnych, składowanie odpadów oraz w mniejszym stopniu niewłaściwe rolnicze użytkowanie gruntów. Powszechne stosowanie środków ochrony roślin i nawozów mineralnych powoduje wprowadzanie do środowiska glebowego pierwiastków metalicznych, związków azotowych, fosforoorganicznych, karbaminowych, alkilowych, chlorowanych węglowodorów i innych. Na terenie gminy znajdują się składowiska odpadów komunalnych (czynne i zamknięte) oraz składowiska odpadów przemysłowych w tym zrekultywowany staw osadowy byłej kopalni „Trzebionka”. Bardzo wysokie zawartości metali, szczególnie cynku, ołowiu, chromu i kadmu występują jednak jedynie w obrębie niewielkich obszarów i są związane z lokalnym oddziaływaniem na środowisko byłych obiektów przemysłu wydobywczego–przeróbczego metali nieżelaznych, a także z naturalnym tłem geochemicznym nad wychodniami skał rudnych. Główne zagrożenia dla gleb na terenie gminy podobnie jak na obszarze całego powiatu związane są przede wszystkim z działalnością gospodarczą i postępującą urbanizacją terenów. Do najważniejszych czynników powodujących degradację gleb należy zaliczyć:

- pogłębiające się niedobory wody,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych (w tym na skutek działalności górniczej),
- zanieczyszczenie atmosfery (emisje przemysłowe oraz sezonowa niska emisja pyłów i gazów),
- degradację fizyczną, chemiczną i biologiczną gleb,
- nielegalne wysypiska i wylewiska odpadów,
- odłogowanie gruntów ornych i łąkowych,
- urbanizację i osadnictwo.

Zasadniczą i zarazem najbardziej szczegółową regulacją dotyczącą problematyki ochrony zasobów i jakości gruntów jest ustawa z dnia 3 lutego 1995 r, o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz.82 z późn. zm.). Celem jej jest zachowanie jak największego obszaru gruntów, poprawa ich jakości oraz pełne wykorzystanie dla potrzeb produkcji rolnej i leśnej. Cel ten ma charakter wprawdzie gospodarczy, jednakże łączy się z nim także cele środowiskowe, bowiem grunty rolne i leśne należycie zagospodarowane są też pozytywnym elementem środowiska, podnoszącym jego wartość. Zadania z zakresu ochrony gruntów polegają na:

- ograniczaniu przeznaczania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, tzn. ograniczania innego niż rolniczy sposobu użytkowania gruntów rolnych oraz innego niż leśny sposobu użytkowania gruntów leśnych,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych, szkodom w produkcji rolnej i leśnej oraz w drzewostanach,
- poprawianiu wartości użytkowej gruntów oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności,
- przywracaniu gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym ich wartości użytkowych lub przyrodniczych (rekultywacja).

Ogniska zanieczyszczeń i obszary zdegradowane

Zanieczyszczenia powierzchni terenu są wynikiem głównie działalności górniczej oraz składowania odpadów przemysłowych. Na obszarze gminy istnieją obiekty na powierzchni terenu, które przyczyniły się w przeszłości i przyczyniają ciągle do degradacji gleb i powierzchni ziemi. Główne rodzaje form antropogenicznych obecnych na obszarze gminy to:

- wykopy i nasypy komunikacyjne,
- wyrobiska odkrywkowe (kamieniołomy),
- nadpoziomowe składowiska odpadów przemysłowych i komunalnych,
- niecki powstające w wyniku osiadań terenów poeksploatacyjnych,
- osadniki,
- kanały, przekopy, uregulowane koryta rzeczne.

Główne formy antropogeniczne mogące oddziaływać, również negatywnie na powierzchnię ziemi na obszarze Gminy Chrzanów przedstawiono poniżej:

- wyrobiska na obszarze Zakładu Wapienniczego w Chrzanowie,
- składowisko odpadów po flotacyjnych byłych Zakładów Górniczych „Trzebionka” S.A.,
- tereny po byłej kopalni rud cynku i ołowiu „Matylda” w Chrzanowie,
- zrehabilitowane składowisko odpadów komunalnych w Balinie-Okradziejówce,
- wyrobiska po eksploatacji dolomitów w kamieniołomie Żelatowa,
- zdegradowane tereny poprzemysłowe i mieszkaniowe w granicach miasta Chrzanowa.

W roku 2016 Rada Miejska w Chrzanowie uchwałą nr XXVI/234/2016 z dnia 29 grudnia 2016 r. przyjęła Gminny Program Rewitalizacji Gminy Chrzanów w którym wyznaczone zostały obszary zdegradowane co do których istnieje konieczność opracowania i realizacji planów rewitalizacji. Tereny te na skutek różnych procesów gospodarczych i społecznych oraz na skutek pogorszenia jakości środowiska straciły swoje pierwotne funkcje, ograniczając tym samym możliwość rozwoju społecznego i gospodarczego oraz pogorszyły się tam warunki bytowe mieszkańców. Celem podejmowanych działań jest:

- uporządkowanie zdegradowanych terenów w centrum miasta,
- poprawienie funkcjonalności oraz estetyki obiektów i otoczenia,
- stworzenie miejsc wypoczynku dla mieszkańców,
- usprawnienie komunikacji pieszej i rowerowej.

3.3.2. Zagrożenia powierzchni terenu

Niekorzystne oddziaływanie na powierzchnię ziemi na obszarze Gminy Chrzanów związane jest głównie z procesami antropogenicznymi wynikającymi ze znacznego uprzemysłowienia i urbanizacji. Źródłem przekształceń powierzchni ziemi na terenie gminy (zarówno ciągłych jak i nieciągłych) jest głównie eksploatacja węgla kamiennego, którą prowadzą okoliczne zakłady wydobywcze. Wydobywanie węgla odbywa się przeważnie systemem ścianowym na zawał stropu.

Wywołuje to deformacje ciągłe powierzchni obejmujące głównie południowe i północno-zachodnie skrawki gminy. W ich zasięgu znalazły się głównie tereny rolne i lasy.

Widoczne przekształcenia powierzchni terenu gminy wynikają też z działalności kopalń odkrywkowych: dolomitu w Chrzanowie - kopalnia „Żelatowa” i kopalnia wapieni w Płazie. Efektem ich działalności są wyrobiska powstałe na skutek eksploatacji złoża dolomitów i wapieni triasowych oraz zwałowiska surowca i nadkładu. Odkrywkowa metoda eksploatacji wiąże się z koniecznością zdjęcia nadkładu w celu udostępnienia złoża, a w przypadku terenów leśnych z wcześniejszym usunięciem drzewostanu. Składowanie mas ziemnych i skalnych na tymczasowym zwałowisku zewnętrznym lub wewnętrznym odbywa się w aspekcie przyszłej rekultywacji terenów pogórnich, zgodnie z ustalonym kierunkiem rekultywacji określonym w stosownych dokumentach. Istotne znaczenie dla zaburzeń naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi mają również składowiska odpadów komunalnych w Balinie oraz staw osadowy byłych Zakładów Górniczych „Trzebionka” S.A.

3.4. KLIMAT AKUSTYCZNY

Hałas jest jednym z bardziej uciążliwych zagrożeń cywilizacyjnych. Rozwój gospodarczy związany jest z powstawaniem nowych zakładów przemysłowych, rozwojem transportu, a co za tym idzie ze zwiększonym generowaniem hałasu przemysłowego, komunalnego i komunikacyjnego. Obecnie narażone na hałas są nie tylko budynki mieszkalne, szkoły i inne obiekty położone w pobliżu arterii komunikacyjnych bądź obiektów przemysłowych, lecz również tereny wypoczynkowo-rekreacyjne, a nawet tereny leśne. Pojęcie hałasu nie ma jednej, precyzyjnej definicji. Z reguły za hałas jest uznawany każdy dźwięk odczuwany jako niepożądany lub szkodliwy dla zdrowia ludzkiego. Rozpoznanie problemu nadmiernej emisji hałasu do środowiska jest znacznie słabsze w porównaniu do innych oddziaływań na środowisko. Badania hałasu wykonywane w ostatnich latach w skali kraju, wskazują jednak na poszerzanie się obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co prowadzi do zwiększenia populacji objętej oddziaływaniem.

Do głównych źródeł hałasu, wpływających na zwiększenie uciążliwości akustycznej dla środowiska i mieszkańców w Gminie Chrzanów, należy zaliczyć przemysł, transport drogowy, szczególnie na drogach krajowych i wojewódzkich, autostradzie A-4 oraz hałas kolejowy. W województwie małopolskim, w ramach monitoringu hałasu oraz kontroli i ewidencji obiektów emitujących hałas, realizowane są działania obejmujące:

- planowe, cykliczne badania hałasu komunikacyjnego w miastach, w celu opracowania planów akustycznych miast;
- planowe badania hałasu drogowego na głównych trasach komunikacyjnych;
- planowe i interwencyjne kontrole zakładów przemysłowych oraz innych obiektów emitujących hałas do środowiska.

Na obszarze województwa małopolskiego aktualnie obowiązującym dokumentem w zakresie ochrony przed hałasem jest „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego” obejmujący drogi zarządzane przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad i PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Dokument został wykonany na podstawie map akustycznych dostarczonych przez zarządców dróg i linii kolejowych: GDDKiA oraz PKP PLK S.A. Program został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego Nr VI/163/19 z dnia 25 marca 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XXXIV/494/09 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 3 lipca 2009 r. w sprawie „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego”.

Realizując zadania Programu Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Małopolskiego w latach 2021-2024 WIOŚ w Krakowie wykonywał pomiary hałasu komunikacyjnego na terenie województwa małopolskiego w różnych lokalizacjach. Głównym założeniem wykonywanych pomiarów było określenie warunków panujących w bezpośrednim sąsiedztwie tras komunikacyjnych i uzyskanie informacji o uciążliwości akustycznej analizowanych miejsc. Okresowe

pomiary hałasu były również wykonywane dla dróg krajowych i wojewódzkich przez zarządców drogi, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska.

Laboratorium WIOŚ realizowało pomiary hałasu w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011 roku w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem, portem (Dz. U. 2011 r., Nr 140, poz. 824). Z dniem 23 października 2012 roku weszło w życie nowe rozporządzenie Ministra Środowiska zmieniające dotychczasowe rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku z 14 czerwca 2007 roku (Dz.U. 2007 r., Nr 120, poz. 826). Dotychczas obowiązujące rozporządzenie zawierało jedno z najostrzejszych norm w Unii Europejskiej. Dopuszczalny poziom hałasu w porze dnia był określony dla dróg lub linii kolejowych na poziomie od 50 dB do 65 dB, a w porze nocy - od 45 dB do 55 dB. Dla pozostałych obiektów i działalności będącej źródłem hałasu dopuszczalny poziom hałasu w porze dnia wynosił od 45 dB do 55 dB, a w porze nocy od 40 dB do 45 dB. Zmiana rozporządzenia z 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112) spowodowała podniesienie dopuszczalnego poziomu hałasu pochodzącego od dróg lub linii kolejowych do wartości od 50 do 68 dB w porze dnia oraz od 45 do 60 dB w porze nocy. Dla pozostałych obiektów i działalności będącej źródłem hałasu dopuszczalny poziom hałasu pozostał bez zmian i wynosi od 45 dB do 55 dB w porze dnia oraz od 40 dB do 45 dB w porze nocy.

Hałas przemysłowy

Zagrożenie hałasem przemysłowym na terenie gminy występuje w niewielkim i ograniczonym przestrzennie zakresie. Źródła hałasu przemysłowego w gminie mają zasięg lokalny najczęściej ograniczony do terenu własnego i nie powodują znaczącego pogorszenia klimatu akustycznego na terenach sąsiednich. Kontrole WIOŚ prowadzone w latach 2021-2024 nie stwierdziły przypadków drastycznych przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu z przedsiębiorstw produkcyjno-usługowych na terenie gminy. Faktyczna skala problemu hałasu może być jednak inna gdyż nie wszystkie przypadki naruszeń w zakresie przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu są zgłaszane. Zagrożenie hałasem przemysłowym w skali całego regionu podlega stałemu ograniczaniu, co wiązać należy z przebiegającym stale procesem restrukturyzacji i modernizacji gospodarki. Zmiany te uznać można za właściwe między innymi z powodu coraz częstszego stosowania urządzeń i maszyn o niskim stopniu uciążliwości akustycznej oraz funkcjonującym zasadom procedur lokalizacyjnych i systemowi ocen oddziaływania na środowisko. Również stosowanie środków przymusu administracyjnego w przypadku obiektów szczególnie uciążliwych, mobilizuje do realizacji programów eliminujących nadmierną emisję hałasu.

Hałas drogowy

Na obszarze Chrzanowa i okolic występuje zjawisko rozszerzenia się terenów zagrożonych akustycznie przez ruch samochodowy (szczególnie w centrum miasta oraz w rejonach węzła trzebińskiego i balińskiego). Obecnie wzdłuż autostrady A-4 oraz niektórych odcinków dróg na terenie miasta zamontowane są ekrany akustyczne. Są one jednym z najbardziej skutecznych i ekonomicznych sposobów na zmniejszenie poziomu hałasu. Stosuje się je do ochrony przed hałasem komunikacyjnym, dobiegającym z arterii drogowych o znacznym natężeniu ruchu (autostrady, drogi szybkiego ruchu, drogi krajowe, wojewódzkie, a nawet lokalne). Mają zastosowanie szczególnie w miastach, gdzie istnieje rozbudowana sieć komunikacyjna. Dzięki dźwiękochłonnym właściwościom dokuczliwy i uciążliwy hałas zostaje zaabsorbowany i rozproszony wewnątrz ekranu.

W latach 2021-2024 na terenie Gminy Chrzanów nie wykonywano pomiarów hałasu komunikacyjnego. W tym okresie na terenie powiatu wyznaczono dwa punkty pomiaru hałasu drogowego, znajdujące się w Żarkach (DW 780 Wygiełzów-Libiąż) oraz w Babicach (DW 781 Płaza - Wygiełzów). Przeprowadzone pomiary wykazały przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomu hałasu zarówno dla pory dnia jak i nocy. Równoważny dopuszczalny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 22) był przekroczony średnio o 5,7 dB, natomiast w porze nocnej (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6) przekroczenia wynosiły maksymalnie 11,5 dB. Należy sądzić że analogicznie na drogach w Gminie Chrzanów przekroczenia są podobne.

Informacji o wielkości hałasu drogowego dostarczają również pomiary prowadzone przez zarządców dróg, których wyniki stanowią podstawę do planowania działań naprawczych. Działania te zawiera aktualizowany okresowo „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego”.

W pierwszym Programie z roku 2009 na terenie powiatu chrzanowskiego do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach, dla których przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu, określone wskaźnikiem hałasu L_{DWN} i L_N zaliczony został odcinek autostrady A-4 gdzie występuje natężenie ruchu powyżej 6 mln pojazdów rocznie. Skutkiem tego dla odcinka autostrady A4 wskazano konieczność budowy 10,55 km ekranów akustycznych oraz utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania (w Gminie Chrzanów). Prace zostały ukończone w roku 2013.

W kolejnych aktualizacjach Programu z roku 2013, 2015, 2017 oraz 2019 na terenie Gminy Chrzanów wskazano odcinki dróg krajowych i wojewódzkich których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na ograniczonych obszarach:

- droga krajowa DK79, tereny o zwartej zabudowie mieszkaniowej typu miejskiego, pierwsza linia zabudowy znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego, co powoduje przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku na terenach mieszkalnych, odcinki na terenie Gminy Chrzanów otrzymały priorytet niski co oznacza że działania naprawcze powinny zostać zrealizowane do roku 2033, realizacja poprzez budowę ekranów oraz poprawę jakości nawierzchni drogi,
- droga wojewódzka nr DW 781 w Chrzanowie o długości 2,65 km, obejmuje kilometr od 0+0 do 2+651, pierwsza linia zabudowy znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego, co powoduje przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku na terenach mieszkalnych, wartość przekroczeń sięga 10 dB w porze dziennej, łączna długość odcinków, na których przekroczona jest dopuszczalna wartość poziomu hałasu, wynosi ok. 1,9 km, czas realizacji zaproponowanych działań naprawczych (szczelna nawierzchnia o obniżonej hałaśliwości o skuteczności do 3 dB) został wyznaczony do roku 2033,
- droga wojewódzka nr DK 933 na odcinku Chrzanów - Brzeszcze, wartość przekroczeń sięga 11 dB w porze dziennej, na terenie gminy priorytet działań naprawczych określono na średni i wysoki, czas realizacji zaproponowanych działań naprawczych (szczelna nawierzchnia o obniżonej hałaśliwości o skuteczności do 3 dB) został wyznaczony do roku 2033.
- droga krajowa DK79, tereny o zwartej zabudowie mieszkaniowej typu miejskiego, pierwsza linia zabudowy znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego, co powoduje przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku o 10 dB w porze dnia i nocy na terenach mieszkalnych, odcinki na terenie Gminy Chrzanów otrzymały priorytet niski co oznacza że działania naprawcze powinny zostać zrealizowane do roku 2033, realizacja poprzez poprawę jakości nawierzchni drogi (wymiana nawierzchni na odcinku od km 383+500 do km 384+000.

Hałas kolejowy

Hałas wynikający z eksploatacji szlaku kolejowego jest odczuwalny szczególnie w najbliższym otoczeniu torowisk. Na niektórych obszarach o charakterystycznym ukształtowaniu powierzchni terenu i istniejących naturalnych barierach mających zdolność odbijania fal dźwiękowych, może dochodzić do osłabienia lub wzmocnienia natężenia hałasu kolejowego. W efekcie może być subiektywnie odbierany jako zbyt wielki nawet w odległości do 300 m od linii kolejowej. Podstawowy wpływ na emisję hałasu do środowiska ma jednak jakość taboru kolejowego oraz stan infrastruktury. Niestety stan techniczny infrastruktury kolejowej z czasem ulega szybkiemu pogorszeniu. Zużyty tabor i nadmierne wyeksploatowanie nawierzchni torowej powodują mikropęknięcia, rozluźnienie elementów łączących oraz zużycie szyn, co w znaczny sposób pogarsza stan klimatu akustycznego. Przez teren gminy przebiega remontowana magistrala kolejowa Kraków-Oświęcim. Z kolei w pobliskiej Trzebinie znajduje się jeden z większych węzłów kolejowych łączących Kraków i Katowice. W ostatnich latach hałas kolejowy mierzono jedynie w punktach województwa poza obszarem powiatu chrzanowskiego. Wyniki wykazują brak poprawy w porównaniu z latami poprzednimi. Należy przypuszczać że oddziaływanie transportu kolejowego na obszarze gmin

powiatu chrzanowskiego powoduje podobne przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu. Na niektórych odcinkach remontowanych tras kolejowych montowane są wzdłuż torowisk ekrany akustyczne.

W ostatnich latach na zlecenie zarządcy PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., wykonano prace modernizacyjne linii kolejowej nr 93 przebiegającej przez teren gminy. Jak wynika z opracowanego raportu o oddziaływaniu na środowisko dla dokumentu: Studium wykonalności dla zadania „Modernizacja linii kolejowej nr 93 Trzebinia-Zebrzydowice na odcinku Trzebinia-Oświęcim z infrastrukturą towarzyszącą”, prognozuje się że na zmodernizowanej linii kolejowej, natężenie ruchu drogowego ulegnie zmniejszeniu skutkiem czego będzie ogólne zmniejszenie natężenia hałasu komunikacyjnego w rejonie. Funkcjonowanie zmodernizowanej linii kolejowej nr 93 jest źródłem hałasu kolejowego którego natężenie jest ograniczane poprzez:

- odpowiednie dobranie nawierzchni torowej,
- zastosowanie szyn bezстыkowych w celu ograniczenia drgań,
- zastosowanie nowoczesnych technologii podkładów szynowych,
- usprawnienie organizacji ruchu poprzez zapewnienie jego płynności.

Hałas komunalny

To hałas pochodzący od źródeł związanych z zabudową mieszkaniową oraz lokalną działalnością gospodarczą w obrębie zamieszkałych terenów miejskich i wiejskich. Charakteryzuje się dużą zmiennością natężenia i czasu występowania, a wywołany jest urządzeniami i maszynami zlokalizowanymi w obrębie zabudowy. Mimo chwilowych przekroczeń wartości dopuszczalnych, poziom hałasu dla dziennej i nocnej pory doby nie jest na ogół przekraczany.

Hałas lotniczy

Gmina Chrzanów leży w zasięgu tras przelotowych samolotów startujących z lotniska w Balicach oraz lotniska w Pyrzowicach. Oszacowanie uciążliwości akustycznej powodowanej przelotami i startami samolotów wymaga prowadzenia ciągłego monitorowania środowiska w strefie przylotniskowej. Uciążliwość akustyczna na terenie gminy, związana z przelotami samolotów, jest aktualnie niewielka.

Planowanie przestrzenne, a emisja hałasu

Planowanie przestrzenne jest podstawowym narzędziem zrównoważonego rozwoju poszczególnych obszarów w skali całego kraju oraz szczególnie w skali lokalnej. Zgodnie z zasadami prowadzenia polityki ekologicznej samorządów lokalnych, celem działań planistycznych jest takie gospodarowanie przestrzenią, które zapewni równowagę pomiędzy wymogami ochrony środowiska a interesami mieszkańców, samorządów i państwa. Podstawowym dokumentem planistycznym szczebla gminnego jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Wśród uwarunkowań rozwoju przestrzennego ważne miejsce zajmują uwarunkowania środowiskowe, określające wpływ czynników środowiskowych na możliwości i kierunki rozwoju przestrzennego. Dlatego kształtowanie lokalnego klimatu akustycznego jest możliwe właśnie na poziomie studium. Rozsądnie podejmowane decyzje pozwalają zapewnić mieszkańcom przyjazny klimat akustyczny. Dokumentem stanowiącym podstawę prawną do wydawania decyzji o zagospodarowaniu terenu są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jako akt prawa miejscowego pełni funkcje regulacyjną, ustanawiając przeznaczenie terenu pod określone cele, mając na uwadze zasady rozwoju zrównoważonego i godząc interesy publiczne z punktu widzenia samorządu z indywidualnymi potrzebami mieszkańców. Wprowadzenie przez gminę zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego sprzyjających ograniczaniu zagrożenia środowiska hałasem (np. ustalenie odpowiednio odległej nieprzekraczalnej linii zabudowy od dróg i innych obiektów emisji hałasu) pomoże wskazać tereny o potencjalnych konfliktach akustycznych w przyszłości.

3.5. ODDZIAŁYWANIE PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH

W ramach Wykonawczego programu monitoringu pól elektromagnetycznych na rok 2024 GIOŚ wykonał badania poziomów pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku na obszarze województwa małopolskiego. Celem pomiarów było określenie średniego natężenia PEM w miejscach dostępnych dla ludności (tzw. tło elektromagnetyczne). Pomiary nie przedstawiają wpływu poszczególnych obiektów emitujących fale elektromagnetyczne na poziom PEM w środowisku, w miejscu ich występowania. Natężenie pól elektromagnetycznych na określonym obszarze jest wypadkową wielu czynników i jest wielkością zmienną w czasie, zależną przede wszystkim od liczby i rodzaju działających w tym samym czasie źródeł promieniowania. Pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku zostały wykonane zgodnie z metodyką określoną w Rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2020, poz. 2311). Od 2021 roku rozporządzenie to zmieniło system monitoringowych pomiarów PEM w Polsce. Rozporządzenie określa zakres prowadzenia badań, sposób wyboru punktów pomiarowych, wymaganą częstotliwość prowadzenia pomiarów oraz sposoby prezentacji wyników pomiarów. Dopuszczalne wartości poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2019, poz. 2448) - tabela nr 16. W celu stwierdzenia czy zostały dotrzymane dopuszczalne wartości poziomu emisji pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludności lub terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, należy wyznaczyć wartość wskaźnikową dla składowej elektrycznej pola (wskaźnik WME). Wartość tą w przypadku pomiarów okresowych określa się na podstawie jednej maksymalnej wartości chwilowej (E_{max}) powiększonej o niepewność pomiaru.

Tabela 16. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności (Dz.U. z 2019r., poz. 2448)

Parametr fizyczny Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego		Składowa elektryczna E (V/m)	Składowa magnetyczna H (A/m)	Gęstość mocy S (W/m ²)
Lp.	1	2	3	4
1	0 Hz	10000	2500	ND
2	od 0 Hz do 0,5 Hz	ND	2500	ND
3	od 0,5 Hz do 50 Hz	10000	60	ND
4	od 0,05 kHz do 1 kHz	ND	3 / f	ND
5	od 1 kHz do 3 kHz	250 / f	5	ND
6	od 3 kHz do 150 kHz	87	5	ND
7	od 0,15 MHz do 1 MHz	87	0,73 / f	ND
8	od 1 MHz do 10 MHz	87 / f ^{0,5}	0,73 / f	ND
9	od 10 MHz do 400 MHz	28	0,073	2
10	od 400 MHz do 2000 MHz	1,375 × f ^{0,5}	0,0037 × f ^{0,5}	f / 200
11	od 2 GHz do 300 GHz	61	0,16	10

Oznaczenia:

f – wartość częstotliwości pola elektromagnetycznego z tego samego wiersza kolumny „Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego”.

ND – nie dotyczy.

Dopuszczalne poziomy PEM w środowisku uznaje się za dotrzymane w obszarze pomiarowym, gdy wartość wskaźnika WM_E nie przekracza wartości 1. Stwierdzenie zgodności wyników z wartościami dopuszczalnymi wykonuje się na podstawie Rozporządzenia Ministra Klimatu z dnia 17 lutego 2020 r. w sprawie sposobu sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2022 r., poz. 2630).

W latach 2023-2024 prowadzono pomiary PEM, dokonując pomiarów w 45 punktach w województwie małopolskim. W każdym punkcie pomiary wykonywano raz w roku kalendarzowym. W roku 2024 na terenie Gminy Chrzanów przeprowadzono badanie natężenia PEM w punktach zlokalizowanych w centrum Chrzanowa. Badania prowadzono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 grudnia 2020 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2020 r., poz. 2311). Z przeprowadzonych badań wynika, iż w żadnym z badanych 45 punktów na terenie województwa małopolskiego (w tym w punktach w Chrzanowie) nie wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Tabela 17. Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie Gminy Chrzanów w roku 2024 (źródło: WIOŚ Kraków, 2025)

Lp.	Lokalizacja punktu	Data pomiaru	Wartość maksymalna E_{max} [V/m]	Wartość wskaźnika WM_E
1	Chrzanów ul.Pogorska K_2022_D_1	monitoring stały	0,94	0,05
2	Chrzanów, Plac Tysiąclecia K_2022_D_2	monitoring stały	3,07	0,15

Źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego

Źródłami emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego w gminie podobnie jak w całym powiecie chrzanowskim są najczęściej:

- stacje przekątnikowe telefonii komórkowej,
- urządzenia elektroenergetyczne, w tym linie przesyłowe wysokich napięć 110 kV.

Na obszarze Gminy Chrzanów podstawowe źródła promieniowania niejonizującego elektromagnetycznego wytwarzają pola o częstotliwości 50 Hz. Są to głównie napowietrzne linie wysokiego napięcia 110 kV. Na terenie gminy z uwagi na przebiegające przez jej teren ważne szlaki komunikacyjne zbudowanych zostało kilkanaście stacji bazowych i przekątników GSM największych polskich operatorów telefonii komórkowej m.in. w następujących lokalizacjach:

- Balin, Morgowa 60,
- Balin, ul. Pańska,
- Płaza,
- Chrzanów, Wodzińska 2,
- Chrzanów, Dobczycka 1,
- Chrzanów, Kościelna 2a,
- Chrzanów, Oświęcimska 90,
- Chrzanów, Śląska 64a,
- Chrzanów, Śląska 98,
- Chrzanów, Trzebińska 78d,
- Chrzanów, Pogorska 36,
- Chrzanów, Aleja Henryka 26,
- Chrzanów, Szpitalna 45,

- Chrzanów, Broniewskiego 4,
- Chrzanów, Fabryczna 16,
- Chrzanów, Kroczyńskich 24,
- Chrzanów, Europejska 50,
- Chrzanów, Wodzińska 2,

Wpływ stacji bazowych i przekaźników sieci GSM na stan środowiska przyrodniczego według wyników badań wykonywanych na potrzeby inwestorów określany jest jako nieistotny. Stacje wyposażone są w anteny sektorowe, których moc sygnału wielkich częstotliwości zależy od funkcji stacji w sieci oraz w anteny radiolinii, służących do bezpośredniej łączności pomiędzy poszczególnymi stacjami bazowymi.

3.6. GOSPODAROWANIE ODPADAMI

Odpady mogą w znaczący sposób wpływać na stan środowiska naturalnego. Jednym z podstawowych celów nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi w Polsce jest osiągnięcie odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska oraz zwiększenie poziomu recyklingu i odzysku odpadów zebranych selektywnie. Zgodnie z nowymi uregulowaniami prawnymi, obowiązującymi od 2013 r., gospodarką odpadami komunalnymi na terenie powiatów zajmują się gminy które stały się posiadaczem tych odpadów lub związki gmin. Gospodarkę odpadami komunalnymi na terenie Gminy Chrzanów prowadzi na mocy nowych uregulowań prawnych bezpośrednio gmina oraz w jej imieniu Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna” Sp. z o.o. z siedzibą w Chrzanowie, do którego gmina należy. Zorganizowanym zbieraniem odpadów komunalnych na terenie Gminy Chrzanów objętych jest aktualnie 100% mieszkańców. Szczegółowe informacje na temat gospodarki odpadami dostępne są w wojewódzkiej bazie danych o odpadach (Wojewódzka baza danych o odpadach - BDO). Źródłem informacji o odpadach komunalnych są sprawozdania z gospodarowania odpadami składane corocznie do Marszałka Województwa Małopolskiego. Informacje o odpadach zamieszczane są również w publikacjach Głównego Urzędu Statystycznego (GUS).

Odpady komunalne powstają przede wszystkim w gospodarstwach domowych oraz w obiektach infrastruktury, takich jak: handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, szkolnictwo, targowiska, zakłady produkcyjne w części socjalnej i inne. Ilość wytwarzanych odpadów, jak również zawartość poszczególnych frakcji jest ściśle związana z miejscem powstawania tych odpadów (gospodarstwa domowe, obiekty infrastruktury, inne) oraz rodzajem obszaru, na którym powstają (teren miejski lub wiejski).

Jak wynika ze sprawozdań ZMGK w Chrzanowie, w 2024 r. z terenu gminy odebrano łącznie 17035,32 Mg odpadów komunalnych. Na terenie gminy funkcjonuje aktualnie jeden Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Chrzanowie, ul. Stara Huta 5 oraz od 2025 r. tymczasowy PSZOK przy ul. Śląskiej. Zasady funkcjonowania tych punktów oraz rodzaje przyjmowanych przez nie odpadów są określone w Regulaminie dla PSZOK, zamieszczonym na stronie www.zmgk.chrzanow.pl oraz dostępnym w każdym z PSZOK.

Odpady z terenu gminy przekazywane są częściowo do instalacji zlokalizowanych poza terenem gminy. Część zebranych zmieszanych odpadów komunalnych jak i odpadów gromadzonych selektywnie, w tym biodegradowalnych odpadów zielonych z terenu gminy, trafia do lokalnej instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przy ul. Głogowej 75 w Balinie prowadzonej przez ZGOK w Chrzanowie Sp. z o.o.

Z systemu gospodarowania odpadami komunalnymi od lutego 2020 r. wyłączone zostały nieruchomości niezamieszkałe oraz pojawiła się nowa frakcja odpadów podlegających segregacji - bioodpady (odpady kuchenne i zielone).

Poniżej zestawiono rzeczywiste ilości odebranych odpadów oraz osiągnięte przez Gminę Chrzanów poziomy w zakresie gospodarowania odpadami (źródło: ZMGK w Chrzanowie – dane za rok 2024).

Tabela 18. Masa odebranych odpadów komunalnych z terenu Gminy Chrzanów w roku 2024 [Mg], (źródło - sprawozdanie ZMGK z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2024 r.)

Lp.	Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Ilość odpadów komunalnych [Mg]
Gmina Chrzanów			
1.	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	969,17
2.	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	1 182,17
3.	15 01 04	Opakowania z metali	16,88
4.	15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	37,30
5.	15 01 07	Opakowania ze szkła	1 556,94
6.	15 01 10*	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone	0,63
7.	16 01 03	Zużyte opony	47,52
8.	20 01 01	Papier i tektura	11,94
9.	20 01 02	Szkło	2,52
10.	20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	544,74
11.	20 01 11	Tekstylia	43,20
12.	20 01 21*	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,15
13.	20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	7,60
14.	20 01 25	Oleje i tłuszcze jadalne	0,08
15.	20 01 26*	Oleje i tłuszcze inne niż wymienione w 20 01 25	0,04
16.	20 01 28	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27	13,10
17.	20 01 29*	Detergenty zawierające substancje niebezpieczne	0,52
18.	20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	5,76
19.	20 01 33*	Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie	0,18
20.	20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33*	0,11
21.	20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	3,85
22.	20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23, 20 01 35	21,93
23.	20 01 39	Tworzywa sztuczne	2,78
24.	20 01 40	Metale	421,02
25.	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	2 089,34

26.	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	8 854,29
27.	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	1 171,30
28.	20 03 99	Odpady komunalne nie wymienione w innych podgrupach	30,26
Razem:			17 035,32

Tabela 19. Osiągnięte poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych; recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w roku 2024.
(źródło - sprawozdanie ZMGK z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2024 r.)

Osiągnięty poziom w 2024 r.	Wymagany przepisami prawa poziom do osiągnięcia w 2024 r.
Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	
44,28	min. 45%
Poziom składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych	
29,07	nie więcej niż 30% (za każdy rok w latach 2025-2029)
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 roku	
4,24	nie więcej niż 35%

Gmina Chrzanów począwszy od roku 2005 aktywnie wspiera działania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest w ramach Programu Oczyszczania Kraju z azbestu do roku 2032. Corocznie przeznaczane są środki z budżetu gminy na unieszkodliwianie wyrobów azbestowych. W roku 2024 z budżetu gminy przeznaczono łącznie 86 415,88 zł na odbiór i utylizację wyrobów zawierających azbest z posesji prywatnych z terenu gminy. Środki finansowe przeznaczone na realizację zadania pokrywają koszty odbioru, transportu i składowania odpadów azbestowo-cementowych na składowiskach odpadów niebezpiecznych. Zinwentaryzowane wyroby zawierające azbest są na bieżąco wprowadzane do Wojewódzkiej Bazy Wyrobów i Odpadów Zawierających Azbest (WBDA). Baza ta powstała w celu monitoringu realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu. W bazie umieszcza się informacje o wyrobach azbestowych będących w posiadaniu osób fizycznych i prawnych na terenie gminy.

Pomimo objęcia mieszkańców gminy jednolitym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, jak również koniecznością zawierania umów na odbiór odpadów przez właścicieli nieruchomości niezamieszkałych corocznie na terenach gminy Chrzanów pojawiają się dzikie wysypiska.

Tabela 19a. Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Chrzanów w latach 2022-2024
(źródło: Raport o stanie gminy Chrzanów za 2024 r., UM Chrzanów, 2025)

Rok		Miasto	Wieś	Razem
2022	Ilość zlikwidowanych w ciągu roku (szt.)	41	27	68
	Ilość Odpadów komunalnych zebranych (Mg)	40,6	22,1	62,70
2023	Ilość zlikwidowanych w ciągu roku (szt.)	50	23	73
	Ilość Odpadów komunalnych zebranych (Mg)	154	45	199
2024	Ilość zlikwidowanych w ciągu roku (szt.)	56	22	78
	Ilość Odpadów komunalnych zebranych (Mg)	112	31	143

Analiza danych zamieszczonych w tabeli 19a wskazuje, że problem nielegalnie porzucanych odpadów komunalnych w miejscach do tego nieprzeznaczonych (tzw. dzikich wysypisk) narasta. Wzrosła również ilość miejsc nielegalnego porzucania odpadów. Odpady pozostawione w lasach, rowach, czy w innych miejscach do tego nie przeznaczonych, to głównie odpady wielkogabarytowe oraz odpady pochodzące z remontów. Problem stanowią również odpady pochodzące z napraw lub rozbiórek samochodów czy wymiany opon. W związku z powyższym należy podjąć działania w celu zmniejszenia rozmiarów tego niekorzystnego zjawiska.

3.7. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Odnawialne źródła energii to źródła wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych. Do energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii zalicza się, niezależnie od parametrów technicznych źródła, energię elektryczną lub ciepło pochodzące ze źródeł odnawialnych, w szczególności z:

- elektrowni wodnych,
- elektrowni wiatrowych,
- źródeł wytwarzających energię z biomasy,
- źródeł wytwarzających energię z biogazu,
- słonecznych ogniw fotowoltaicznych,
- słonecznych kolektorów do produkcji ciepła,
- źródeł geotermicznych,
- ciepła gruntu, środowiska wodnego oraz powietrza w systemach z pompą ciepła.

Na obszarze Gminy Chrzanów istnieją umiarkowanie dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Energia słoneczna zaczyna być obecnie wykorzystywana coraz częściej zarówno w obiektach gminnych jak i przez indywidualnych inwestorów. Dodatkowym bodźcem do tego może być system subwencji dla osób chcących zmienić źródło ogrzewania na bardziej ekologiczne, wykorzystujące nowoczesne technologie.

Na obszarze gminy możliwe do pozyskania są również zasoby energii ze źródeł niskotemperaturowych (grunt, powietrze, środowisko wodne), które to w systemach z pompą ciepła stanowią tzw. dolne źródło. Są to jednak inwestycje kosztowne zwracające się dopiero w dłuższym okresie czasu. Także i tu ważnym bodźcem do stosowania tych technologii mogą być programy wsparcia finansowego i odpowiednia pomoc w wyborze właściwego rozwiązania technicznego.

Gmina Chrzanów aktywnie uczestniczy w promowaniu i wdrażaniu na swoim terenie instalacji wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych takich jak: ogniwa fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, pompy ciepła do podgrzewania c.w.u., kotły na biomasę.

3.8. ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI

Przez poważną awarię wg art. 3 pkt. 23 ustawy Prawo ochrony środowiska rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Zgodnie z art. 243 ww. ustawy - ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska. Na negatywne skutki awarii narażone są: powierzchnia ziemi, grunt, wody gruntowe, podziemne i powierzchniowe, powietrze oraz zdrowie i życie ludzi. Zapobieganie zagrożeniom polega na ochronie wód podziemnych, ujęć wody i innych obszarów poprzez izolowanie projektowanych obiektów do podłoża, odbieraniu wód opadowych poprzez szczelny system odprowadzania ścieków deszczowych oraz odpowiednie planowanie przeciwdziałania sytuacjom awaryjnym na wszystkich szczeblach administracji rządowej i samorządowej. Główne zadania związane z prowadzeniem spraw związanych z przeciwdziałaniem wystąpienia poważnej awarii należą do Państwowej Straży Pożarnej (PSP) oraz Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska. Działania prewencyjne oraz ewidencjonowanie zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii przyczynia się do przewidywania zagrożeń wynikających z wystąpienia poważnej awarii. Na terenie Gminy Chrzanów nie funkcjonują zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii. W okresie 2022-2024 r. nie odnotowano na terenie gminy poważniejszych zdarzeń z substancjami chemicznymi mogącymi spowodować skażenia ziemi jak i powietrza. Potencjalnym zagrożeniem lokalnym, mogą być substancje niebezpieczne zgromadzone przez przedsiębiorców którzy wykorzystują te substancje w procesach technologicznych. Działania prewencyjne polegają na systematycznej kontroli w/w zakładów przez Straż Pożarną. Zagrożenie poważną awarią może wynikać również z przewożenia substancji niebezpiecznych. W efekcie awarii autocystern skażeniu może ulec teren przyległy do drogi, a przy większej skali substancje niebezpieczne mogą dostać się do wód powierzchniowych lub infiltrować w głąb podłoża. Na terenie gminy największym potencjalnym zagrożeniem dla środowiska w tym zakresie jest odcinek tranzytowy drogi krajowej DK79 oraz odcinek autostrady A-4. Nadzór nad przewozem drogowym towarów niebezpiecznych sprawuje minister właściwy do spraw transportu. Szczegółowe przepisy dot. przewozu substancji niebezpiecznych zawarte są w Ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 643 ze zm.). W gminie działa Zespół Zarządzania Kryzysowego na czele którego stoi Burmistrz. Zespół współpracuje z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz komendą PSP i jednostkami OSP. Obowiązkiem gminy jest egzekwowanie przepisów bezpieczeństwa w wydawanych decyzjach, oraz przykładanie szczególnej wagi do zapewnienia sprawnej łączności oraz dostępności terenu w przypadku konieczności prowadzenia akcji ratowniczej. Zespół Zarządzania Kryzysowego koordynuje działania na wszystkich etapach: zapobiegania, przygotowania, prowadzenia działań i odtwarzania, związanych z klęskami żywiołowymi, katastrofami technologicznymi i innymi zdarzeniami powodującymi sytuacje kryzysową.

3.9. GŁÓWNE ZAGROŻENIA I SZANSE DLA ŚRODOWISKA NA OBSZARZE GMINY - ANALIZA SWOT

Analiza danych Rocznika Statystycznego GUS z ostatniego dziesięciolecia, w powiecie chrzanowskim a tym samym w Gminie Chrzanów, wskazuje, że nastąpił wyraźny spadek ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych wprowadzanych do powietrza ze źródeł przemysłowych. Wynika to z zastosowania urządzeń do redukcji zanieczyszczeń oraz z redukcji działalności gospodarczej w sektorach przemysłu będących głównymi producentami zanieczyszczeń powietrza. W dalszym ciągu pozostaje problem niskiej emisji w sezonie grzewczym pochodzącej z kotłowni w gospodarstwach domowych na terenach wiejskich i terenach osiedli z zabudową jednorodzinną. Zagrożenie jakości powietrza wynika także z dużego natężenia transportu samochodowego na szlakach przebiegających przez gminę (DK79, A-4, drogi wojewódzkie i powiatowe).

Wody powierzchniowe na terenie Gminy Chrzanów w ocenie ogólnej, mieszczą się w grupie wód klas gorszych (klasa IV i V w pięcioklasowej skali ocen). Z kolei w ostatnich kilkunastu latach znacznie zwiększył się zasięg sieci kanalizacyjnej na terenie gminy, co bezpośrednio przekłada się na zmniejszenie zagrożenia dla wód powierzchniowych i lokalnych zbiorników wód podziemnych. Stan aktualny powoli zbliża się do oczekiwanego poziomu skanalizowania Gminy Chrzanów - liczba gospodarstw w sołectwach gminy, korzystających z sieci kanalizacyjnej jest jednak dalej zbyt mała.

Obecnie na terenie gminy nie ma w ogóle, lub też jest zbyt mało, stałych punktów państwowego monitoringu jakości większości głównych komponentów środowiska (powietrze, wody, hałas, gleby) co jest zdecydowanie utrudnia uzyskanie rzetelnych informacji o środowisku i tym samym nie ułatwia zaplanowania ewentualnych działań naprawczych. Przykładowo od roku 2016 jest całkowity brak pomiarów jakości powietrza atmosferycznego w ramach monitoringu państwowego na terenie gminy. Badania dla analogicznych terenów wykazują przekroczenia dopuszczalnych wartości stężenia zanieczyszczeń powietrza w okresie zimowym. Podobnie, zagrożenie hałasem, na skutek wzrostu natężenia ruchu pojazdów, wzrasta w strefach oddziaływania dróg krajowych i wojewódzkich jak również powiatowych. Zakres prowadzonego monitoringu jest niewystarczający.

Z przeprowadzonych w ostatnich latach przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie badań pól elektromagnetycznych wynika, iż w żadnym z badanych punktów na terenie województwa małopolskiego (w tym w Gminie Chrzanów) nie wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych poziomów.

Analiza stanu środowiska na terenie Gminy Chrzanów przeprowadzona w oparciu o zebrane informacje oraz wyniki badań wykonywanych głównie przez WIOŚ i opublikowanych do roku 2021, oraz analiza informacji o stanie działań w zakresie ochrony środowiska przekazanych przez służby gminne i inne instytucje z terenu powiatu i gminy, pozwala wyciągnąć wnioski, że w dalszym ciągu do najistotniejszych problemów gminy w zakresie ochrony środowiska należy zaliczyć:

- zły ogólny stan jakości wód powierzchniowych,
- pogarszającą się jakość i potencjalne zagrożenie jakości wód podziemnych,
- braki w pokryciu terenów wiejskich siecią kanalizacyjną przy bardzo dobrym pokryciu siecią wodociągową,
- emisja zanieczyszczeń do powietrza z lokalnych źródeł - szczególnie tzw. niska emisja,
- napływ zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z aglomeracji sąsiednich,
- wzrastające zagrożenie hałasem komunikacyjnym.

Do likwidacji powyższych problemów niezbędne są działania wykraczające często poza kompetencje gminy oraz wymagające nakładów finansowych wielokrotnie przekraczających obecne możliwości budżetu gminy.

Konsekwentna realizacja przyjętych w programie celów i kierunków interwencji przy wsparciu środkami zewnętrznymi, szczególnie w zakresie poprawy stanu ekologicznego najbardziej zagrożonych obszarów środowiska, może jednak przynieść poprawę w niedalekiej perspektywie czasowej. Przyjęte w programie ochrony środowiska kierunki działań naprawczych, powinny w dalszym ciągu stanowić podstawę planowania szczegółowych zadań związanych z ochroną i poprawą stanu środowiska w Gminie Chrzanów.

Poniżej w syntetycznej, tabelarycznej formie, zestawiono wyniki analizy pozytywnych i negatywnych uwarunkowań wpływających na jakość środowiska w Gminie Chrzanów (tzw. analiza SWOT). Analiza ta jest wynikiem oceny aktualnego stanu środowiska przeprowadzonej dla wskazania najważniejszych mocnych oraz słabych stron dla każdego z przyszłych obszarów interwencji ze wskazaniem najważniejszych szans i zagrożeń dla środowiska wynikających z realnych uwarunkowań obecnych na terenie gminy jak i uwarunkowań zewnętrznych. W analizie wykorzystano wyniki ankietyzacji wybranych instytucji oraz osób związanych z ochroną środowiska z terenu Gminy Chrzanów.

Tabela 20. Analiza SWOT - najważniejsze mocne oraz słabe strony dla każdego z przyszłych obszarów interwencji ze wskazaniem najważniejszych szans i zagrożeń dla środowiska

wynikających z realnych uwarunkowań obecnych na terenie Gminy Chrzanów jak i uwarunkowań zewnętrznych

1. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej, – aktywne zaangażowanie Gminy w realizację Programu „Czyste Powietrze”, – systematyczna modernizacja i remonty nawierzchni dróg gminnych, – termomodernizacja w obiektach gminnych, – wprowadzenie nowych technologii niskoemisyjnych w przemyśle, – bardzo dobrze rozwinięta sieć gazownicza dysponująca wystarczającymi rezerwami dla nowych odbiorców, – dofinansowanie z budżetu gminy montażu instalacji OZE, – sukcesywne usuwanie wyrobów azbestowych z terenu gminy, – dofinansowanie z budżetu gminy wymiany przez mieszkańców kotłów c.o. na niskoemisyjne, – duża lesistość gminy.	– sieć ciepłownicza dostępna jedynie w części miasta, – lokalny węgiel kamienny słabej jakości jako główne źródło energii cieplnej, – znikoma ilość instalacji OZE, – spalanie odpadów w piecach domowych oraz w kotłowniach należących do niektórych podmiotów gospodarczych, – okresowe problemy uciążliwości zapachowej związanej z instalacjami do przetwarzania odpadów komunalnych, – znaczna ilość budynków charakteryzujących się brakiem termomodernizacji, – bariera finansowa dla części społeczeństwa spowodowana wysokimi kosztami zakupu, montażu, instalacji ekologicznych, – niska świadomość społeczeństwa.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– możliwości dofinansowania przez państwo i fundusze UE inwestycji OZE, – wzrastające koszty energii wymuszają działania zmniejszające jej zużycie, – konieczność respektowania wymogów UE odnośnie efektywności energetycznej, redukcji emisji wzrost wykorzystania OZE, – rozwój technologii energooszczędnych oraz ich coraz większa dostępność.	– utrzymujący się trend wzrostu zużycia energii, – wysoki koszt inwestycji w OZE, – rosnąca ilość pojazdów na drogach, – emisja z ośrodków przemysłowych zlokalizowanych poza granicami gminy, – brak stałych punktów państwowego monitoringu jakości powietrza na terenie gminy.
2. PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIU HAŁASEM	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– rozproszona zabudowa mieszkaniowa z dala od źródeł hałasu na znacznym obszarze gminy, – stała modernizacja i remonty nawierzchni dróg, – duża powierzchnia gruntów zadrzewionych i zalesionych (naturalne ekrany akustyczne).	– znaczne natężenie hałasu komunikacyjnego (A-4, DK79, drogi wojewódzkie), wzrost natężenia ruchu na pozostałych drogach, – hałas kolejowy.

Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– rozwój infrastruktury rowerowej, węzłów przesiadkowych, korzystanie z komunikacji zbiorowej, – upowszechnienie idei wspólnych dojazdów do pracy, – produkcja cichszych samochodów - nowe technologie redukujące hałas.	– wzrost ruchu tranzytowego, – brak monitoringu hałasu komunikacyjnego w gminie, – zły stan techniczny pojazdów.
3. PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIU ZE STRONY PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– pomiary promieniowania elektromagnetycznego są przeprowadzane na terenie powiatu i gminy przez WIOŚ, wynik znacznie poniżej dopuszczalnej normy, – uwzględnianie w mpzp oddziaływania pól elektromagnetycznych.	– obecność na terenie gminy sieci linii elektroenergetycznych wn (110 kV), – obecność na terenie gminy nadajników telefonii komórkowej (stacji bazowych).
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– modernizacja sieci energetycznych przez operatora, – bieżąca kontrola istniejących oraz planowanych inwestycji mogących emitować promieniowanie elektromagnetyczne, – obowiązek monitoringu PEM w ramach państwowego monitoringu środowiska.	– brak jednoznacznych ocen długofalowego wpływu na zdrowie telefonii komórkowej oraz innych technologii emitujących promieniowanie elektromagnetyczne np. WiFi. – rozpowszechnienie i szybki rozwój telefonii komórkowej oraz innych technologii emitujących promieniowanie elektromagnetyczne np. WiFi.
4. POPRAWA EFEKTYWNOŚCI GOSPODAROWANIA WODAMI	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– znaczne zasoby dyspozycyjne wód podziemnych, – brak większego zagrożenia powodzią,	– możliwość skażenia wód powierzchniowych i podziemnych przez zanieczyszczenia komunalne i przemysłowe, – brak dużych zbiorników retencyjnych, – postępujące zanieczyszczenie wód podziemnych siarczanami, – podtopienia terenowe w związku z odbudową zwierciadła wód podziemnych,
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– działająca sprawna magistrała doprowadzająca dobrą jakościowo wodę dla mieszkańców spoza terenu gminy, – obserwowany wzrost zainteresowania w skali całego kraju problematyką gospodarowania wodami oraz wzrost świadomości ekologicznej.	– brak wystarczającej ilości punktów państwowego monitoringu jakości wód podziemnych, – ograniczony monitoring wód powierzchniowych, – rosnące zagrożenie wystąpienia zjawisk ekstremalnych - w ostatnich latach

	obserwuje się nasilenie występowania zjawisk ekstremalnych, takich jak długotrwałe okresy suszy oraz krótkie, nawalne opady.
5. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– bardzo dobry stopień zwodociągowania, – gmina dofinansowuje budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, – postępująca kanalizacja terenów wiejskich, – badania jakości wody w wodociągach publicznych wskazują dobrą jakość wody do spożycia, – duża ilość podmiotów działających w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, gwarantująca dostępność usług, – istniejąca w gminie nowoczesna oczyszczalnia ścieków.	– brak pełnego skanalizowania zabudowanych terenów wiejskich gminy oraz terenów zabudowy jednorodzinnej w mieście, – znaczna dysproporcja pomiędzy siecią wodociągową i kanalizacyjną w sołectwach, – ograniczone możliwości kontroli funkcjonowania zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– istnieją możliwości pozyskania dofinansowania na realizację inwestycji z zakresu budowy kanalizacji oraz wymianę zbiorników bezodpływowych na przydomowe oczyszczalnie tam gdzie jest to uzasadnione.	– analizy opłacalności inwestycji i techniczne warunki lokalizacyjne nie pozwalają na pokrycie całego terenu gminy siecią kanalizacji.
6. OCHRONA ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– lokalne zakłady górnicze dają zatrudnienie mieszkańcom, – dostępność surowców skalnych z lokalnych kopalni,	– składowiska odpadów pogórnich (hałdy, osadniki), – przeobrażenia powierzchni terenu w związku z wydobywaniem kopalin, – niewielka ilość złóż surowców mineralnych których eksploatacja jest dodatkowo ograniczona względami ochrony środowiska,
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– rozwój nowych technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych, – liczne prace badawcze gwarantujące odpowiednie rozpoznanie zasobów złóż na przyszłość,	– działalność pobliskich kopalń węgla kamiennego może wpływać na powierzchnie terenu i stosunki wodne w gminie,
7. OCHRONA GLEB	

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– duże możliwości w zakresie zagospodarowania gleb słabych na cele zalesień, – występowanie terenów nadających się do lokalizacji użytków zielonych w dolinie Chechła.	– znaczny areał odłogowanych gruntów rolnych, – zanieczyszczenie gleb w rejonach przemysłowych i zurbanizowanych, – słaba i średnia jakość bonitacyjna gleb na większości obszaru gminy.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– objęcie polskiego rolnictwa Wspólną Polityką Rolną UE (np. Dyrektywa Azotanowa), – w dolinie Chechła istnieją umiarkowane warunki do rozwoju niektórych gałęzi rolnictwa z możliwością dofinansowania ze źródeł zewnętrznych.	– presja na odrolnienie gruntów ze strony zewnętrznych inwestorów.
8. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– gospodarowanie odpadami komunalnymi w imieniu gminy prowadzi związek międzygminny, – wzrastająca świadomość społeczna w zakresie konieczności ograniczania powstawania odpadów i ich segregacji.	– składowiska odpadów pogórnich, – składowisko i instalacja przetwarzania odpadów komunalnych, – konieczne prowadzenie monitoringu zrehabilitowanego składowiska, – dzikie „wysypiska” odpadów nie zostały całkowicie wyeliminowane.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– wprowadzenie na terenie kraju nowych założeń dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi (nowelizacje ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), – nowe technologie przetwarzania odpadów.	– brak pełnego wpływu gminy na efektywność przetwarzania odpadów komunalnych w RIPOK, – nieprawidłowości w funkcjonowaniu nowego systemu.
9. OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– znaczna lesistość gminy, – możliwość zalesienia nieużytków, – bogactwo gatunków roślin i zwierząt.	– uprzemysłowienie gminy, – niedobór obszarów prawnie chronionych, – presja przemysłu i urbanizacji na środowisko, – emisje zanieczyszczeń.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– krajowy program zalesiania nieużytków, – ograniczanie emisji zanieczyszczeń transgranicznych, – rozwój turystyki pieszej i rowerowej, – promocja agroturystyki.	– napływowe zanieczyszczenia powietrza, – presja inwestorów na zajmowanie nowych terenów, – brak środków na inwestycje poprawiające stan zasobów przyrodniczych, – zaniechanie dotychczasowego użytkowania rolnego.
10. PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM POWAŻNYMI AWARIAMI ORAZ NADZWYCZAJNE	

ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– działający na terenie gminy powiatowy system zarządzania kryzysowego, – brak na terenie gminy zakładów o zwiększonym ryzyku bądź o dużym ryzyku wystąpienia awarii.	– możliwość wystąpienia awarii związanej z transportem materiałów niebezpiecznych.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– rozwój przedsiębiorczości opartej na nieuciążliwych ekologicznie nowoczesnych technologiach, – możliwość wspierania projektów prośrodowiskowych przez programy i fundusze strukturalne Unii Europejskiej oraz krajowe fundusze celowe, – opracowywanie przez prowadzących zakłady przemysłowe planów operacyjno-ratowniczych, – opracowane zewnętrzne plany operacyjno-ratownicze przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej.	– zagrożenia w związku z wydobywaniem węgla kamiennego w okolicznych kopalniach, – tranzytowy transport materiałów niebezpiecznych, – brak wydzielonych miejsc postoju dla samochodów przewożących materiały niebezpieczne.
11. EDUKACJA EKOLOGICZNA	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– obserwowany wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, – akcje ekologiczne w szkołach, – wykwalifikowana kadra w gminie zajmująca się realizacją zadań w zakresie środowiska, – współpraca z organizacjami ekologicznymi, – kampanie społeczne.	– niedostateczny stopień świadomości ekologicznej starszych grup społeczeństwa.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– możliwość wspierania projektów edukacyjnych przez programy i fundusze strukturalne Unii Europejskiej.	– ogólna niska świadomość ekologiczna w skali kraju i regionu, – ciągły niedobór środków finansowych dla zadań ochrony środowiska.

4. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, KIERUNKI INTERWENCJI, ZADANIA

Główne cele strategiczne i kierunki interwencji programu ochrony środowiska wyznaczone w najważniejszych obszarach interwencji dla których stwierdzono konieczność podjęcia działań naprawczych, stanowią zbiór najważniejszych działań po osiągnięciu których, powinna nastąpić poprawa jakości poszczególnych elementów środowiska lub powinien zostać utrzymany obecny zadowalający jego stan.

Na podstawie analizy aktualnego stanu środowiska na terenie Gminy Chrzanów (rozdz. 2. oraz rozdz. 3. programu), wyznaczono nadrzędne cele strategiczne do zrealizowania w latach 2025-2030, oraz przypisano im główne kierunki działań (tzw. kierunki interwencji), służące do ich osiągnięcia. W ramach kierunków interwencji wyznaczono bardziej szczegółowe zadania ekologiczne do realizacji przez gminę w latach 2025-2030, które zostały podzielone na:

- **zadania własne gminy realizowane w całości lub częściowo ze środków własnych budżetowych oraz zewnętrznych środków pomocowych,**
- **zadania monitorowane przez gminę, a realizowane przez inne jednostki z własnych środków oraz ze środków zewnętrznych.**

Proponowane działania, w większości mają charakter ciągły i powinny być realizowane aż do osiągnięcia założonego celu interwencji. Wszystkie wyznaczone cele nadrzędne oraz kierunki działań i zadania, stanowią podstawę realizacji polityki ochrony środowiska Gminy Chrzanów. W celu objęcia działaniami wszystkich najistotniejszych obszarów środowiska, cele nadrzędne programu zdefiniowano w trzech podstawowych grupach obszarów działań interwencyjnych:

- **działania o charakterze systemowym (planowanie strategiczne, edukacja ekologiczna),**
- **działania dla ochrony istniejących zasobów przyrodniczych,**
- **działania dla poprawy jakości środowiska i zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego.**

Zdefiniowanym celom nadrzędnym, przewidzianym do realizacji do roku 2030, przypisano wynikające z nich kierunki interwencji oraz szczegółowe zadania doraźne krótkoterminowe do realizacji w latach 2025-2030.

4.1. PRIORYTETY POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY CHRZANÓW

Cele, kierunki interwencji i zadania wynikają bezpośrednio z potrzeb ochrony środowiska w Gminie Chrzanów popartych analizą stanu aktualnego (rozdz. 2 i 3 programu) oraz są zgodne z aktualnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi państwa, założeniami obowiązujących aktualnie programów ochrony środowiska dla województwa małopolskiego i powiatu chrzanowskiego (rozdz. 1.4 i 1.5 programu). Wyznaczone cele, kierunki interwencji i zadania ekologiczne, określają plan działań zmierzających do poprawy jakości wszystkich obszarów środowiska na terenie gminy.

Wybór celów nadrzędnych i wynikających z nich priorytetów polityki ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów, wynika w szczególności z priorytetów i zadań z zakresu ochrony środowiska wyszczególnionych w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych z których największe znaczenie posiadają:

- Długookresowa Strategia rozwoju kraju – DSRK (Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności), określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej.
- Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).
- Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku).
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020.

- Polityka energetyczna Polski do 2040 roku.
- Krajowy Program Ochrony Powietrza w Polsce.
- Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (AKPOŚK).
- Krajowy plan gospodarki odpadami (KPGO).
- Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów.
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014–2020.
- Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020).
- Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030.
- Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.
- Program Strategiczny Ochrona Środowiska dla województwa małopolskiego.
- Plan gospodarki odpadami dla województwa małopolskiego.
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego.
- Program małej retencji dla województwa małopolskiego.
- Strategia rozwoju województwa małopolskiego.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego.
- Strategia rozwoju powiatu chrzanowskiego,
- Strategia rozwoju Gminy Chrzanów.
- Program ochrony środowiska dla powiatu chrzanowskiego na lata 2023-2028.

Program ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030 uwzględnia również zadania Programu ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2021-2024, ponieważ ważnym aspektem prowadzenia gminnej polityki zrównoważonego rozwoju i polityki ochrony środowiska jest ciągłość podejmowanych działań.

Przeprowadzona analiza aktualnego stanu środowiska na obszarze gminy (rozdz.3 programu) wykazała konieczność poprawy jakości jego kluczowych elementów (m.in. stanu powietrza i jakości wód powierzchniowych i podziemnych) co wymusza kontynuację większości działań proponowanych w poprzednim programie.

Przy wyznaczaniu priorytetów polityki środowiskowej gminy kierowano się następującymi uwarunkowaniami lokalnymi określającymi charakter i specyfikę Gminy Chrzanów :

- aktualny stan środowiska naturalnego i komfort życia mieszkańców,
- aktualna diagnoza zagrożeń środowiska na obszarze gminy,
- przemysłowy charakter gminy z nieznacznym udziałem rolnictwa,
- konieczność ochrony zasobów przyrodniczych (w tym zasobów leśnych) stanowiących przeciwwagę dla przemysłu i urbanizacji,
- perspektywy rozwoju infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej na terenie gminy w oparciu o posiadane zasoby przyrodnicze,
- aktualny stopień realizacji przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu środowiska.

Polityka ochrony środowiska w gminie jest realizowana zgodnie z przyjętymi nadrzędnymi strategiami ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego ze szczególnym uwzględnieniem następujących zasad:

1. Zasada likwidacji zdiagnozowanych lokalnych problemów w najważniejszych obszarach środowiska, którymi na terenie Gminy Chrzanów są:

- niewystarczająca jakość wód powierzchniowych,

- naturalne i antropogeniczne zagrożenia jakości wód podziemnych (część ujęć wód podziemnych niezdatna do wykorzystania),
 - braki w pokryciu terenu siecią kanalizacyjną przy bardzo dobrym pokryciu siecią wodociągową na terenach wiejskich gminy oraz na terenach zabudowy jednorodzinnej w mieście,
 - emisja zanieczyszczeń do powietrza z lokalnych kotłowni - tzw. „niska emisja” w sezonie grzewczym, okresowe emisje zanieczyszczeń gazowych w związku z funkcjonowaniem instalacji przetwarzania odpadów komunalnych,
 - napływ zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z aglomeracji sąsiednich (Jaworzno, Oświęcim, Trzebinia, Górny Śląsk),
 - wzrastające zagrożenie hałasem komunikacyjnym (DK79, drogi wojewódzkie), trasa kolejowa,
 - wstrząsy sejsmiczne w związku z podziemnym wydobyciem węgla kamiennego,
 - tereny zdegradowane działalnością przemysłową, w tym górniczą, wzrastający lokalnie poziom wód gruntowych, zagrożenie gleb odłogowaniem.
2. Zasada prewencji czyli zapobiegania przyszłym problemom. Dla skutecznego przeciwdziałania potencjalnym problemom niezbędna jest szybka diagnoza możliwych zagrożeń środowiska i odpowiednio wczesne podjęcie prewencyjnych działań interwencyjnych już na etapie powstawania zagrożenia.
3. Zasada spójności. Zasada ta dotyczy konieczności zintegrowania rozpatrywania problemów rozwojowych z problemami ochrony środowiska.
4. Zasada oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych. Zasada ta zaleca prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie oszczędnego korzystania z nieodnawialnych zasobów oraz propagowanie korzystania z zasobów odnawialnych.
5. Zasada odpowiedzialności grup zadaniowych. Wdrażanie programu ochrony środowiska powinno być realizowane przy udziale wszystkich grup zadaniowych uczestniczących w programie, dla programu gminnego są to głównie: instytucje zarządzające zasobami środowiska, jednostki związane z lokalnym przemysłem, jednostki związane z usługami, organizacje pozarządowe.
6. Zasada regionalizmu. Zasada ta oznacza, że każdy region ma prawo do własnej polityki społeczno-gospodarczej i ekologicznej realizowanej jednak w ramach obowiązujących norm prawnych.

Program działań niezbędnych dla realizacji polityki środowiskowej został określony poprzez wyznaczenie celów priorytetowych i zadań prowadzących do osiągnięcia poprawy stanu poszczególnych elementów środowiska (obszarów interwencji):

- **ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu,**
- **przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem,**
- **poła elektromagnetyczne,**
- **wody podziemne i powierzchniowe, poprawa gospodarowania wodami,**
- **gospodarka wodno-ściekowa,**
- **zasoby geologiczne,**
- **ochrona gleb i powierzchni ziemi,**
- **gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,**
- **ochrona zasobów przyrodniczych,**

- zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne naturalne zagrożenia środowiska,
- działania w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców,
- monitorowanie środowiska i skutków realizacji programu.

W szczególności, poprawa stanu środowiska na terenie Gminy Chrzanów uzależniona jest od poprawy stanu jego najważniejszych komponentów:

- powietrza atmosferycznego,
- wód powierzchniowych i podziemnych,
- jakości zasobów przyrodniczych.

Na podniesienie komfortu życia mieszkańców składa się kilka czynników, które wzajemnie się uzupełniają, m.in.:

- poprawa warunków bytowych,
- poprawa jakości obsługi turystyki, rekreacji i wypoczynku,
- atrakcyjność środowiska przyrodniczego i krajobrazowego,
- poprawa jakości wód, powietrza oraz zasobów leśnych.

Realizacja wyznaczonych celów, kierunków i zadań ekologicznych, w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska, jest podstawą polityki ochrony środowiska samorządu gminnego i powinna prowadzić do jego zrównoważonego rozwoju.

GŁÓWNE PRIORYTETY POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY CHRZANÓW NA LATA 2025-2030

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu:

- realizacja ustaleń wojewódzkiego programu ochrony powietrza,
- ograniczanie niskiej emisji ze źródeł lokalnych (przemysłowych, kotłowni indywidualnych, emisji ze źródeł komunikacyjnych),
- termomodernizacja budynków,
- wspieranie przedsięwzięć w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- kontrola palenisk w kotłowniach indywidualnych pod kątem spalania odpadów,
- wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- realizacja Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, realizacja zadań Programu „Czyste Powietrze” na obszarze Gminy Chrzanów,
- propagowanie likwidacji lub modernizacji indywidualnych, małych kotłowni opalanych paliwem o niskiej jakości,
- kontynuacja programu dofinansowania wymiany nieekologicznych urządzeń grzewczych,
- promocja wykorzystania bardziej ekologicznych źródeł ciepła niż węgiel,
- promocja i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- dążenie do usprawnienia komunikacji drogowej w gminie,
- modernizacja istniejących i budowa nowych tras rowerowych.

2. Przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem:

- modernizacja nawierzchni dróg oraz usprawnienie układu drogowego w gminie,
- prowadzenie nasadzeń i odnowa zieleni izolacyjnej przy drogach,
- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp) terenów narażonych na hałas,
- podejmowanie działań organizacyjno-technicznych w celu ograniczania hałasu przemysłowego, prowadzenie działań kontrolnych.

3. Wody podziemne i powierzchniowe - poprawa gospodarowania wodami - gospodarka wodno-ściekowa:

- dążenie do eliminowania potencjalnych zagrożeń w postaci zrzutu nieoczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych do wód i do ziemi,
- budowa nowych oraz rozbudowa i modernizacja istniejących systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- objęcie kanalizacją sanitarną terenów dotąd nieskanalizowanych na terenach zabudowy jednorodzinnej,
- wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (przydomowych oczyszczalni ścieków) na terenach gdzie brak możliwości doprowadzenia kanalizacji,
- prowadzenie monitoringu składowisk odpadów komunalnych,
- prowadzenie monitoringu i zabezpieczenie składowisk odpadów przemysłowych,
- bieżąca kontrola, konserwacja i rekonstrukcja urządzeń melioracji podstawowej,
- likwidacja dzikich wysypisk odpadów,
- kontrolowanie posesji w zakresie prawidłowego funkcjonowania urządzeń do gromadzenia i oczyszczania ścieków.

4. Przeciwdziałanie zagrożeniu ze strony pól elektromagnetycznych:

- współpraca ze służbami kontrolno-pomiarowymi w zakresie pól elektromagnetycznych,
- uwzględnianie potrzeby ochrony przed polami elektromagnetycznymi w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego.

5. Ochrona walorów geologicznych:

- uwzględnianie w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego terenów, na których występują perspektywiczne złoża surowców strategicznych.

6. Ochrona gleb i powierzchni ziemi:

- uwzględnianie w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego potrzeb ochrony przed zainwestowaniem terenów rolniczych,
- działania w zakresie rekultywacji, rewitalizacji i zagospodarowania zdegradowanych terenów po działalności przemysłowej (w tym eksploatacji górniczej),
- monitorowanie stopnia zanieczyszczenia gleb,
- monitoring i przeciwdziałanie skutkom deformacji terenu wywołanych działalnością górniczą,
- wykonywanie okresowych badań jakości gleb,
- wdrażanie działań w zakresie upowszechniania dobrych praktyk rolniczych,
- bieżąca likwidacja punktowych źródeł zanieczyszczenia gleb.

7. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów:

- rozwijanie i usprawnienie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy,
- promocja działań zmierzających do ograniczania ilości odpadów u źródła,
- wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- prowadzenie kampanii edukacyjnych dla mieszkańców, w zakresie promowania postaw proekologicznych w postępowaniu z odpadami, szczególnie w temacie ograniczenia ilości powstających odpadów oraz zjawiska nielegalnego spalania odpadów,
- kontynuacja usuwania odpadów zawierających azbest,
- bieżąca likwidacja dzikich wysypisk odpadów.

8. Ochrona i poprawa stanu ekologicznego zasobów przyrodniczych:

- promocja rozwoju aktywnych form turystyki rekreacyjnej połączonej z edukacją ekologiczną,
- rozbudowa infrastruktury turystycznej i edukacyjnej na terenach atrakcyjnych przyrodniczo,
- prowadzenie zrównoważonej gospodarki w lasach,

- kształtowanie polityki zagospodarowania przestrzennego respektującego wartości przyrodnicze i krajobrazowe,
- należyte uwzględnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy tworzeniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- kształtowanie właściwych postaw społeczeństwa wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności,
- promowanie istniejących form ochrony przyrody i innych miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych,
- ochrona istniejących i zakładanie nowych terenów zielonych oraz użytków ekologicznych na obszarach gminy,
- zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych do rozwoju agroturystyki.
- wspieranie akcji dokarmiania zwierząt dziko żyjących.

9. Przeciwdziałanie zagrożeniom poważnymi awariami i nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska:

- wpieranie działań powiatowego centrum zarządzania kryzysowego,
- stałe podnoszenie sprawności powiatowego systemu zarządzania i reagowania kryzysowego,
- przeciwdziałanie zagrożeniom wywołanym podziemną eksploatacją złóż węgla kamiennego,
- wdrożenie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi.

10. Działania w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców:

- współpraca i wspieranie działań edukacyjnych służących ochronie środowiska w tym konkursy , wyjazdy edukacyjne oraz akcje promujące racjonalne korzystanie ze środowiska,
- wdrażanie programów edukacji ekologicznej w placówkach oświatowych ,
- działania dla tworzenia i rozbudowy ścieżek ekologicznych pieszych i rowerowych,
- propagowanie wykorzystania systemów energii odnawialnej (OZE),
- wspieranie akcji promowania korzystania z ekologicznych form transportu.

11. Monitoring środowiska i skutków realizacji programu:

- uwzględnianie wyników monitoringu stanu środowiska w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- prowadzenie monitoringu realizacji zadań programu ochrony środowiska,
- sporządzanie raportów z wykonania programu ochrony środowiska w cyklach 2-letnich.

4.1.1. Ocena realizacji zadań ochrony środowiska w latach 2021-2024

Gmina Chrzanów w ramach realizacji programu ochrony środowiska podejmuje działania w celu wykonania zadań w nim nakreślonych. Zakres działań w ubiegłych latach wynikał bezpośrednio z aktualnych potrzeb oraz aktualnie dostępnych środków finansowych. Zadania z grupy tzw. działań systemowych realizowane były w większości w ramach kosztów etatowych jako wypełnienie obowiązków i uprawnień poszczególnych wydziałów i referatów Urzędu Miejskiego w Chrzanowie.

Ocenę realizacji zadań w zakresie ochrony środowiska przeprowadzono na podstawie najważniejszych zadań wykonanych w ubiegłych latach, szczególnie w okresie 2021-2024, oraz na podstawie informacji pozyskanych na etapie analizy i oceny stanu aktualnego środowiska na terenie gminy. W ubiegłych latach Urząd Miejski w Chrzanowie oraz podległe jednostki gminne, starostwo powiatowe, lokalni inwestorzy, instytucje powołane do ochrony środowiska, realizowały w ramach wyznaczonych kierunków interwencji zadania, których wybór i zakres działania determinowany był przez aktualne potrzeby jednostek realizujących oraz podlegał weryfikacji przez aktualne możliwości finansowe tych jednostek.

Wyniki oceny realizacji zadań, stanowią podstawę do aktualizacji listy przedsięwzięć przyjętych w obecnym Programie ochrony środowiska na lata 2025-2030, w tym modyfikacji lub wyznaczania nowych celów i kierunków działań (interwencji) w obszarach interwencji które nie wykazują poprawy.

W omawianym okresie (2021-2024) realizowane były zadania wskazane w programie jak również wszelkie inne zadania wynikające z ustawy Prawo Ochrony Środowiska i ustaw pokrewnych. Gmina Chrzanów realizowała zarówno zadania w ramach statutowego zakresu obowiązków i uprawnień wynikających z obowiązujących aktów prawnych jak również sprawowano nadzór nad zadaniami finansowymi wykonywanymi ze środków pozyskanych z opłat i kar za korzystanie ze środowiska. Zadania realizowane były również przez inne jednostki dofinansowywane przez gminę w formie dotacji, w ramach realizacji zadań zgodnych z celami postawionymi w Programie ochrony środowiska.

Jak wynika z analizy zrealizowanych zadań, wiele z nich było zgłaszanych i realizowanych przez podmioty zewnętrzne, co świadczy o dobrej współpracy gminy z podmiotami i organizacjami realizującymi na jej terenie cele związane z ochroną środowiska. Z analizy wykonywanych zadań oraz analizy sprawozdań budżetowych gminy, wynika że były one prowadzone głównie w następujących obszarach interwencji:

1. Poprawa gospodarowania wodami i porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej:

- dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie brak możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej na terenie gminy,
- prowadzenie inwentaryzacji i kontroli przydomowych oczyszczalni i częstotliwości opróżniania zbiorników na nieczystości płynne,
- bieżąca konserwacja potoków, cieków i rowów melioracyjno-odwadniających,
- odwodnienie dróg gminnych oraz utrzymanie kanalizacji deszczowej, drożności rowów i przepustów,
- kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej,
- działania w zakresie zwiększenia retencji wody, w tym retencji wód opadowych, systemy zagospodarowania wód opadowych i kanalizacja deszczowa,
- konserwacja i modernizacja sieci wodociągowej,
- utrzymanie i remonty oczyszczalni ścieków,
- systematyczna kontrola drożności cieków i urządzeń wodnych.

2. Ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu:

- realizacja zadań gminnych wyszczególnionych w Programie Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego,
- przedkładanie do Marszałka Województwa sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego,
- instalowanie odnawialnych źródeł energii,
- termomodernizacja budynków,
- modernizacja ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej, modernizacja ogrzewania w mieszkaniowym zasobie gminy,
- dotacje do wymiany przez mieszkańców kotłów i pieców węglowych na niskoemisyjne źródła ciepła,
- likwidacja spalania odpadów w kotłowniach domowych poprzez realizację działań kontrolnych zmierzających do eliminacji tego procederu,
- udzielanie wsparcia dla mieszkańców w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest dotyczącej osób fizycznych i prawnych na terenie gminy,
- udzielanie pomocy mieszkańcom przy składaniu wniosków o dofinansowanie instalacji ekologicznych w Programie Czyste Powietrze,
- ograniczenie zużycia energii poprzez wymianę źródeł oświetlenia ulicznego na energooszczędne,

- budowa i rozbudowa tras rowerowych, wspieranie akcji promującej korzystanie z rowerów,
- usprawnienie komunikacji poprzez budowę nowych odcinków dróg, bieżące utrzymanie dróg gminnych.

4. Gospodarowanie odpadami, zapobieganie powstawaniu odpadów:

- likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów na terenach gminnych i wywóz odpadów zbieranych w ramach akcji ekologicznych,
- badania monitoringowe wód podziemnych i powierzchniowych w rejonie składowiska odpadów komunalnych,
- rekultywacja i bieżące utrzymanie składowisk odpadów komunalnych,
- rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym zbierania surowców wtórnych,
- rozbudowa oraz modernizacja PSZOK dla gminy,
- działania dla zapewnienia prawidłowej gospodarki odpadami niebezpiecznymi z sektora komunalnego.

5. Działania systemowe (wszystkie obszary środowiska):

- prowadzenie procedur ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych,
- uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego potrzeb ochrony zasobów przyrodniczych, gleb urodzajnych oraz zasobów złóż,
- udział pracowników gminy w szkoleniach w zakresie wprowadzanych nowych przepisów w dziedzinie ochrony środowiska,
- propagowanie proekologicznych postaw wśród mieszkańców (w tym w gospodarowaniu odpadami, ochronie powietrza) wykonywanie materiałów promocyjnych o tematyce ekologicznej,
- wspieranie programów edukacji ekologicznej dla szkół, współudział w organizowaniu konkursów ekologicznych,
- prowadzenie działań promujących ogrzewanie zmniejszające emisję zanieczyszczeń do powietrza w celu uświadamiania mieszkańcom wpływu zanieczyszczeń na zdrowie, utworzenie bazy danych pozwalającej na inwentaryzację,

6. Działania dla ochrony zasobów przyrodniczych:

- ochrona istniejących i zakładanie nowych terenów zielonych, bieżąca pielęgnacja terenów zieleni, przycinka pielęgnacyjna drzew na terenach gminnych, przebudowa terenów zieleni,
- wspieranie organizacji pożytku publicznego w zakresie działań wpływających na poprawę stanu środowiska przyrodniczego,
- pielęgnacja terenów zielonych w pasach drogowych,
- nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa.

7. Przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem:

- podejmowanie działań w celu ograniczenia emisji hałasu w strefach zamieszkania,
- podejmowanie przedsięwzięć organizacyjnych i technicznych w celu ograniczenia emisji hałasu komunikacyjnego i miejskiego,
- poprawa stanu nawierzchni dróg, prowadzenie nasadzeń zieleni izolacyjnej.

8. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi:

- dokonywanie oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji ich zmian,
- modernizacja istniejących sieci elektromagnetycznych i stacji transformatorowych.

9. Ochrona i monitorowanie poważnych awarii i nadzwyczajnych zagrożeń środowiska:

- systematyczna kontrola przedsiębiorców posiadających substancje niebezpieczne,

- udział w utrzymaniu gminnego i powiatowego systemu zarządzania kryzysowego,
- prowadzenie ewidencji źródeł poważnych awarii przemysłowych,
- doskonalenie technologii produkcji w celu ograniczenia ryzyka wystąpienia poważnej awarii,
- utrzymywanie w gotowości służb ratowniczych na wypadek zaistnienia poważnej awarii.

Zadania realizowane w oparciu o przyjęte w Programie Ochrony Środowiska cele strategiczne stanowiły przełożenie celów Polityki Ekologicznej Państwa na szczebel gminny.

Wykonanie zadań przyjętego Programu w miarę jego realizacji stwarza niekiedy problemy, tak natury finansowej (trudność w pozyskaniu środków finansowych) jak i inne (np. zmieniające się potrzeby bieżące mieszkańców, czynniki zewnętrzne, niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, zmiana ustawodawstwa). Znaczna część zadań zrealizowanych w omawianym okresie czasu wpisuje się jednak w oczekiwania mieszkańców dla których szczególnie ważne są kierunki działań jakich efekty są odczuwalne bezpośrednio - np. zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego, poprawa jakości powietrza, poprawa jakości wody.

Z analizy przyjętych w Programie zadań (realizowanych w większości przez samodzielne jednostki i podmioty) i oceny stopnia ich wykonania, wynika że:

- zostały zrealizowane (bądź są sukcesywnie na bieżąco realizowane) najważniejsze zadania w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia powietrza, gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz szeroko rozumianej edukacji ekologicznej,
- powodem braku realizacji lub opóźnienia niektórych zadań są: braki środków finansowych na realizację zadań, przesunięcie terminu realizacji zadania na kolejne lata, zmiana priorytetów wykonawczych w realizacji zadań, bieżąca ocena sytuacji i potrzeb w gminie.

Poszczególne zadania programu w latach 2021-2024 zostały zrealizowane w stopniu wynikającym z dostępnych środków na ochronę środowiska. Należy podkreślić fakt że nie odnotowano (badania i sprawozdania GIOŚ) istotnego pogorszenia stanu środowiska w gminie, w okresie od 2021 do 2024 roku.

Szczególne zaangażowanie Gminy Chrzanów w okresie sprawozdawczym dotyczyło zadań ochrony powietrza, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, wspomagania organizacji ekologicznych oraz działalności edukacyjnej w zakresie propagowania postaw proekologicznych wśród ludności (w tym szczególnie młodzieży). Do najważniejszych zadań gminnych realizowanych w okresie sprawozdawczym można zaliczyć:

- dofinansowanie udzielane osobom fizycznym do budowy przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków,
- dofinansowanie udzielane osobom fizycznym do wymiany kotłów c.o. i pieców węglowych na niskoemisyjne źródła ciepła,
- dofinansowanie udzielane osobom fizycznym do montażu instalacji OZE,
- znaczne zaangażowanie gminy w pozyskiwanie środków dla mieszkańców na wymianę źródeł ogrzewania na ekologiczne w Programie Czyste Powietrze,
- wdrażanie zadań ochrony powietrza zgodnie z programem wojewódzkim,
- prowadzenie działań kontrolnych,
- realizacja zadań gminnych wyszczególnionych w Programie Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego,
- kontynuowanie akcji odbioru odpadów azbestowo-cementowych z posesji osób fizycznych i przekazywanie ich do miejsc stałego składowania,
- prowadzenie edukacji ekologicznej, kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez organizację różnego rodzaju akcji i konkursów ekologicznych,
- szeroka współpraca z organizacjami ekologicznymi działającymi na obszarze gminy.

4.2. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI ORAZ ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Cele i kierunki działań w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030 zostały określone jako kontynuacja zadań programu realizowanego w latach 2021-2024, oraz w nawiązaniu do głównych priorytetów i zadań wyszczególnionych w dokumentach wyższego szczebla tj. m.in.: Strategiczny Program Ochrona Środowiska dla Województwa Małopolskiego, Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Chrzanowskiego. Należy jednak pamiętać, że ze względu na indywidualny charakter gminy w zakresie zagrożeń i potrzeb w obszarach ochrony środowiska, od części zadań i priorytetów zawartych w tych dokumentach odstąpiono a niektóre zadania zostały zmodyfikowane w celu dostosowania do lokalnych warunków. Z przeprowadzonej analizy wynika aktualność oraz celowość kontynuacji większości zadań poprzedniego programu na lata 2021-2024 ze względu na takie uwarunkowania jak:

- **brak widocznej poprawy w danym obszarze środowiska,**
- **niewystarczające środki finansowe lub brak środków w poprzednim okresie programowym,**
- **zadanie wymaga ciągłości realizacji niezależnie od osiągniętych celów.**

Program ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów, zawiera zadania należące w zależności od podmiotu realizującego do dwóch grup (zadania własne samorządu gminnego i zadania monitorowane przez gminę):

- **zadania własne** - zadania które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków budżetowych i zewnętrznych będących w dyspozycji gminy,
- **zadania monitorowane** - są to pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów przyrodniczych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego, bądź instytucji działających na terenie gminy ale podległych bezpośrednio organom centralnym.

Realizacja zadań ekologicznych finansowych (inwestycyjnych) spoczywa głównie na gminie, podmiotach gospodarczych i instytucjach odpowiedzialnych, przy świadomym udziale mieszkańców. Zadania inwestycyjne związane są w większości z infrastrukturą (wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, drogi) której stan wpływa znacząco na jakość poszczególnych komponentów środowiska naturalnego oraz na poziom życia mieszkańców. Gmina posiada ograniczone środki na realizację zadań tego typu i w większości przypadków konieczne jest uzyskanie środków zewnętrznych.

Poniżej, w kolejnych podrozdziałach, dokonano szczegółowego omówienia celów, priorytetów i zadań w zakresie ochrony środowiska Gminy Chrzanów, do realizacji na jej terenie przez instytucje państwowe, samorządowe, organizacje, podmioty gospodarcze biorące udział w ochronie środowiska na terenie gminy, w podziale na poszczególne obszary interwencji środowiska, oraz przedstawiono wpływ realizacji tych działań na środowisko. W opisie celów i zadań zastosowano następujący układ hierarchiczny:

obszar interwencji > cel > kierunek interwencji > zadanie

Opracowany zakres merytoryczny działań interwencyjnych na lata 2025-2030, odpowiada poszczególnym komponentom (obszaram interwencji) środowiska naturalnego, omówionym szczegółowo w analizie stanu i diagnozie zagrożeń środowiska gminy (rozdz. 2 i 3 programu). Przyjęte obszary interwencji w większości odpowiadają poszczególnym komponentom środowiska. Niektóre obszary interwencji odnoszą się do kilku różnych komponentów środowiska. Do każdego celu nadrzędnego przypisano kierunki działań interwencyjnych i wynikające z nich konkretne zadania ekologiczne.

W tabelach 21 do 30 zestawiono cele, kierunki i zadania które należy rozumieć jako **katalog proponowanych działań proekologicznych na terenie gminy**, których realizacja uzależniona jest od aktualnych potrzeb, sytuacji ekonomicznej oraz możliwości uzyskania dofinansowania na poszczególne przedsięwzięcia ze źródeł krajowych, z funduszy pomocowych Unii Europejskiej oraz innych źródeł wymienionych w rozdz. 7 programu.

4.2.1. Działania systemowe - ochrona środowiska w planowaniu przestrzennym

4.2.1.1. Identyfikacja problemów

Powodzenie realizacji gminnej polityki ochrony środowiska zależy w znacznej mierze od działań o charakterze systemowym, które są elementem harmonijnego równoważenia celów ochrony środowiska oraz celów gospodarczych i społecznych dla osiągnięcia optymalnego rozwoju. Oznacza to, że coraz większy nacisk należy kłaść na działania umożliwiające:

- zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- uwzględnianie aspektów środowiskowych w politykach sektorów gospodarki oraz działaniach planistycznych,
- zarządzanie środowiskowe,
- aktywizację rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.

W celu utrzymania jakości środowiska oraz zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego, bez konieczności hamowania rozwoju gospodarczo-społecznego, należy kierować się zasadami zrównoważonego rozwoju. W tym celu należy uwzględnić podstawowe potrzeby ochrony środowiska we wszystkich dokumentach strategicznych, odnoszących się do głównych dziedzin gospodarki mających wpływ na środowisko na terenie gminy, takich jak:

- gospodarka komunalna i urbanistyka,
- przemysł,
- transport i usługi,
- rolnictwo i leśnictwo,
- turystyka i rekreacja.

Powyższe sektory mogą wykazywać największą presję na środowisko poprzez bezpośrednie i pośrednie korzystanie z jego zasobów oraz generowanie zanieczyszczeń i szkodliwych oddziaływań fizycznych. Organy odpowiedzialne za przygotowanie gminnych dokumentów strategicznych, powinny dbać o integrację celów i zadań dotyczących rozwoju danej dziedziny z ochroną środowiska. Szczególnie ważna jest rola jednostek samorządowych w tworzeniu, wdrażaniu i koordynacji sektorowych dokumentów o charakterze strategicznym (projekty polityk, programy, strategie, plany zagospodarowania terenu), które powinny być poddawane tzw. strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko dla sprawdzenia, czy rozwiązania w nich zastosowane nie stanowią zagrożenia dla środowiska przyrodniczego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są podstawowymi instrumentami kształtowania ładu przestrzennego pozwalającymi na racjonalną gospodarkę terenami. Należy dążyć do wzmocnienia roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska.

Do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonywane są opracowania ekofizjograficzne i prognozy oddziaływania na środowisko, które uwzględniają zagadnienia ochrony środowiska na etapie tworzenia tych planów. Opracowywane przez gminę, plany zagospodarowania przestrzennego, powinny odnosić się do lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wskazywać i uwzględniać obiekty objęte i przewidziane do objęcia różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu oraz inne obszary o szczególnych walorach przyrodniczych. Ponadto w planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać działania na rzecz optymalizacji potrzeb transportowych, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii czy też zachowania proporcji pomiędzy obszarami zainwestowanymi i biologicznie czynnymi.

W gminnych dokumentach strategicznych takich jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz plany zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić

potrzeby utrzymania równowagi ekologicznej i racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi oraz wskazać sposoby ochrony poszczególnych elementów środowiska naturalnego. Dla osiągnięcia powyższych celów należy:

- zapewnić racjonalne wykorzystanie i ochronę powierzchni ziemi i gospodarowanie zasobami gleby,
- zapewnić kompleksowe rozwiązanie problemów zabudowy, gospodarki wodno-ściekowej, systemów komunikacyjnych, gospodarowania odpadami,
- zapewnić ochronę elementom krajobrazowym środowiska, w tym poprzez odpowiednie kształtowanie projektowanych terenów zieleni w ramach planowania ich zagospodarowania,
- dokonać identyfikacji obszarów wymagających zachowania i ochrony z uwagi na ich walory przyrodnicze, jeśli nie zostały one do tej pory wyznaczone i objęte ochroną prawną,
- uwzględnić istniejące i projektowane sieci ECONET, CORINE, Natura 2000 oraz korytarze ekologiczne,
- zapewnić ochronę powietrza atmosferycznego, ochronę przed hałasem i szkodliwym promieniowaniem dla terenów zabudowy mieszkaniowej,
- zapewnić prawidłowy proces przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko skutków ustaleń projektowanych dokumentów.

Szczególą rolę w planowaniu przestrzennym mają opracowania ekofizjograficzne i inwentaryzacje zasobów przyrodniczych. Jeżeli szkodliwe oddziaływanie na środowisko nie może być wyeliminowane lub ograniczone należy określić sposób zagospodarowania obszarów objętych szkodliwym oddziaływaniem.

Zidentyfikowane możliwe problemy ekologiczne:

- niedostateczne działania edukacyjne wyjaśniające korzyści środowiskowe opracowania planów zagospodarowania terenu,
- potencjalne konflikty społeczne dotyczące lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- istniejąca presja na lokalizowanie zabudowy w sąsiedztwie obiektów cennych przyrodniczo (las, wzgórza widokowe, doliny potoków),
- presja na odrolnienie gruntów pod działalność gospodarczą,
- presja na inwestycje naruszające integralność naturalnych korytarzy ekologicznych.

4.2.1.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Obszar interwencji: (cele dotyczą wszystkich obszarów interwencji)

Cel interwencji: Efektywne stosowanie zasad ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym

Kierunki interwencji:

- 1. Opracowywanie dokumentów o charakterze strategicznym**
- 2. Działania edukacyjne, szkolenie pracowników urzędu**

Zapewnienie ochrony środowiska na etapie planowania strategicznego wymaga w szczególności następujących działań:

- prowadzenie procedur ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych z uwzględnieniem opracowań ekofizjograficznych, inwentaryzacji przyrodniczych oraz przy udziale instytucji naukowych i lokalnych organizacji ekologicznych,
- dążenie do zapobiegania w planach zagospodarowania przestrzennego fragmentacji siedlisk przyrodniczych oraz wyznaczanie i utrzymanie funkcjonalnych korytarzy ekologicznych, łączących poszczególne siedliska,

- uwzględnianie potrzeby ochrony przed zainwestowaniem terenów spełniających funkcje korytarzy ekologicznych, stref ekotonowych od kompleksów leśnych oraz otulin biologicznych cieków wodnych,
- wykonywanie okresowych aktualizacji waloryzacji przyrodniczej gminy oraz aktualizacja opracowania ekofizjograficznego,
- aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie uwzględnienia wyników okresowej waloryzacji przyrodniczej zawartej w opracowaniach ekofizjograficznych i inwentaryzacjach przyrodniczych,
- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego konieczności zwiększenia obszarów zieleni i wodnych, korytarzy wentylacyjnych oraz dopuszczalnego preferowanego sposobu ogrzewania budynków,
- uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego struktury przestrzennej lasów w krajobrazie,
- opracowanie miejskich planów adaptacji z uwzględnieniem zarządzania wodami opadowymi (lub uwzględnienie komponentu adaptacyjnego w innych dokumentach strategicznych i operacyjnych),
- opracowanie planów rewitalizacji przyrodniczej, w tym przywracania zdegradowanym terenom zieleni i zbiornikom wodnym ich pierwotnych funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem małej retencji.

Tabela 21. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Działania systemowe - ochrona środowiska w planowaniu przestrzennym

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Dotyczy wszystkich obszarów interwencji	Efektywne stosowanie zasad ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym	n.o.	n.o.	n.o.	1. Opracowywanie dokumentów o charakterze strategicznym dla gminy	Opiniowanie gminnych dokumentów strategicznych zgodnie z kompetencjami RDOŚ i WSSE	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska Wojewódzki Inspektor Sanitarny	wydłużenie terminu zatwierdzenia dokumentu
			n.o.	n.o.	n.o.		Prowadzenie procedur ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych	Gmina	wydłużenie terminu zatwierdzenia dokumentu
			n.o.	n.o.	n.o.		Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp) potrzeb ochrony zasobów przyrodniczych, ochrony krajobrazu, gleb urodzajnych oraz zasobów złóż kopalin	Gmina	wydłużenie terminu zatwierdzenia dokumentu
2			n.o.	n.o.	n.o.	2. Działania edukacyjne, szkolenie pracowników Urzędu Miejskiego w Chrzanowie	Udział pracowników gminy w szkoleniach w zakresie wprowadzanych nowych przepisów w dziedzinie ochrony środowiska Zakup czasopism i opracowań z zakresu ochrony środowiska	Gmina	brak

n.o. - nie określono wskaźnika b.d. - brak danych

4.2.2. Działania systemowe - edukacja ekologiczna

4.2.2.1. Identyfikacja problemów

Ogólne zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu. Odpowiednie podejście do tematu edukacji ekologicznej mieszkańców, jest jednym z podstawowych warunków skutecznej realizacji celów i zadań postawionych w programie ochrony środowiska. Zapewnienie mieszkańcom łatwego i możliwie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a także o działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska, skutkuje wzrostem świadomości ekologicznej oraz wzrostem ilości inicjatyw oddolnych w dziedzinie ekologicznego korzystania ze środowiska. Kierunki edukacji ekologicznej w Polsce wyznacza Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju” oraz dokument UE „Strategia edukacji dla zrównoważonego rozwoju”. Wskazują one na konieczność włączania treści dotyczących ochrony środowiska do programów edukacji formalnej, a także wspierania programów edukacji nieformalnej i innych inicjatyw mieszkańców. Działania w zakresie edukacji ekologicznej powinny docierać do wszystkich grup zawodowych, społecznych i wiekowych. Aby to osiągnąć konieczne jest znalezienie odpowiednio szerokich i zróżnicowanych środków przekazu. Formy i treści przekazu powinny być dostosowane do specyficznych cech społeczności lub grup do których są skierowane. Można wyróżnić wiele grup, do których mają być kierowane odpowiednio przygotowane informacje, najbardziej typowymi grupami choć nie jedyne są:

- pracownicy administracji publicznej,
- nauczyciele, pracownicy lokalnych mediów (głównie prasy), pracownicy ośrodków kultury,
- dzieci i młodzież,
- dorośli mieszkańcy miast,
- dorośli mieszkańcy terenów wiejskich,
- przedsiębiorcy, kadry kierownicze i pracownicy dozoru w przedsiębiorstwach.

Istotnym elementem skutecznie realizowanej polityki ekologicznej jest współpraca instytucji administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Edukację ekologiczną wśród dzieci i młodzieży najlepiej jest prowadzić w trakcie zajęć szkolnych (najlepiej terenowych) lub pozaszkolnych w świetlicach. Oprócz edukacji najmłodszych, kluczowe znaczenie ma podnoszenie kwalifikacji w zakresie umiejętności prowadzenia edukacji ekologicznej u pracowników administracji państwowej, samorządowej, nauczycieli oraz kadry kierowniczej firm. W szkołach gminy przeprowadzane są corocznie akcje ekologiczne z udziałem dzieci i młodzieży. Ponadto w ramach działań proekologicznych w budżecie gminnym planowane są środki finansowe, przeznaczone na wsparcie promocji działań ekologicznych. Edukacja ekologiczna mieszkańców jest realizowana m.in. poprzez:

- strony internetowe promujące działania proekologiczne,
- druk ulotek i broszur informacyjnych dostarczanych bezpośrednio do mieszkańców,
- plakaty rozwieszane w miejscach publicznych,
- szkolenia,
- publikacje w prasie lokalnej,
- konkursy ekologiczne samodzielne lub będące elementem lokalnych imprez rozrywkowych.

Działania niezbędne dla skutecznego osiągnięcia celów prowadzonych akcji edukacyjnych to:

- realizacja programu edukacji ekologicznej w szkołach,
- edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, wpływu inwazyjnych gatunków obcych oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów środowiska, szczególnie wody i energii elektrycznej,
- promocja i pomoc w tworzeniu gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych,
- opracowanie projektów ścieżek ekologicznych i tras turystycznych,

- organizowanie konkursów promujących racjonalne korzystanie ze środowiska,
- wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego,
- promowanie walorów krajobrazowo-przyrodniczych gminy,
- prowadzenie zajęć z przyrody i biologii na ścieżkach dydaktycznych,
- edukacja mieszkańców w zakresie oszczędnego korzystania z komponentów środowiska, w tym ograniczania ilości odpadów komunalnych,
- prowadzenie szkoleń dla pracowników firm,
- zwiększenie ilości wykwalifikowanych pracowników do realizacji zaplanowanych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej.

Zidentyfikowane problemy ekologiczne:

- znaczne niedobory środków finansowych na cele edukacyjne,
- brak ośrodków edukacji ekologicznej,
- zbyt niski poziom edukacji starszych grup społeczeństwa oraz brak większej liczby ofert edukacyjnych skierowanych do tej grupy wiekowej,
- brak jednolitego programu edukacji ekologicznej w szkołach podstawowych,
- zbyt mało konkursów promujących racjonalne korzystanie ze środowiska.

4.2.2.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Obszar interwencji: (cele dotyczą wszystkich obszarów interwencji)

Cel interwencji: Upowszechnianie postaw proekologicznych wśród mieszkańców

Kierunki interwencji:

- 1. Rozwój edukacji ekologicznej**
- 2. Rozwój i doskonalenie metod komunikacji społecznej**

Tabela 22. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Działania systemowe - edukacja ekologiczna

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Dotyczy wszystkich obszarów interwencji	Upowszechnianie postaw proekologicznych wśród mieszkańców	n.o.	n.o.	n.o.	1. Rozwój edukacji ekologicznej	Propagowanie proekologicznych postaw wśród mieszkańców (w tym w gosp. odpadami, ochronie powietrza)	Gmina ZMGK - Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Wspieranie programów edukacji ekologicznej dla szkół Współdział w organizowaniu konkursów ekologicznych	Gmina Powiat Szkoły Organizacje społeczne	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Szkolenia dla rolników w zakresie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej dla ograniczania zanieczyszczeń gleb i wód, szkolenia w zakresie metod ograniczania skutków zmian klimatu	Ośrodek Doradztwa Rolniczego (ODR)	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Prowadzenie działań promujących ogrzewanie zmniejszające emisję zanieczyszczeń do powietrza w celu uświadamiania mieszkańcom wpływu zanieczyszczeń na zdrowie	Gmina Powiat Marszałek Województwa Małopolskiego	brak
2			n.o.	n.o.	n.o.	2. Rozwój i doskonalenie metod komunikacji społecznej	Informowanie społeczeństwa w zakresie zadań ochrony środowiska poprzez stronę internetową Urzędu Miejskiego w Chrzanowie	Gmina	brak

n.o. - nie określono wskaźnika b.d. - brak danych

4.2.3. Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazu

Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych prowadzona kompleksowo dla wszystkich ekosystemów funkcjonujących na danym obszarze ma na celu:

- utrzymywanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa geologicznego,
- ochrony terenów mających cenne walory krajobrazowe,
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin lub zwierząt wraz z siedliskami poprzez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu,
- utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, a także innych zasobów przyrody i jej składników,
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody.

Szczegółowy opis walorów przyrodniczych Gminy Chrzanów przedstawiono w rozdz. 2 programu. Do najważniejszych i najczęstszych zagrożeń oraz problemów w dziedzinie ochrony przyrody, należy zaliczyć w szczególności:

- postępujący zanik i zubożenie gatunków fauny i flory w wyniku niekorzystnych zmian wynikających z gospodarczego wykorzystania środowiska,
- nadmierna presja na zajmowanie cennych przyrodniczo i atrakcyjnych krajobrazowo terenów pod zabudowę,
- powstawanie barier ekologicznych utrudniających prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego, bariery przegradzają korytarze ekologiczne i wywołują brak łączności przestrzennej pomiędzy obszarami węzłowymi co skutkuje zakłóceniem równowagi ekologicznej i prowadzi do obniżenia sprawności funkcjonowania całego systemu przyrodniczego.

W związku z powyższym, głównym celem polityki ekologicznej Gminy Chrzanów w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu powinno być dążenie do zachowania różnorodności biologicznej na poziomach: wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), bez konieczności nadmiernego ograniczania rozwoju gospodarczego. Należy dążyć do eliminacji konfliktów powstających w wyniku trudności pogodzenia konieczności rozwoju gospodarczego z koniecznością zachowania różnorodności biologicznej. Ochrona różnorodności biologicznej związana jest z koniecznością ochrony zasobów przyrody i krajobrazu na terenie gminy. Ochrona ta powinna być realizowana niezależnie od formalnego statusu ochronnego danego obszaru czy sposobu jego użytkowania. Istotne znaczenie ma uwzględnienie potrzeb ochrony przyrody już na etapie opracowania dokumentów planistycznych w gminie w zakresie zagospodarowania przestrzennego. Można to osiągnąć m.in. na drodze konsultacji z organizacjami ekologicznymi, ośrodkami naukowymi oraz w szczególności z jednostkami sprawującymi formalny nadzór nad ustanowionymi formami ochrony przyrody.

4.2.3.1. Identyfikacja problemów

Ochrona zasobów przyrody i krajobrazu ma prowadzić do zachowania istniejącego stanu (m.in. różnorodności gatunkowej) oraz stwarzania warunków do jak najlepszego rozwoju. Nadrzędnym zadaniem w zakresie ochrony przyrody jest powstrzymanie tendencji do zmniejszania się różnorodności biologicznej oraz dążenie do odbudowy zniszczonych ekosystemów. W związku z powyższym jako podstawę wszelkich działań w zakresie ochrony przyrody należy przyjąć aktualne opracowania w zakresie inwentaryzacji przyrodniczej gminy, w celu ochrony obszarów, dla których konieczna jest ochrona prawna z jednoczesnym zachowaniem możliwości zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Inwentaryzacja przyrodnicza powinna być prowadzona w ramach działań Regionalnego Konserwatora Przyrody, w ramach wykonywanych opracowań przyrodniczych i ekofizjograficznych dla gminy oraz dokumentów opracowywanych na potrzeby postępowań o uzyskanie decyzji administracyjnych, a w szczególności decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji

przedsięwzięcia. Opracowania te w istotny sposób wspomagają typowanie obszarów cennych przyrodniczo. Do działań w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu, podejmowanych głównie przez gminę, należą działania w zakresie realizacji i koordynacji następujących głównych zadań:

- kształtowanie polityki zagospodarowania przestrzennego respektującego wartości przyrodnicze i krajobrazowe,
- należyte uwzględnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy tworzeniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- ochrona istniejących i zakładanie nowych terenów zielonych na obszarach miasta, rewitalizacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
- kształtowanie właściwych postaw społeczeństwa wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności,
- promowanie istniejących form ochrony przyrody i innych miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych,
- ochrona istniejących i zakładanie nowych terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych,
- zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych do rozwoju agroturystyki.

Ochrona bioróżnorodności powinna być realizowana na zasadach zrównoważonego rozwoju, dlatego też na wyznaczonych obszarach ochronnych najczęściej nie przewiduje się wprowadzenia ochrony ścisłej. Generalnie należy stwierdzić, że użytkowanie ziemi na tych obszarach nie może doprowadzić do zaniku siedlisk lub gatunków, pomniejszenia areалу ich występowania lub do zmniejszenia liczebności gatunków roślin i zwierząt. Ochrona bioróżnorodności może być realizowana na podstawie planów ochrony, które wskazują kierunki i metody gospodarowania na danym terenie. Będą one zawierać np.: wytyczne dotyczące zachowania lub przywrócenia ekstensywnych metod gospodarowania na obszarach rolniczych lub respektowania zasad ekologicznej gospodarki leśnej. Ich ustalenia będą wiążące dla planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzania lasów oraz innych dokumentów strategicznych.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, rada gminy może w drodze uchwały, objąć ochroną szczególnie cenne miejsca i obiekty przyrodnicze w formie użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i pomników przyrody. Do takich obszarów należą przede wszystkim doliny rzeczne pełniące funkcję korytarzy ekologicznych, łączących obszary węzłowe. Chronione powinny być także tereny zieleni, drzewostan oraz zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, wzdłuż cieków wodnych, które zapobiegają przedostawaniu się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń i tworzą korytarze ekologiczne. Ważnym działaniem w zakresie ochrony przyrody będzie odbudowa zniszczonych ekosystemów, które utraciły równowagę przyrodniczą. Dotyczy to szczególnie ekosystemów w dolinach cieków wodnych, szczególnie wrażliwych na zanieczyszczenie i antropopresję. Działania naprawcze powinny w tym przypadku prowadzić do przywrócenia naturalnych stosunków wodnych oraz do odbudowy zniszczonych koryt cieków wodnych. Renaturalizacji powinny podlegać wszystkie koryta cieków wodnych niekorzystnie przekształcone w wyniku utwardzenia ich dna i niepotrzebnej obudowy brzegów.

Obszary o dużych walorach przyrodniczych i podlegające prawnej ochronie przyrody, mogą być szczególnie atrakcyjne dla turystów. Walory przyrodnicze w połączeniu z udostępnieniem lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego mogą stanowić podstawę do rozwoju różnych form turystyki, a zwłaszcza agroturystyki i turystyki pieszej.

Zwiększenie zalesień oraz ochrona istniejących cennych zasobów leśnych jest jednym z niezbędnych działań proekologicznych, warunkujących osiągnięcie celów ochrony środowiska przyrodniczego oraz rozwój komplementarnych dziedzin gospodarki, zwłaszcza turystyki. Lasy odgrywają również znaczącą rolę w naturalnym procesie zapewnienia retencji wody. Jak wynika z analizy stanu aktualnego, gmina pomimo znacznej urbanizacji i uprzemysłowienia, posiada korzystny wskaźnik lesistości. Stanowi to podstawę dla rozwoju różnych form turystyki ekologicznej oraz form wypoczynku weekendowego i rekreacji w środowisku leśnym.

Zidentyfikowane problemy ekologiczne:

- brak pełnego opracowania monitoringu stanu zachowania gatunków, obszarów chronionych, ptaków i siedlisk przyrodniczych, zgodnego z wymaganiami krajowymi i międzynarodowymi,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i antropogeniczne przekształcanie koryt rzecznych,
- presja przemysłu, urbanizacji, zagrożenie ciągłości naturalnych korytarzy ekologicznych,
- zaśmiecanie terenów leśnych wokół terenów mieszkaniowych i turystycznych,
- presja inwestorów na tereny znajdujące się w dolinach rzecznych i położone na terenach atrakcyjnych widokowo.

4.2.3.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Osiągnięcie poprawy w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu gminy wymaga następujących działań realizowanych przez gminę, nadleśnictwo, regionalnego konserwatora przyrody oraz inne jednostki organizacyjne:

- ochrona przed zainwestowaniem cennych przyrodniczo i krajobrazowo terenów gminy,
- prowadzenie zalesień i odnowień równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów,
- ograniczanie lub eliminacja zewnętrznej presji na ekosystemy leśne,
- opracowanie planów ochrony/zadań ochronnych dla obszarów objętych ochroną prawną,
- dokarmianie zwierząt dziko żyjących,
- wydawanie informatorów o najcenniejszych walorach gminy i zasadach ich ochrony,
- prowadzenie edukacji dla mieszkańców na temat ochrony rodzimej fauny, a także negatywnych zjawisk związanych z wypalaniem traw i pól,
- zaniechanie realizacji dużych inwestycji na terenach wzmożonej ochrony fauny,
- budowa przyrodniczych ścieżek dydaktycznych oraz dróg rowerowych,
- ochrona i rozwój istniejącej zieleni urządzonej,
- zwiększenie liczebności podstawowych gatunków zwierzyny drobnej,
- obejmowanie różnymi formami ochrony prawnej, terenów przyrodniczo cennych.

Wskazane powyżej działania wymagają współpracy ze strony powiatu, gminy, nadleśnictwa, konserwatora przyrody, właścicieli i zarządców terenów, instytucji naukowych i organizacji ekologicznych. Gmina w większości powyższych zadań może pełnić wyłącznie rolę koordynacyjną. Zasadniczym narzędziem gminy w ochronie zasobów przyrodniczych jest odpowiednio kształtowana polityka ekologiczna w zakresie działań systemowych, w planowaniu przestrzennym, działaniach administracyjnych i edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Obszar interwencji: Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazu

Cel interwencji: Poprawa jakości i bezpieczeństwa zasobów przyrodniczych, ochrona naturalnego krajobrazu

Kierunki interwencji:

- 1. Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych**
- 2. Kształtowanie polityki zagospodarowania przestrzennego respektującego wartości przyrodnicze i krajobrazowe**
- 3. Realizacja zrównoważonej gospodarki na terenach leśnych**

Tabela 23. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazu

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazu	Poprawa jakości i bezpieczeństwa zasobów przyrodniczych ochrona naturalnego krajobrazu	n.o.	n.o.	n.o.	1. Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych	Ochrona istniejących i zakładanie nowych terenów zielonych, pielęgnacja terenów zieleni, przycinka pielęgnacyjna drzew	Gmina	dodatkowe obciążenie budżetu Gminy niewystarczające środki finansowe
			n.o.	n.o.	n.o.		Pielęgnacja terenów zielonych	Powiat Gmina	ograniczona realizacja zadania przez zarządców terenów, w tym dróg
			n.o.	n.o.	n.o.		Ochrona, pielęgnacja i konserwacja istniejących obiektów i form ochrony przyrody	Instytucje odpowiedzialne - służby ochrony przyrody i zabytków	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Organizowanie kampanii edukacyjnych oraz wspieranie organizacji pożytku publicznego w zakresie działań wpływających na poprawę stanu środowiska przyrodniczego	Gmina i jej jednostki organizacyjne Powiat	brak
2			n.o.	n.o.	n.o.	2. Kształtowanie polityki zagospodarowania przestrzennego respektującego wartości przyrodnicze i krajobrazowe	Planowanie inwestycji z zachowaniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Inwestorzy	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Aktualizacja opracowań ekofizjograficznych w celu ochrony obszarów przyrodniczo cennych	Gmina	brak

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

			n.o.	n.o.	n.o.		Rozbudowa infrastruktury turystycznej i edukacyjnej na terenach atrakcyjnych przyrodniczo	Gmina Powiat Nadleśnictwo	możliwe obciążenie dla środowiska w wyniku zwiększenia ruchu turystycznego
3			n.o.	n.o.	n.o.	3. Realizacja zrównoważonej gospodarki na terenach leśnych	Promocja aktywnych form turystyki rekreacyjnej	Gmina Powiat Nadleśnictwo	możliwe obciążenie dla środowiska w wyniku nadmiernego zwiększenia ruchu turystycznego
			% powierzchni lasów objęty planem (gmina, powiat)	100% 2025 r.	100%		Opracowanie uproszczonych planów urządzania lasów lub inwentaryzacja stanu lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa	Gmina Powiat	brak
			%pow. nadzorowanej (powiat)	100% 2025 r.	100%		Nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa	Powiat	brak

n.o. - nie określono wskaźnika

4.2.4. Gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa

4.2.4.1. Identyfikacja problemów

Podstawą ochrony wód są ustawy Prawo ochrony środowiska oraz Prawo wodne. Ochrona wód polega na zapewnieniu jak najlepszej ich jakości, w tym utrzymywaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej. Ustawa Prawo wodne nakazuje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, uwzględniającymi zasadę wspólnych interesów. Ochrona wód powinna być realizowana poprzez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności. Jednym z celów polityki środowiskowej państwa, województwa, powiatu i gminy jest zapewnienie mieszkańcom wody pitnej o odpowiedniej jakości. Z tego powodu ważne jest utrzymanie jakości wód podziemnych i powierzchniowych, co najmniej na poziomie wymaganym przepisami. Ochrona wód powierzchniowych a pośrednio podziemnych wiąże się głównie z wprowadzeniem zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej.

Wprowadzenie zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej wynika z Dyrektywy 91/271/EWG i polega na budowie i rozbudowie systemów kanalizacji zbiorczych i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków, z uwzględnieniem aspektów zlewniowych.

W miejscach, gdzie budowa kanalizacji zbiorczej generuje nadmierne koszty (np. przy rozproszonej zabudowie), dyrektywa dopuszcza zastosowanie indywidualnych rozwiązań, pod warunkiem, że pozwolą one na osiągnięcie tego samego poziomu ochrony wód. Na obszarach, gdzie występuje rozproszona zabudowa działania są ukierunkowane na skanalizowanie i odprowadzenie ścieków do oczyszczalni indywidualnych. Z definicji, przydomowe oczyszczalnie ścieków są to urządzenia przeznaczone do oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych w ilości do 5 m³/d, pochodzących z budynków mieszkalnych jedno- i wielorodzinnych, zamieszkałych stale lub okresowo (np. domki letniskowe) oraz w obiektach użytkowania zbiorowego (motele, szkoły, pensjonaty, punkty gastronomiczne). Podana wielkość 5 m³/d wynika bezpośrednio z ustawy Prawo wodne, która nadaje właścicielowi gruntu prawo do wprowadzania do wód lub do ziemi oczyszczonych ścieków bez pozwolenia wodnoprawnego do tej wielkości. Również Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz.U. 2019 poz. 1311) określa wymagania odnośnie możliwości zrzutu ścieków z własnych gospodarstw domowych lub rolnych do ziemi.

Realizacja przydomowej oczyszczalni ścieków wymaga zgłoszenia na podstawie § 2 pkt.1 rozporządzenia Ministra Środowiska (Dz.U. 2019 poz. 1510) z dn. 22 lipca 2019 r., w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia. W przypadku wprowadzania ścieków z oczyszczalni przydomowej do śródlądowych wód powierzchniowych (własność Skarbu Państwa) lub na grunt nie będący własnością użytkownika oczyszczalni (tzw. szczególne korzystanie z wód), pozwolenie wodnoprawne jest wymagane niezależnie od ilości wprowadzanych ścieków.

Ochrona jakości wód podziemnych ma na celu zmniejszenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych. W tej sytuacji konieczne jest respektowanie w planowaniu przestrzennym oraz w działaniach realizacyjnych, wszelkich informacji bieżących oraz prognoz dotyczących oddziaływań na środowisko wodne projektowanej zabudowy. Zbiorniki wód podziemnych podlegają ochronie zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska. Ich ochrona polega w szczególności na:

- zmniejszeniu ryzyka zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszarach ich zasilania,
- utrzymaniu równowagi zasobów tych wód.

Ważnym elementem ochrony wód podziemnych jest zapewnienie aktualnej informacji o jakości tych wód. Zadanie to powinno być realizowane poprzez regionalny i lokalny monitoring wód podziemnych, który winien zapewnić stałą obserwację dynamiki zmian jakościowych oraz wspomagać działania zmierzające do likwidacji lub ograniczenia ujemnego wpływu czynników antropogenicznych.

Cele w zakresie ochrony wód częściowo są zbieżne z celami w zakresie poprawy ich jakości i mogą być rozpatrywane wspólnie. Zostały one zebrane w trzech kierunkach działań, z których do najważniejszych należą: ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych oraz zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości. Zadania te zgłaszane są przez gminę i wynikają ze stanu skanalizowania i zwodociągowania. W kierunku racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych należy realizować zadania związane z modernizacją systemów zaopatrzenia mieszkańców w wodę, które przyczynią się do zminimalizowania strat wody, oraz zadania związane ze sprawnym dostarczeniem wody do wszystkich mieszkańców poprzez utrzymanie w należytym stanie technicznym sieci wodociągowej. W ramach działań związanych z ochroną wód należy kontynuować realizację zadań o charakterze nieinwestycyjnym polegających na inwentaryzacji istniejących źródeł zanieczyszczeń wód i gleb ściekami. Istotne znaczenie mają działania w kierunku ograniczania spływu powierzchniowego zanieczyszczeń do wód. W przemyśle i rolnictwie konieczne jest wprowadzenie najlepszych dostępnych praktyk i technik co w konsekwencji ograniczy ilość zużywanej wody i przyczyni się do zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do odbiorników. Istotnym zagadnieniem w tej materii jest proces podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, m.in. poprzez propagowanie proekologicznych postaw obejmujących praktyki oszczędzania wody. Działania nastawione na zminimalizowanie strat wody powinny obejmować wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z zasobów wodnych ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu i gospodarki komunalnej. Realizacja działań w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych poprzez ograniczenie nielegalnego zrzutu ścieków, przyczyni się do poprawy jakości rzek i cieków, co przełoży się na poprawę warunków bytowania organizmów wodnych i przyczyni się do dalszego ograniczenia zanieczyszczenia wód dorzecza Wisły. Poprawa infrastruktury (kanalizacja i wodociągi) wpłynie na zwiększenie możliwości rozwojowych powiatu. Zadania te wpłyną również na ograniczenie zagrożenia wód zbiorników wód podziemnych. Analizę stanu aktualnego jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Gminy Chrzanów zawiera rozdz. 3 programu.

Zidentyfikowane problemy ekologiczne:

- zły stan jakości wód powierzchniowych płynących,
- lokalne zagrożenie podtopieniami (czasowe - w wyniku zjawisk atmosferycznych, stałe - w wyniku odbudowy zwierciadła wód podziemnych na terenach osiadań pogórniczych i terenach bezodpływowych),
- realne zagrożenie zanieczyszczeniem triasowego zbiornika wód podziemnych GZWP-452,
- dysproporcje pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenach wiejskich i terenach zabudowy jednorodzinnej na obszarze miasta,
- zakłady przemysłowe stwarzają potencjalne zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych,
- zdegradowane tereny przemysłowe,
- składowiska odpadów przemysłowych,
- składowisko odpadów komunalnych.

4.2.4.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Wody powierzchniowe:

- budowa zbiorników retencyjnych na terenach gminnych,
- propagowanie wśród mieszkańców zasad prowadzenia retencji wód opadowych,
- ochrona przed ingerencją w pasie terenu przylegającym do cieku wodnego oraz ochrona terenów nadających się pod budowę zbiorników retencyjnych,
- przywracanie i utrzymanie jakości ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
- bieżąca konserwacja koryt potoków,
- bieżąca konserwacja sztucznych rowów odwadniających,

- ograniczenie zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i do ziemi poprzez kontrole stanu technicznego urządzeń do przechowywania i oczyszczania ścieków komunalnych, kontrole sposobu postępowania ze ściekami,
- zapobieganie zaśmiecaniu dolin potoków i cieków,
- edukacja mieszkańców w zakresie zagrożeń wynikających z nieprawidłowej gospodarki ściekami i promocja nowoczesnych technologii gromadzenia i usuwania ścieków,
- prowadzenie kontroli obiektów o największym zagrożeniu dla wód powierzchniowych przez uprawnione jednostki.

Wody podziemne:

- ograniczenie zanieczyszczeń punktowych odprowadzanych do wód i ziemi: rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów, ograniczenie wpływu oddziaływania czynnych składowisk odpadów,
- bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”,
- podejmowanie działań przez podmioty gospodarcze w zakresie ograniczenia zużycia wody.

Sieć wodociągowa i kanalizacja:

- rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej, kanalizacyjnej sanitarnej i deszczowej, budowa nowych odcinków na terenach przeznaczonych pod zabudowę,
- budowa przydomowych oczyszczalni na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalna z przyczyn ekonomicznych, bądź trudna do realizacji ze względów technicznych,
- prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni i zbiorników bezodpływowych i ich okresowa kontrola w zakresie prawidłowego opróżniania, odprowadzania ścieków i wywozu osadów ściekowych,
- kontynuacja wsparcia finansowego dla mieszkańców gminy realizujących przydomowe, biologiczne oczyszczalnie ścieków na terenach nieskanalizowanych, poza obszarem aglomeracji.

Obszary interwencji: Poprawa gospodarowania wodami, gospodarka wodno-ściekowa

**Cele interwencji: 1. Poprawa bezpieczeństwa zasobów wodnych
2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej**

Kierunki interwencji:

- 1. Zarządzanie zasobami wodnymi i ich racjonalne wykorzystanie**
- 2. Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych**
- 3. Zapewnienie mieszkańcom dostaw wody dobrej jakości i odbioru ścieków**
- 4. Ochrona terenów zagrożonych podtopieniami i nagłymi wezbrzeniami cieków wodnych**
- 5. Ochrona terenów zagrożonych podtopieniami w wyniku odbudowy zwierciadła wód podziemnych**

Tabela 24. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Poprawa gospodarowania wodami, gospodarka wodno-ściekowa

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Poprawa gospodarowania wodami	Poprawa bezpieczeństwa zasobów wodnych	n.o.	n.o.	n.o.	1. Zarządzanie zasobami wodnymi i ich racjonalne wykorzystanie	Minimalizacja strat wody w sieci wodociągowej	Dostawca wody - (Wodociągi Chrzanowskie)	Nieprzewidziane awarie sieci z uwagi na ich stan techniczny
			liczba dotacji do budowy zbiorników na deszczówkę/ gmina	28/2023 r. 22/2024 r..	n.o.		Budowa zbiorników retencyjnych na terenach gminnych, Propagowanie wśród mieszkańców zasad prowadzenia retencji wód opadowych	Właściciele nieruchomości Gmina PGW WP	brak
			liczba dotacji do montażu i zakupu przydomowych oczyszczalni ścieków / gmina	9/2023 r. 14/2024 r..	n.o.	2. Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach gdzie brak możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej	Właściciele nieruchomości Gmina	brak środków finansowych, ograniczenia lokalizacyjne i prawne, ryzyko zanieczyszczenia środowiska w wyniku niewłaściwego użytkowania
			n.o.	n.o.	n.o.		Utrzymanie oraz poprawa stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych Działania w zakresie poprawy bioróżnorodności ekosystemów wodnych	Powiat Gmina Koła Wędkarskie PGW WP	brak
			ilość kontroli zbiorników na nieczystości płynne/ ZMGK	649/2024r.	n.o.		Prowadzenie inwentaryzacji i kontroli opróżniania przydomowych zbiorników na nieczystości oraz osadników oczyszczalni przydomowych Kontrolowanie oczyszczalni ścieków komunalnych	GIOŚ Związek Międzygminny Gospodarka Komunalna	brak

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

			n.o.	n.o.	n.o.		Bieżąca konserwacja potoków, cieków i rowów odwadniających, renaturalizacja koryt potoków	Właściciele i zarządcy cieków, rowów PGW WP Gmina	brak
			klasa jakości wód (WIOŚ, PIB-PIG)	wody pow. IV-V klasa wody podz. II-III klasa /2020 r.	I-II kl. wody pow. I-II kl. wody podz.		Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	GIOŚ PIB-PIG Warszawa	brak środków finansowych skutkuje brakiem monitoringu w gminie
2	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	% mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej (Wodociągi, GUS)	98,4 / 2024 r.	100	4. Zapewnienie mieszkańcom dostaw wody dobrej jakości i odbioru ścieków	Sukcesywna rozbudowa sieci wodociągowej i modernizacja wodociągów	Wodociągi Chrzanowskie	brak środków finansowych
			% mieszkańców korzystających z sieci (Wodociągi, GUS)	83,1 / 2024 r.	100		Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich gminy, wyrównywanie dysproporcji pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej i wodociągowej	Wodociągi Chrzanowskie	brak środków finansowych złe warunki lokalizacyjne utrudniają przyłączenie
			n.o.	n.o.	n.o.	4. Ochrona terenów zagrożonych podtopieniami i nagłymi wezbraniami	Odwodnienie dróg gminnych oraz utrzymanie drożności rowów i przepustów i innych urządzeń wodnych	Gmina PGW WP	brak środków finansowych
			n.o.	n.o.	n.o.	5. Ochrona terenów zagrożonych podtopieniami w wyniku odbudowy zwierciadła wód podziemnych	Działania dla zabezpieczenia i zagospodarowania terenu, przeciwdziałanie wzrostowi poziomu wody w obrębie zagłębień bezodpływowych poprzez zagospodarowanie lub odprowadzenie nadmiaru wody do odbiorników powierzchniowych	Gmina Zarządca terenu	brak środków finansowych

n.o. - nie określono wskaźnika

4.2.5. Ochrona gleb i powierzchni ziemi

4.2.5.1. Identyfikacja problemów

Zasady oraz cele ochrony powierzchni ziemi określają przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska. Istota działań ochronnych polega na zapobieganiu i przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom powierzchni ziemi, a w razie jej uszkodzenia lub zniszczenia, na przywróceniu do stanu właściwego. Zasadniczą jednak i zarazem najbardziej szczegółową regulacją dotyczącą problematyki ochrony zasobów i jakości gruntów jest Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Celem jej jest zachowanie jak największego areалу gruntów, poprawa ich wartości oraz pełne wykorzystanie dla potrzeb produkcji rolnej i leśnej. Cel ten ma charakter gospodarczy, jednakże łączą się z nim także cele środowiskowe, bowiem grunty rolne i leśne należycie zagospodarowane są też pozytywnym elementem środowiska, podnoszącym jego wartość. Do najważniejszych czynników powodujących degradację gleb na terenie Gminy Chrzanów należy zaliczyć:

- historyczna oraz obecna działalność przemysłu (w tym górnictwa odkrywkowego i przeróbki kopalin - wapień, dolomity, rudy Zn-Pb),
- lokalne niecki osiadania i podtopienia terenu,
- wstrząsy górotworu o zmiennym nasileniu wywołane eksploatacją podziemną węgla kamiennego,
- masowe odłogowanie gruntów rolnych,
- zanieczyszczenia transgraniczne atmosfery,
- przemysłowe zanieczyszczenia gleb,
- urbanizację i osadnictwo - presja na odrolnienie gruntów.

Szczegółowe informacje na temat aktualnego stanu oraz zagrożeń gleb w gminie zamieszczono w rozdz. 3.3 Programu. W realizacji zadań ochrony gleb, z których część posiada charakter nieinwestycyjny lub wiąże się z działalnością statutową niektórych jednostek, uczestniczyć będą takie jednostki jak: Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (MODR), Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (MZMiUW), Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Okręgowe Stacja Chemiczno-Rolnicze oraz placówki oświatowe.

Ochrona gleb wymaga prowadzenia kontroli stanu jakości gleb i ich przydatności rolniczej. Istotne jest prowadzenie rejestracji zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych gleb, wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania negatywnych czynników takich jak: przemysł, emisje, odpady, erozja, ścieki. Prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi stanowi istotny element ich ochrony. Zakres i sposób prowadzenia tych badań określa w drodze rozporządzenia Minister właściwy ds. środowiska. Są to zadania w ramach działań prewencyjno-kontrolnych, które mają charakter działań długookresowych. Niezbędne działania w zakresie ochrony gruntów, gleb i powierzchni ziemi polegają na:

- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych,
- przeciwdziałanie i naprawa szkód górniczych,
- przeciwdziałanie szkodom w produkcji rolnej i leśnej oraz w drzewostanach,
- poprawianiu wartości użytkowej gruntów oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności,
- przywracaniu gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym ich wartości użytkowych, przyrodniczych i krajobrazowych (rekultywacja).

Zidentyfikowane problemy ekologiczne:

- zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi w niektórych obszarach gminy i związany z tym brak możliwości ich wykorzystywania do produkcji żywności,
- niekorzystne oddziaływanie terenów zanieczyszczonych w wyniku działalności przemysłu na środowisko gruntowo-wodne i konieczność podjęcia działań w zakresie ich rekultywacji,

- powszechna w ostatnim okresie rezygnacja z użytkowania rolniczego gleb i związana z tym ich degradacja (procesy erozyjne, silne zachwaszczenie i zakrzewienie),
- skutki presji przemysłu (zajmowanie terenów, składowiska, zwałowiska, place magazynowe),
- skutki eksploatacji podziemnej węgla kamiennego (wstrząsy sejsmiczne, osiadanie terenu, powstawanie zapadlisk),
- zanieczyszczenie gleb wokół obiektów pogórnich po eksploatacji rud cynkowo-ołowiowych.

4.2.5.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Podstawowe działania interwencyjne w zakresie ochrony gleb i powierzchni ziemi związane z zapewnieniem skutecznej kontroli przestrzegania wymogów ochrony gleb oraz realizacją praktycznych zadań w zakresie rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych. Ochronę gleb i powierzchni ziemi realizuje się poprzez:

- systematyczną kontrolę przez uprawnione służby poziomu zanieczyszczeń w glebach (głównie metali ciężkich i pH),
- opracowanie i wdrożenie programów edukacyjnych dotyczących ochrony powierzchni ziemi i gleb,
- identyfikację gruntów i nieużytków do planowanego zalesienia,
- uwzględnianie w gminnych planach zagospodarowania potrzeb ochrony gruntów rolnych na których występują gleby najwyższej klasy,
- zwiększanie lesistości zarówno w wyniku sztucznych zalesień jak i sukcesji naturalnej, oraz racjonalizacja użytkowania gruntów, zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych,
- wprowadzanie do gospodarki leśnej zasad leśnictwa ekosystemowego, dynamiczna ochrona istniejącego zróżnicowania biologicznego wykorzystująca zarówno naturalne procesy genetyczne (adaptacja) jak i działania człowieka, ukierunkowane na zachowanie istniejącego zróżnicowania biologicznego, ukierunkowanie sztucznej selekcji również na cechy przystosowawcze do zmieniających się warunków klimatycznych,
- promowanie wśród mieszkańców działań ograniczających degradację i erozję gleb,
- likwidację punktowych źródeł zanieczyszczenia gleb (nielegalne wysypiska odpadów, nieszczelne szamba),
- kontrolę podmiotów gospodarczych w zakresie ich wpływu na zanieczyszczenie środowiska glebowego,
- rewitalizację terenów zdegradowanych,
- planowanie i prowadzenie eksploatacji podziemnej złóż węgla kamiennego w sposób zapewniający minimalizację oddziaływania na powierzchnie terenu,
- ochrona i rewitalizacja terenów zagrożonych w wyniku zjawisk poeksploatacyjnych,
- upowszechnienie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej wśród rolników.

Obszar interwencji: Ochrona gleb i powierzchni ziemi

Cel interwencji: Ochrona gleb przed zanieczyszczeniem i degradacją

Kierunki interwencji:

- 1. Rekultywacja oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych**
- 2. Ochrona gleb użytkowanych rolniczo z jednoczesnym zachowaniem oraz wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej**
- 3. Rozpoznanie i monitorowanie obszarów zagrożonych deformacjami powierzchni terenu, podejmowanie działań naprawczych oraz zapobieganie skutkom szkód górniczych**

Tabela 25. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Ochrona gleb i powierzchni ziemi - Ochrona gleb przed zanieczyszczeniem i degradacją

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Ochrona gleb przed zanieczyszczeniem i degradacją	n.o.	n.o.	n.o.	1. Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych	Działania w zakresie rekultywacji, rewitalizacji i zagospodarowania terenów zdegradowanych	Właściciele i zarządcy nieruchomości Gmina	upadłość firmy, brak środków, problemy własnościowe
			n.o.	n.o.	n.o.		Monitoring stopnia zanieczyszczenia gleb w obrębie funkcjonujących obecnie i w przeszłości zakładów przemysłowych oraz wokół czynnych i zamkniętych składowisk odpadów	PIOŚ	
			n.o.	n.o.	n.o.		Przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi, z wyłączeniem remediacji polegających na samooczyszczaniu	Powiat Gmina Właściciele terenu	
			n.o.	n.o.	n.o.		Przedsięwzięcia związane z niepolegającą na samooczyszczaniu remediacją historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi, jeżeli obowiązującym do przeprowadzenia remediacji jest władająca powierzchnią ziemi jednostka samorządu terytorialnego	Powiat Gmina Właściciele terenu	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

	Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Ochrona gleb przed zanieczyszczeniem i degradacją	n.o.	n.o.	n.o.		Prowadzenie systemowych badań określających zanieczyszczenie gleb użytkowanych rolniczo w ramach krajowego monitoringu ekologicznego	IUNG Puławy	
2			n.o.	n.o.	n.o.	2. Ochrona gleb użytkowanych rolniczo z jednoczesnym zachowaniem oraz wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej	Koordinowanie działań Dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych - szkolenia dla rolników	MODR	
			n.o.	n.o.	n.o.		Wykonywanie okresowych badań jakości gleb zgodnie z art. 101d ust. Prawo ochrony środowiska	Starosta	
			n.o.	n.o.	n.o.		Ochrona i wprowadzenie zadrzewień, zakrzewień oraz upraw spełniających rolę przeciwoerozyjną i zapobiegających pogarszaniu się jakości gleb oraz przeciwdziałających zakwaszaniu	Gmina Właściciele terenu	
			n.o.	n.o.	n.o.		Wsparcie inwestycyjne gospodarstw oraz szkolenia i doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania produkcji rolnej do zwiększonego ryzyka klimatycznego i przeciwdziałania zmianom klimatu	MODR	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

			n.o.	n.o.	n.o.		Bieżąca likwidacja punktowych źródeł zanieczyszczenia gleb	Gmina Właściciele terenu	
			% zinwentaryzowanych i skontrolowanych zbiorników	b.d.	100%		Prowadzenie ewidencji, kontroli częstotliwości opróżniania szamb i zbiorników oczyszczalni przydomowych	Gmina ZMGK	
3	Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Ochrona gleb przed zanieczyszczeniem i degradacją		n.o.	n.o.	3. Rozpoznanie i monitorowanie obszarów zagrożonych deformacjami powierzchni terenu, podejmowanie działań naprawczych oraz zapobieganie skutkom szkód górniczych	Prowadzenie eksploatacji pokładów węgla w sposób minimalizujący ryzyko powstawania naprężeń górotworu	Zakłady Górnicze	

b.d. - brak aktualnych danych, n.o. - nie określono

4.2.6. Ochrona klimatu i poprawa jakości powietrza

4.2.6.1. Identyfikacja problemów

Dyrektywa 2008/50/WE (dyrektywa CAFE) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystego powietrza dla Europy (Dz. Urz. UE L.152 z 11 czerwca 2008 r.) jest podstawowym aktem prawnym Unii Europejskiej w zakresie jakości powietrza w państwach członkowskich. Dyrektywa CAFE wprowadziła nowe mechanizmy dotyczące zarządzania jakością powietrza w strefach. Dyrektywa podlega procesowi transpozycji do prawa polskiego, jej wdrożenie następuje poprzez wprowadzenie zmian w prawie krajowym.

Działania w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego powinny się skupiać na działaniach prewencyjnych oraz eliminowaniu trzech głównych źródeł zanieczyszczenia: niskiej emisji, emisji komunikacyjnej oraz emisji przemysłowej. W zakresie egzekwowania wymogów ochrony powietrza na terenie gminy, największe uprawnienia posiadają: starosta powiatowy oraz marszałek województwa, do których kompetencji należy m.in. wydawanie pozwoleń w drodze decyzji na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza oraz przyjmowanie zgłoszeń instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z których emisja nie wymaga pozwolenia. Na terenie wszystkich gmin powiatu chrzanowskiego istotnym zadaniem jest ograniczenie niskiej emisji poprzez likwidację i modernizację starych, niskosprawnych kotłowni domowych oraz wymianę wyeksploatowanych kotłów na nowoczesne, wysokosprawne i posiadające atesty.

Węgiel powinien być stopniowo zastępowany innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła (gaz ziemny i in.). Jednym ze sposobów znacznego ograniczenia niskiej emisji jest wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Największe szanse na rozwój w Gminie Chrzanów ma wykorzystanie energii słonecznej, biomasy oraz ciepła gruntu.

Należy dalej promować działania zmniejszające straty ciepłe w budynkach. Termoizolacja prowadzona zarówno w skali indywidualnego odbiorcy, jak i zakładów przemysłowych może znacznie zredukować zużycie energii, co automatycznie ograniczy emisję zanieczyszczeń do powietrza. Emisja ze źródeł komunikacyjnych może stanowić zagrożenie na terenach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie szlaków i węzłów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu pojazdów.

Jednym z najważniejszych czynników wpływających na poprawę jakości powietrza atmosferycznego będzie wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Szczególną rolę powinny tu odegrać szkoły, środki masowego przekazu i pozarządowe organizacje ekologiczne wspierające działania samorządów gminnych. W najbliższych latach szczególnie ważne będzie promowanie działań prowadzących do ograniczania niskiej emisji ze źródeł lokalnych.

Zadania w zakresie działań zapobiegawczo-kontrolnych, nieinwestycyjnych, realizowane są głównie przez Urząd Marszałkowski, GIOŚ i gminę z ich własnych budżetów. Zadania w zakresie ograniczenia niskiej emisji to jednak głównie zadania inwestycyjne, które są finansowane przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców i gminę, z wykorzystaniem dostępnych funduszy własnych i pomocowych ze źródeł UE.

W celu zwiększenia i lepszego skoordynowania efektywności działań w ograniczaniu emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz uzyskania dostępu do źródeł wsparcia finansowego, gmina opracowała Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN).

Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii powinno być realizowane poprzez promowanie odnawialnych źródeł energii oraz technologii, poprzez dawanie przykładu we wdrażaniu odnawialnych źródeł energii oraz wspieranie pozyskiwania energii (głównie słonecznej) dla obiektów gminnych i prywatnych.

W związku z niedotrzymywaniem kryterium ochrony zdrowia, potwierdzonym wynikami monitoringu powietrza wykonywanego przez WIOŚ, strefa małopolska w której znajduje się gmina, została zakwalifikowana do opracowania programu ochrony powietrza. Zadanie to zrealizował w roku 2017 Urząd Marszałkowski województwa małopolskiego (informacja o najważniejszych zadaniach dla powiatu i gmin wynikających z POP znajduje się w rozdz. 1.4.).

W roku 2020 Sejmik Województwa Małopolskiego uchwalił nowy Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego (zaktualizowany w r. 2024) składający się z: dokumentu głównego

wyznaczającego długoterminowe działania naprawcze oraz z planu działań krótkoterminowych Z aktualnego programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, w związku ze stwierdzonymi zagrożeniami jakości powietrza w powiecie, wynikają szczególne obowiązki dla burmistrzów i wójtów gmin. W aktualnie obowiązującym wojewódzkim programie ochrony powietrza wskazano obowiązki organów (w tym starostw powiatowych i gmin) i innych jednostek. Zadania jednostek samorządu lokalnego są następujące:

- wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw w budynkach użyteczności publicznej,
- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz budownictwo energooszczędne i pasywne,
- produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym, wsparcie finansowe działań zapisanych w Programach ograniczania niskiej emisji lub Planach Gospodarki Niskoemisyjnej we wszystkich gminach,
- projektowanie układu przestrzennego zabudowy z zachowaniem i ochroną jak największej liczby obszarów zielonych m.in. poprzez opracowanie strategii w zakresie rozwoju systemu terenów zieleni, uwzględniającej warunki aerosanitarne i zmierzającej do integracji rozproszonej struktury zieleni w ciągły system,
- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego ograniczeń budowy w centrach miejscowości obiektów mogących powodować wzmożone natężenie ruchu jak np. centra logistyczne, czy zakłady przemysłowe,
- rozbudowa infrastruktury zielonej,
- rozwój komunikacji publicznej przyjaznej pasażerowi, utrzymanie stref płatnego parkowania, rozwój komunikacji rowerowej,
- prowadzenie akcji edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza, przekazywanie Zarządowi Województwa informacji o wydawanych decyzjach mających wpływ na realizację programu zgodnie z art. 84 ust. 2 pkt. 7 ustawy POŚ,
- analiza skali ubóstwa energetycznego, potrzeb w zakresie termomodernizacji i wymiany ogrzewania u tych osób oraz wsparcie dla osób dotkniętych ubóstwem energetycznym i rekomendowane wprowadzenie programów osłonowych dla najuboższych,
- zatrudnienie ekodoradcy w każdej gminie, którego zadaniem będzie doradztwo dla mieszkańców, prowadzenie edukacji ekologicznej oraz obsługa programu Czyste Powietrze
- utworzenie i utrzymanie punktów obsługi Programu Czyste Powietrze,
- prowadzenie akcji informacyjnych o wymaganiach uchwały antysmogowej z dotarciem do każdego punktu adresowego w gminie opalanego węglem lub drewnem oraz obowiązek zamieszczenia na stronie internetowej gminy informacji o jakości powietrza i możliwości zgłoszenia ekointervencji,
- inwentaryzacja co najmniej 70% budynków w gminie do końca 2021 roku, w tym co najmniej 90% do 30 czerwca 2022 roku. Współpraca gmin z kominiarzami i nadzorem budowlanym przy inwentaryzacji do krajowej bazy CEEB. Przekazywanie co pół roku informacji o postępie wymiany kotłów i inwentaryzacji w gminie,
- kontrole interwencyjne palenisk w ciągu 12 godzin od zgłoszenia. Możliwe będzie prowadzenie kontroli przez straże gminne bądź międzygminne, pracowników urzędu lub przy współpracy z Policją. W przypadku co najmniej 10% prowadzonych kontroli interwencyjnych w skali roku konieczne będzie pobranie próbki popiołu z paleniska,
- identyfikacja, w ramach aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, potencjalnych obszarów, które ze względów technicznych i prawnych mogą być przeznaczone pod instalacje OZE o mocy powyżej 100 kW wytwarzające energię elektryczną,
- zapewnienie przez jednostki samorządu wykorzystania w budynkach użyteczności publicznej energii elektrycznej pochodzącej z OZE. Od 2023 roku co najmniej 50%, a od 2025 roku 100% zużywanej przez nie energii elektrycznej w ciągu roku będzie pochodziło z OZE,
- rekomendacja przeznaczenia co najmniej 1% dochodów własnych gminy (bez uwzględniania

subwencji i dotacji) na finansowanie: realizacji programów dotacyjnych i oświatowych, prowadzenia kontroli, zatrudnienia ekodorańców, realizacji programów rządowych, termomodernizację budynków użyteczności publicznej, inwentaryzację źródeł ogrzewania budynków oraz akcji edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza,

- osiągnięcie poprzez prowadzone działania liczby urządzeń grzewczych niespełniających wymagań uchwały antysmogowej (dla Małopolski), która nie przekroczy od 1 stycznia 2023 roku 15%, a od 1 stycznia 2027 roku 3% wszystkich zainstalowanych urządzeń grzewczych w gminie.
- przedkładanie corocznego sprawozdania z realizacji POP do Zarządu województwa.

Najważniejsze zadania wynikające z programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, w związku ze stwierdzonymi zagrożeniami jakości powietrza generują szczególne obowiązki dla jednostek samorządu terytorialnego:

Ograniczenie emisji powierzchniowej

- Eliminacja niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe (uchwała antysmogowa z 2017 r. zaktualizowana w r. 2022, postawiła szczegółowe wymagania emisyjne jakim muszą odpowiadać piece CO w kotłowniach domowych uchwała antysmogowa określa również wymagania dla kominków jak również wprowadza zakaz używania mułów i flotów węglowych),
- realizacja zadań gminnych wyszczególnionych w Programie Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego, udział Gminy w realizacji Programu Czyste Powietrze,
- Rozbudowa i konserwacja sieci gazowych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników,
- Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE) w celu obniżenia kosztów eksploatacyjnych ogrzewania niskoemisyjnego,
- Termomodernizacja budynków oraz wspieranie budownictwa energooszczędnego w budownictwie mieszkaniowym i obiektach użyteczności publicznej,
- Wyeliminowanie spalania odpadów oraz ograniczenie spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi.

Ograniczenie emisji z transportu

- poprawa organizacji ruchu samochodowego,
- utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez regularne mycie, remonty i poprawę stanu nawierzchni dróg.
- realizacja zadań gminnych wyszczególnionych w Programie Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego.

Inne działania

- Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i zagrożeń klimatycznych,
- Spójna polityka na szczeblu lokalnym uwzględniająca priorytety jakości powietrza (uchwalanie lub aktualizacja założeń do gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, paliwa gazowe i energię elektryczną oraz aktualizacja dokumentów strategicznych pod kątem wymagań stawianych w programie w zakresie ochrony powietrza),
- Uwzględnianie warunków przewietrzania nowych osiedli i ochrona terenów zielonych w planach zagospodarowania przestrzennego.

Szczególne znaczenie dla poprawy jakości powietrza w perspektywie długofalowej, posiada Uchwała antysmogowa dla Małopolski przyjęta w 2017 r., zaktualizowana w r. 2022, która postawiła szczegółowe wymagania emisyjne jakim muszą odpowiadać piece CO w kotłowniach domowych. Uchwała na terenie powiatu chrzanowskiego ma rangę aktu prawa miejscowego. Starostwo Powiatowe, w toku wydawanych pozwoleń na budowę, powinno informować inwestorów o obowiązującym w regionie akcie prawa miejscowego, przy zaznaczeniu, że przedmiotowa regulacja jest tak samo wiążąca jak miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Zidentyfikowane problemy ekologiczne:

- tzw. „niska emisja” której źródłem jest spalanie węgla kiepskiej jakości w kotłowniach lokalnych i w indywidualnych gospodarstwach domowych,
- wzrastające natężenie ruchu drogowego,
- węgiel kamienny stosowany jest jako główne źródło energii cieplnej,
- mała ilość instalacji OZE,
- spalanie w piecach domowych odpadów,
- emisja punktowa, głównie z lokalnych zakładów przemysłowych,
- brak punktów państwowego monitoringu jakości powietrza na terenie gminy,
- napływ zanieczyszczeń z sąsiednich regionów (aglomeracja śląska, Oświęcim).

4.2.6.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Działania prowadzące do rozwiązania powyższych problemów lub częściowego złagodzenia ich skutków to:

- ograniczanie niskiej emisji ze źródeł lokalnych oraz emisji ze źródeł komunikacyjnych,
- termomodernizacja budynków,
- wspieranie przez gminy przedsięwzięć w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- wdrożenie programów dofinansowania wymiany urządzeń grzewczych,
- udzielanie konsultacji i pomocy przy składaniu wniosków o dofinansowanie i płatność w Programie Czyste Powietrze,
- kontrola palenisk w kotłowniach indywidualnych pod kątem spalania odpadów,
- wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- realizacja zadań gminnych wyszczególnionych w Programie Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego,
- propagowanie likwidacji lub modernizacji indywidualnych, małych kotłowni opalanych paliwem o niskiej jakości,
- promocja wykorzystania bardziej ekologicznych nośników ciepła niż węgiel,
- identyfikacja źródeł, promocja i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- modernizacja dróg, budowa nowych tras rowerowych,
- wprowadzenie stałych lub mobilnych punktów pomiaru stężenia zanieczyszczeń powietrza w ramach monitoringu na terenie gminy,
- edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza, w tym konieczności oszczędności energii oraz stosowania odnawialnych źródeł energii, informowanie o szkodliwości spalania odpadów,
- rozbudowa i konserwacja sieci gazowniczej.

Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu

Cel interwencji: Ochrona i poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji gazów i pyłów

Kierunki interwencji:

- 1. Identyfikacja i monitorowanie źródeł zanieczyszczenia powietrza**
- 2. Ograniczanie niskiej emisji, ograniczenie zużycia energii**
- 3. Ograniczanie emisji ze źródeł komunikacyjnych**
- 4. Ograniczanie emisji z zakładów przemysłowych**
- 5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii**

Tabela 26. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu	Ochrona i poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji gazów i pyłów	kategoria strefy małopolskiej (GIOŚ)	ochr. zdrowia - C ochr. roślin - A 2024 r.	ochr. zdrowia - A ochr. roślin - A	1. Identyfikacja i monitorowanie źródeł zanieczyszczenia powietrza	Coroczna ocena jakości powietrza na podstawie prowadzonego monitoringu	GIOŚ	brak stałych punktów monitoringu na terenie gminy klasyfikacja mało wiarygodna
			poziomy średniorocznych stężeń substancji	brak punktów monitoringu	PM10 - 40vg/m³ PM2.5 - 20vg/m³		Przedkładanie do Marszałka Województwa sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie ochrony powietrza	Starosta Burmistrz Gminy	brak
n.o.			n.o.	n.o.	2. Ograniczanie niskiej emisji, ograniczenie zużycia energii	Instalowanie odnawialnych źródeł energii w obiektach gminnych oraz prywatnych	Właściciele i zarządcy nieruchomości Gmina	brak	
n.o.			n.o.	n.o.		Realizacja zadań gminnych wyszczególnionych w Programie Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego	Gmina	możliwy brak akceptacji społecznej realizowanych zadań	
n.o.			n.o.	n.o.		Termomodernizacja budynków Modernizacja ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej w tym mieszkaniowego zasobu gminy	Właściciele i zarządcy nieruchomości Gmina	brak	
ilość wyrobów azbestowych pozostających do usunięcia/ (baza azbestowa)			2 805,424 Mg /2025r.	0% całkowite usunięcie do 2032r.		Udzielanie wsparcia dla mieszkańców w zakresie usuwania, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest	Gmina	ograniczona pula środków finansowych	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

3			n.o.	n.o.	n.o.		Ograniczanie zużycia energii poprzez wymianę źródeł oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Gmina	ograniczona pula środków finansowych
			ilość przyjętych wniosków o dofinansowanie /gmina	398/2024r.	n.o.		Realizacja zadań gminnych wyszczególnionych w Programie Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego oraz Programu Czyste Powietrze Wspieranie finansowe osób fizycznych w zakresie zmiany sposobu ogrzewania na ekologiczne	Gmina WFOŚ Fundusze UE	brak środków finansowych - niepewne dotacje z funduszy pomocowych
			ilość otrzymanych ekodotacji/ gmina	135/2024 r.	n.o.				
			ilość kontroli palenisk domowych w roku/ gmina	200/2024 r.	200		Likwidacja spalania odpadów, w tym odpadów komunalnych w kotłowniach domowych oraz w kotłowniach zakładów usługowych i produkcyjnych poprzez realizację działań kontrolnych zmierzających do eliminacji tego procederu	Gmina	brak
			kontrole zakładów usługowych i produkcyjnych w zakresie gosp. odpadami, w tym odpadami komunalnymi	kontrole planowe i interwencyjne	100%			WIOŚ, Starosta, Marszałek, Gmina	
			n.o.	n.o.	n.o.	3. Ograniczanie emisji ze źródeł komunikacyjnych	Poprawa stanu nawierzchni dróg, dbałość o czystość dróg	Zarządcy dróg PZD Gmina	brak dostatecznych środków finansowych
			n.o.	n.o.	n.o.		Przedkładanie do Marszałka Województwa wyników przeprowadzanych pomiarów natężenia ruchu na odcinkach dróg zarządzanych przez starostów raz w roku	Powiatowy Zarząd Dróg (PZD)	
			n.o.	n.o.	n.o.		Budowa i rozbudowa tras rowerowych, wspieranie akcji promujących korzystanie z rowerów	Powiat Gmina	brak środków finansowych, możliwy wzrost presji na środowisko

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

4			poziom emisji zanieczyszczeń/gmina, powiat, GIOŚ	b.d.	1)	4. Ograniczenie emisji z zakładów przemysłowych	Kontrola dotrzymywania przez zakłady przemysłowe standardów emisyjnych	GIOŚ	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Wydawanie pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza lub pozwoleń zintegrowanych z uwzględnieniem procesu kompensacji emisji na obszarach przekroczeń, przyjmowanie zgłoszeń instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko	Starosta Marszałek województwa	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Instalowanie nowych oraz poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń do redukcji zanieczyszczeń	Prowadzący działalność gospodarczą	brak środków finansowych
5			n.o.	n.o.	n.o.	5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Rozpoznanie występowania i możliwości wykorzystania źródeł energii odnawialnej (m.in. energia słoneczna, biomasa, biogaz, pompy ciepła, zasoby wód geotermalnych) i zwiększenie udziału ich wykorzystania.	Jednostki naukowo-badawcze Właściciele i zarządcy nieruchomości Gmina	brak środków finansowych
			n.o.	n.o.	n.o.		Wdrażanie odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii w firmach	Właściciele instalacji, zarządcy nieruchomości	brak środków finansowych

n.o. - nie określono wskaźnika

1) poziomy dopuszczalne emisji zanieczyszczeń określono w Rozporządzeniu Ministra Klimatu z dnia 24 września 2020 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz.U. 2020, poz. 1860)

4.2.7. Ochrona przed hałasem

4.2.7.1. Identyfikacja problemów

Podstawowym źródłem hałasu na obszarze Gminy Chrzanów jest transport komunikacyjny, głównie drogowy, o zasięgu oddziaływania ograniczonym głównie do stref oddziaływania wokół dróg krajowych, w mniejszym stopniu lokalnych, oraz niektóre obiekty przemysłowe w ograniczonym zasięgu ich oddziaływania. Zgodnie z przepisami ochrony środowiska bieżące przeciwdziałanie zagrożeniom dla klimatu akustycznego polegać ma na zapewnieniu jak najlepszego stanu klimatu akustycznego na danym obszarze.

W planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przewiduje się możliwość ustanowienia stref ograniczonego użytkowania lub rozwiązań kompensujących negatywne oddziaływanie. Dla osiągnięcia poprawy klimatu akustycznego i zmniejszenia skali narażenia mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu, podjęte działania muszą być przedmiotem polityki długofalowej oraz związanymi z nią programami naprawczymi i działaniami doraźnymi.

Politykę Unii Europejskiej w zakresie walki z hałasem określa dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub na tym poziomie, a w przypadku przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu na jego zmniejszeniu do co najmniej dopuszczalnego. Ponadto problem zagrożenia hałasem należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w gminach przy opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Głównym kierunkiem działań w zakresie hałasu jest zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego i lokalnie w przypadku wystąpienia, przemysłowego. Dla realizacji tych celów wyznaczono zadania o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym. Zadaniem ciągłym dla Inspektoratu WIOŚ w Krakowie jest kontrola zakładów przemysłowych w zakresie emisji hałasu. W działaniach gminy istotne jest systematyczne uwzględnianie w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego wpływu lokalizacji przedsięwzięć uciążliwych dla środowiska. Zarządcy dróg mogą realizować działania ograniczające oddziaływanie hałasu, poprzez budowę ekranów izolacyjnych wzdłuż niektórych odcinków dróg, na których dochodzi do przekroczeń dopuszczalnego natężenia hałasu.

Zidentyfikowane problemy ekologiczne:

- znaczne natężenie hałasu komunikacyjnego (DK79, drogi wojewódzkie),
- wzrost natężenia hałasu na pozostałych drogach,
- hałas kolejowy,
- lokalne źródła hałasu przemysłowego o ograniczonej uciążliwości (kopalnie odkrywkowe i zakłady przeróbcze kopalin),
- wzrost ruchu tranzytowego,
- brak państwowego monitoringu hałasu komunikacyjnego w gminie.

4.2.7.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Uzyskanie miarodajnych informacji o poziomie hałasu oraz osiągnięcie poprawy klimatu akustycznego w gminie poprzez obniżenie poziomu hałasu, wymaga realizacji następujących działań pozainwestycyjnych:

- okresowe wykonywanie pomiarów hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- opracowanie mapy akustycznej miasta,
- stworzenie bazy danych o obiektach przemysłowych i usługowych stwarzających zagrożenie akustyczne dla mieszkańców i środowiska,
- wykonanie analiz studialnych w celu optymalizacji organizacji ruchu drogowego w gminie,

- opracowanie programów edukacyjnych dotyczących ochrony przed hałasem,
- kontrolowanie podmiotów gospodarczych w zakresie ich wpływu na środowisko akustyczne.

Do głównych działań inwestycyjnych warunkujących osiągnięcie zakładanego celu ekologicznego w zakresie ograniczenia hałasu należą:

- kontynuacja modernizacji i przebudowy dróg, budowa obwodnic,
- utworzenie terenów zieleni izolacyjnej wokół obiektów uciążliwych dla środowiska,
- budowa ekranów izolacyjnych przez zarządców dróg,
- budowa systemu monitorowania hałasu drogowego,
- zwiększenie skuteczności egzekwowania ograniczeń prędkości pojazdów,
- wykonywanie nawierzchni dróg w technologii ograniczającej emisję hałasu do środowiska.

Obszar interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem

Cel interwencji: Ograniczanie uciążliwości hałasu komunikacyjnego i z działalności gospodarczej

Kierunki interwencji:

- 1. Ograniczanie hałasu komunikacyjnego**
- 2. Ograniczanie hałasu z działalności gospodarczej**

Tabela 27. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem	Ograniczanie uciążliwości hałasu komunikacyjnego i z działalności gospodarczej	liczba przekroczeń dopuszczalnych poziomów natężenia dźwięku w porze dziennej i nocnej w roku	brak aktualnych danych PMS	0	1. Ograniczanie hałasu komunikacyjnego	Prowadzenie pomiarów poziomów hałasu w środowisku dla dróg wojewódzkich i trasy kolejowej na terenie gminy	Zarządcy dróg i kolei GIOŚ	całkowity brak monitoringu uniemożliwia obiektywną ocenę zagrożenia
			n.o.	n.o.	n.o.		Poprawa stanu nawierzchni dróg wojewódzkich, krajowych, powiatowych i gminnych, prowadzenie nasadzeń zieleni izolacyjnej	Zarządcy dróg Gmina	brak środków finansowych
			n.o.	n.o.	n.o.		Modernizacja i przebudowa dróg, przebudowa układu drogowego	Zarządcy dróg Gmina	brak środków finansowych, przeniesienie oddziaływania na inne tereny, protesty mieszkańców
2			liczba stwierdzonych przekroczeń dopuszczalnych poziomów	0/ 2024r.	0	2. Ograniczanie hałasu z działalności gospodarczej	Kontrola zakładów przemysłowych w zakresie emisji hałasu	Powiat GIOŚ	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Podjęmowanie przedsięwzięć organizacyjnych i technicznych w celu ograniczenia emisji hałasu przemysłowego	Przedsiębiorcy	brak

n.o. - nie określono wskaźnika, b.d. - brak danych

4.2.8. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

4.2.8.1. Identyfikacja problemów ekologicznych

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub na tych poziomach, a także przez zmniejszenie poziomów tych pól do wartości dopuszczalnych, w przypadku ich przekroczenia. Prawo ochrony środowiska określa obowiązki związane z ocenami i pomiarami poziomów pól elektromagnetycznych na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz w miejscach dostępnych dla ludności. Ustawa nakłada na organy kontrolne PIOŚ obowiązek badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Zasady monitoringu reguluje rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2020 r. poz. 2311). Z analizy stanu aktualnego (rozdz. 3 programu) wynika że źródła pól elektromagnetycznych na terenie gminy nie stanowią aktualnie zagrożenia promieniowaniem. Istnieje jednak potencjalna możliwość wystąpienia zwiększonej emisji promieniowania elektromagnetycznego w wyniku:

- ciągłego wzrostu zapotrzebowania na usługi radiokomunikacyjne,
- rozwoju systemów telefonii komórkowych (budowa nowych masztów przekaźnikowych bazowych stacji telefonii komórkowej),
- rozwoju systemów zasilania elektroenergetycznego.

Zidentyfikowane problemy ekologiczne:

- zbyt mała ilość punktów monitorowania wielkości promieniowania niejonizującego w gminie,
- lokalizowanie obiektów emitujących promieniowanie niejonizujące w pobliżu zabudowy,
- intensywny rozwój systemów telefonii mobilnej.

4.2.8.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Obszar interwencji: Polia elektromagnetyczne

Cel interwencji: Kontrola i ograniczanie emisji promieniowania elektromagnetycznego

Kierunki interwencji:

- 1. Ocena oddziaływania pól elektromagnetycznych**
- 2. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi**

Tabela 28. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Pola elektromagnetyczne

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Pola elektromagnetyczne	Kontrola i ograniczanie emisji promieniowania elektromagnetycznego	liczba przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w roku	0.	0	1. Ocena oddziaływania pól elektromagnetycznych	Dokonywanie oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji ich zmian	GIOŚ	ograniczony monitoring uniemożliwia całkowicie pewną ocenę
			n.o.	n.o.	n.o.		Gromadzenie i analiza danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Starosta Marszałek Województwa	brak
			% pow. terenów zagrożonych (GIOŚ)	0	0		Prowadzenie rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	GIOŚ	brak środków finansowych, przeniesienie oddziaływania na inne tereny, protesty mieszkańców
2			n.o.	n.o.	n.o.	2. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Przyjmowanie zgłoszeń instalacji emitujących pola elektromagnetyczne (w tym stacji bazowych telefonii komórkowej)	Starosta	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych i stacji transformatorowych	Zakład Energetyczny	brak

n.o. - nie określono, b.d. - brak danych

4.2.9. Przeciwdziałanie poważnym awariom i ograniczanie skutków nadzwyczajnych zagrożeń środowiska

4.2.9.1. Identyfikacja problemów ekologicznych

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia przeciwdziałania poważnym awariom jest ustawa Prawo ochrony środowiska, w której zawarte są:

- przepisy ogólne,
- instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu tym awariom,
- obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie,
- obowiązki organów administracji.

Dodatkowo wiele istotnych regulacji w zakresie poważnych awarii, zawartych jest w ustawie o ochronie przeciwpożarowej z dn. 24 sierpnia 1991 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2021 r., poz. 869 z późn. zm.) oraz w ustawie o Państwowej Straży Pożarnej z dn. 24 sierpnia 1991 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 1123 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 3 pkt. 23, ustawy POŚ przez poważną awarię należy rozumieć: „*zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem*”. Z kolei poważna awaria przemysłowa to: „*poważna awaria w zakładzie*” (art. 3, pkt. 24, POŚ).

Na terenie Gminy Chrzanów nie ma zakładów o zwiększonym ani dużym ryzyku wystąpienia awarii. Podstawowe działania w celu ochrony przed wystąpieniem poważnej awarii powinny być ukierunkowane przede wszystkim na systematyczną kontrolę przedsiębiorstw posiadających substancje niebezpieczne. Zagrożenie poważną awarią na terenie gminy może wynikać głównie z następujących przyczyn:

- awaria transportowa drogowa i kolejowa przy przewożeniu materiałów niebezpiecznych,
- awaria przemysłowa (pożar, wyciek substancji niebezpiecznych),
- lokalizacja w gminie zakładów produkcyjnych mogących być potencjalnym źródłem poważnej awarii,
- brak odpowiednio przystosowanych dróg do bezpiecznego przewozu materiałów niebezpiecznych,
- poważne awarie przemysłowe należą do grupy zdarzeń losowych szczególnie trudnych do przewidzenia,
- brak wystarczającej edukacji społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku zaistnienia poważnej awarii przemysłowej,
- brak w pełni sprawnych mechanizmów monitoringu i nadzorowania obiektów produkcyjnych i magazynowych.

Oprócz awarii przemysłowych na terenie gminy możliwe jest również wystąpienie innych nadzwyczajnych zagrożeń mających swoją genezę w zjawiskach przyrodniczych związanych ze zmianami klimatu oraz zjawiskami geodynamicznymi. Zagrożenia takie są monitorowane przez powołane do tego służby krajowe które są w bezpośrednim kontakcie z powiatowymi i gminnymi organami zarządzania kryzysowego. Niektórych zagrożeń nie można jednak łatwo przewidzieć (m.in. nagłe pożary lasów, wstrząsy tektoniczne, nagłe wezbrania potoków). Można jedynie w sprawny sposób szybko powiadomić mieszkańców o wystąpieniu większości z tych zjawisk za pomocą systemów wczesnego ostrzegania. Do naturalnych nadzwyczajnych zagrożeń środowiska na terenie Gminy Chrzanów można zaliczyć:

- możliwość wystąpienia pożarów lasów i łąk na terenach nieużytków,
- możliwość lokalnych podtopień w obniżeniach terenowych oraz lokalne uszkodzenia dróg i mostów w wyniku fali wezbraniowej podczas nawałnych deszczy,
- wystąpienie słabych wstrząsów górotworu w następstwie podziemnej eksploatacji węgla kamiennego,
- wystąpienie awarii energetycznej związanej z ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi.

Zidentyfikowane główne problemy ekologiczne:

- istniejące zakłady przemysłowe wykorzystujące materiały palne i chemiczne,
- drogowy transport substancji niebezpiecznych,
- transport materiałów niebezpiecznych - głównie paliw i chemikaliów na trasie kolejowej Chrzanów - Oświęcim,
- lokalne niecki osiadania z możliwością wystąpienia podtopień,
- lokalne awarie energetyczne spowodowane ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi,
- braki w zakresie edukacji społeczeństwa odnośnie postępowania na wypadek zaistnienia poważnej awarii.

4.2.9.2. Cele, kierunki działań oraz zadania

Obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Cel interwencji: Ograniczanie skutków awarii przemysłowych i nadzwyczajnych zagrożeń środowiska

Kierunki interwencji:

1. Działania profilaktyczne i kontrolne

2. Działania zmierzające do zmniejszenia zagrożenia w przypadku wystąpienia awarii

Tabela 29. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Ograniczanie skutków awarii przemysłowych i nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	n.o.	n.o.	n.o.	Działania profilaktyczne i kontrolne	Systematyczna kontrola przedsiębiorstw posiadających substancje niebezpieczne	Komenda Państwowej Straży Pożarnej (PSP)	brak
			ilość zewidencjonowanych źródeł / ilość zakładów w bazie (WIOŚ, PSP)	0	0		Prowadzenie ewidencji źródeł poważnych awarii przemysłowych	GIOŚ PSP	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Aktualizacja tras optymalnego przewozu substancji niebezpiecznych, budowa parkingów dla pojazdów przewożących substancje niebezpieczne	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	brak środków na realizację zadania
			n.o.	n.o.	n.o.		Doskonalenie technologii produkcji w celu ograniczenia ryzyka wystąpienia poważnej awarii	Przedsiębiorcy	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Kontrola przestrzegania europejskiej umowy „ADR” o przewozie substancji i materiałów niebezpiecznych	Inspekcja Transportu Drogowego (ITD)	brak
2			n.o.	n.o.	n.o.	Działania zmierzające do zmniejszenia zagrożenia w przypadku wystąpienia awarii	Stałe podnoszenie sprawności systemu zarządzania i reagowania kryzysowego	Starosta Powiatu Gmina Komenda Powiatowa PSP	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej z udziałem materiałów niebezpiecznych	GIOŚ PSP Starosta Powiatu	brak

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

			n.o.	n.o.	n.o.		Prowadzenie akcji informacyjno - edukacyjnych dla społeczeństwa dotyczących zasad postępowania na wypadek zaistnienia poważnej awarii	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Utrzymywanie w gotowości służb ratowniczych na wypadek zaistnienia poważnej awarii	Powiat Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej	brak

n.o. - nie określono wskaźnika

4.2.10. Gospodarowanie odpadami, zapobieganie powstawaniu odpadów

4.2.10.1. Identyfikacja problemów ekologicznych

Podstawowym celem rozwijania systemów gospodarki odpadami jest ograniczenie ilości powstających odpadów poprzez położenie nacisku na zapobieganie powstawaniu odpadów i na ponowne ich użycie, jak również maksymalizację odzysku, szczególnie recyklingu takich materiałów jak: szkło, metale, tworzywa sztuczne oraz papier i tektura.

Powyższe działania przyczynią się do ograniczenia ilości odpadów unieszkodliwianych na składowiskach poprzez składowanie, oraz pozwolą na osiągnięcie celów założonych w polityce ekologicznej państwa i wymagań zawartych w podpisanym przez Polskę Traktacie Akcesyjnym UE.

Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Gminy Chrzanów na mocy nowych uregulowań prawnych, realizuje Związek Międzygminny Gospodarka Komunalna (ZMGK) w Chrzanowie. Jednym z podstawowych celów nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi w Polsce, jest osiągnięcie odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska oraz zwiększenie poziomu recyklingu i odzysku odpadów zebranych selektywnie. W ramach prowadzonej gospodarki odpadami komunalnymi, ZMGK zobowiązany jest również do prowadzenia edukacji ekologicznej społeczeństwa w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi, w tym z odpadami niebezpiecznymi w gospodarstwach domowych. Jednym z ważnych elementów gospodarki odpadami innymi niż komunalne, jest udział Urzędu Miejskiego w Chrzanowie w sukcesywnym usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych z terenu gminy (głównie zniszczonych pokryć dachowych).

Zidentyfikowane problemy ekologiczne:

- zbyt niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa odnośnie postępowania z odpadami w gospodarstwach domowych,
- wprowadzenie nowego systemu gospodarowania odpadami nie zlikwidowało całkowicie problemu „dzikich” wysypisk,
- brak skutecznego nadzoru nad podmiotami gospodarczymi w zakresie prowadzonej przez nie gospodarki odpadami komunalnymi,
- brak wystarczającej liczby PSZOK na terenie gminy.

4.2.10.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Cel interwencji: Minimalizacja wytwarzania odpadów, rozwój systemów selektywnego zbierania i odzysku odpadów

Kierunki interwencji:

- 1. Zapobieganie powstawaniu odpadów**
- 2. Rozwój systemów selektywnego zbierania i odzysku odpadów**
- 3. Usuwanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest**
- 4. Działania kontrolne w gospodarce odpadami, eliminowanie nielegalnych wysypisk odpadów**

Tabela 30. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Minimalizacja wytwarzania odpadów, rozwój systemów selektywnego zbierania i odzysku odpadów	n.o.	n.o.	n.o.	1. Zapobieganie powstawaniu odpadów	Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi (w tym odpadami niebezpiecznymi)	Związek Międzygminny Gospodarka Komunalna (ZMGK)	brak
2			n.o.	n.o.	n.o.	2. Rozwój systemów selektywnego zbierania i odzysku odpadów	Rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym zbierania surowców wtórnych - rozbudowa systemu o nowy stacjonarny PSZOK	Związek Międzygminny Gospodarka Komunalna (ZMGK)	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Zapewnienie prawidłowej gospodarki odpadami niebezpiecznymi z sektora komunalnego	(ZMGK)	brak
			n.o.	n.o.	n.o.		Udział w tworzeniu systemów instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych	(ZMGK)	brak
3			ilość usuniętych wyrobów w roku/ (gmina, baza azbestowa)	183,1 Mg/2024r.	całkowite usunięcie do 2032r.	3. Usuwanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest *)	Udzielanie wsparcia dla mieszkańców w zakresie usuwania, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest	Gmina	ograniczona pula środków finansowych
4			n.o.	n.o.	n.o.	4. Działania kontrolne w gospodarce odpadami, eliminowanie nielegalnych wysypisk odpadów	Likwidowanie nielegalnych wysypisk odpadów i wywóz odpadów zbieranych w ramach akcji ekologicznych	Gmina na terenach gminnych Właściciele terenów	brak środków finansowych
			n.o.	n.o.	n.o.		Nadzór nad gospodarką odpadami przemysłowymi z sektora gospodarczego	GIOŚ Starosta Powiatu	brak

n.o. - nie określono wskaźnika, b.d. - brak danych *) - zadanie tożsame z zadaniem w Tab. 27 Ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu

4.2.11. Zasoby geologiczne

4.2.11.1. Identyfikacja problemów ekologicznych

Na obszarze Gminy Chrzanów możliwości wykorzystania zasobów kopalin naturalnych eksploatowanych odkrywkowo są ograniczone. Wynika to głównie z dużego zagospodarowania powierzchni terenu, coraz ostrzejszych wymagań ochrony środowiska, skomplikowanych warunków występowania oraz niskiej jakości kopalin, nie odpowiadającej często wymaganiom norm surowcowych. Główną perspektywną kopalnią gminy pozostaje węgiel kamienny eksploatowany przez zakłady wydobywcze zlokalizowane poza granicami gminy. Złoża kopalin perspektywicznych oraz strategicznych powinny być chronione tak aby ich dostępność była utrzymana.

Przez utrzymanie dostępności złoża należy rozumieć zabezpieczenie przed takim zagospodarowaniem terenu ponad złożem, które uniemożliwiłoby lub znacznie utrudniło jego późniejszą eksploatację. Do strategicznych złóż, które powinny być objęte ochroną, można zaliczyć pokłady węgla kamiennego złóż Dąb, Wisła I oraz Wisła II-1, których fragmenty znajdują się w granicach Gminy Chrzanów.

4.2.11.2. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Obszar interwencji: Zasoby geologiczne

Cel interwencji: Ochrona zasobów złóż

Kierunek interwencji:

Ochrona zasobów złóż węgla kamiennego jak kopaliny strategicznej

Głównym zadaniem samorządu gminnego jest uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego potrzeb ochrony przed zainwestowaniem terenów na których występują perspektywiczne złoża surowców strategicznych.

5. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE W OCHRONIE ŚRODOWISKA

Planując zadania przedstawione powyżej w tab. 21-30, należy zgodnie z wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, w ramach każdego obszaru interwencji uwzględnić zagadnienia horyzontalne:

- problemy adaptacji do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska,
- działania informacyjne i edukacyjne w ochronie środowiska,
- zagadnienia monitoringu stanu środowiska.

5.1. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

Skutki zmieniającego się klimatu stanowią wzrastające coraz bardziej zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju kraju. Niezbędne staje się podjęcie działań na rzecz dostosowania (adaptacji) gospodarki do prognozowanych skutków zmian klimatu, które to działania muszą być realizowane jednocześnie z działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych. Dokument rządowy „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA2020) stanowi próbę walki ze zmianami klimatu, a jego głównym celem jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. Równolegle funkcjonuje strona internetowa klimada.mos.gov.pl, na której znajdują się informacje dotyczące zmian klimatu oraz sposobów adaptacji do nich. Według SPA2020, do najważniejszych negatywnych skutków zmian klimatu w skali regionalnej zaliczyć należy:

- niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych,
- zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof, (silne wiatry, wyładowania atmosferyczne, ulewne deszcze, wzrost okresów upalnych).

W związku z postępującymi zmianami klimatu nie można wykluczyć pojawienia się w przyszłości niekorzystnych jej skutków w postaci wichur, ulewnych deszczy, mrozów, suszy itp. Gminy wiejskie, gdzie dominuje ogrzewanie indywidualne z kotłowni przydomowych, powinny tak samo jak w miastach podejmować działania zmierzające do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, zwłaszcza poprzez rozwijanie odnawialnych źródeł energii oraz właściwe planowanie przestrzenne.

Na terenach wiejskich - rolniczych, poważnym zagrożeniem zarówno gospodarczym jak i ekologicznym jest susza. Występujące susze stanowią poważny problem ekonomiczny, społeczny i środowiskowy dla jednostek, gdzie znaczna powierzchnia użytków rolnych przekłada się na rodzaj produkcji rolnej. Wobec powyższego istnieje konieczność redukcji emisji gazów cieplarnianych, poprzez dążenie m.in. do ograniczenia energochłonności produkcji oraz zwiększanie efektywności energetycznej budynków poprzez ich termomodernizację. Istotny jest tu rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE) które charakteryzują się niewielką lub zerową emisją zanieczyszczeń, co zapewnia jednoznacznie pozytywne efekty ekologiczne.

Nasilające się zmiany klimatu wpływają na wzrost częstotliwości i intensywności występowania zjawisk ekstremalnych - powodzi i susz, co generuje znaczne szkody w gospodarce i ograniczenia w korzystaniu ze środowiska. Istotne jest prowadzenie właściwej gospodarki przestrzennej, w szczególności na terenach zagrożonych powodzią i w strefach zalewowych, a także utrzymanie odpowiedniej zdolności retencyjnej naturalnych i sztucznych zbiorników, w tym również retencji korytowej, leśnej i gruntowej. Zbyt niska pojemność retencyjna naturalnych oraz sztucznych zbiorników ogranicza ich skuteczność w sytuacjach ekstremalnych. Na takich obszarach istnieje zwiększone prawdopodobieństwo podtopień i nagłych powodzi wywołanych ulewnymi opadami. Wobec tego, w celu adaptacji do zmian klimatu i ograniczenia negatywnych skutków związanych z wystąpieniem ulewnych deszczy lub roztopów, a także dla zabezpieczenia przeciwpowodziowego należy zwiększać maksymalnie pojemność retencyjną zlewni, w tym m.in. poprzez budowanie sztucznych zbiorników retencyjnych różnej pojemności.

Ponadto oprócz budowy zbiorników istotne jest w celu przeciwdziałania wystąpienia lokalnych podtopień zwiększenie ilości wody przetrzymywanej w korytach cieków i rowach melioracyjnych. Istotny jest więc rozwój infrastruktury wodnomelioracyjnej na obszarze gminy, który wpłynie na łagodzenie zagrożeń naturalnych. Jednym ze sposobów na poprawę retencyjności jest tzw. „mała retencja”. Polega ona na gromadzeniu wody w niewielkich zbiornikach (np. przydomowych) poprzez zatrzymywanie lub spowalnianie spływu wód, przy jednoczesnym zachowaniu krajobrazu naturalnego.

Do istotnych przedsięwzięć w zakresie adaptacji do zmian klimatu należy również kształtowanie odpowiedniej struktury użytkowania terenu. Należy dążyć do renaturyzacji zmienionych koryt cieków, w celu przywrócenia ich naturalnych charakterystyk, ograniczenie nadmiernego zagrożenia erozją, poprzez m.in. wysiewki poplonowe na gruntach rolnych, zwiększanie powierzchni terenów zalesionych (szczególnie w dolinach rzecznych), wprowadzanie zadrzewień, także na terenach zniszczonych lub odłogowanych.

Zjawisko suszy powoduje obniżenie poziomu wód oraz zmniejszenie przepływu wody w rzekach i rowach melioracyjnych a w okresie wegetacji może powodować znaczne straty w rolnictwie. Zgodnie z ustawą Prawo wodne, plany przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy tworzone są przez PG WP z uwzględnieniem podziału kraju na obszary dorzeczy. Plany te zawierają analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy, rozbudowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji oraz katalog działań służących ograniczeniu skutków suszy.

5.2. DZIAŁANIA INFORMACYJNE I EDUKACYJNE W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, zagadnienia ochrony środowiska muszą być uwzględniane w programach kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół. Obowiązkiem tym ustawodawca objął również organizatorów kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych i środki masowego przekazu, które mają obowiązek kształtowania pozytywnego stosunku społeczeństwa do ochrony środowiska oraz powinny popularyzować zasady tej ochrony w publikacjach i programach audiowizualnych. Edukacja ekologiczna na terenie gminy prowadzona jest głównie w ramach istniejącego systemu kształcenia. W szkołach gminnych przeprowadzane są m.in.: konkursy ekologiczne, pogadanki dotyczące ochrony środowiska, pogadanki na temat prawidłowej zbiórki i utylizacji odpadów czy też zajęcia plenerowe. Dodatkowo na stronach internetowych gminy zamieszczane są informacje o środowisku w celu podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców. Najważniejsze zadania w zakresie edukacji ekologicznej to:

- edukacja lokalnej społeczności w temacie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie kampanii informacyjno - promocyjnych w zakresie gospodarki niskoemisyjnej oraz wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej budynków,
- promowanie transportu zbiorowego, pieszego i rowerowego,
- promowanie ochrony środowiska przyrodniczego na terenie gminy,
- edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnego korzystania z zasobów wodnych,
- prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych w zakresie właściwego postępowania z odpadami oraz ograniczenia ich powstawania,
- edukacja mieszkańców w zakresie właściwego zachowania się w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia.

Działania edukacyjne powinny być realizowane na terenie gminy zarówno dla mieszkańców, jak i podmiotów gospodarczych. Zwiększanie świadomości w zakresie wpływu prowadzonych działań na środowisko, zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków i ich zapobieganiu, są niezwykle ważne i prowadzą do poprawy stanu środowiska.

5.3. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Są to zagrożenia spowodowane gwałtownym zdarzeniem, które nie jest klęską żywiołową, ale może wywołać znaczne zniszczenie środowiska lub pogorszenie jego stanu, stwarzając powszechne niebezpieczeństwo dla ludzi i środowiska. Pojęcie poważnej awarii, zdefiniowane zostało w ustawie Prawo ochrony środowiska. Rozumiane jest jako zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia, zdrowia ludzi lub środowiska, a także powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, a także poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów transportowych, wybuch, awarię zbiornika, katastrofę autocysterny lub cysterny kolejowej przewożącej substancję niebezpieczną, awarię obiektów hydrotechnicznych, itp. Drugim aktem prawnym definiującym pojęcie nadzwyczajnych zagrożeń jest ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 275 ze zm.). W świetle tej ustawy ochrona przeciwpożarowa polega m.in. na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem. Zdarzeniem miejscowym nazywane są skażenia obszaru substancjami radioaktywnymi, skażenia niebezpiecznymi substancjami chemicznymi, skażenia chemiczne i biologiczne w wyniku katastrof obiektów hydrotechnicznych.

Najczęściej zagrożenia te dotyczą zanieczyszczenia powietrza, gruntu oraz wody, co może stanowić poważne zagrożenie dla środowiska i zdrowia lub życia ludzi. W związku z tym konieczne jest podejmowanie działań m.in. poprzez doskonalenie systemu ostrzegania mieszkańców, konserwację urządzeń infrastruktury technicznej (w tym energetycznej), modernizację i budowę infrastruktury uwzględniającej dynamiczne zmiany pogodowe.

5.4. ZAGADNIENIA MONITORINGU ŚRODOWISKA

W celu zapewnienia wiarygodnych informacji o stanie środowiska, ustawą z dnia 10 lipca 1991 roku o Inspekcji ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r. poz. 425 z późn. zm.), został powołany Państwowy Monitoring Środowiska. Stanowi on system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz zbierania, analizowania, udostępniania wyników badań i oceny elementów środowiska. Jego celem jest systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o jakości elementów przyrodniczych, dotrzymywaniu standardów jakości środowiska określonych przepisami oraz obszarach występowania przekroczeń tych standardów, występujących zmianach jakości elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian, w tym powiązaniach przyczynowo-skutkowych występujących pomiędzy emisjami i stanem elementów przyrodniczych.

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) opracowywanych przez GIOŚ i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu i Środowiska oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez GIOŚ. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska i obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.

Organy gminne wykorzystują informacje wytworzone w ramach PMŚ w celu monitorowania skuteczności działań i strategicznego planowania w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Gmina współpracuje z Inspekcją Ochrony Środowiska w zakresie dotyczącym lokalnych miejsc występowania zanieczyszczeń. Przekazywane wyniki przeprowadzanych badań, ich analiza, wyniki ocen są dostępne na stronie internetowej GIOŚ. Wyniki monitoringu publikowane są co roku raportach o stanie środowiska w województwie małopolskim oraz w rocznych ocenach jakości powietrza.

6. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ GMINY CHRZANÓW W LATACH 2025-2030

6.1. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

W tabeli 31 zestawiono zadania własne Gminy Chrzanów oraz szacunkowe nakłady finansowe niezbędne do realizacji zadań, realizowanych głównie przez gminę w latach 2025-2030 ze środków ujętych w budżecie gminnym oraz z dodatkowych źródeł takich wpływy z opłat i kar, fundusze krajowe oraz środki pomocowe UE. Oszacowanie nakładów niezbędnych na realizację całości zadań przewidzianych w programie ochrony środowiska jest trudne i zawsze obarczone jest błędem. W wielu przypadkach trudno jest oszacować nakłady niezbędne na wykonanie poszczególnych zadań, co wynika z faktu iż w ich realizację wspólnie z gminą zaangażowanych jest wiele podmiotów (województwo, powiat, związki gmin, przedsiębiorcy, instytucje realizujące poszczególne zadania itp). Ponadto na realizację niektórych zadań gminy oraz podmioty będą występowały o unijne dotacje, a wyniki tych starań nie są pewne.

Przy określaniu i wyborze zadań własnych założono, że przyjęte do realizacji cele i działania będą wypadkową obiektywnych potrzeb i realnych możliwości ich spełnienia. Ich wybór wynika głównie z:

- zadań obligatoryjnych, nałożonych na samorząd gminny przez ustawodawcę, zawartych w obowiązujących aktach prawnych i z wytycznych nadrzędnych dokumentów strategicznych państwa,
- obligatoryjnych zadań nałożonych na gminę w dokumentach planowania strategicznego: ogólnokrajowych, wojewódzkich i powiatowych,
- z dostępnych środków finansowych w budżecie gminy i z możliwości pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych.

Tabela 31. Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Chrzanów wraz z ich finansowaniem w latach 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
1	Odwodnienie dróg gminnych oraz utrzymanie drożności rowów i przepustów	2025-2030	3 000	1 000	1 000	1 000	Budżet Gminy	Planuje się czyszczenie separatorów, udrażnianie kompletów ściekowych, czyszczenie i konserwacje rowów odwadniających drogi gminne
2	Bieżące utrzymanie dróg gminnych i innych	2025-2030	21 000	7 000	7 000	7 000	Budżet Gminy	Zimowe utrzymanie dróg gminnych oraz innych zarządców na podstawie zawartych porozumień.
2a	Remonty dróg		13 200	4 400	4 400	4 400		Uzupełnianie ubytków w nawierzchniach drogowych.
3	Wykonanie odwodnienia terenu Chechło Południe na osiedlu Kościelec	2025-2027	3 600	1 500,00	1 500,00	0,00	Budżet Gminy	W ramach zadania wykonano dokumentację projektowo- kosztorysową wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację I etapu zadania. Roboty budowlane zostały przewidziane na 2026 – 2027 r.
4	Udział pracowników Urzędu Miejskiego w Chrzanowie w szkoleniach w zakresie ochrony środowiska.	2025-2030	12,00	4,00	4,00	4,00	Budżet Gminy	Przeszkolenie pracowników Urzędu Miejskiego w Chrzanowie w zakresie tematów związanych z ochroną środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
5	Prowadzenie procedur ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych i zamierzeń inwestycyjnych z uwzględnieniem zasad ochrony zasobów przyrodniczych, i walorów krajobrazowych gminy	2022-2025	90 480,00 (koszt całkowity opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego)	21 750,00 (koszt etapu opracowania miejscowego programu zagospodarowania przestrzennego)			Budżet Gminy	Zadanie jest realizowane na etapie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru południowo-zachodniej części Kościelca w Chrzanowie (Uchwała Nr XLIV/442/2022 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 5 kwietnia 2022 r. o przystąpieniu do sporządzenia mpzp),
		2023-2025	86 100,00 (koszt całkowity opracowania zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego)	8 610,00 (koszt etapu opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego)			Budżet Gminy	W trakcie sporządzania projektu projektu zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego „Babice I” i „Żelatowa I”, w granicach gminy Chrzanów - etap II (Uchwała Nr L/518/2022 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 29 listopada 2022 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego),
		2023-2025	48 462,00 (koszt całkowity opracowania zmiany gminnego Programu Rewitalizacji Gminy)	4 846,20 (koszt etapu opracowania zmiany gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Chrzanów)			Budżet Gminy	W trakcie sporządzania projektu zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego przy granicy z gminą Libiąż, pomiędzy linią kolejową PKP relacji Trzebinia- Zebrzydowice, ulicą Kroczymiech, okolicami ulicy Różanej, a rzeką Chechło - etap I (Uchwała Nr L/519/2022 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 29 listopada 2022 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany mpzp)
		2024-2025	287 820,00 (koszt całkowity opracowania planu og. Gminy Chrzanów)	115 128,00 (koszt etapu opracowania planu ogólnego Gminy Chrzanów)			Budżet Gminy	W trakcie sporządzania zmiany gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Chrzanów (Uchwała Nr VIII/74/2024 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 17 grudnia 2024 r. w sprawie przyjęcia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Chrzanów) W trakcie sporządzania planu ogólnego Gminy Chrzanów (Uchwała Nr II/12/2024 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 28 maja 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Chrzanów)

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
6	Całoroczne utrzymanie Rynku i ciągów pieszo-jezdnych - zadanie z zakresu utrzymania dróg gminnych, ulic, placów oraz utrzymania gminnych obiektów u.s.g.	2025-2030	4 800,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	Budżet Gminy	Zadanie realizowane na podstawie odrębnych umów
7	Prowadzenie ewidencji i kontrola przydomowych oczyszczalni oraz częstotliwości opróżniania zbiorników na nieczystości płynne	2025-2030	Zadanie realizowane jest przez Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna” w Chrzanowie				Budżet Gminy	Zadanie realizowane na bieżąco w ramach prac etatowych Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” w Chrzanowie
8	Bieżąca konserwacja potoków, cieków i rowów melioracyjno-odwadniających	2025-2030	540,00	180,00	180,00	180,00	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	Zadanie realizowane z budżetu gminy oraz we współpracy z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie
9	Ekspertyzy, opinie do prowadzonych postępowań administracyjnych	2025-2030	120,00	80,00	20,00	20,00	Budżet Gminy	Środki przewidziane na sporządzanie ekspertyz w sprawie zmiany stanu wody na gruncie lub składowania odpadów w miejscach do tego celu nieprzeznaczonych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
10	Ochrona zasobów wodnych poprzez gromadzenie wód opadowych i roztopowych „Złap Deszczówkę”	2025 - 2030	300,00	100,00	100,00	100,00	Budżet Gminy środki zewnętrzne	Dotacje celowe dla osób fizycznych na zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych.
11	Ochrona zasobów wodnych na terenach nieskanalizowanych poprzez zapewnienie oczyszczania ścieków przed odprowadzeniem do odbiornika	2025 - 2030	300,00	100,00	100,00	100,00	Budżet Gminy	Dotacje celowe dla osób fizycznych na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków
12	Prowadzenie działań promujących ogrzewanie zmniejszające emisję zanieczyszczeń do powietrza w celu uświadamiania mieszkańcom wpływu zanieczyszczeń na zdrowie	2025-2030	150,00	50,00	50,00	50,00	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	Prowadzenie i promocja program Czyste powietrze i uchwały antysmogowej, zakup gadżetów ekologicznych związanych z Czystym powietrzem

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
13	Bieżąca aktualizacja Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków	2025-2030	W ramach kosztów etatowych Urzędu Miejskiego w Chrzanowie				Budżet Gminy	Zadanie realizowane w oparciu o Program Ochrony Powietrza Województwa Małopolskiego
14	Wspieranie finansowe osób fizycznych w zakresie zmiany sposobu ogrzewania na ekologiczne - Ekodotacje	2025 -2030	4 800,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	Budżet Gminy	Dofinansowania do zmiany sposobu ogrzewania budynków mieszkalnych.
15	Przedkładanie do Marszałka Województwa sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie ochrony powietrza	2025-2030	Sprawozdania wykonywane w ramach kosztów etatowych (zadanie realizowane w ramach prac etatowych)				Budżet Gminy	Zadanie realizowane na bieżąco
16	Modernizacja oświetlenia dróg gminnych	2025-2030	2200	2200	-	-	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	Wymiana oświetlenia na energooszczędne
17	Likwidowanie nielegalnych wysypisk odpadów na terenach gminnych i wywóz odpadów zbieranych w ramach akcji ekologicznych	2025-2030	300,00	100,00	100,00	100,00	Budżet Gminy	Zadanie realizowane w miarę potrzeb

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
18	Odbiór i bezpieczne składowanie azbestu z terenu Gminy Chrzanów oraz przeprowadzanie akcji informacyjnych	2025-2030	600,00	200,00	200,00	200,00	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	Zadanie realizowane według potrzeb na podstawie wniosków o odbiór azbestu przez mieszkańców gminy
19	Likwidacja spalania odpadów, w tym odpadów komunalnych w kotłowniach domowych oraz w kotłowniach zakładów usługowych i produkcyjnych, poprzez realizację działań kontrolnych zmierzających do eliminacji tego procederu	2025-2030	Kontrole przeprowadzane w ramach kosztów etatowych (zadanie realizowane w ramach prac etatowych)			30,00	Budżet Gminy	Badanie próbek popiołów z kontrolowanych palenisk
			90,00	30,00	30,00	30,00		
20	Propagowanie proekologicznych postaw wśród mieszkańców	2025-2030	60,00	20,00	20,00	20,00	Budżet Gminy	Zadanie realizowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Chrzanowie i placówki oświatowe
			W ramach lekcji edukacyjnych, konkursy, olimpiady					

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
21	Utrzymanie istniejących i zakładanie nowych terenów zielonych w tym parków, bieżąca pielęgnacja terenów zieleni, przycinka pielęgnacyjna drzew na terenach gminnych, przebudowa terenów zieleni, w tym na terenie parków	2025-2030	31 900,00	10 400,00	10 500,00	11 000,00	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	Zadanie realizowane na podstawie odrębnych umów z wybranymi Wykonawcami
22	Gospodarka leśna w lasach gminnych Gminy Chrzanów	2025-2030	300,00	100,00	100,00	100,00	Budżet Gminy	Zadania gospodarcze w lasach gminnych, w tym nadzór nad ich realizacją
23	Opracowanie Uproszczonego Planu Urządzania Lasu dla lasów gminnych	2025-2030	30,00	-	-	30,00	Budżet Gminy	Sporządzenie UPUL na nowy okres obowiązywania
24	Obsługa punktu konsultacyjno-informacyjnego Programu "Czyste Powietrze"	2025-2029	175,00	70,00	70,00	35,00	WFOŚiGW	Pomoc mieszkańcom w wypełnianiu i rozliczaniu wniosków

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
25	Informowanie społeczeństwa o działaniach w zakresie ochrony środowiska poprzez stronę internetową Urzędu Miejskiego w Chrzanowie.	2025-2030	(zadanie realizowane w ramach kosztów etatowych)				Budżet Gminy	Zadanie realizowane na bieżąco
26	Wspieranie organizacji pożytku publicznego w zakresie działań wpływających na poprawę stanu środowiska przyrodniczego.	2025-2030	240,0	80,00	80,00	80,00	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	W ramach zadania realizowany jest m.in. zakup paszy dla kół łowieckich, zakup narybku, węży pszczelej
27	Ochrona przed bezdomnymi zwierzętami	2025-2030	1 200,0	400,00	400,00	400,00	Budżet Gminy	Zadanie realizowane na podstawie odrębnej umowy z wybranym Wykonawcą
28	Prowadzenie akcji zadrzewień na terenie gminy	2025-2030	3 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	Zadanie realizowane na podstawie odrębnych umów z wybranymi Wykonawcami.
29	Utrzymanie i monitoring zrekultywowanego składowiska w Okradziejówce	2025-2030	240,00	80,00	-	80,00	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	Zadanie realizowane na podstawie odrębnych umów

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
30	Zadanie „Zagospodarowanie terenów zieleni miejskiej – enklawy zieleni, parki kieszonkowe, zieleńce Chrzanowa” – Skwer Róży	2025-2030	517,89	47,00	-	-	Budżet gminy	Kontynuacja zadania: zagospodarowanie Skweru Róży
31	Budowa strefy sportowo-rekreacyjnej pomiędzy ul. Partyzantów i ul. Jordana w Chrzanowie	2023-2025	3 089,04	921,72	-	-	Budżet Gminy	Zagospodarowanie terenu zgodnie z opracowaną dokumentacją techniczną. Zadanie zakończone.
32	Wykonanie zagospodarowania terenu wraz z monitoringiem i oświetleniem na terenie przy stawie i placu zabaw na osiedlu Kościelec w Chrzanowie	2025 - 2028	1 454,00	3,00	1 397,00	-	Budżet Gminy	Roboty budowlane będą zaplanowane w projekcie budżetu.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
33	Przebudowa i modernizacja budynku Krytej Pływalni w Chrzanowie	2025 - 2030	529,15	400,00	-	-	Budżet Gminy	W trakcie realizacji jest opracowywanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji. Zakres inwestycji dotyczy przebudowy obiektu, doposażenia, termomodernizacji, zwiększenia dostępności
34	Budowa strefy sportowo-rekreacyjnej przy ul. Kościelnej w Chrzanowie	2025	47,35	47,35	-	-	Budżet Gminy	W trakcie realizacji jest opracowywanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji.
35	Budowa ciągu pieszo-rowerowego od potoku Chechło do ul. Fabrycznej „Chechłostrada” - Etap II	2023- 2026	1 855,00	1 815,00	-	-	Budżet Gminy	Wykonanie dokumentacji projektowo – kosztorysowej wraz z uzyskaniem niezbędnych decyzji, realizacja projektu
36	Budowa ciągu pieszo-rowerowego od potoku Chechło do ul. Fabrycznej „Chechłostrada” - Etap III	2025- 2030	51,66	51,66	-	-	Budżet Gminy	W trakcie realizacji jest opracowywanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji. Realizacja robót budowlanych szacowana na 2026-2027 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
37	Zagospodarowanie terenów przemysłowych - składowisko odpadów wydobywczych Matylda z przyległym zbiornikiem wodnym	2025 -2026	521,52	521,52	-	-	Budżet Gminy Budżet Państwa UE	Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji. Roboty budowlane w ramach opracowanej dokumentacji zostaną zaplanowane w ramach projektu budżetu na 2026 r.
38	Budowa dworca autobusowego w Chrzanowie wraz z parkingiem P&R w ramach projektu: "Zintegrowane ze zbiorowym transportem publicznym węzły przesiadkowe w Chrzanowie i Trzebini"	2025-2028	32 000,000	100,00	31 000,00	-		Zmiana układu komunikacyjnego, budowa budynku dworca i parkingów P&R.
39	Odwodnienie terenów gminnych przy ul. Harnes	2025-2026	92,25	92,25	-	-	Budżet Gminy	Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji. Roboty budowlane w ramach opracowanej dokumentacji zostaną zaplanowane w ramach projektu budżetu na 2026 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
40	Zagospodarowanie terenów przemysłowych przy ul. Fabrycznej w Chrzanowie – Kamieniołom Skala	2023-2029	7 192,09	102,09	3 000,00	4 000,00	Budżet Gminy	W trakcie realizacji jest opracowywanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji. Roboty budowlane w ramach opracowanej dokumentacji zostaną zaplanowane w ramach projektu budżetu na 2026 r.
41	Zagospodarowanie terenu przy Alei Henryka (dz. 5131/1, 5131/2, 5131/3, 4856/1)	2021 -2026	154,07	120,00	-	-	Budżet Gminy	W trakcie realizacji jest opracowywanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji. Roboty budowlane w ramach opracowanej dokumentacji zostaną zaplanowane w ramach projektu budżetu na 2026 r.
42	Rewitalizacja Alei Henryka	2018-2025	525,84	248,01	-	-	Budżet Gminy	W trakcie realizacji jest opracowywanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji. Zakres inwestycji to budowa rozbudowa/przebudowa drogi, chodników
43	Zagospodarowanie terenów zielonych pomiędzy ul. Mickiewicza i ul. Śląską w Chrzanowie	2022-2028	399,93	-	350,00	-	Budżet Gminy	W 2028 r. zaplanowano wykonanie robót budowlanych. Termin prac może ulec zmianie.
44	Uciepłnienie budynków administracyjnych przez MZZK w Chrzanowie	2025-2026	1 330,00	1 330,00	-	-	Budżet Gminy	W 2025, 2026 planowane uciepłnienie kolejnych budynków i lokali mieszkalnych według WPF

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Całkowity koszt zadania [tys. zł]	Nakłady finansowe poniesione w latach w latach 2025 –2030 [tys. zł] (wartości szacunkowe na podstawie poprzednich lat)			Źródło finansowania zadania	Zakres realizacji (krótka informacja o planowanym zadaniu)
				2025-2026	2027-2028	2029-2030		
45	Modernizacja budynków i lokali administrowanych przez MZZK w Chrzanowie	2025	493,00	743,00	-	-	Budżet Gminy	Zadanie w trakcie realizacji zgodnie z planem inwestycyjnym. W zakresie zadania wymiana stolarki zewnętrznej okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian, stropów i piwnic, zmiana sposobu ogrzewania lokali
46	Budowa zadaszonych stanowisk konterenrowych na odpady przy budynkach administrowanych przez MZZK w Chrzanowie	2025	120,00	120,00	-	-	Budżet Gminy	Zadanie wykonane w 2025 roku
47	Wzmocnienie efektywności energetycznej budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chrzanowie	2025-2026	3 384,86	3 384,86	-	-	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	Modernizacja systemu wentylacji i klimatyzacji, wykonanie fotowoltaiki, termomodernizacja ścian, wymiana oświetlenia na energooszczędne

6.2. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ MONITOROWANYCH

Tabela 32. Harmonogram realizacji zadań wykonywanych na terenie Gminy Chrzanów przez inne jednostki wraz ze źródłami ich finansowania

Lp.	Obszar interwencji	ZADANIA	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G
1.	Ochrona zasobów przyrodniczych	Pielęgnacja terenów zielonych w pasach drogowych dróg powiatowych	Powiat	Budżet Powiatu Budżet zarządcy drogi	
		Opracowanie uproszczonych planów urządzania lasów lub inwentaryzacja stanu lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa	Powiat	Budżet Powiatu	
		Nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa	Powiat	Budżet Powiatu	
		Rozbudowa infrastruktury turystycznej i edukacyjnej na terenach Lasów Państwowych	Nadleśnictwo	Budżet Nadleśnictwa	
2.	Poprawa gospodarowania wodami	Ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń punktowych z działalności rolniczej lub przemysłowej poprzez modernizację lub likwidację źródeł zanieczyszczenia	Prowadzący instalację Właściciele i zarządcy nieruchomości	Środki właścicieli nieruchomości Środki zewnętrzne	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

Lp.	Obszar interwencji	ZADANIA	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G
		Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	GIOŚ PIB-PIG	Budżet GIOŚ Budżet PIB-PIG Warszawa	Brak monitoringu państwowego wód powierzchniowych na terenie gminy
3.	Ochrona gleb	Działania w zakresie rekultywacji, rewitalizacji terenów zdegradowanych nie należących do gminy	Właściciele	Środki właścicieli Środki zewnętrzne	
		Monitoring stopnia zanieczyszczenia gleb	GIOŚ	Budżet GIOŚ	
		Prowadzenie systemowych badań określających jakość gleb użytkowanych rolniczo w ramach krajowego monitoringu ekologicznego	IUNG Puławy	Budżety IUNG Puławy	
		Wykonanie okresowych badań jakości gleb zgodnie z art. 101d ust. Prawo ochr. środow. dla potrzeb planowania przestrzennego	Starosta Powiatu	Budżet Powiatu	
		Koordynowanie działań w zakresie upowszechniania Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych - szkolenia dla rolników	Ośrodek Doradztwa Rolniczego (ODR)	Budżet ODR	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

Lp.	Obszar interwencji	ZADANIA	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G
		Wsparcie inwestycyjne gospodarstw oraz szkolenia i doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania produkcji rolnej do zwiększonego ryzyka klimatycznego i przeciwdziałania zmianom klimatu	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW)	Budżet MRiRW	
		Bieżąca likwidacja punktowych źródeł zanieczyszczenia gleb na terenach nie będących własnością gminy	Właściciele nieruchomości	Środki właścicieli nieruchomości Środki zewnętrzne	
5.	Ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu	Coroczna ocena jakości powietrza na podstawie prowadzonego monitoringu	GIOŚ	Budżet GIOŚ	Brak monitoringu państwowego na terenie gminy, zasadne jest ustanowienie stałego punktu monitoringu powietrza w centrum Chrzanowa
		Poprawa stanu nawierzchni dróg, dbałość o czystość dróg	Zarządca dróg (PZD) (GDDKiA)	Budżet Zarządców dróg Środki zewnętrzne	
		Wydawanie pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza lub pozwoleń zintegrowanych z uwzględnieniem procesu kompensacji emisji na obszarach przekroczeń, przyjmowanie zgłoszeń instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko	Starosta Powiatu Marszałek województwa	Budżet Powiatu Budżet U. Marszałkowskiego	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

Lp.	Obszar interwencji	ZADANIA	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G
		Instalowanie nowych oraz poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń do redukcji zanieczyszczeń	Właściciele instalacji	Środki właścicieli instalacji Środki zewnętrzne	
		Wdrażanie odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii w firmach	Właściciele instalacji	Środki właścicieli instalacji Środki zewnętrzne	
		Rozpoznanie występowania i możliwości wykorzystania OZE	Jednostki naukowo-badawcze Właściciele i zarządcy nieruchomości	Środki właścicieli i zarządców nieruchomości środki zewnętrzne	
6.	Przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem	Prowadzenie pomiarów poziomów hałasu w środowisku dla tras drogowych na terenie gminy	Zarządca drogi GIOŚ	Budżet GIOŚ Budżet Zarządców dróg	Wskazane jest zwiększenie ilości punktów i częstotliwości monitoringu
		Kontrola zakładów przemysłowych w zakresie emisji hałasu	Powiat GIOŚ	Budżet Powiatu Budżet GIOŚ	
		Podejmowanie przedsięwzięć organizacyjnych i technicznych w celu ograniczenia emisji hałasu przemysłowego	Przedsiębiorcy	Budżety Przedsiębiorców	
		Poprawa stanu nawierzchni dróg powiatowych, prowadzenie nasadzeń zieleni izolacyjnej	Zarządcy dróg	Budżety Zarządców dróg	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

Lp.	Obszar interwencji	ZADANIA	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G
7.	Pola elektromagnetyczne	Dokonywanie oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji ich zmian	GIOŚ	Budżet GIOŚ	
		Gromadzenie i analiza danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Starosta Powiatu Marszałek Województwa	Budżet Powiatu Budżet Województwa Małopolskiego	
		Prowadzenie rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	GIOŚ	Budżet WIOŚ	
		Przyjmowanie zgłoszeń instalacji emitujących pola elektromagnetyczne (w tym stacji bazowych telefonii komórkowej)	Starosta Powiatu	Budżet Starostwa Powiatowego	
		Modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych i stacji transformatorowych	przedsiębiorstwa energetyczne	Środki przedsiębiorstw energetycznych	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

Lp.	Obszar interwencji	ZADANIA	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G
8.	Zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Systematyczna kontrola przedsiębiorstw posiadających substancje niebezpieczne	Komenda Państwowej Straży Pożarnej PSP	Budżet PSP	
		Prowadzenie ewidencji źródeł poważnych awarii przemysłowych - aktualizacja bazy zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii	GIOŚ Komenda PSP	Budżet GIOŚ Budżet PSP	
		Aktualizacja tras optymalnego przewozu substancji niebezpiecznych, budowa parkingów dla pojazdów przewożących substancje niebezpieczne	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	
		Doskonalenie technologii produkcji w celu ograniczenia ryzyka wystąpienia poważnej awarii	Przedsiębiorcy	Budżety Przedsiębiorców	
		Kontrola przestrzegania europejskiej umowy „ADR” o przewozie substancji i materiałów niebezpiecznych	Inspekcja Transportu Drogowego (ITD)	Budżet ITD	
		Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej z udziałem materiałów niebezpiecznych	GIOŚ PSP Starosta Powiatu	Budżet GIOŚ Budżet PSP Budżet Starostwa Powiatowego	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów na lata 2025-2030

Lp.	Obszar interwencji	ZADANIA	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G
		Utrzymywanie w gotowości służb ratowniczych na wypadek zaistnienia poważnej awarii	Powiat Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej	Budżet Starostwa Powiatowego Budżet PSP	
9.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Nadzór nad gospodarką odpadami z sektora gospodarczego	GIOŚ Starosta Powiatu	Budżet GIOŚ Budżet Powiatu	

7. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CHRZANÓW

7.1. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY POLITYKI EKOLOGICZNEJ GMINY

7.1.1. Instrumenty prawne

Kompetencje do wydawania pozwoleń w zakresie ochrony przed zanieczyszczeniami i uciążliwościami na terenie gminy podzielono pomiędzy Marszałka, a Starostę. Za podstawowe kryterium rozdziału kompetencji przyjmuje się skalę uciążliwości danego obiektu. Z kolei rola gminnych organów ochrony środowiska polega na wydawaniu opinii i uzgodnień oraz wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji inwestycji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko.

Instrumenty prawne służące zarządzaniu programem ochrony środowiska i realizacji polityki środowiskowej na terenie gminy to przysługujące marszałkowi, staroście powiatowemu oraz instytucjom kontrolnym uprawnienia:

1. Wynikające z przepisów prawa krajowego pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii:
 - pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
 - pozwolenia wodnoprawne na wprowadzanie oczyszczonych ścieków do wód,
 - pozwolenia w zakresie gospodarowania odpadami,
 - decyzje określające dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku,
 - decyzje nakazujące ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko,
 - koncesje,
 - pozwolenia zintegrowane.
2. Działania kontrolne WIOŚ i nakładanie kar za niezgodne z przepisami korzystanie ze środowiska.

Instrumenty prawne służące zarządzaniu programem ochrony środowiska i realizacji polityki ekologicznej na terenie gminy będące w dyspozycji organów gminnych to:

1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będące podstawowym prewencyjnym instrumentem ochrony środowiska w gminie, jako akt prawa miejscowego uwzględniającym potrzeby ochrony środowiska w myśl zasady zrównoważonego rozwoju.
2. Uchwały gminne dotyczące np. powoływania niektórych form indywidualnej ochrony przyrody.
3. Decyzje administracyjne o charakterze prewencyjnym, finansowym i restrykcyjnym, z których najważniejsze to: decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy, zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów, zezwolenie na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych, opłaty i kary pieniężne, nakaz unieruchomienia maszyny lub urządzenia technicznego ze względu na uciążliwość dla środowiska.

Szczególnym instrumentem prawnym jest pomiar stanu środowiska określany mianem monitoringu. Prowadzony jest on zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów informacyjnych. Stanowił on i stanowi podstawę analiz, ocen oraz podejmowanych decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących poprzez zapisy w aktach prawnych, pozwala na zaklasyfikowanie monitoringu, jako instrumentu o znaczeniu prawnym.

Burmistrz Gminy może wystąpić do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji przekazując dokumentację sprawy, jeżeli w wyniku kontroli stwierdził naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie

środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić. Burmistrz w drodze decyzji może, nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko. Burmistrz jest także uprawniony do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska.

7.1.2. Kompetencje gminy w zakresie ochrony środowiska

Uprawnienia i kompetencje jakimi dysponuje gmina w zakresie ochrony środowiska i dziedzin pokrewnych stanowią o możliwościach bezpośredniego wpływania na sposób i zakres formalny realizacji polityki ochrony środowiska. Do podstawowych kompetencji, za pomocą których można prowadzić działania na rzecz ochrony środowiska należą m.in:

1. Realizacja zadań z zakresu gospodarki komunalnej w tym:
 - 1) utrzymanie czystości i porządku na terenach gminnych,
 - 2) zimowe utrzymanie dróg, chodników i placów gminnych,
 - 3) utrzymanie zieleni gminnej i zadrzewień,
 - 4) urządzenie i utrzymywanie placów zabaw na nieruchomościach administrowanych przez Urząd,
 - 5) utrzymanie gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej przekazanych Wydziałowi,
 - 6) utrzymywanie wód i urządzeń melioracji wodnych szczegółowych stanowiących własność Gminy.
2. Prowadzenie ewidencji i rejestrów:
 - 1) zbiorników bezodpływowych,
 - 2) przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - 3) umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych,
 - 4) działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz wydawanie stosownych zaświadczeń.
4. Kontrola realizacji przez właścicieli nieruchomości obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
5. Prowadzenie spraw dot. usuwania odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.
6. Prowadzenie spraw dotyczących odbierania nieczystości płynnych od właścicieli nieruchomości oraz naliczanie stosownych opłat z tego tytułu, a w szczególności dotyczących wydawania (cofania, odmowy) zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie:
 - 1) opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości gminnych,
 - 2) ochrony przed bezdomnymi zwierzętami,
 - 3) prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych, a także grzebownisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części.
7. Realizacja zadań wynikających z ustawy o lasach oraz sprzedaż drewna z lasów gminnych.
8. Współdziałanie z kołami łowieckimi w zakresie ochrony i hodowli zwierzyny, a także przygotowywanie opinii i uzgodnień określonych w ustawie Prawo łowieckie.
9. Prowadzenie spraw dotyczących rolnictwa, a w szczególności:
 - 1) wydawanie zaświadczeń potwierdzających kwalifikacje rolnicze,
 - 2) współdziałanie z instytucjami działającymi na rzecz rolników,
 - 3) organizacja wyborów do izb rolniczych,
 - 4) związanych z uprawniami maku lub konopi włóknistych.
10. Zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom oraz prowadzenie spraw związanych z ochroną zwierząt, w tym wydawanie zezwoleń na utrzymanie psów ras uznawanych za agresywne.
11. Załatwianie indywidualnych spraw z zakresu ochrony środowiska i ustawy Prawo wodne, a w szczególności prowadzenie procedur związanych z wydawaniem decyzji o środowiskowych

uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia.

12. Wykonywanie zadań związanych z kształtowaniem i ochroną elementów przyrody, a w szczególności:

- 1) wydawanie zezwoleń na usunięcia drzew lub krzewów oraz naliczanie opłat z tego tytułu,
- 2) wydawanie decyzji o wymiarze administracyjnych kar za zniszczenie zieleni albo usuwanie drzew lub krzewów bez zezwoleń,
- 3) wydawanie opinii i uzgodnień w zakresie zieleni dla planowanych przedsięwzięć oraz w sprawach dotyczących rekultywacji,
- 4) wykonywanie nasadzeń na terenie Gminy, w tym realizacja obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych,
- 5) kontrola obowiązków nałożonych w wydanych zezwoleniach.

13. Prowadzenie spraw wynikających z ustawy Prawo geologiczne i górnicze, a w szczególności przygotowywanie projektów opinii i uzgodnień dotyczących planów ruchów zakładów górniczych, koncesji oraz projektów prac geologicznych.

14. Prowadzenie spraw związanych z odbiorem odpadów zawierających azbest.

7.1.3. Instrumenty finansowe - źródła finansowania programu

Realizacja poszczególnych projektów związanych z ochroną środowiska wymaga nakładów finansowych co jest możliwe poprzez wykorzystanie m.in.:

- środków publicznych - pochodzących z budżetu państwa, powiatu, gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- środków prywatnych - środki własne inwestorów,
- środków publiczno-prywatnych - pochodzących z budżetu powiatu, gmin lub pozabudżetowych instytucji publicznych oraz środków własnych inwestora.

Formy finansowania inwestycji ekologicznych w gminie to głównie:

- udziały własne gminy lub przedsiębiorstw,
- zobowiązania kapitałowe (kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
- udziały kapitałowe – (akcje i udziały w spółkach),
- dotacje.

Skuteczna realizacja zadań postawionych w programie ochrony środowiska, wymaga zabezpieczenia odpowiednich środków budżetowych oraz pozabudżetowych. Do realizacji programu konieczne jest posiadanie sprawnego systemu finansowania zadań ochrony środowiska, w którym głównymi źródłami finansowania są:

- budżet gminy,
- fundusze ekologiczne,
- programy pomocowe,
- środki własne inwestorów.

Zadania gminy w zakresie ochrony środowiska finansowane są z budżetu gminy jako zadania własne, oraz ze środków zewnętrznych krajowych i unijnych, pozyskanych na realizację niektórych zadań. Do instrumentów finansowych gminy w zakresie ochrony środowiska należą głównie środki pozyskiwane z:

- opłat za korzystanie ze środowiska,
- z nałożonych kar,
- inne źródła np. pożyczki, dotacje.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą czynić starania o uzyskanie pomocy finansowej ze środków funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków. Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest to, że większą część wydatków ponoszą przedsiębiorstwa, fundusze ekologiczne i samorządy terytorialne.

Dokładne określenie źródeł i wielkości środków możliwych do pozyskania, szczególnie tych po roku 2027, stwarza znaczne trudności. Odnosi się to zarówno do środków własnych jak i innych, w tym szczególnie dotyczy to dostępności środków unijnych w latach 2025-2030. Można założyć że

udzielana pomoc nie będzie znacząco zmniejszona a mechanizmy działania pozostaną zbliżone do obecnych. W zależności od rodzaju zadania formą dofinansowania może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka. Poniżej w syntetycznej formie, wymienione zostały najważniejsze potencjalne oraz aktualne źródła finansowania zadań Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Chrzanów, realizowanych w latach 2025-2030:

- **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** (www.nfosigw.gov.pl) promuje duże przedsięwzięcia w dziedzinie ochrony środowiska. Celem działalności NFOŚiGW jest wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz wybranych zadań lokalnych, szczególnie istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska (<http://www.nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-krajowe/programy-priorytetowe>). W Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej został przygotowany **Program Priorytetowy „Czyste Powietrze”** wpisujący się w realizację rządowego programu poprawy jakości powietrza. Celem programu jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych.
- **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie** (WFOŚiGW), udziela pomocy finansowej na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnych z kierunkami obowiązujących strategii jak: Polityki Ekologicznej Państwa, Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego oraz zadań wynikających ze zobowiązań międzynarodowych Polski i obowiązujących przepisów prawa. WFOŚiGW najczęściej jedynie współfinansuje zadania inwestycyjne, do wysokości nie przekraczającej 40% potwierdzonych dokumentami kosztów realizacji zadania. Podstawową formą działalności WFOŚiGW jest udzielanie pożyczek na korzystnych warunkach oprocentowania i spłat a także dofinansowywanie niektórych zadań w formie dotacji. Szczegółowe informacje o zasadach finansowania znajdują się na stronie www.wfos.krakow.pl.
- **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko.** Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (w skrócie **FEnIKS**) stanowi kontynuację programu **Infrastruktura i Środowisko 2014-2020**. Głównym celem Programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju, w tym poprzez obniżenie emisyjności gospodarki, transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym, budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne. Program ma być realizowany w celu poprawy efektywności energetycznej mieszkalnictwa, budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw oraz zwiększyć udział zielonej energii z odnawialnych źródeł energii w końcowym zużyciu energii. Inwestycje w infrastrukturę energetyczną mają przynieść poprawę jakości i bezpieczeństwa funkcjonowania sieci elektroenergetycznych oraz rozwój inteligentnych sieci gazowych i wzrost ich znaczenia w nowoczesnym, zielonym systemie energetycznym. Inwestycje w sektorze środowiska mają przyczynić się do większej odporności na zmiany klimatu (w tym na susze i powodzie) oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego (wzrost zdolności retencyjnych oraz poprawę systemów monitorowania i zarządzania kryzysowego). Oferta Programu skierowana będzie m.in. do: przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego, właścicieli budynków mieszkalnych, państwowych jednostek budżetowych i administracji publicznej, dostawców usług energetycznych, zarządców dróg krajowych i linii kolejowych, służb ratowniczych (ratownictwo techniczne) i odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ruchu, Państwowej Straży Pożarnej, organizacji pozarządowych, instytucji ochrony zdrowia, instytucji kultury. Formy wsparcia to: dotacje, instrumenty finansowe, instrumenty łączące finansowanie zwrotne i dotacyjne.

- **Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ)**, jest bankiem komercyjnym, nastawionym na finansowanie przedsięwzięć służących wyłącznie ochronie środowiska. Współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem działań z zakresu ochrony środowiska np. NFOŚiGW, WFOŚiGW. Bank współfinansuje w szerokim zakresie zadania z zakresu ochrony wody i gospodarki wodnej, ochrony atmosfery, ochrony powierzchni ziemi. Szczegółowe, aktualne informacje o zasadach finansowania banku, znajdują się na stronie internetowej <http://www.bosbank.pl/>.
- **Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021 – 2027 – Małopolska Przyszłości.** Najważniejsze priorytety dla ochrony środowiska:
 - 1. Inteligentny i konkurencyjny region: rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii, czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów, wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności oraz tworzenie miejsc pracy, rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości,
 - 2. Energetyka i środowisko: bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej, wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju, wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej, wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej, wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej,
 - 3. Mobilna Małopolska: rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.
- W ramach **Funduszy Europejskich dla Małopolski na lata 2021 – 2027** funkcjonuje **Fundusz Na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji Małopolski Zachodniej FST**, ukierunkowany głównie na pomoc w łagodzeniu na tym obszarze, niekorzystnych skutków finansowych transformacji energetycznej.
- **Program LIFE 2021-2027.** Program LIFE to instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony i poprawy jakości środowiska oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska w tym przyrody. Program działań na rzecz środowiska i klimatu (2014-2020) został ustanowiony Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE w dniu 11 grudnia 2013 r. Wdrażanie programu zostało podzielone na dwa okresy rozliczeniowe, w ramach których będą przyjmowane tzw. Wieloletnie Programy Prac, w ramach których KE definiuje ramy wdrażania LIFE w danym okresie. II Wieloletni Program Prac obowiązywał w latach 2018-2020. Obecnie rozpoczął się następny etap programu na lata 2021-2027 wspierający inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska, w tym działania związane z ochroną powietrza.
- **Środki norweskie i EOG.** Bezzwrotna pomoc finansowa dla Polski w postaci dwóch instrumentów pod nazwą: Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy (potocznie znanych jako fundusze norweskie), pochodzi z EFTA (Europejskiego Stowarzyszenie Wolnego Handlu), będących zarazem członkami EOG (Europejskiego Obszaru Gospodarczego). Na mocy Umowy o rozszerzeniu EOG z 14 października 2003 r. ustanowiona została pomoc finansowa

krajów (EFTA) dla najmniej zamożnych państw UE, w tym Polski. W 2004 r. polski rząd podpisał dwie umowy, które umożliwiają korzystanie z dodatkowych, obok funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej, źródeł bezzwrotnej pomocy zagranicznej z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz z Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Program Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu jest najnowszym programem uruchomionym w ramach EOG i będzie służył głównie wspieraniu działań w obszarze ochrony powietrza, przeciwdziałania zmianom klimatu oraz ochronie przyrody.

- **Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach.** Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, bez możliwości umorzeń udzielane są przez Bank Ochrony Środowiska S.A.(BOŚ). Kredytobiorca musi posiadać część własnych środków na sfinansowanie zadania. BOŚ przy udzielaniu pożyczek kieruje się podobnymi kryteriami jak WFOŚiGW – do głównych kryteriów zalicza się efektywność ekologiczną zadania i jego zgodność z priorytetami dla polityki ekologicznej województwa.
- **Komercyjne kredyty bankowe** Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie mogą być brane pod uwagę jako podstawowe źródła finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych. Samorządy są obecnie postrzegane przez banki jako interesujący i wiarygodni klienci, stąd dostęp do kredytów jest coraz łatwiejszy. Warunki komercyjnych kredytów inwestycyjnych udzielanych jednostkom samorządu terytorialnego są każdorazowo negocjowane indywidualnie.
- **Własne środki inwestorów.** Niektóre inwestycje będą pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych i inwestorów prywatnych. Inwestycje przewidywane do realizacji przez podmioty gospodarcze mogą być dofinansowywane z kredytów komercyjnych oraz uzupełniająco z funduszy ochrony środowiska, pod warunkiem uznania danego zadania za priorytetowe.

7.1.4. Instrumenty społeczne - działania informacyjno-edukacyjne

Do najważniejszych instrumentów społecznych służących realizacji programu należy zaliczyć:

- swobodny dostęp do informacji o środowisku,
- komunikację społeczną oraz udział społeczeństwa w sprawach związanych z ochroną środowiska: systemy konsultacji i debat publicznych,
- edukację ekologiczną społeczeństwa,
- współpracę i budowanie partnerstwa pomiędzy samorządem a społeczeństwem oraz pomiędzy powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi,
- nacisk społeczny czyli petycje, demonstracje, akcje zbierania podpisów.

Istotnym elementem skutecznego zarządzania środowiskiem jest świadomość ekologiczna mieszkańców oraz przyjazne dla środowiska nawyki i codzienna postawa ludności. Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane. Właściwa informacja przyspiesza proces edukacji. W przypadku osiągnięcia właściwego poziomu edukacji, komunikacja z grupami zadaniowymi jest łatwiejsza, a przekazywane informacje są właściwie odbierane i wykorzystywane.

Rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony, a także umiejętność porozumiewania się ze społeczeństwem są niezbędne dla sukcesu realizowanej polityki ekologicznej. Gmina, przy wsparciu powiatu, organizacji ekologicznych oraz placówek oświatowych i badawczych, powinna zapewnić odpowiednie wsparcie medialne, zadbać o sprzyjającą atmosferę oraz promować wyniki akcji na rzecz ochrony środowiska.

Tradycyjne instrumenty, takie jak pozwolenia oraz system opłat i kar nie spełnią całego zakresu celów i zadań wyznaczonych przez program ochrony środowiska. Każda grupa zadaniowa (jednostka realizująca zadanie oraz wszyscy mieszkańcy) ponosi odpowiedzialność za zapewnienie czystego środowiska, zapobieganie problemom i ukierunkowanie przyszłego rozwoju. Mieszkańcy

gminy powinni być informowani o zadaniach poprzez prasę, biuletyny, internet, lokalne media, czy też poprzez środki pośrednie, takie jak pozarządowe organizacje ekologiczne.

Realizacja celów programu ochrony środowiska poprzez edukację ekologiczną, jest zadaniem długotrwałym, które należy realizować w sposób ciągły w działaniach gmin, co w dłuższym horyzoncie czasu przynosi korzyści ekologiczne i umożliwia rozwiązanie lub złagodzenie ważnych problemów ekologicznych. Nawet wieloletnie nakłady na edukację ekologiczną i często z nią związaną profilaktykę zagrożeń są znacznie niższe, niż wynikające z ich zaniedbania, koszty likwidacji strat ekologicznych lub szybkiego wdrożenia wymagań prawnych. Jednym z najważniejszych instrumentów społecznych są kampanie informacyjno-edukacyjne.

Współpraca gminy z przedsiębiorstwami oraz włączenie się społecznych organizacji ekologicznych w proces informacyjno-edukacyjny powinny być ukierunkowane na:

- prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, urzędników, przedsiębiorców, działaczy samorządu terytorialnego i mieszkańców,
- przygotowywanie i kolportaż materiałów informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców,
- organizowanie konkursów, wystaw, prelekcji,
- prowadzenie różnego rodzaju kampanii ekologicznych.

Działalność informacyjno-edukacyjna w szkołach

Szkoły mają bardzo szerokie możliwości włączenia się w proces informacyjno-edukacyjny związany z problematyką ochrony środowiska. W tym zakresie możliwe są zarówno formy zajęć lekcyjnych, jak i pozalekcyjnych. Szkoły powinny w szczególności:

- inicjować i korzystać z kontaktów z władzami samorządowymi oraz innymi reprezentantami społeczności lokalnej, szkołami wyższymi, jednostkami badawczymi, terenowymi ośrodkami edukacji ekologicznej oraz innymi instytucjami i organizacjami (w tym z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi),
- uczestniczyć w krajowych i międzynarodowych programach edukacji ekologicznej,
- stale podejmować i rozszerzać zakres praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w szkole i jej otoczeniu,
- eksponować pozytywną rolę dzieci w edukacji ekologicznej dorosłych,
- prowadzić edukację ekologiczną w terenie.

Dla osiągnięcia tych celów szkoła powinna wprowadzić różne formy działań bezpośrednio skierowanych na pobudzenie świadomości, podnoszenie poziomu wiedzy i wyrabianie umiejętności wśród dzieci i młodzieży, a pośrednio również u wszystkich mieszkańców. Spośród zalecanych form edukacyjno-oświatowych należy wymienić, między innymi:

- ścieżki tematyczne w ramach przedmiotu o środowisku w nauczaniu początkowym oraz w klasach wyższych w ramach poszczególnych przedmiotów,
- badania ankietowe dzieci i młodzieży,
- rozmowy i spotkania z ciekawymi ludźmi (przedstawiciele wydziałów ochrony środowiska urzędów gmin i starostwa, przedstawiciele zakładów przemysłowych, organizacji ekologicznych, jednostek naukowo-badawczych),
- konkursy plastyczne, literackie, konkursy zbiórki surowców wtórnych,
- przedstawienia teatralne, happeningi ekologiczne,
- festyny, aukcje, pokazy,
- dni otwarte w zakładach przemysłowych i w jednostkach badawczych,
- współpraca i wymiana doświadczeń z innymi szkołami,
- tworzenie klubów młodego ekologa.

Kampania informacyjno-edukacyjna dla podmiotów gospodarczych

Jest drugim ważnym kierunkiem podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa. Główny ciężar działań informacyjno-szkoleniowych dla podmiotów gospodarczych z terenu gminy powinny przejąć izby gospodarcze, izby rzemieślnicze, cechy, kongregacje kupieckie, itp. Zakres szkoleń powinien obejmować, między innymi:

- zagadnienia prawne w ochronie środowiska,
- obowiązki podmiotów gospodarczych w zakresie ochrony środowiska,
- zagadnienia związane ze stosowaniem najlepszych dostępnych technik (BAT),
- zagadnienia związane z obniżaniem materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności procesów technologicznych,
- zagadnienia związane z możliwością pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- gospodarkę odpadami przemysłowymi wraz z recyklingiem odpadów.

Zdecydowana większość osób czynnych zawodowo ma bezpośredni wpływ na stan środowiska. Wynika to z mniej lub bardziej świadomych decyzji podejmowanych na każdym stanowisku pracy. Realizacja zadań związanych z ochroną środowiska w znacznej mierze zależy od konkretnych działań podejmowanych w zakładach pracy. Skuteczność tych działań wymaga spełnienia następujących warunków:

- wiedza o ochronie środowiska w miejscu pracy powinna być upowszechniana przez kierownictwo zakładu, specjalistyczne służby pracownicze i związki zawodowe, włączając w to program doskonalenia zawodowego kadry oraz elementy edukacji środowiskowej związanej ze specyfiką prowadzonej działalności,
- w programach szkoleniowych służb BHP w zakładach pracy, należy podjąć tematykę skutków oddziaływania zakładów na lokalne środowisko i zdrowie ludzi,
- we wszystkich działaniach promocyjnych należy zwrócić uwagę na technologie i rozwiązania przyjazne środowisku.

Kampania informacyjno-edukacyjna prowadzona przez organizacje społeczne

Działania pozarządowych organizacji ekologicznych polegają głównie na:

- kształtowaniu świadomości ekologicznej osób zaangażowanych w działania społeczne,
- przybliżaniu społeczeństwu istoty i znaczenia problemów ekologicznych,
- wpływaniu na osoby i instytucje odpowiedzialne za podejmowanie decyzji dotyczących zarządzania środowiskiem,
- propagowaniu humanistycznego i kulturowego wzorca ekologii.

7.2. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez jednostki związane z systemem zarządzania środowiskiem, świadome istnienia programu i ich roli w jego realizacji. W realizacji poszczególnych zadań programu ochrony środowiska uczestniczą następujące podmioty (interesariusze programu):

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty bezpośrednio realizujące zadania programu,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność lokalna, jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na wielu poziomach: krajowym, wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym i obejmuje działania środowiskowe odpowiednio na danym obszarze. Działania na rzecz środowiska podejmowane są także w mniejszej skali przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska, które kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, ale zmuszone są do respektowania obowiązującego prawa nad wykonaniem którego powinny czuwać służby ochrony środowiska. Podmioty gospodarcze uczestniczą w zarządzaniu środowiskiem poprzez:

- respektowanie wymagań zawartych w pozwoleniach emisyjnych,
- modernizację wykorzystywanych technologii, a w szczególności eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska i kontrolowanie wielkości emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji rządowej i samorządowej odpowiedzialne za wykonywanie i egzekwowanie przepisów prawa mają na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska.

Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem realizowane przez gminę dotyczą następujących zagadnień:

- wdrażanie programu ochrony środowiska - koordynacja wdrażania programu, weryfikacja celów i ich realizacji, ocena wdrożenia celów, współpraca z jednostkami realizującymi zadania,
- edukacja i komunikacja ze społeczeństwem w ramach systemu informacji o środowisku - rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej, wykorzystanie mediów w celu informowania społeczeństwa o planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska, w tym realizacji programu, wydawanie ulotek i broszur informacyjnych itp.,
- propagowanie wdrażania systemów zarządzania środowiskiem w instytucjach i przedsiębiorstwach,
- monitoring stanu środowiska – monitoringu komponentów środowiska oraz stopnia narażenia mieszkańców na skutki jego zanieczyszczenia.

Głównym koordynatorem programu gminnego jest Urząd Miejski w Chrzanowie a bezpośrednim odbiorcą społeczność lokalna. Bezpośrednim realizatorem zadań programu będą wszystkie podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami określonymi przez program. Burmistrz poprzez Kierowników właściwych w sprawach ochrony środowiska jednostek organizacyjnych, sprawuje nadzór i realizuje zarządzanie programem, tj.:

- koordynacja prac,
- monitorowanie realizacji programu,
- uruchamianie działań korygujących,
- przygotowanie sprawozdań oraz przedstawianie raportów radzie gminy i zarządowi powiatu.

Do zakresu odpowiedzialności Kierowników referatów merytorycznych należy nadzór nad realizacją zadań zawartych w programie ochrony środowiska, sporządzanie sprawozdań z jego wykonania i przekazywanie raportów Burmistrzowi.

Co dwa lata organ wykonawczy gminy sporządza raport z wykonania całości zadań programu i przedstawia go radzie gminy oraz przekazuje do zarządu powiatu.

7.3. MONITORING JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Podstawą oceny efektywności wdrażania programu ochrony środowiska jest wynik prowadzonego monitoringu. Monitoring dostarcza informacji na podstawie, których można ocenić, czy stan środowiska ulega poprawie czy pogorszeniu. W pracach kontrolujących efektywność wdrażania programu ochrony środowiska wyróżniamy:

- monitoring jakości środowiska,
- monitoring polityki środowiskowej.

Monitoring środowiska może być traktowany jako system kontroli stanu środowiska, dostarczający informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska. Jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Zakres, sposób i częstotliwość prowadzenia badań monitoringowych jest określony odpowiednimi rozporządzeniami oraz wskazówkami i wytycznymi, dostępnymi w opracowaniach specjalistycznych, z odniesieniem do poszczególnych komponentów środowiska.

Badania stanu środowiska na obszarze powiatu realizowane są głównie w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez organy Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska. Wykonywane badania wchodzi w skład systemu pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania

i udostępniania informacji o środowisku, co umożliwi ocenę prawidłowości realizowanej polityki ekologicznej. Ocenie podlegają oddzielnie poszczególne elementy monitoringu środowiska:

- monitoring wód powierzchniowych,
- monitoring wód podziemnych,
- monitoring zbiorników zaporowych,
- monitoring wody pitnej,
- monitoring jakości powietrza,
- monitoring gleb,
- monitoring hałasu,
- monitoring promieniowania elektromagnetycznego,
- inne doraźne działania monitoringowe.

7.4. MONITORING POLITYKI ŚRODOWISKOWEJ

Konieczność monitorowania polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrażanie programu ochrony środowiska jako jednego z podstawowych elementów tej polityki, będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- oceny stopnia wykonania zadań,
- oceny stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy celami i zadaniami,
- analizy przyczyn powstałych rozbieżności.

Najważniejszym wskaźnikiem oceny osiągnięć w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska są wyniki monitorowania stopnia realizacji zadań. Wyniki oceny rozbieżności pomiędzy celami i analiza przyczyny tych rozbieżności, będą stanowiły wkład do opracowania kolejnej aktualizacji programu ochrony środowiska.

7.5. MONITORING REALIZACJI ZADAŃ PROGRAMU

Pomiar stopnia realizacji zadań programu odbywa się poprzez mierniki związane z poszczególnymi celami. Do szczególnie ważnych rodzajów mierników realizacji polityki ekologicznej zaliczono:

- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w wielkościach fizycznych lub za pomocą wartości sprzedanej),
- stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska).

Mierniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej samorządu gminnego. Poza wymienionymi powyżej miernikami do oceny realizacji zadań ekologicznych stosowane są również następujące rodzaje wskaźników:

- wskaźniki społeczno-ekonomiczne,
- wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko,
- wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa.

Monitoring środowiska powinien być traktowany jako system kontroli jego stanu, dostarczający informacji o uzyskanych efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska. Jest także narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Zmiany wartości wskaźników charakteryzujących elementy środowiska są wymiernym efektem realizacji programu ochrony środowiska. Wyróżnia się trzy rodzaje wskaźników (mierników) przydatnych do monitorowania programu:

1. Wskaźniki presji wywieranej na środowisko, odnoszą się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów środowiska, przy czym możliwe jest rozróżnienie:

- wskaźników presji bezpośredniej, wyrażonej w kategoriach emisji zanieczyszczeń lub konsumpcji zasobów środowiska,
- wskaźników presji pośredniej, opisujących te szkodliwe formy działalności człowieka, które w efekcie prowadzą do wywierania presji bezpośredniej.

2. Wskaźniki stanu odnoszące się do jakości środowiska i jakości jego zasobów. Odnoszą się one do ostatecznych celów realizacji programu i powinny być konstruowane w sposób umożliwiający dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian dokonujących się w danym okresie czasu.

3. Wskaźniki reakcji które wskazują, w jakim stopniu społeczeństwo zainteresowane jest odpowiedzią na stan środowiska. Reakcja społeczna dotyczyć może indywidualnych i kolektywnych działań prowadzących do ograniczenia, opanowania lub uniknięcia negatywnego oddziaływania na środowisko, ewentualnie powstrzymania postępującej już degradacji środowiska.

Zmiany wartości wskaźników charakteryzujących elementy środowiska w poszczególnych obszarach interwencji są wymiernym efektem postępu w realizacji programu. Wskaźniki monitoringu Programu ochrony środowiska dla Gminy Chrzanów zestawiono w tabeli 33.

Tabela 33. Proponowane wskaźniki monitorowania realizacji programu ochrony środowiska

Lp.	Mierniki stanu środowiska/zmiany presji na środowisko	Źródło informacji/ jednostka monitorująca
1.	Zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do wód powierzchniowych: – stan jakości jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) w punktach monitoringowych, – % skanalizowania gminy, – ilość oczyszczalni przydomowych, – parametry oczyszczonych ścieków odprowadzonych do wód powierzchniowych	Gmina, Wodociągi Chrzanowskie, GIOŚ,
2.	Zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do wód podziemnych: – jakość wód podziemnych w punktach monitoringu,	GIOŚ
3.	Wzrost jakości wody pitnej: – długość zmodernizowanych odcinków sieci wodociągowej, – % zwodociągowania gminy, – wyniki badań jakości wody pitnej w sieci rozdzielczej,	Wodociągi Chrzanowskie
4.	Zmniejszenie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza: – klasyfikacja strefy dla kryterium ochrony zdrowia, – klasyfikacja strefy dla kryterium ochrony roślin, – ilość energii wytworzonej ze źródeł odnawialnych, – ilość obiektów gminnych, poddanych termomodernizacji, – ilość dofinansowanych inwestycji (zmiana ogrzewania),	Burmistrz, GIOŚ, Urząd Statystyczny w Krakowie
5.	Powierzchnia ziemi i jakość gleb: – powierzchnia terenów zdegradowanych, – jakość gleb,	Starosta Powiatowy GIOŚ
6.	Zmniejszenie hałasu emitowanego do środowiska: – ilość decyzji administracyjnych w zakresie emisji hałasu,	Starosta Powiatowy, Marszałek Województwa

7.	Ochrona przyrody i krajobrazu: – powierzchnia terenów objętych ochroną prawną, – liczba pomników przyrody, – powierzchnia terenów leśnych, – powierzchnia terenów zieleni publicznej (urządzonej, bez lasów komunalnych),	Burmistrz, Nadleśnictwo, Regionalny Konserwator Przyrody
8.	Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące: – liczba zidentyfikowanych obszarów o przekroczonych wartościach dopuszczalnych,	GIOŚ
9.	Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa: – ilość szkoleń, odczytów, prelekcji, – ilość akcji zorganizowanych dla ochrony środowiska, – ilość instytucji biorących udział w organizowanych akcjach (szkoły, domy kultury, itp.),	Burmistrz, Ośrodki kultury, Organizacje pozarządowe
10.	Gospodarowanie odpadami: – całkowita masa odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy, – całkowita masa odpadów niebezpiecznych wytworzonych w sektorze komunalnym, – masa odpadów komunalnych zbieranych selektywnie, – masa odpadów komunalnych składowanych bez przetworzenia na składowiskach, – osiągnięty poziom redukcji składowania odpadów ulegających biodegradacji w stosunku do wytworzonych w 1995 r., – ilość usuniętych odpadów azbestowych,	Wojewódzki System Odpadowy ZMGK Burmistrz
11.	Wielkość nakładów na ochronę środowiska w budżecie gminy: – wielkość nakładów na ochronę środowiska ogółem, – wielkość nakładów na ochronę powietrza, – wielkość nakładów na gospodarkę wodną, – wielkość nakładów na usuwanie odpadów azbestowych,	Burmistrz
12.	Wielkość nakładów na edukację ekologiczną w budżecie gminy	Burmistrz, Ośrodki kultury, Organizacje pozarządowe

Lista przyjętych wskaźników jest listą otwartą i może a nawet powinna być modyfikowana w przypadku pojawienia się nowych istotnych mierników nie uwzględnionych wcześniej. Proponuje się utrzymanie analizy poziomu mierników w odstępach dwóch lat w ujęciu ilościowym, w celu uchwycenia szybkości przeobrażeń środowiska. Wskaźniki powinny być szerzej analizowane podczas sporządzania raportów z wykonania programu ochrony środowiska. Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań przedstawionych w programie ochrony środowiska będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych. Uzyskane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm środowiskowych, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą stopień zaawansowania realizacji programu i umożliwiać dokonywanie na bieżąco niezbędnych korekt w tym dokumencie.

7.6. OKRESOWA SPRAWOZDAWCZOŚĆ Z WYKONANIA PROGRAMU

Zgodnie z zapisem w ustawie Prawo ochrony środowiska, Burmistrz Miasta Chrzanów jest zobowiązany do sporządzania co 2 lata, raportu z wykonania Programu ochrony środowiska, który przedstawia Radzie Miejskiej w Chrzanowie a następnie przekazuje do Zarządu Powiatu Chrzanowskiego. Wyniki dwuletniej oceny realizacji programu stanowią podstawę do aktualizacji listy przedsięwzięć przyjętych w dokumencie oraz wyznaczania w przyszłości nowych celów i kierunków interwencji w obszarach interwencji które nie wykazują poprawy.

8. SPIS WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW

1. Informacje i materiały Urzędu Miejskiego w Chrzanowie.
2. Materiały Starostwa Powiatowego w Chrzanowie.
3. Raport o stanie gminy Chrzanów za 2023 rok. Urząd Miejski w Chrzanowie 2024.
4. Raport o stanie gminy Chrzanów za 2024 rok. Urząd Miejski w Chrzanowie 2025.
5. Informacje i opracowania statystyczne. Ochrona środowiska w województwie małopolskim. Urząd Statystyczny w Krakowie, 2025.
6. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 - Uchwała Rady Ministrów z dnia 29.10.2014 r. Warszawa 2014.
7. Kleczkowski A.S. (red.), 1984 - Ochrona wód podziemnych. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 328.
8. Kleczkowski A.S. 1990 (red.) – Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. Skala 1:500 000. Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH, Kraków.
9. Kondracki J., 1978 - Geografia fizyczna Polski. PWN Warszawa.
10. Aktualizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (AKPOŚK 2022). Warszawa 2022.
11. Malinowski J. (red), 1991 – Hydrogeologia – Budowa geologiczna Polski. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
12. Raport - Stan środowiska w województwie małopolskim. WIOŚ Kraków. Biblioteka monitoringu środowiska..
13. Program Strategiczny Ochrona Środowiska, Województwo Małopolskie.
14. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego.
15. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Chrzanów za 2021 r.
16. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Chrzanów za 2022 r.
17. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Chrzanów za 2023 r.
18. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Chrzanów za 2024 r.
19. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Chrzanowskiego 2023-2028.
20. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chrzanów.
21. Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Chrzanów.
22. Opracowania ekofizjograficzne Gminy Chrzanów.
23. Regulaminu utrzymania czystości i porządku w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gmin członkowskich Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna”.
24. Rozporządzenie Nr 4/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) w Krakowie z dn. 16.01.2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły.
25. Strategia Rozwoju Powiatu Chrzanowskiego.
26. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego.
27. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Chrzanów.
28. Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa małopolskiego.
29. Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.
30. Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska. Ministerstwo Środowiska. Warszawa 2020.
31. Wyniki oceny jakości powietrza i klasyfikacji stref w województwie małopolskim w 2021 roku. GIOŚ.
32. Wyniki oceny jakości powietrza i klasyfikacji stref w województwie małopolskim w 2022 roku. GIOŚ.
33. Wyniki oceny jakości powietrza i klasyfikacji stref w województwie małopolskim w 2023 roku. GIOŚ.
34. Wyniki oceny jakości powietrza i klasyfikacji stref w województwie małopolskim w 2024 roku. GIOŚ.
35. Program małej retencji dla województwa małopolskiego.

36. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2023 r. PIG-PIB. Warszawa 2024.
37. www.powiat-chrzanowski.pl
38. www.chrzanow.pl
39. <http://wikipedia.pl>
40. www.wrotamalopolski.pl
41. www.stat.gov.pl/krak
42. <http://geoportal.pgi.gov.pl/>
43. <http://www.nfosigw.gov.pl/>
44. <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl>
45. <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl>
46. <https://powietrze.malopolska.pl/antysmogowa>
47. www.kzgw.gov.pl/
48. www.krakow.rzgw.gov.pl/
49. <http://www.pois.gov.pl/>
50. <http://www.minrol.gov.pl/>
51. <http://www.ekofundusz.org.pl>
52. <http://www.eog.gov.pl>
53. www.wup.krakow.pl

9. WYKAZ TABEL I RYSUNKÓW

- Rys. 1. Położenie Gminy Chrzanów na tle gmin powiatu chrzanowskiego
Rys. 2. Mapa Gminy Chrzanów z podziałem na osiedla i sołectwa
Rys. 3. Gęstość zaludnienia w Gminie Chrzanów na tle pozostałych gmin powiatu chrzanowskiego
Rys. 4. Schemat układu drogowego powiatu chrzanowskiego, obejmujący główne trasy przebiegające przez tereny Gminy Chrzanów

- Tabela 1. Struktura zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Chrzanów
Tabela 2. Wykaz złóż kopalin na terenie Gminy Chrzanów
Tabela 3. Struktura własnościowa gruntów leśnych na obszarze Gminy Chrzanów
Tabela 4. Charakterystyka strefy małopolskiej
Tabela 5. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny i nie jest określony margines tolerancji lub osiągnął on wartość zerową
Tabela 6. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom docelowy
Tabela 7. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń ozonu z uwzględnieniem poziomu celu długoterminowego
Tabela 8. Wyniki klasyfikacji strefy małopolskiej dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie rocznej monitoringu państwowego dokonywanej pod kątem ochrony zdrowia
Tabela 9. Wyniki klasyfikacji strefy małopolskiej pod kątem ochrony roślin na podstawie monitoringu państwowego
Tabela 10. Lokalizacja wybranych punktów pomiarowo-kontrolnych jednolitych części wód powierzchniowych w powiecie chrzanowskim zasilanych wodami powierzchniowymi z terenu Gminy Chrzanów w latach 2021-2024
Tabela 11. Ocena stanu/potencjału ekologicznego i chemicznego rzek w punktach monitoringu na terenie powiatu chrzanowskiego - ocena za lata 2021-2024
Tabela 12. Ocena jakości wody w punktach sieci monitoringu krajowego JCWPd w latach 2021-2024 w Gminie Chrzanów
Tabela 13. Ujęcia wód podziemnych dla Gminy Chrzanów
Tabela 14. Infrastruktura wodno-ściekowa w Gminie Chrzanów
Tabela 15. Oczyszczalnia ścieków komunalnych dla Gminy Chrzanów
Tabela 16. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych
Tabela 17. Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie Gminy Chrzanów w latach 2021-2024
Tabela 18. Masa odebranych odpadów komunalnych z terenu Gminy Chrzanów w roku 2024
Tabela 19. Osiągnięte poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych; recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w roku 2024.
Tabela 19a. Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Chrzanów w latach 2022-2024
Tabela 20. Analiza SWOT - najważniejsze mocne oraz słabe strony dla każdego z przyszłych obszarów interwencji ze wskazaniem najważniejszych szans i zagrożeń dla środowiska wynikających z realnych uwarunkowań obecnych na terenie gminy jak i uwarunkowań zewnętrznych
Tabela 21. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Działania systemowe - ochrona środowiska w planowaniu przestrzennym
Tabela 22. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Działania systemowe - edukacja ekologiczna
Tabela 23. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazu

Tabela 24. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Poprawa gospodarowania wodami, gospodarka wodno-ściekowa

Tabela 25. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Ochrona gleb

Tabela 26. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Ochrona klimatu i jakości powietrza, adaptacja do zmian klimatu

Tabela 27. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem

Tabela 28. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Pola elektromagnetyczne

Tabela 29. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Tabela 30. Cele, kierunki interwencji oraz zadania - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Tabela 31. Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Chrzanów wraz z ich finansowaniem

Tabela 32. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych Gminy Chrzanów wraz ze źródłami ich finansowania

Tabela 33. Proponowane wskaźniki monitorowania realizacji programu ochrony środowiska

Przewodniczący Rady

Adam Potocki